Psikoloji Serisi

Yaşamla İlgili Sorunlar

ALFRED ADLER

ATLANTIS YAYINEVİ

PSİKOLOJİ DİZİSİ - 29

Adı	**Yaşamla İlgili Sorunlar**
Yazarı	**Alfred Adler**
Çeviren	Lütfü Yarbaş
Gen. Yayın Editörü	Erhan Söğüt
Orijinal Adı	Lebensprobleme
Yayın No	281

© Coypright 2006, İlya İzmir Yayınevi, İzmir - Türkiye 5846 Sayılı Yasa'ya göre tüm hakları İlya İzmir Yayınevi'ne ait olup kısmen veya tamamen, izin alınmadan basılamaz.

Atlantis Yayınevi İlya İzmir Yayınevi'nin markasıdır.

ISBN 978-605-4473-42-7

Baskı Onüçüncü Baskı, Temmuz 2015 - İZMİR

Basıldığı Yer İlya İzmir Yayınevi Matbaası

Adres İlya İzmir Yayın Medya Yapım Dağıtım
Pazarlama Sanayi Tic. Ltd. Şti.
Refik Tulga Cad. No: 11 Çamdibi/İZMİR
Tel-Pbx: (0232) 462 75 86 - Fax : (0232) 462 32 19
ilyayayinevi@gmail.com
www.ilyayayinevi.com.tr

Yaşamla İlgili Sorunlar

KONFERANS VE MAKALELER

Alfred Adler

Çeviren

Lütfü Yarbaş

ATLANTIS YAYINEVİ

ALFRED ADLER (7 Şubat 1870 - 28 Mayıs 1937)

Alfred Adler kişisel psikoloji ekolünün kurucusu, Avusturyalı tıp doktoru ve psikologdur.

Avusturya Penzing'de doğdu ve Viyana'da büyüdü, Viyana Üniversitesi Tıp Okulunda doktorluk eğitimi aldı ve 1895'te mezun oldu. Bedensel düzensizliklerle ilişkili olarak psikoloji ile ilgilenmeye başladı. 1902'de Sigmund Freud ile tanıştı ve birlikte Adler'in başkanlığında Viyana Psikoanaliz Topluluğu'nu kurdular.

Hans Vaihinger'in ruhsal inşa fikirlerinden etkilendi ve erkek egemen toplumda doğal bir sonuç olarak "Erkeksi Başkaldırı" ile organik aşağılık ve telafi teorisini geliştirdi (bkz. Aşağılık kompleksi). Adler, Freud'un terorileri ile karşı görüşe geldi, fikir ayrılığı 1911'deki Weimar Psikoanaliz Kongresinde aleni oldu. Adler Freud'un inandığı seks içgüdüsünün baskınlığı ve ego dürtüsünün libidinal olup olmadığı ile çekişiyordu, Freud'un bilinç altına atma üzerine fikirlerini de eleştirmişti. Adler bilinç altına atma teorisinin, erkeksi başkaldırının aşırı telafisi ve aşağılık hislerinden türetilmiş sinirsel bir durum olan ego -savunma eğilimleri- konsepti ile değiştirilmesi gerektiğine inanıyordu, Oedipal Kompleksleri önemsizdi. Adler Viyana Topluluğundan ayrıldı ve 1912'de Kişisel Psikoloji Topluluğu adını alan, Özgür Analitik Araştırmalar Topluluğunu kurdu.

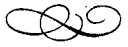
1912'de ana fikirlerini tanımladığı Über den nervösen Charakter kitabını yazdı. Kişinin bilinçsiz öz ereğinin temel amaçlarının baskıladığı ayrı aşamaların aşağılık hislerini üstünlüğe (veya bilakis yeterliliğe) dönüştürdüğünü ifade ederek insan kişiliğinin erek bilimsel açıklanabileceğini iddia etti. Adler'e göre öz erek arzularına, toplumsal ve etnik gereksinimler karşı koyar, düzeltici etkenler umursanmaz ve kişi aşırı telafi ederse aşağılık kompleksi oluşabilir, kişi benmerkezci, güç düşkünü ve saldırgan veya daha kötüsü olabilirdi.

1934'te Avusturya Hükümeti, Adler Yahudi olduğu için kliniklerinin çoğunu kapattı, 1935'te Long Island Tip Kolej'ine Profesör olarak Avusturya'dan ayrıldı. 1937'de Aberdeen İskoçya' da öldü

Lütfi YARBAŞ

1957 yılında Eskişehir'de doğdu. Liseden sonra öğrenci olarak Berlin'e gitti. Orada mimarlık ve mühendislik okudu. Bazı nedenlerle tahsilini yarıda bırakarak çalışmaya başladı. Yıllarca işyeri ve sendika temsilciliklerinde bulundu. Diğer konular yanında özellikle psikoloji konusunda çevirileri bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

1. Hazırlık Her Şeydir
Çaba, Sonsuzluk Değerlerine Yönelik Olmalıdır
"Her İnsan Her Şeyi Yapabilir 9

2. Yaşamak Dirençlerin Üstesinden Gelmektir
Kalıtım ve Çevre Yapı Taşlarıdır 25

3. Çocuk Başarılı Sonuç Arar
Eğitmeni Ona Bu Olanağı Sağlamalıdır
Çocuk Bazen Yanlış Yönde Arar
Tartışma: Yatağı Islatma – Yüksekten Atma
Mastürbasyon 35

4. Çocuk Kendini Hayatta Nazikçe Davet Edilmiş Hissetmelidir
Anne Sevgisi – Yoksulluk – Hastalıklar ve
Bedensel Özür 59

5. Gelişim Yolunda Tehlikeli Noktalar
Yeni Bir Kardeşin Doğumu – Hastalık – Okul
Tartışma: Bilinçdışı – Gençlik Anıları –
Solaklık – Kekelemek – Yetiştirmenin Suçu
Sorumluluk – Ödül Ve Ceza – Onanizm 69

6. Okul
Zekâ Ve Çalışma – Notlar Ve Karneler – Sınıfta Kalma – Okul
Dolayısıyla Cesaretin Kırılması
Tartışma: Kekeleme – Baş Ağrısı – Mastürbasyon
Psikologluk Eğitimi – Teknik Açıklamalar 97

7. Yeniden Okul
Eğitmenin Değişmesi – Eğitmene Duyulan Hayranlık
Okulun Değişmesi – Yetenek, Karakter Ve Çalışma – Cinsel
Eğitim – Cinsiyetleri Farklı Değerlendirme 113

8. Profilaksi
İyi Bir Genetik Yapı Henüz Garanti Değildir – Ergenlik Sorunları Toplumda
Zararlı Öğeler
Tartışma: Beyin Rahatsızlıkları – Kekeleme – Sigara İçme
Okul Karneleri ve Sınavlar – Aşırı Alkol Tüketimi – Sinirlilik 123

9. Nevroz Üzerine
Nevroz Kavramı – Aşırı Duyarlık – "Evet, Fakat" – Yanlış
Fikir – Yıldırma – Delilik – Şizofreni – Melankoli – Mani
Ruhsal Rahatsızlıkların İyileşmesi Olanağı
Tartışma: Otoriter Baba, Yumuşak Huylu Anne – Şımartmaya
Nasıl Engel Olunur – Yutkunma Sorunları - Etkinlik ve Nevroz
Kötümserlik – Aşağılık Kompleksi 137

10. Suç Eğilimi Üzerine
Fahişelik
Tartışma: Cesaretsizlik – Korku - Fahişelik – Ağlamaklı ve
Başarısız - Akılsızlık 165

11. Alkolizm Üzerine
Başka Bağımlılıklar – Afyon – Kokain –
Tartışma: Evlat Edinilmiş Çocuklar – Özgecilik – Menstruasyon 185

12. Cinsel Sapıklıklar Üzerine
Fetişizm – Mastürbasyon – Sadizm – Mazoşizm – Eşcinsellik
İktidarsızlık
Tartışma: Kardeşler Sıralamasında Çocuk – Rüya Görmek
Tedavinin Süresi – Vicdan Azabı – Unutkanlık – Şımartma 201

13. Sevgi ve Evlilik
Tartışma: Toplum Duygusu – Din – Öğrenme İsteği ve Cinsellik
Ebeveynler Ve Çocuklar 219

14. Kitle Psikolojisi
Tartışma: Bireysel Psikolojisi Işığı Altında Freud Olayı
Kısırlaştırma Sorunu 233

15. Yaşamın Anlamı
Tartışma: Yetiştirmede Telkin – Şizofreninin Tedavi Edilebilirliği
İrade Zayıflığı – Zekâ Testleri 243

16. Psikanaliz ve Bireysel Psikoloji Üzerine
Nedensellik – Travma – İstek İlkesi – Ereklik – Evrim
Bilinçsiz Olan – Aktarma 255

1. HAZIRLIK HERŞEYDİR

ÇABA, SONSUZLUK DEĞERLERİNE YÖNELİK OLMALI

"HER İNSAN HER ŞEYİ YAPABİLİR"

Ortak çalışmamızın girişi olarak size, bundan yaklaşık 3000 yıl önce yaşamış olan Çinli bir yazarın bir hikâyesini anlatmak istiyorum. Sadece çok az sayıda insanın bu hikâyeden alınacak dersi uygulamaya geçirmekte olduğu görünüyor. Şahsen ben bunu yapmaya çalışıyorum ve sizin de bu kitabın içeriği ile ilgilenmeniz sizin yararınıza olabilir.

Bir tahta oymacısı bir zamanlar önce, herkes tarafından gerçek bir sanat eseri olarak kabul edilen, çok güzel bir resim yapar. Hükümdar Prens Li de övgü dolu sözler söyler. Sanatın sırrını öğrenmek ister. Oymacı şöyle cevap verir: "Basit bir adam ve sizin hizmetkârınız olarak sizden saklı nasıl bir sırrım olabilir ki? Ne bir sırrım vardır ne de sanatım özel bir sanattır. Fakat eserimin nasıl meydana geldiğini size anlatayım. Oyma bir resim yapmaya karar verdiğimde, içimde çok fazla kibir ve gurur olduğunu fark ettim. Bu yüzden, bu günahlardan kurtulmak için iki

gün çalıştım ve onlardan kurtulduğumu sandım. Fakat sonra bir meslektaşıma duymuş olduğum kıskançlığın beni tetiklediğinin farkına vardım. Yeniden iki gün çalıştım ve kıskançlığımı aştım. Daha sonra çok fazla övgünün peşinde olduğumu fark ettim ve bu isteğimden kurtulmam tekrar iki günümü aldı. Sonunda, sürekli olarak, bu resim için ne kadar para alacağımı düşünüp durduğumu fark ettim. Bu sefer dört güne ihtiyaç duydum. Nihayet kendimi özgür ve güçlü hissetmeye başladım. Ormana gittim ve ikimizin birbirimize uygun olduğumuzu düşündüğüm bir çam ağacına denk geldiğim anda onu kestim, eve taşıdım ve çalışmaya başladım."

Yani bu hikâyeden çıkarılacak sonuç: Önemli bir işe başlayan bir kişinin kendini unutmasının doğru olacağıdır. Fakat elbette ki hayatımızın her gününde ve her saatinde, bir görevi ya da hareketi ne tür bir anlayış içerisinde yerine getirmemiz gerektiği ve hareketimizin derin anlamının ne olduğunu düşünmemiz mümkün değildir. Ama biz pedagoglar ve psikologlar için bu anlam en azından zaman zaman önemli olmalıdır. Çünkü bizim işimiz bir çeşit "kuluçka çıkarmaktır." Bunu yaparken doğanın, yani oluşumun gidişatına, geleceğin var oluşuna dâhil olmaktayız. Gelecek nesli hayata hazırlama gereği kaçınılmaz olmamış olsaydı, insanlığın aklına eğitim gelmezdi. Çocuğu bugün için yetiştirmekle yetinemeyiz, ilke olarak kendimize şu soruyu sormalıyız: "Çocuk daha sonra hayatını en iyi hangi şekilde başarabilir?" Daha sonra burada 'kendimizin de hakkında çok az şey bildiğimiz fakat çocuklarımız için fikir edindiğimiz ve kendimizin yaratmamız gerektiği bir gelecek' anlamını taşımaktadır. Ge-

leceğin insanının nasıl olmasını istediğimiz hakkında bir fikir edinmeliyiz; tabii ki bunu kendi bencil isteklerimizi karşılamak için değil, gelecek nesillerimizin zamana uyum sağlamalarını kolaylaştırmak için yapmalıyız.

Yaşam için yapılan hazırlıktaki bir eksikliğin sonuçlarıyla ilgili açıklayıcı bir örnek vermek istiyorum. Kuzey Amerika'da bulunan küçük, fakat hızla büyüyen bir şehirde, diğer insanlarla bir araya gelmek istemeyen bir tarikat yaşarmış. Bir adada yaşarmışçasına çocuklarını sadece kendi inançlarına ve geleneklerine göre yetiştirirlermiş. Bu tarikatın ilk kuşağında suça eğilim hiç yokmuş, ikinci kuşakta göze batacak kadar çok sayıda suç işleyen genç görülmüş ve üçüncü kuşakta ise ortalık suç işleyen kişi kaynıyormuş. Hukukçular ve filântroplar bu görüngü hakkında çok düşünmüşler. Ama o insanları izole edilmemiş bir şekilde incelediğimiz zaman bunun açıklaması oldukça kolaydır. Bu tarikatın çocukları daha ikinci kuşakta şehrin diğer insanları ile temas etmek zorunda kalmışlardır. Okullara gitmek, ticaret yapmak, bir mesleği yerine getirmek zorunda kalmışlardır vs. Manastırdakine benzer şekilde yetiştirildikleri içinse yerine getirmeleri gereken görevleri konusunda hazırlanmamışlardı. Bir insan ne zaman görevi için hazırlanmamışsa başarısız olur.

Hazırlık her şeydir! O her yetiştirmenin ve ruhsal rahatsızlığın her türlü tedavisinin özüdür. Çocuklar bizimle birlikte bir yaşam için hazır olmadıklarından, olayların çoğunda yanlış gelişmeler görülür. Bu durumda çocuklar başarısız olduklarını hisseder, mutsuz olurlar ve alkol bağımlığı, akıl bozukluğu, suça

eğilim ya da intihara sürüklenirler. Buna karşılık başkalarıyla birlikte yol alan, başkalarıyla birlikte çalışan ve geleceğin hazırlığına adanmış bir hayatta kendilerini evdeymiş gibi hisseden çocuklar mutlu insan olurlar. Eğitmen sadece ona emanet edilen çocuklarının kişiliklerini değil, dış dünyanın da sorunlarını anlamalıdır. Salt kişisel (olarak) psikoloji (lütfen bireysel psikoloji ile karıştırmayın!) uygulamamalı, çocuğun görevleri için keskin bir bakışı olmalıdır. Hem okulun başarılması hem de hayat ile ilgili tüm diğer sorunlarının aşılması çocuğa önünde görebileceği aşamalar olarak, yetişkinler tarafından çözülmesi gereken sorunları içerisinde barındıran geleceğe atılan adımlar olarak görülmelidir. Eğitmen öğrencilerinin ilgisini "Şimdi öğrendiklerin sonra için, yetişkin olduğun zaman için bir hazırlıktır" cümlesinden daha kolay bir şekilde uyandıramaz. Yukarıdaki açıklamalarıma bağlantılı olarak size bir örnek vermek istiyorum. Konu 13 yaşında olan fakat henüz 5 inci sınıftan daha öteye gidememiş bir erkek çocuğudur. Bireysel psikoloji baştan itibaren aklımızı kullandığımızı varsayar. Dolayısıyla bu çocuğun gelişiminin ağır olduğunu hemen anlıyoruz. Yüksek bir ihtimalle iki kere sınıfı tekrarlamak zorunda kalmış, çünkü yaşına göre 7 inci sınıfa gitmesi gerekirdi. Sadece kendi sınıfının değil tüm okulun en kötü öğrencisidir. Okulda artık bu konuyla ilgili ne yapacaklarını bilemez durumdadırlar. Bir çok kez hırsızlık yapmış ve birçok kez evden kaçmıştır. Öyle ki polis onu bulup evine getirmek zorunda kalmıştır. Çok çeşitli şekilde cezalandırılmıştır. Fakat hiç biri etkili olmamıştır.

Okullarda ceza ve dayak yaygındır. Fakat bu durumda olduğu gibi başka durumlarda da işe yaramamıştır. Sonunda başarısız olmuş bir aile ve okul eğitimi tarafından son çare olarak bir yetiştirme yurduna gönderilmiştir. Çocuk hayatı boyunca birlikte çalışmak yönünde değil; hırsızlık ve aylaklık yönünde yetiştirilmiştir.

Bir yetiştirme yurdunda yeniden kaçmasına engel olunabilir, hırsızlık yapması da zorlaştırılabilir. Fakat onu hiçbir şekilde özgür iradesiyle ortak çalışmak adına zorlamak mümkün olmaz. Her ortak çalışma yaratıcı bir eyleme, kişisel girişime dayanmaktadır ve dışarıdan zorla yaptırılamaz. En fazla çok hafif bir durumda otoriter bir müdahalenin işe yarama ihtimali mevcut olur, o da ancak bu müdahalenin çocukta iyi bir fikrin doğmasına ve başarılı yöndeki bir olanağı görmesine ve cezaya rağmen bu yola girmesine sebep olursa mümkün olur. Yani tutumunu değiştirir ve kendi keşfettiği yolda yürümeye başlar.

Bu tür durumlarda sonuç genellikle tatmin edici olmaz çünkü çocukların hayatı kavrama konusundaki malzemeleri eksiktir. Ceza bu eksiği yerine getirmez. Çocuklar başarısızlıklarından sonra toparlanabilmek adına zamana ihtiyaç duyar, başka türlü bunu hiçbir şekilde toparlanmaları mümkün olmaz. Amacına uygun yetiştirme yurtlarının mevcut olması mümkündür. Fakat genel olarak bu tür kuruluşlarda, orada bulunan çocukların özellikleriyle ilgili anlayış eksiktir. Bazı istatistikler genç müvekkillerin yüzde yetmişinin birkaç kez yetiştirme yurtlarında bulunduklarını göstermektedir. Yani zor çocukların eğitimi konusunda

doğru yöntemlerin eksik olduğu ve şu ana kadar takip edilen yönün istenilen sonuçlara varmadığını bariz bir şekilde görmemiz mümkündür. Sözü edilen çocuk iyi bir kuruma yerleştirildi. Orada bireysel psikoloji eğitimi almış olan ve onu uygulayan ve böylece çocukların hatalarının sıralandığı ve hatta muhtemel zekâ eksikliklerinden söz edilen raporları okumaktan daha fazlasını yapan bir eğitmen mevcuttu. Eğitmen bu tür görüngülerin her zaman çocuksu yaşam tarzlarının sonucu olduğunun farkındaydı. Yani buna göre bu çocuk okul için uygun olmayan şekilde hazırlık görmüş olmalıydı. Eğitmen çocuğun karnelerine baktı. İlk üç sınıfta notları iyiydi. Ancak dördüncü sınıfta sıkıntı başlamıştı. Eğitmen bundan dolayı çocuğun ilk üç yılında, son yılda olduğundan farklı bir öğretmene sahip olmuş olması gerektiği sonucuna vardı. İlk öğretmen yüksek bir ihtimalle sevecen ve iyi niyetliydi ve çocuk onunla birlikte çalışmıştı. Ancak yeterli derecede insancıl sıcaklık hissettiği zaman çalışmaya ortak oluyordu. Daha sonraki öğretmenler daha az sevecen olmuştur. Mutlaka çocuk bu durumla başa çıkamamıştır.

Burada gördüğümüz şey birçok durumda olduğu gibi şımartan bir yaşam tarzının sonucudur.

Bir sonraki adım eğitmen, bu tür yanlış hareketleri neden yaptığını çocuğun kendisine sordu. Tahmini doğru çıktı. Çocuk şöyle dedi: "Dördüncü sınıftaki öğretmenin beni sevmiyordu." Bunun doğru olup olmadığı en önemli unsur değildir. Çocuk bu fikre sahipti ve hepimize olan da budur: objektif unsurlara göre değil bu unsurlar hakkındaki düşüncelerimize göre yaşıyoruz.

Eğitmen sormaya devam ediyordu: "Neden hırsızlık yaptın?" Cevap: "Fakir bir aileyiz. Arkadaşım yoktu ama arkadaşım olsun istiyordum. Sonra ben de hırsızlık yaptım ve çaldıklarımı benim arkadaşım olsunlar diye, okul arkadaşlarıma hediye ettim." Yine görüyoruz ki, çocuk sıcaklık ve ilgi özlemi duyuyordu. Bundan dolayı hedefine uygun olarak ve kendi bakış açısına göre mantıklı hareket ediyordu. Yoksul bir ailenin kötü öğrencisi olarak arkadaş bulmak zorlaşıyor. Dolayısıyla arkadaşlık satın alması gerekiyordu kendine. Bu mantıklı fikir silsilesine dayanarak eğitmen, çocuk hakkında daha fazla bir bilgiye sahip olmamasına rağmen, onun zekâ yoksunu olmadığını anlayabiliyordu. Çocuk yanlış hareket ediyordu ama yanlış yolda geniş bir zekâ ile hareket ediyordu. Eğitmen sormaya devam etti: "Neden evden kaçtın?" – "Ne zaman kötü not alsam babam beni döver, annem de ağlardı. Bu yüzden kaçmayı ve saklanmayı tercih ediyordum. Ama geceleyin odun toplardım ve annem için kapının önüne koyardım, böylece sabah sobayı yakabiliyordu." Bu, ona sıcaklık gösteren tek insanın annesi olduğunu ispatlıyordu. Onu da tıpkı arkadaşlarını satın almaya çalıştığı gibi satın almaya çalışıyordu. Bu çocuk işbirliği için hazırlanmamıştır ve ilgisiz insanlarla aynı ortamda yaşayamaz. Sıcaklık hissetmek istemektedir. Onun yaşam biçimi kapalı bir sistemdir ve bizim için kolay anlaşılırdır. Onun, sıcaklık alamadığı her türlü ortamdan uzak kalacağını biliyoruz ve bundan dolayı onu kazanmak istiyorsak şimdilik ona sıcaklık göstermekten başka hiçbir şey yapamayacağımız sonucunu çıkarıyoruz. Bu çocuğu kazanmanın başka yolu yoktur.

Zor çocukların çoğunu sıcaklık arayışı içerisinde bulunan çocuklar oluşturmaktadır. Onlara sıcak davrandığımız müddetçe kusursuz bir şekilde hareket edeceklerdir. Fakat yaşam biçimleri buna rağmen değişmez. Neredeyse tüm zor çocuklar sıcaklık, destek ve sevecenliğe adapte olmuşlardır. Onlar şımarık yaşam biçimine sahiptirler.

Bu tarz bir araştırma sırasında kuşkucu olunmalıdır. Belki her şey sadece bir serap ve kendi hayal gücümüzün bir ürünüdür. Öyleyse araştırmaya devam ediyoruz! Her zaman faydası olan ve sık sık yeni bilgilere ulaşmayı sağlayan bir kontrol yöntemi en erken anıyı incelemekten oluşur. Fakat bu inceleme duyarlılık ve fikir birliği kurma becerisi gerektirir. Her insan kendine özgü bir yaşam biçimine sahiptir. Bu yüzden tüm hayatı boyunca aynı "melodiyi" çalar. Besteci Bach'ı çok iyi tanıyan bir kimse bu besteciye ait her yeni ve tamamen bilinmeyen bestesinde "Bu Bach'ın bir parçası" diyebilecektir. Sanatçı müziğinin her öğesinde mevcuttur. Bu yüzden her insanı daha en erken gençlik anılarında bile tanımak mümkündür.

Bireysel psikoloji hakkında yazan neredeyse tüm yazarlar şımarık yaşam biçimini annenin ya da başka aile bireylerinin tutumlarına dayandırma hatasında bulunmaktadır. Fakat ben şımarık yaşam biçimine çoğunlukla annenin özellikle şımartmaktan kaçındığı ve hatta ihmalcilikten bahsedilebilecek yerlerde rastlıyorum. Şımarık yaşam biçimi, çocuğun şımartılmaya, yani arzularının başkaları tarafından yerine getirilmesi için çaba harcamaya ve bu konuda çoğunlukla başarılı olduğu zaman mevcut

olmaya başlar. Bizim çocuğumuzun en erken anısı şuydu: "Dört yaşındayken babam beni gazete almaya göndermişti. Fakat –Bu çocuğun babasıyla olan ilişkisi için ayırt edici bir özellik taşır. – Ben onun dediğinin aksine amcama gittim. O bana şeker verdi. Ben onları anneme getirdim." Çocuğun yolu babasından uzaklaşıyor ve amcası üzerinden annesine varıyor. Burada evden kaçıp annesine gizlice odun getirdiği zamankiyle aynı örneği görmekteyiz.

Bir senenin sonunda çocuk grubunun en iyi öğrencileri arasında yer alır. Onun dışında da gayet güzel gelişmiştir. Eğitmen onu sevecenlikle kazanmıştır ve bu şekilde aralarında iyi bir ilişkinin doğmasını sağlamıştır. Bu çocuğun daha farklı sosyal bağlara sahip olmasını da sağlamıştır. Ve şimdi eğitmen annenin ihmal ettiği şeyi telafi ediyordu: ona neden başarısızlığa uğradığını gösterip yanlış yaşam biçimini açıklıyordu. Şimdi insanlar, aynı zamanda çok sayıda doktor da bize şunu soracaktır: "Bir insanı konuşarak değiştirmek nasıl mümkün olabiliyor?" Bu tür durumlarda söz konusu olan yanlış fikirlerdir ve onları düzeltmek ancak açıklanan kurallar ile mümkün olur, çünkü yanlış bir fikir anlayış seviyesinde düzeltilmek zorundadır. O zaman bu itiraz gelir: "Fakat bu saf anlıkçılıktır! Duygunun ve iradenin etkisi nerde kaldı?" Bu tarz itirazlar, ruhsal yaşamın, içerisinde birbirlerinden temiz bir şekilde ayrılmış olarak düşünmenin, hissetmenin ve istemenin yerleştirilmiş olduğu çekmecelere konulabildiğine inanan beceriksiz psikologlar tarafından yapılır. Bu tür ayırımlar yoktur. Hiçbir şekilde bölünmemiş tek bir ruhsal yaşam vardır. Onun içerisinde bazen düşünmeyi, bazen de hissetmeyi, istemeyi ve hareket etmeyi daha ağırlıklı olarak tanırız. Bu işlevlerin hepsi

eş zamanlı etkilidir ve her psikolojik heyecanda tüm ruhumuz aktif haldedir.

Bu 13 yaşındaki çocuk da çok özel ve ancak onu tanıdıktan sonra ve hatalarının farkına vardıktan sonra değiştirilebilen bağdaşık bir yaşam biçimi vardı. Bu yaşam biçiminin oluşumuna belki, annesini zamanında eğitip başka türlü davranmasını sağlayarak engel olunabilirdi. Fakat yanlış bir yaşam biçimini daha sonra değiştirmek de mümkündür. Hataların oluşmasında her zaman etkileri olan ebeveynler genelde bunu başaracak durumda değildir. Bu ancak okul ve öğretmenlerden dolayı mümkün olur. Okulun bu görevi o kadar önemli ve geniş çaplıdır ki, bir çocuğun kamu refahına katılan ve onun için çabalayan bir insan haline geldiğinden emin olunmadan, okuldan ayrılmamasını öngören bir yasa çıkarmaktan korkmazdım.

Burada ailenin, okulun, şehrin ya da ülkenin refahıyla yetinilmemelidir. Bu tür durumlarda henüz grup egoizminden bahsedilebilir. Doğru olan tek ölçü tüm insanlığın refahı ve bunun için gerekli olan çalışmanın ve geleceğin endişesidir.

Bu çalışmanın doğası hakkında çok az bilgiye sahibiz ama geleceğin günümüzde rastladığımızdan daha güçlü bir toplum duygusuna ve iş birliği için daha iyi yeteneklere sahip bir insan modeline ihtiyaç duyduğunu biliyoruz. Bireysel psikolojinin görevini şu şekilde özetleyebiliriz: tek bir bireyin çevresiyle olan ilişkisinin özelliklerinden tüm birey eski haline döndürülür, kendi hakkındaki düşüncesi ve yaşamının görevleri oluşturulmalı ve onun için bir ideal olan başarı olanaklarını bulmalı. Bunun için

durumun, hareketlerinin özelliklerine ve bireyin tüm dinamiğine yönelik titizlikle oluşturulmuş, keskin bir izleme becerisi gereklidir. Bireysel psikoloji ruhsal yaşamın bütün teorilerinden en dinamik olanıdır. Dış dünyanın birey için oluşturduğu sorunlara karşı duruşunu araştırır. Bu sorunları üç gruba ayırmak mümkündür. İlk sorun türü insanın evrene karşı tutumuna dayanmaktadır. İnsan evrenin durumlarına ve yasalarına uyum sağlamak zorundadır. Bunu hayatta kalma isteği olarak adlandırmak mümkündür fakat burada uzak geleceği de göz önünde bulundurmak gerekir. Çünkü söz konusu olan tüm insanlığın ebediyen var olmaya devam etmesidir. Yiyecek içecek sanayi, bedensel hijyen ve tıp bilimi insan aklının tesadüf keşiflerinden değildir, onlar insanın evrensel sorununun kaçınılmaz kavgalarının sonuçlarıdır.

Örneğin beslenmemizle ilgili önemli soruyu ele alalım. Verimsiz bir yeryüzünde yaşadığımız için beslenebilmemiz için çok fazla güç ve çaba harcamak zorundayız. Yani çalışmak gereksiz bir işkence değil, bizim evrenle olan ilişkimizin doğrudan sonucudur. Sadece olaylara çok yakından baktığınızda çabanın, temizliğin, iyi beslenmenin ve beden eğitimin neden erdem oldukları göze görünmektedir. Onlar sadece hayatta kalmamızı sağlamakla kalmıyor aynı zamanda insan türünün varlığını sürdürmesini genel olarak da garantilemektedir. Bu yüzden bu erdemler biz insanların normal ve tek gerçek yaşam biçimini oluşturur. Aynı uygun sonucu oluşturmayacak olan her tür farklı davranış bundan dolayı gerçek ve iyi olana karşı zıtlık olarak kabul edilmelidir. Tembellik, pasaklılık, tüm sağlıksız yaşam biçimleri akla, yani sağduyuya karşı çelişki içerisindedirler. Eğitimin büyük bir

bölümü evrensel sorunların çözülmesine yöneliktir. Çocuk oyunları da buna dâhildir. Çünkü onlar gelecek yaşam için antrenman oluşturur. Oyun aklı keskinleştirir, bedeni kuvvetlendirir ve beceriyi geliştirir. Tüm bunlar uzun zamandır bilinmektedir ama onları sık sık hatırlamak çok önemlidir. Çünkü elimizde bir ölçütün olması gereklidir. Bir hatanın türünü ve büyüklüğünü doğru şekilde değerlendirebilmek için bu hatanın ne derecede sonsuzluk değerlerine karşı doğru tutumundan farklı olduğunu tanımlamak gerekir.

Elbette bu değerler hakkında fikir ayrılıkları vardır. Örneğin insanlığın gelişimi için çocukların birbirlerini geçme çabası bir avantaj mıdır? Kıskançlık duygusunu öğreten oyunlar yararlı mıdır? Savaş oyunlarına teşvik etmeli mi? Çocukların ellerine silah verilebilir mi? Bizim bakış açımızdan dolayı biz tüm bunları yargılamaya eğilim gösteririz, çünkü burada kamu için yararlı olmayan ve sonsuzluk değeri olmayan özellikler yetiştirilmektedir. Aynı şekilde tek başına oynanan oyunlar da yeterli değildir. İlerideki yaşamda birçok meslek birçok insanın birlikte çalışması yöntemiyle gerçekleştirilmek zorundadır. Çocuklar bu birlikte çalışma konusunda ne kadar hazırlıklı olursa daha sonra bu görevler onlara o kadar kolay gelecektir. Tabi ki biz de bir çocuğu gelecekteki tüm görevlere hazırlamanın imkânsızlığının farkındayız. Çünkü hiçbir eğitim, her ne kadar Bechterew, Pawlow ve davranışçılar bunu iddia etmiş olsalar da çocuğun tüm gelecekteki hayatında gençliğinde alıştığı veya terbiyesi dolayısıyla edinmiş olduğu reflekslerle yetinmesi beklentisi üzerine kurulamaz. Çünkü insan her zaman yeni, önceden tahmin edemeyeceği durum-

larla karşılaşır. Ama çocuğu yeni durumlarda da yolunu bulmak ve yeni bir görevin doğasını keşfetme yönünde hazırlayabiliriz.

Bir görevi çözebilmek için farklı şartları yerine getirmek gerekir. Birincisi: Onu bitirmeye karar vermeli. Birçok çocuk ve yetişkin bu anlayışın gerekliliğinden yoksundur. İkincisi: İyimser olmalı. Sonuna kadar gidilebileceğinden emin olunmalı. Üçüncüsü: Daha baştan kendimize sınır koymamalıyız. İnsan kendine sınır koyarsa ancak o sınıra kadar gelir ve daha öteye gidemez. Çocukların ve yetişkinlerin başarısızlıklarının çoğu bundan dolayı gerçekleşmektedir. Kendine sınır koymanın ne tür sonuçlara yol açabileceğini bize hayvan psikolojinin güzel bir örneği gösteriyor.

Rostock'tan Katz ve Kopenhag'dan Schelderrob olmak üzere iki araştırmacı tavukların davranışlarını incelemiştir. Bir ara tavuk A'nın, korkarak kaçan tavuk B'nin peşinden koştuğunu fark ederler. Ertesi gün tavuk B, tavuk C'yi takip eder ve bütün gün onu kovalar ve gagalar. Üçüncü gün ise tavuk C, hiç karşı koymadan kaçan tavuk A'yı kovalar.

Olayın olası tek açıklaması tavuk B'nin en güçlünün tavuk A, tavuk C'nin de en zayıf olanın tavuk A olduğunu vs. düşünmesidir. Davranış ve bundan dolayı da başarı tavuklarda bile "fikre" bağlıdır. Fakat bu "fikir" çoğu zaman, fazlasıyla erken, başlangıçtaki ya da görünüşte bir başarıdan dolayı oluşur. İlk başarı bu nedenle bir tavuğun tüm hayatını etkileyebilmektedir.

Biz insanlarda da durum çok farklı değildir. A matematikteki en iyi kişinin kendisi olduğunu düşünür, B ikinci olduğunu bilir, C üçüncü olduğunu ve Z sonuncu olduğuna kesin emindir.

Fakat kimsenin aklına, bu çocukların kendilerine sınır koydukları ya da başkası tarafından sınır gösterilmiş olabileceği gelmez. Çocuklar bu sınırları kabul eder ve onları aşamazlar. Tesadüfen bu sınırın gerçekte sadece düşüncede ya da iradi bir sınır olduğunun meydana çıkması onları çok şaşırtır. Çocukken, karneler dağıtılmadan önce 46 öğrencinin arasında 10'uncu olduğumu hesapladığım olmuştur. Bunu diğerlerine anlattıklarımda onlar bana inanmadı. Sıralamada gerçekten 10'uncu olduğum meydana çıktı. Düşünerek her öğrenci sahip olduğu sıraya ulaşabilir. Ama orda bulunmaması gerektiğini kabul etmez.

Liseye gittiğimde matematikte en kötü öğrenciydim. Bir keresinde öğretmenim babama, daha önce hiç bu denli yeteneksiz bir öğrencisinin olmadığından şikâyet etmişti. Kesinlikle sınıfı geçemezdim ve dolayısıyla ilk sınıfı tekrarladım. Daha sonra, beni hiç tanımamasına rağmen, kısa bir zaman sonra hiç bu kadar budalalık görmediğini iddia eden yeni bir öğretmenim oldu. Ek dersler yardımıyla çaba gösterdim ve ikinci sınıfa geçtim. Üçüncü öğretmenim de başarılarımın felaket olduğunu iddia etti. O da hesap ve matematik konusunda bu derecede zayıf bir yeteneğe çok az rastlamış olduğunu söylüyordu. En iyisi okumaktan vazgeçmem olurmuş. Fakat bunun dışında oradan çok hoşlandığım için okulda kaldım.

Bir gün öğretmen bana, sonuçsuz çabalarıma daha fazla seyirci olamayacağını söyledi. Bundan böyle artık ödev yapmama gerek yokmuş ve bana artık soru sormayacakmış, çünkü artık benim için sinirlenmek istemiyormuş. Dönemin sonunda bir kez

daha sınayacakmış beni fakat daha şimdiden sonucun nasıl olacağı biliyormuş.

O zaman içimde bir direnç oluştu ve budalalığımdan emin olduğum halde bir denemede bulunmaya karar verdim. Bu andan itibaren derslerde dikkatli olmaya ve daha önce hiç yapmadığım şekilde çalışmaya başladım. Bir daha asla sınanmadım ya da sorgulanmadım ama bir gün pedagojik bir eğitim kitabından çok daha değerli olan bir olay gerçekleşti. Erkek öğrencilerden biri tahtada duruyordu ve soruyu çözemiyordu. Kendi kendime: "Bu o kadar da zor değil, bunu ben bile çözerim", diye düşündüm. Fakat kendimden emin de değildim. Ve şaşırarak öğretmenin kendisin dahi soruyu çözemediğinin farkına vardım. Yanlış ipuçları veriyor, kafası karışıyordu ve öğrenciyi de tamamiyle şaşırtıyordu. Sonunda sınıfa döndü: "Bu soruyu kim çözebilir?" diye sordu. Kimse cevap vermiyordu. Birden "Riske gireceğim" diye cesurca bir düşünce belirdi kafamda. Parmağımı kaldırdım.

Öğrenciler güldü, öğretmen güldü. "Tabi, bu soruyu çözebilecek tek kişi Adler'dir!" dedi. Ölmeye hazırdım, kalktım tahtaya gittim ve soruyu çözdüm. Orada duruyordum ve kendimi Napolyon gibi hissediyordum. Öğretmen şaşkınlıktan susmuştu, öğrenciler afallamış şekilde bakıyordu. Sonunda öğretmen şunu söyledi: "Bunun nasıl mümkün olabildiğini bilmiyorum ama soruyu çözdün ve sana iyi bir not vermek zorundayım." Ve işte mucize: O saatten sonra matematikte en iyi öğrenci ben olmuştum! Kelimenin tam manasıyla bu derste bir dahi idim. Buna rağmen çok çalışkan değildim ama ilgiliydim.

O gün bu gündür hayatımda bana şu düşünce eşlik etmiştir: Her insan her şeyi yapabilir. Kendisine sınır koymamak koşuluyla. Belki herkes en iyi sonuçlara ulaşamayabilir ama normal bir çalışma hayatında beklenilen her şeye ulaşabilir. Aklından noksanlığı olan insanlar istisnadır. İnsanların çoğunluğu aslında akıl noksanlığının ne olduğunu çok iyi bilmezler. Normalden daha az yeteneklilikten ya da geciken gelişimden bahsedilmektedir. Fakat bu saçmalıktır. Bir çocuk ya aklından noksandır ya da akıllıdır. Normal zekâ düzeyinde olan bir çocuk, gelişiminde geri kalıyorsa bunun bir sebebi vardır ve ona yardım etmek mümkündür.

2. YAŞAMAK DİRENCİN ÜSTESİNDEN GELMEKTİR

KALITIM VE ÇEVRE YAPI TAŞLARIDIR

Bireysel psikoloji bir ilişki psikolojisidir. Bir insanda izlediğimiz her şey ilişkiler bütünüdür. Onlar bir şeye doğru yaklaşan ya da bir şeyden uzaklaşan duruşlar ya da hareketlerdir. Fakat bu ilişkilerin salt izlenmesi henüz bilim değildir. Bilim ancak, belli bir kişinin tüm ilişkilerini bir bakış açısı altında toplayan bir düşünce silsilesini keşfettiğimizde başlar. Bireysel psikoloji bu tür bağlayıcı fikirleri tüm insanların kendilerine verilen görevleri yerine getirme imkânını aramalarında, yani mükemmeliyet hedefini gerçekleştirme çabası göstermelerine inanıyorlar. Tüm bunları bir araya toplayan bir kavramımız yoktur. Söz konusu olabilecek tüm bakış açılarını en iyi her insanın ruhsal yaşantısında aşağıdan yukarıya doğru bir çabanın var olduğunu söyleyerek toparlayabiliriz.

Bu çabanın sonucu ise hayatımızın her aşamasının iki yönden görülebilmesidir: yukarıdan bakınca eksik durum olarak görülmesi, aşağıdan bakınca alçak bir basamağın aşılması olarak görülmesidir. Gerçekte her iki taraf birbirine aittir ve ayrılmayacak şekilde birbirine bağlıdır. Eksiklik durumunun, yani yetersizlik ve güvensizlik bilincinin, bir aşağılık duygusu uyandırdığını söyleyebiliriz. Yükselen hayat çizgisinin her noktasında aşağılık ve üstünlük duyguları mevcuttur. Bu çizginin sonunda sadece çocukta ve yetişkinde değil, insanlığın daha yüce ideallere ulaşma çabasında da kendimize bir ideal düşünmeliyiz.

Hayatın özü, zorluklara karşı gelme çabasıyla belirlenmiştir. Hayatın nasıl meydana geldiği ve çevre dengesiyle ne kadar çelişki içerisinde olduğunu bir yana bıraksak. Hayatın oluşumundan itibaren dış dünyanın direnişlerini aşma ve buna bağlı olan görevleri üstlenme imkanları içermiş olmalıdır. Bu konuda şüpheye yer yoktur. Çünkü bu aşma bugüne kadar kısmen başarılmıştır ve bugüne kadar görülecek hale gelmiş olan her şey hayatın asıl yapısında olması gerekmektedir.

Eğer bir hedef var ise ruhsal yaşantının her safhası bu hedefi yansıtmalıdır ve her hareket unsurunda bulunabilmelidir. İnsanoğlu sebepler tarafından değil bir hedef tarafından tanımlanmaktadır. Pedagojide olduğu kadar ruh biliminde de bugün hala her şey sebeplere bağlanmaktadır, örneğin soyaçekime. Soyaçekim öğretisi yandaşları ise bu konuda gerçekten ciddiyetlerini koruyorlarsa tutarlı olmalılar ve eğitimden tamamen kaçınmalılar. Çünkü önce her şeyi soyaçekime bağlayıp sonra buna rağmen

eğitim faaliyetinde bulunmaya kalkıştıklarında kendileriyle çelişkiye düşerler. Onların bir hakikat olarak kabul ettikleri soyaçekim, insanlığın yararını hedeflemez ancak, sorumluluktan muaf tuttuğu için, her şeyi kolaylaştıran bir bahanedir.

Gerçekte bir çocuk büyük olasılıkla doğuştan bir takım imkânları beraberinde getirir. Ama bu imkânlarla hangi hedefler için çaba harcanacağı kararı tamamen özgürdür, yani önceden belirlenmemiştir. Kararı için etkili olanlar, çevresinde görmüş olduğu rastlantısal başarı olasılıklarıdır.

Bireysel psikoloji huyların soyaçekimini reddeder ve hiçbir kısıtlama olmaksızın yaradılıştaki önemli farklılıkların varlığını kabul eder. Fakat onlara yapı taşları gözüyle bakar. Bina çocuğun eseridir. Bunu yaparken yaradılışını ve çevresinin etkilerini kullanmaktadır. Yaşam şeklinin oluşumu, bizim bildiğimiz kadarıyla dördüncü, en geç beşinci yaş ile tamamlanmış olmaktadır. Bundan böyle yaşam şekli bellidir ve ölüme kadar değişmez. Önemli yaşam sorunlarının çözümü yaşam planında bulunan hataların yoluna çıkması durumundaysa çocuk – ya da yetişkin – bu hataları fark ederse bunları yalnız ya da başkalarının yardımıyla düzeltme imkânına sahiptir. Bu tür düzeltmeler gerçekten mümkündür ve eğitimin en önemli görevini oluşturmaktadır.

Bazı insanlar bir çocuğun olumlu etkinliklerde bulunması ve iyi bir eğitim almasına karşın yanlış yola sapmasına şaşırır. Fakat birçok insanın sık sık bir yetişkinin faaliyetleri ile ilgili garip fikirlere sahip olduklarını göz önünde bulundurmak gerekir. Kimi belli prensiplere sıkı ve inatçı bir şekilde tutunmayı anlar. Kimi

de merhamet ve kötümserliğin tek doğru tutum olduğunu sanır. Fakat eğitim sadece belli bir tekniğe dayanıp sadece geleceği etkilemekle yetinmemelidir. Ebeveynler nadiren çocuğun davranışının her zaman geleceğe yönelik olduğunu düşünür ve çocuğun böylelikle yetişen tüm neslin yöneldiği yönün tüm insanlığın geleceğine olan büyük etkisini nadiren hesaba katarlar.

Bazen iyi bir eğitim de her zaman başarılı olmaz. Bu durumda soyaçekimin en önemli rolü oynaması mümkün değildir, çünkü bu durum çocuğun yaradılışı ile dış dünyanın sorunları arasında nasıl bir ilişki kurduğuna bağlıdır. Hayatta söz konusu olan, sahip olunanlar değil, sahip olunanların nasıl idare edildiğidir.

Fakat tüm bunları bir an için bir yana bırakırsak, hala tam olarak kalıtım yoluyla nelerin bize geçtiğini bilemeyiz. Sık sık soyaçekimden bahsediyoruz ve belki de sadece benzer ya da benzer türde durumların benzer tepkilere yol açabileceği ihtimalini unutuyoruz.

Beethoven'in babası daha oğlu doğmadan şunu ilan etti: "Erkek olursa onu ikinci bir Mozart yapacağım!" Doğan çocuk gerçekten erkek olunca babası hiç şüphesiz müzik alanında başarıya ulaşmasını sağlayacak en iyi imkânları sağlamıştır ona. Baştan itibaren onu bir müzik ortamında yetiştirdi. Muhtemelen başka unsurlar da etkili olmuştur. Örneğin Beethoven doğuştan gelen bir kulak rahatsızlığına sahipti. Çok sayıda tanınan müzisyenlerin kulak sorunlarına sahip olması tesadüf değildir: Smetana, Dvorak, Robert Franz. Soyaçekimi nedeniyle sahip

olunan bu tür bir rahatsızlık çoğu zaman fazla büyük bir hırsa sebep oluyor. O zamanlar genç olan Beethoven'in, meslek danışmanlığına gitmiş olsaydı ve kulak rahatsızlığından dolayı müzik alanına yönelmemesi tavsiye edilmiş olması düşüncesi korkunçtur bizim için. Bu, şimdiki psikoloji biliminin, yetersiz bilgiyle daha çok savaşmak zorunda olduğunun kanıtıdır.

Bizim fikirlerimize itiraz eden başka bir psikoloji okulu çevre teorisi yandaşlarınındır. Onlar her şeyi çevreye, ebeveynlere, evlere, yetiştirme tarzına, baştan çıkarıcılık durumuna, ekonomik durumlara bağlarlar. Fakat bu teori de yetersizdir. Tüm bu unsurlar yapı taşlarıdır, fakat insanın bunları ne şekilde kullanacağı yaşam tarzına, en erken çocukluk yıllarında kendisine koymuş olduğu hedeflerine ve o zamanlar gördüğünü sandığı ilk başarı şansına bağlıdır.

Bir çocuk neden bu kadar ileriye bakar? Bu canlı organizmanın hareket unsurunun gerekliliğine bağlıdır. Bir organizma hareket etmeye başladığı anda ileriye bakmak zorundadır. Ne çevre etkisi ne de eğitim, soya çekimle sahip olunan tüm olasılıklar ve güçler, çocuğun bir hedefi olmaması halinde en ufak bir harekette bulunacak durumda değildir. Fizikte de en büyük sorun günümüzde bu yöndedir ve bundan dolayı eksiksiz modern fizik bilimi çok daha eski olan bireysel psikolojinin izlenim tarzına yakınlaşmaktadır. Modern fizikte atomlar bile adeta canlı olarak göz önüne alınmaktadır. Öyle ki Smut'un ("Holism and Evolution") açıkladığı gibi, bu teori ile belki de gerçekten hayatın kaynağından bir şeyleri gün ışığına çıkarıyordur.

Dışsal etkenlerde, iyi ve doğru bir şeyin oluşacağına dair garanti vermez. Çünkü bu etkenler ve sonuçlar arasında yaratıcı gücüyle var olan çocuktur. Bu güç başlangıçtan beri kendini hep aynı şekilde, muhtemel bir başarının çabasında ifade etmektedir. Bu yüzden bireysel psikoloji için en erken hatıralar çok önemli bir ipucudur.

Şu ana kadar hayatın insanlara sunduğu görevlerin ilk grubuna ait olan sorunları gösterdik.

Gelişme çizgisi asıl yaşam süreci ile tamamen özdeştir. Önemli olan bu çizgiye toplum huzurunun yönünü vermektir. Yaşam ile ilgili tüm sorunlar ancak bu yönde çözülebilir. Evrensel yaşam sorunun doğru çözümü de ancak toplum da çözümüne dahil edilir ve katkıda bulunursa, bulunur. Buna iş bölümü, tüm meslek hayatı, salgın hastalıklara karşı savaşmak ve birçok şey dâhildir.

Tüm sorunların istisnasız ikinci grup ile bağlantılı olduğunu yani insanın toplumdaki yerini belli eden görevlerle bağlantılı olduğunu biliyoruz. Sadece akıl hastaları gerçekten yalıtılmış şekilde yaşar ve bu yalıtım sadece sübjektif olarak mevcuttur. Gerçekte onlar bile bundan dolayı mahvolmadan kendilerini toplumdan soyutlayamazlar. Yani insan, mümkün olduğunca uygun bir şekilde toplumun bir üyesi olarak hareket etme göreviyle karşı karşıyadır. Ancak başka insanlara ilgi duyulur ve onların istekleri dikkate alınırsa bu başarılabilir. Yani hayatımızı daima bu tür bir ilgiyi geliştirecek şekilde düzenlememizde fayda vardır. Bu nokta tüm yaşam alanlarına hâkim olmalıdır.

Örneğin "görmek" ne anlama gelir? O sadece fizyolojik bir görüngü değildir. Çocuk bile dış dünyayı, onun gelişimini doğru yöne sevk edecek şekilde algılamak durumundadır. Nesneleri görme, etrafına bakınma şeklinden bir insan tanınabilir. Her öğretmen sayısız çocuğun doğru şekilde bakacak durumda olmadığını bilir. Onlar o kadar kendilerine yoğunlaşır ki, hiçbir şeyi ve hiç kimseyi gerçekten "görmezler". Bu tür çocuklar görülebileni doğru şekilde algılayacak halde değildir. Günümüzde okullarda yoğun bir şekilde somut malzemeyle ders verilir. Fakat bu ders şekli, çocuğun buna ilgi duymaması, yani gördüklerini ileride uygulamaya niyeti olmadığı sürece, yararsızdır. Bunun aksine başka çocukların görebildiklerine duydukları ilgi çok yoğundur. Çoğunlukla bunlar çok hafif, örneğin miyopluk, astigmat gibi... Görme bozukluklarına sahip olan çocuklardır. Büyük ressamların çoğunun gözlerinde anormallikler söz konusuydu ve istatistiklere göre şu anda sanat akademilerinde bulunan öğrencilerin yüzde yetmişi görme bozukluklarına sahiptir. Bu öğrenciler, zayıflıklarıyla savaşmış ve onları aşmış olan çocuklardır. Görme organlarının bir sorunuyla karşı karşıya kalan başka insanlarsa "görme" göreviyle ilgilenmeyip onu bir kenara bırakmaktadır.

"Duyma" ya olan ilgi de buna benzer şekildedir. Müzisyenlerin çoğunun bir duyma sorunu olduğunu belirtmiştik. Fakat sadece gürültüye karşı genel bir hassasiyetleri ve bundan dolayı kulak rahatsızlıklarına eğilimleri olan insanlar da çoğunlukla aşırı bir denkleştirme ile tepki vermektedir.

Sağlıklı olan çocukların çoğu görmeye ve duymaya aynı derecede ilgi duyar, aynı zamanda diğer duyu organlarının işlevlerine de. Ama henüz genel olarak bu işlevlerin hangi şekilde geliştirildikleri konusunda çok fazla düşünülmemektedir. Örneğin, dikkat çeken fakat henüz incelenmemiş olan bir durum, sağ eliyle yazmakla ilgili sorunlar yaşayan çocukların görmek konusuna ilgi göstermedikleridir. Kolay şekilde ezber yapabilen ve şarkıları tekrarlamakta zorlanmayan çocuklar duyulabileceklere çok ilgi gösterir, bunun aksine görmek onlar için daha çok arka planda kalır. Bu tür durumlarda başarısızlıklar için zayıf notlar verilmemeli, görülebilene ya da duyulabilene ilgi uyandırmak tüm imkanlarla denenmelidir.

Bu bağlamda solaklık sorunu büyük ilgi uyandırmaktadır. Bireysel psikoloji araştırmaları, tüm insanların yaklaşık % 40'ının solak olarak dünyaya geldiklerini gösterir. Bunun farkında olan ya da başkaları tarafından bu şekilde kabullenilen sadece bir azınlıktır, çünkü çocuklarımız baştan itibaren düşüncesiz bir şekilde sağlaklığa yönlendirilmektedir. Karma durumlar da söz konusudur. Bazı solaklar ayakları ya da gözleri bağlamında sağ ayarlıdır, fakat bütünüyle solak olanların sayısı çok yüksektir. Onlarda sol beden yanı daha fazla gelişmiştir. Onların gözlerinden bunu anlamak mümkündür; çoğunlukla, sol kaş daha sık ve daha yüksek bir noktada iken, sol gözleri biraz daha yüksek bir mevkide ve daha açıktır. Solaklığı tespit edebilmek için 80'den fazla test mevcuttur. En basiti ve gerçek solaklıkta neredeyse hatasız olan tek test ellerin birleştirildiği anda parmakların üst üste getirilmesidir. Solaklar bu durumda sol başparmağını sağ başparmağının üzerine koyarlar.

Bu arada büyük başarılara ulaşan sağlaklarla solaklar ayni sayıdadır. Geride kalıp farkı kapatan solaklar çoğunlukla daha becerikli ve sanatçı olarak sağ elini kullananlardan daha yeteneklidir. Buna rağmen gelişimleri sırasında başkalarının karşılaşmadıkları çok sayıda zorlukla başa çıkmak zorunda kalmışlardır. Öncellikle evde çoğunlukla beceriksiz olarak algılanmaktadırlar. Daha sonra da okulda okumayı yazmayı öğrenirken zorlanırlar.

Dr. Alice Friedmann okuma konusundaki bu zorlukları titizlikle incelemiştir. Solak olan çocuklar doğaları gereği sağdan sola doğru okuma eğilimine sahiptirler. Öğretmen genelde çocuğun aslında okuyabildiğini fakat bunu ters tarafa doğru yaptığını fark etmez. Çocuk böylece cesaretini kaybeder, kendisine sınır koyar ve bu sınırı uzun süre aşamaz. Okumayı öğrenme konusundaki zorlukların genel açıklamaları yanlıştır. Eller insanın en önemli hareket organlarıdır. Sağ elin en dikkat çekici, en baskın olan hareketi içten dışa, yani sağdan sola olan harekettir. Başka bedensel hareketler de bu yönde gelişir, dolayısıyla çocuklar okuma sırasında yanlış yöne doğru okurlar. Onları bu konuda ikaz edersek bu durumu düzeltmek kolay olur. Bunun için elbette sevecenlik ve sabır gereklidir. Örneğin şöyle denebilir: "Evet, sağdan sola çok güzel okuyabiliyorsun, bir de soldan sağa doğru okumayı dene!" Bunun aksine sadece eleştiride bulunulursa çocuk ne yapacağını bilemez ve durumu gittikçe kötüleşir. Yani buna göre başlangıçtan itibaren bu tür öğeleri ve çocuğun görme, duyma ya da hareket etmesi konusundaki tercihlerini hesaba katmalıdır. Konuşmak için en iyi öğrenme alanı hangisidir? Aile! Orada sürekli olarak konuşulur ve orada konuşmak en iyi şekilde

gelişir. Yetiştirme yurtlarında yetişen çocuklar genel olarak başka çocuklara nazaran daha az ifade imkânlarına sahiptirler. Genel olarak ailenin pedagojik yeteneği hakkında ne düşünülürse düşünülsün, o mevcuttur ve çok büyük önem taşımaktadır. Büyük olasılıkla insanlık tarihinde de dil, ailenin oluşmasıyla gelişmiştir.

3. Çocuk Başarılı Sonuç Arar

Eğitmeni Ona Bu Olanağı Sağlamalıdır

Çocuk Bazen Yanlış Yönde Arar

Tartışma: Yatağı Islatma – Yüksekten Atma – Mastürbasyon

Okula hayatının başlangıcında çocukların başarılarını yargılarken birçok sebepten dolayı dikkatli olmak gerekir. Bu başarılar, çocuğun nasıl hazırlandığı ile çok büyük ölçüde ilişkilidir. Eğer bu hazırlık eksik kalmışsa, eksiklerin telafi edilmesi gerekir. Sabırlı olmalı, cesaret vermeli ve gerekirse ebeveynleri de duruma dâhil etmelidir. Başlangıçta her çocuğa, haklı veya haksız olsun, bir başarı sunulmalıdır. Çocuğun yükselme isteği, hiçbir yerde başarı imkânı göremezse, engellenir. O durumda çabasının yönünü değiştirecektir ve dolambaçlı yollardan hedefine ulaşmaya çalışacaktır. Başarısızlığa uğramış olan tüm çocukların hikâyelerinde bu sürece rastlamak mümkündür.

Size bir örnek vereyim. Söz konusu olan, hakkında çok sayıda şikâyette bulunulan, özellikle çok yaygın bir sorun olan, yatağı ıslatma konusunda şikâyet edilen, sekiz yaşında bir erkek çocuğudur. Yatağı ıslatma sorunundan ancak tüm yaşam stilini değiştirerek kurtulması mümkündür. Bu tür bir çocuk her zaman başka bakış açılarından dolayı da yanlış yoldadır. Kültüre karşı bir inat bir karşı koyma içerisindedir. Bu tür bir karşı koyma ancak yaşam çizgisinin yükselişinin bir noktada bölünmesi durumunda gerçekleşir. Çocuk bu noktadan sonra tüm başarısının artık sadece başkalarının onunla ilgilenmesiyle oluştuğu fikrindedir.

Yatağı ıslatma eyleminde biraz saldırganlık vardır: Başkalarına karşı bir saldırıdır bu. Söz konusu olan erkek çocuğu annesiyle birlikte muayenehaneme gelmişti. Muayene sırasında annesi çocuğun çok fazla ağladığını ve her zaman mutsuz olduğunu öne sürmüştü. Burada görüyoruz işte: Ağlamak bir tür iletişim şekli, bir yoklama, aktifliğin ve öfkenin bir belirtisidir. Mutsuz olmakta da durum aynıdır. Çocuk böyle yaparak kendisine zarar vermesine rağmen aynı zamanda diğerlerini de kendi şahsını da dolayısıyla, yaralamış olmaktadır. Bu davranış şekli intihar eden kişinin temel yapısıdır.

Daha şimdiden bir öngörüde bulunabiliriz: Bu çocuk eğer değişmezse ve daha sonra zor bir durumda kalırsa intihar eden bir insan gibi davranacaktır. Bireysel psikolojisi bu tahmini daha sekiz yaşında olan bir çocukta bile yapabilmektedir. (Elbette bu sonucun bazı durumlarda meydana çıkmayabileceği gerçeğini de göz önünde bulundurarak.)

Öyle anlaşılıyor ki bu çocuk daima birilerinin onunla ilgilenmesine alışkındır. Belki de annesi onun için fazla endişelenmiş ve onu işbirliğine dâhil etmemiştir. Her ne olursa olsun ona mutlaka şımartılmış bir yaşam stili için imkân tanımıştır. Daha şimdiden bu çocuğun asla tertipli olamayacağı bellidir. Cesur olması da imkânsızdır ve muhtemelen bağımsız şekilde çalışması da mümkün olmayacaktır. Okulda başarılı olmasının sebebi ona destek ve yardımcı olan bir öğretmen bulmuş olmasından kaynaklanır. Fakat okulda da çok fazla başarılı olmaması ihtimali daha yüksektir. Bu çocuğu her hatası için cezalandırmaya kalkışmak da başarıya ulaşmak için yeterli olmaz. Onu yaşama bakış açısı konusundaki hatalarına dair ikna edebilmek daha iyi olur.

Ayrıca şunu da tahmin edebiliriz: Bu çocuk daha önce şımartılmışsa ve şimdi bu şekilde davranıyorsa bunların arasında bir yerde bir iki trajedi yaşamıştır. Muhtemelen bir kardeşi dünyaya gelmiştir. Normalde en büyük çocuk başlangıçta şımartılır. İkinci bir çocuk geldiğinde bu durum birden değişir ve onlar eski pozisyonlarını yeniden elde etmek için uğraşırlar. Bunu hangi şekilde yaptıkları çok değişkendir ve oldukça memnun edici denemeler de mevcuttur. Maalesef bu denemeler çoğunlukla yanlış yöne gider ve sık sık küçük kardeşle kavga şeklinde ifade olur. İlk çocuk ne kadar çok şımartılmış ise rekabet o kadar yoğun olur. En ideal durumda en büyük çocuk kardeşin doğumundan önce işbirliği yönünde yetiştirilmiştir. O zaman durumu kabul etmeye ve onunla başa çıkmaya hazırdır.

Bizim örneğimizdeki anne, bu çocuğun diğer kardeşlerini kıskanmadığını ifade etmiştir. Fakat kıskançlık, dolambaçlı yollardan kendini belli etmeye meyillidir. Örneğin, çocuk aynı zamanda annesinin ilgisini üzerine çekmeyi hedef seçmişse, bunu yatağını ıslatarak yapmaktadır.

Çocuk düzenli bir şekilde ıslatmamaktadır yatağını, yani muhtemelen çok ağır bir vaka değildir. Okulda çok iyi ilerlemeler kaydetmektedir. Öğretmeni ona özellikle çok iyi davranmaktadır.

Anneden, bu çocuğun istenilmeyen bir çocuk olduğunu ve bu yüzden onu yaşamının ilk dört yılında aile yakınlarına verdiklerini öğreniyoruz. Çocuğun bakıcı ailesi onu çok sevmiş ve şımartmıştı. Fakat şımartmak sadece zengin ailelerde rastlanılan bir görüngü değildir. Aksine, fakir ailelerde daha sık rastlanır. Bu tür ailelerdeki anne babalar işten yorgun döner ve sadece kafalarını dinleyebilmeleri için çocuğun her istediğini yapar ve yaptırırlar. Daha fakir kesimlerin aileleri aynı zamanda eğitici düşünceler tarafından daha az yönlendirilmektedir. Fakat şımartılma durumunun rastlanıldığı yerlerde sadece ebeveynlerin davranışlarını dikkatte almamak lazımdır. Anne çoğunlukla çocuğu şımartmak niyetinde değildir fakat onun şımarık bir yaşam stili edinmesine engel olamaz. Yani ilk önce çocuk ve ondan sonra annenin payı incelenmelidir. Şımartılmış yaşam stili kendini çok değişik şekillerde belli edebilir, örneğin belli başlı bir neden mevcut olmadığı halde tuvalete gitmekte zorluk çeken ya da arkadaşlık kurmaktan aciz olan ya da karanlıktan korkan ya da yalnız kalamayan çocuklarda olduğu gibi. Nefret ve başkalarına acı verme ifadeleri de

daha sonra artık şımartılmayan bir çocuğa özgü davranışlardır. Sadist ve mazoşist eğilimler doğal, doğuştan gelen dürtüler değildir aksine eğitim sürecinde yapılan hatalardan ya da şımartılmış yaşam stilinde uğranılan hakaretlerin yanlış dengelemeleri sonucu yapay olarak oluşur. Şımartılmış yaşam stilinin ifade şekillerine tırnak yemek, burnunu karıştırmak ve çeşitli cinsel edepsizlikler de dâhildir. Hepsi tahrik etme denemeleridir ve bu sadece yararsız değildir, aksine tahrik edilmeye izin verilir ve kavgaya ortak olunursa çocuğun dileği yerine getirilmiş olur.

Ayrıca çocuklarla asla kavgaya kalkışılmamalıdır. Çünkü güçlü olan daima onlardır.

Ayrıca onların yaşam çizgileri durmaksızın yükselme çabası içindedir ve biz onlara karşı durursak, onlar her şeye rağmen hedeflerine ulaşmak için her zaman yeni ve gizli saklı yollar bulmasını bilirler. Onlara, yetişkinlerinkinin aksine, sorumluluk duygusu engel olmaz. Bir çocuk, onun için tekmiş gibi görünen başarı şansı engellenirse, başarısızlığa mecbur edilir. Üstelik burada önemli olan bu imkânın gerçek veya hayali olması önemli değildir. Bu şekilde meydana gelen karakter bozuklukları her zaman yanlış bir yetiştirmenin sonuçlarıdır.

Bazı psikolojik okullar insanın kötü içgüdüler ve arzular tarafından harekete geçirildiklerini sanırlar. Bunu sanan insanlar özellikle, bu tür teorilere meyilli olan, diğer insanları bastırmayı seven insanlardır. Ailede, okulda, kilisede ya da siyasette içlerindeki zorbayı gün ışığına çıkaranlar, insanın doğası gereği kötü olduğunu varsayarlar. Oysa insan doğası gereği ne iyidir ne de

kötü, fakat doğuştan sadece üstünlük çabasına olan eğilimi değil, ayrıca çevresindeki insanlarla ilgilenmenin temel ihtiyacını da yanında getirir. Yetiştirmede söz konusu olan sadece bu ilginin geliştirilmesi ya da engellenmesidir.

Yani bizim hastamız dört yıl boyunca kendi evinin dışında yetiştirilmiştir. Şimdi tekrar evine dönmüş ve düşmanlık eğilimleri göstermektedir. Bu eğilimler kime karşıdır? Genelde anneye karşıdır. Söz konusu bu olayda da durum böyledir. Fakat çocuk açıkça saldırıya geçmemekte, aksine bunu, ağlamalarının ve yatağını ıslatmalarının annesine karşı saldırganlık olduğunu fark ettirmeyecek şekilde, gizli yollardan yapmaktadır. Durum, bir dramda olduğu gibidir. Dolayısıyla burada sadece huysuzluk ya da itaatkârlık değil, masumiyetin bilmeden suça sebep olduğu trajik bir karmaşa görürüz. Kahramanın trajik hatasını ancak beşinci bölümde fark etmesi dramın bir parçasıdır. Fakat burada söz konusu olan tiyatro değil, gerçek olduğu için, beşinci bölümünün yerine bireysel psikoloji geçmelidir.

Anne, oğluna karşı başlangıçta gösterdiği soğuk tutumunu değiştirdiğini ve onunla ailesine dönüşünden bir yıl sonra nihayet anlaşabilmiş olduğunu anlatır. Ondan sonra sıradaki çocuk dünyaya gelmiştir. Fakat şu anda bu oğlu böyle kötü davranışlar sergilediği için ona yeniden sert davranıyormuş. Yani onunla kavga ediyormuş. Annenin bu kavgada kaybeden taraf olması kaçınılmazdır. Anne otoritesini artırdığı oranda çocuk haklı olduğunu düşünecek ve kendini kız kardeşinin doğumundan dolayı ona haksızlık edildiği fikrine giderek daha çok kaptıracaktır.

Ebeveynleri birbirleriyle pek uyumlu değildir. Baba, onun için ne eşinin ne de ev hayatının çok fazla anlamı olmadığı için, pek evde bulunmaz. Yani, bu aile, kendi içerisinde çocuk için kötü bir eğitim alanıdır, çünkü orada oğlanın birçok insanla sosyal ilişkiler içinde bulunma imkânı yoktur. Anne muhtemelen güçlü kişiliği olan biridir. Baba ve oğul, ondan kendilerini çekerek ve ona sorun yaratarak uyum sağlarlar. Söz konusu çocuk üç kardeşten en büyüğüdür; onun ardından bir kız ve bir erkek kardeş gelmiştir.

Yaşça en büyük olan erkek çocuğun, ardından bir kız kardeşi olduğu zaman otomatikman sorun yaşaması sık rastlanılan bir durumdur. İkinci çocuk en büyük çocuğun yerini almaya çalışır, onunla aynı seviyede bulunmak ya da hatta ondan daha üstün olmak için çaba harcar. En büyük çocuğun kıyafetlerini giymek zorunda kaldığı için ve sürekli olarak şu sözleri duyduğu için küser: sen daha küçüksün, artık yatmalısın, sen gelemezsin, sen daha bu konuda fikir beyan edemezsin vs. Bu tartışmanın sonuçları farklıdır: en büyük çocuk pozisyonunu savunmayı başarırsa durumu öncekinden çok daha sağlam olur. Kendini kanıtlamayı başaramadığı zaman ise, ikinci çocuğun karakteri daha aktif, enerjik ve demir kadar sert olurken, büyüğü cesaretini tamamen kaybeder. En büyük çocuk genelde muhafazakâr çizgiye sahiptir, esirgeyici ve dikkatlidir. Siyasi açıdan bakılınca, bu özellik onun egemenliğe hayran olmasına neden olabilir. Tüm zamanların en büyük devrimcileri arasında çok sayıda ilk doğan çocuk mevcuttur. Onların gözlerinde daima egemenliği elde etme hırsı vardır, çünkü onlar için, ikinci çocuğa nazaran egemenliğin anlamı çok

daha büyüktür. İkinci çocuk için egemenlik o kadar da önemli değildir ve bilir ki: her şey değişebilir, egemen olan tahtından indirilebilir. Robespierre ve Danton ikisi de en büyük çocuklardır, Mussolini en büyük çocuktu, Hitler de öyle. Tüm bu figürler en büyük çocuk olmanın yaşam çizgisinin baskısıyla hareket ederler; onlar kendi trajik gelişimlerinin mağdurlarıdır.

İkinci çocuk bilimin içeriğine kadar devrimcidir. Doğa kanunlarının sonsuzluğuna inanan en büyük kardeşlerin, hakkında sadece kafalarını sallayabildikleri yeni varsayımlar oluşturur. Tipik bir ilk doğan da şair Theodor Fontane'dir. Otobiyografisinin bir yerinde şöyle der: "Elbette babam bir Fransız göçmeni olarak her zaman Polonyalıların tarafını tutardı ve bu yüzden 2000 Rus'un 1000 Polonyalıdan kaçmasına inanılmaz şekilde sevinmişti. Ben bunun için hiç sevinemiyordum çünkü şöyle düşünüyordum: 2000 Rus 1000 Polonyalıdan daha güçlü olmalıdır ve güç, güç olarak kalmalıdır. Tabii ki bunun ahlaki açıdan çok doğru bir düşünce olmadığını biliyorum ama birinin bana güçün hep güç olması gerektiğine neden inandığımı açıklayabilseydi ona birçok şey verebilirdim."

İlk doğan çocuğun zor pozisyonu, ikinci doğan çocuğun kız olmasıyla daha da zorlaşır. Kızlar başlangıçta fiziksel ve zihinsel açıdan daha hızlı gelişirler ve bu yüzden ilk doğan erkek çocuğu, özellikle erkeklerin doğal üstünlüklerin gerçekliğine dair varsayımsal düşüncelere kendini kaptırmışsa ona karşı kendini ispatlamakta çok güçlük çeker. Bu tür bir haksızlık kız çocuğunun iki kat daha hırslanması için bir teşviktir adeta. En büyük çocuk bu

durumda cesaretini yitirmiş olarak, okuldaki çalışmaları da dahil olmak üzere, çalışmalarını gevşetir. Kız kardeşi okulda başarılı olursa büyük erkek kardeş pes eder. Kız çocuğu bu kavgada erkeksi karakter özellikleri edinir fakat bunu iddia etmek aslında haksızlıktır, çünkü söz konusu olan sadece artan bir aktivitedir.

Söz konusu olan bizim durumumuzda erkek çocuğun üzerine bir kız çocuğu dünyaya gelmiştir ve bu kız çocuğun son derece mükemmel bir şekilde geliştiğini duyarsam kesinlikle şaşırmam. Erkek çocuk daha şimdiden "tıpkı kız çocuğu gibi" diyebileceğimiz şekilde hareket etmektedir. Gerçekten de kız çocuğu harika bir şekilde gelişmiştir. Altı ay öncesine kadar erkek çocuğu, annesinin anlattıklarına göre, daima itaatkâr ve uslu davranmıştır. Fakat bizim için, onun asla böyle olmadığı, kesinlikle bellidir! O, yalancı itaatkârlıkla, annesini kendisi için kazanmaya çalışmıştır aslında. Başarısız olmuştur ve şimdi de aynı şeyi itaatsizlikle elde etmeye çalışmakta - ve daha fazla başarı elde etmektedir.

Eskiden okulların, o zamanki hükümet ilkeleriyle hemfikir olarak, çocuklara öğrettiği göstermelik itaatkârlık, bizim istediğimiz şey değildir. Bu arada tüm hükümetler okulu benzer şekilde kötüye kullanmaya çalışmaktadır.

Çocuk bu güne kadar geceyi büyük annesinde geçirmektedir. Her şey onun istediği gibi olmadığı zaman anında ağlamaya başlamaktadır. Annesi, sekiz yaşındaki oğlunun bir intihar girişiminde bile bulunduğunu anlatmıştı bize (ki biz buna hiç şaşırmıyoruz). Bu fikir çocukta oluşabilmiştir, çünkü babasının 20

yaşındaki bir kız kardeşi kendini öldürmüştür ve çok sevdiği büyük annesi de daha önceleri intihar girişiminde bulunmuştur. Çocuk bunlardan haberdardır.

İntihar girişimi, şımartılmış insanın yaşam stiline aittir, çünkü kendisini o kadar değerli görür ki, intihar düşüncesiyle aynı zamanda başkalarının incitilmesi ve yaralanması düşüncesini birleştirebilir. Bu tür şımartılmış insan diğer insanları en hassas noktalarından vurabileceği şeyler arar ve şunu anlar: Ben kötü durumda olduğum zaman, özellikle de öldüğüm zaman diğerleri çok fazla acı çeker çünkü ben çok değerliyim. İntihar eden kişinin kibri normal insanların kibir ölçüsünü aşmaktadır. Anne, çocuğu ile iyi bir ilişki kurma ümidini yitirmiştir artık. Küçümseyerek çocuğunun ağlamaktan başka bir şey yapamadığını ifade eder. Görünüşe göre bu durum onun sinirlerini yıpratmaktadır.

Çok genel olarak konuşmak gerekirse tüm belirtilerin acı çeken yeri hedeflediklerini söylemek mümkündür. Bir anne yemek yenmesi konusuna çok önem veriyorsa, o alanda sorun çıkar. Konuşmak çok önem verilen bir konu ise ve çocuk söz dinlemeyen bir çocuksa konuşma konusunda sorun çıkarır, örneğin kekelemek gibi. Ebeveynler sindirim konusunda hassasiyet gösteriyorsa çocuk da ona uygun sorunlar meydana çıkmaktadır. Anne temizlik konusunda çok titiz ise yatağın ıslatılmasına neden olur. Çocuk köşeye sıkıştığını hisseder ya da düşmanca duygular beslerse anne babaların en hassas noktalarını bulur ve oradan saldırıya geçer. Bu şekilde davranan bir çocuk hiç kuşkusuz zeki bir çocuktur. Çünkü o yaratıcıdır ve kayda değer bir başarı gösterir.

Yani bu davranışlar, bir çocuğun yeteneksiz olup olmadığı konusunda vermemiz gereken karar için bize bir ölçüt sunmaktadır. Normalden daha az yetenekli olan çocuklar da sık sık geceleyin yataklarını ıslatır fakat bu ıslatmalar ebeveynlerin zayıf noktalarını hedef alan ıslatmalar değildir. Bu yüzden çocuğun ebeveynlerinin çok fazla zayıf noktasını keşfetmemesinde yarar vardır, çünkü ne yazık ki çocukların çoğu ebeveynleriyle bir çeşit savaş halinde yaşarlar.

Ebeveynlerin çocuğun zekâsını üstüne basa basa dile getirdiklerinde çocuk sanki yeteneksiz ve akılsızmış gibi davranır. Okulda da bu rolünü oynamaya devam eder.

Örnek olarak bir de şu olayı anlatalım: Bir erkek çocuğu lisenin ilk sınıfındadır. Babası oldukça otoriterdir ve okul başarılarına çok fazla önem vermektedir. Çocuk bütün gün ve gecenin de yarısını ders çalışarak geçirir. Latince dâhil tüm derslerinde başarılıdır, fakat sınav söz konusu olunca çocuk başarısız olmaktadır. Babası sert ve çalışkandır, bize, geç saatte işten eve geldiği zaman, çocukla iki üç saat kadar birlikte çocuk her şeyi akıcı bir şekilde öğrenene kadar ders çalıştıklarını anlatmaktadır. Çocuk ondan sonra sözlü olarak sınav yapıldığında her şey yolunda gitmektedir. Öğretmeni güler yüzlüdür.

Bu çocuk en büyük çocuktur ve babası onun özel biri olmasını istemektedir. Yüksek bir kariyere ulaşması gerekmektedir ve bunun için de Latince öğrenmesi gerekir. Günün birinde öğretmen şöyle der: "Yarın Latince dersimizin son yazılı sınavını yapacağız. Bugüne kadar tüm yazılıların kötüydü. Bu da kötü olursa

sınıfı tekrarlaman gerekecek." Öğretmeni ayrıca buna çok üzüleceğini, çocuğun aslında çok fazla çaba harcadığını ve birçok şeyi de bildiğinin farkında olduğunu da ekler. Fakat durumu değiştirmek ne yazık ki onun elinde olmadığından bir sinir hastalıkları uzmanına başvurmasını tavsiye eder.

Baba çok korkmuş ve oğluyla birlikte bana gelmiştir. Çocuk boynu bükük otururken babası konuşuyordu. Sordum: "Sınav hangi gün yapılacak?" – "Yarın." – "Ben sihirbaz değilim ve bu kadar kısa sürede sana yardımcı olamam ama sana yine de bir öneride bulunmak istiyorum: Soruları elinden geldiğince kötü bir şekilde cevapla!" Babası korktu ve böyle abes fikirleri oğlanın aklına sokmamam için bana gizlice işaretler yaptı. Fakat ben kararlıydım. "Mümkün olduğunca kötü yap! Bu saatten sonra daha ne gelebilir ki başına? Sınıfta kalırsan gelecek sene belki de sınıfın en iyisi olacaksın ki bu hiç de fena olmaz."

Bir hafta sonra ikisi de mutluluktan uçar vaziyette tekrar bana uğradılar. Çocuk bu sene ilk defa çok başarılı bir sınav olmuştu!

Neyi elde etmiştim? Babası çocuğu sürekli olarak korkutmuşken ve her sınav öncesinde bütün aile korkudan titrerken ben onun, hata yapmasına izin vererek, içini rahatlatmış ve üzerinden büyük bir baskıyı almıştım. Böylece yaralanabilecek olan zayıf noktanın yükü hafiflemişti ve korku azaltılmıştı. Elbette her durumda böylesine katı bir kür yardımcı olamaz fakat söz konusu olan bu durumda artık kaybedecek bir şey kalmamıştı ve benim yapabileceğim tek şeydi.

Esasen okuldaki ilerlemeler meselesi biraz gariptir. Örneğin başka bir vakaya yönelelim. On yaşındaki bir kız çocuğu ağlamaktan yüzü şişmiş halde annesiyle beraber bana geldi. Anne kocasından boşanmış olduğunu ve kız çocuğunu kısa bir süre öncesine kadar köydeki bir bakıcı aileye bıraktığına dair şikâyette bulunuyor. Kadın çocuğunu aslında mutlaka yanında istiyormuş ama kızına iyi bir yuva sunabilmek için öncellikle iyi bir iş bulması gerekiyormuş. Bunu başardığında sanki dünyadaki tüm mutluluk buymuş gibi sevinmiş. Kız, köy okulunda oldukça başarılı bir öğrenciymiş. Şimdi şehirdeki bir okulun dördüncü sınıfına gidecekmiş. Kızın hiçbir derste yeterli düzeyde bilgi sahibi olmaması öğretmenini şok etmişti. Bu nedenden dolayı üçüncü sınıfa geri alınması gerekiyordu, fakat orada da başarılı olamayınca ancak ikinci sınıfta başarılı olabileceği fikri şekillendi.

Çocuğa kendimi tanıttım ve onu muayene ettim. Fiziksel açıdan son derece sağlıklıydı. Anne, kızının babasından onun içkiye düşkünlüğünden dolayı boşandığını ve evladının da babasının kötü huylarını almış olabileceğinden endişe ettiğini anlattı. Bu nedenle kızını titizlikle ve iyi bir şekilde yetiştirmek istiyordu. "Ne kastettiniz bununla?" – "Çocuğu her zaman dikkatlice izlediğini, titizlikle incelediğini ve ona sık sık kızdığını evet hatta bazen dövdüğünü." Ondan sonra kız çocuğuna bakıcı ailesine hala mektup yazıp yazmadığını sordum. Her hafta onlara mektup yazdığını onların da ona cevap yazdıklarını anlattı. "Nasıl insanlardı?" – "Ah. Çok sevecen ve iyi insanlardı." – "Peki, okuldaki başarın nasıldı?" – "İyi bir öğrenciydim."

Görünüşe bakılırsa kızın, büyük şehir ve annesiyle birlikte yaşayacak olduğu hayata dair beklentileri büyüktü. Sonra şüphesi ve "iyi eğitim" takıntısı olan annesi geldi. Kız çocuğu için bu, atlatamadığı bir hayal kırıklığıydı. Çaresiz kalmıştı ve tek isteği köye geri dönmekti. Fakat okulda başarılı bir öğrenci olursa bunu asla gerçekleştiremeyecekti. Dolayısıyla okulda başarılı olma isteği tamamen kaybolurken köye dönme eğilimi giderek fazlalaşıyor ve bunun gerçekleşmesi ihtimali de yükseliyordu. Üçüncü sınıfta dördüncü sınıfta olduğundan daha iyi değildi. Annenin beklenmedik davranışları çocukta eski hayatına duyulan arzusunu çoğalttığı için inatçı ve pasif bir direnişte bulunuyordu.

Doğrudan saldırıda bulunmuyordu, aksine sanki frene basıyordu. Fakat yapı olarak buradaki davranış da kesinlikle düşmanca bir davranıştır.

Durumu anneyle baş başa konuştum. Kadın düzgün, iyi ve ona anlattığım her şeyi anlayan bir kadındı. Sonunda sordu: "Şimdi ne yapmalıyım?" Bu soruya iyi ve uygun bir cevap vermek kolay değildi. Çocuğa karşı sıcak davranmaya devam etmeyi tavsiye etmek yeterli değildi.

O yüzden şöyle dedim: "Ben sizin yerinizde olsam ne yapacağımı biliyorum fakat bunu size anlatmamın bir manası yok. Tavsiyemi uygulayamazsınız nasıl olsa." Kadın, en azından ona anlatabileceğimi söyledi. Uzun süre naz yaptım ve sözüm ona onu iyice meraklandırdım. Nihayet şunları söyledim: "Ben olsam sakin bir şekilde çocukla konuşurdum ve ona şöyle derdim: Sana karşı yanlış davrandığımı anladım. Niyetim son derece iyiydi

fakat seni anlayamamışım. Bundan böyle iki arkadaş olmak için elimizden gelen her şeyi yapalım." Bunun üzerine kadın: "Bunu yapacağım," dedi. Sekiz ya da on dört gün sonra tekrar uğramalarını rica ettim ve gerçekten de ikisi son derece mutlu bir şekilde geldiler. Her şey yolunda gitmişti ve onlar arkadaş olmuşlardı. Öğretmen bu çocuğun neden üçüncü sınıfa geri alındığını kesinlikle anlamadığını dile getirdi. Kısa bir süre sonra kız dördüncü sınıfa geri döndü ve oranın en iyi öğrencisi oldu.

Peki, bağlantıların anlaşılmadığı durumlarda ne olur? Çocuk eğer yeterince aktif bir çocuksa o veya bu felakete imza atar. Örneğin evi yakar veya okulda bir skandala neden olur. Daha az aktif bir çocuk ise giderek daha derinlere batar, sonunda evden kaçar ve tamamen mahvolur. Bu yüzden, ele aldığımız son iki olayda olduğu gibi "itfaiye" rolünü üstlenmelidir. Fakat bunu yapabilmek onu yaptığı davranışlarının yanlış olduğu konusunda ikna edebilmek için çocuğun karakter özelliklerini ve durumun özelliğinin farkında olmak gerekir. Çocuk her zaman bu karşı koyuşuyla kişisel bir başarı elde edeceğini düşünür, halbuki gerçek bir başarı ancak başkalarıyla ortak çalışmayla gerçekleşebilir.

BİRİNCİ SORU: On *iki yaşında, son derece sevimli bir kız çocuğu, altı seneden beri soruyu soran kişinin sınıfında bulunmakta ve altını ıslatmaktadır. Ebeveynleri eskiden zenginmiş. Fırıncı olan babası, kız çocuğu dokuz yaşındayken ölmüştür. Toplam üç çocuk vardır. En büyük erkek çocuk son derece yeteneklidir ve lisede oku-*

maktadır. Anne çalışkan ve sevgi doludur ve eşinin ölümünden sonra en büyük ekonomik sorunları çözmüştür ve şimdi ailesini dışarıda yardım almadan geçindirebilmektedir. Kız orta derecede akademik yeteneğe sahiptir, hiçbir zaman şikayet için sebep oluşturmamaktadır, istese daha başarılı olabilir fakat başarısı şimdilik yeterlidir. Annesine karşı düşmanca bir tutum imkân dışı görünmektedir.

YANIT: Yatağı ıslatmak en yaygın olan çocuk sorunlarından biridir. Bazı büyük şehirlerde bu soruna karşı özel klinikler mevcuttur. Bazen bu rahatsızlık çok zor tedavi edilmektedir. Gerçekte o her zaman düşmanca bir eğilime dayanmaktadır. Söz konusu olan soruda problem şudur: Annenin gözdesi kimdir? Muhtemelen en büyük oğlan çocuğudur. Onun ışıkta kızın ise gölgede durması gayet doğalmış gibi görünmektedir. Büyük bir olasılıkla kız erkek ile rekabettedir ve ondan daha zayıftır. Geriye, erkek kardeşine rağmen annesinin ilgisini üzerine çekmek için sadece yatağını ıslatma eylemi kalır. Çoğunlukla "Sorun ne zaman başladı" sorusunu sormak insanı çözüme bir adım yaklaştırır. Baştan beri yataklarını ıslatan çocuklar vardır. Bu durumda söz konusu olan, çocuğa temizlik için baskı yaparak, çocuğun kirliliği baskı aracı olarak kullanmasına izin veren yetiştirenlerin hatalarının sonucudur. Çocuk eğer bir süreden beri temiz ise ve daha sonra yeniden kirlendiyse o an nasıl bir durumda bulunduğunu tespit etmekte fayda vardır. O zaman söz konusu olan çoğunlukla, başka bir çocuğun doğması gibi bir duruma hazırlıklı olmadığı bir olaydır.

Kızın babası şeker hastalığından dolayı ölmüştü. Belki de bu unsur bu duruma uygundur. Bu tür durumlarda ailelerde idrara olağan üstü bir ilgi vardır. İdrar yapmak çok önemli bir problem haline gelir ve ilginin odak noktası haline gelir. Başka bir ortamda bulundukları anda kötü alışkanlıklarından vazgeçen çocuklar vardır. Fakat bunlar istisnalardır. Çocuğun kendisi davranışlarının sebepleri hakkında bize açıklayıcı bilgi verecek durumda değildir, çünkü o, annesini kendisine bağlamak için geliştirdiği, toplum için zararlı davranışı henüz konuşamıyorken geliştirmiştir. Burada, ancak yaşam stili değiştirilirse, yardımcı olunabilir. Bu kızın en büyük zorluğu muhtemelen kardeşinin yeteneğine ve kendi başarısızlığına olan inancıdır. Bu dünyada fark edilmeden ve gölgede yaşamak zorunda olmanın onun kaderi olduğuna inandığı sürece yatağını ıslatmaktan vazgeçemeyecektir. Bu çocukta erken zamanda gerçekleşmiş olan bir şımartılma da keşfedilecektir. Çok göze çarpmasa da bu belli olacaktır. Muhtemelen kolay sinirlendirilebilen, çok çabuk her şeye kızabilen biridir.

Okulda saygı görmektedir. Çok sayıda arkadaşlıkları vardır ve onları ilgisiyle ödüllendirmektedir. Onu bu yetenekli olmak zorunda olma takıntısından kurtarmak gerekmektedir. Bunun için erkek kardeşinin başarılarının olağanüstü başarılar olmadıkları konusunda onu ikna etmek gerekir. Ayrıca onunla şımartılma hakkında konuşulmalı ve ona, hayattaki en önemli şeyin başkaları tarafından korunmak ve hizmet görmek olmadığı anlatılmalıdır. Çünkü bu durumda başkalarının fikrilerine ve ruh halle-

rine çok fazla bağımlı olunur. Bundan yaşamın daha sonraki yıllarında da mümkün mertebe kaçınmalıdır. Kız bunu anladığı zaman annesinin onayından ya da reddinden artık bu kadar etkilenmeyecektir. Yukarıda söylenenin amacı ve hedefi başka fikirleri küçümsemek değil, doğru davranışı doğal olarak kabul etmek ve ona göre hareket etmektir. Başkalarının kendilerine güleceklerinden korkan çok fazla sayıda çocuk ve yetişkin insan mevcuttur. Daima bir sahne heyecanının sıkıntısı içerisinde bulunurlar ve kesinlikle özgüvenden yoksundurlar.

Hem çocuklar hem de ebeveynler o kadar sabırsızdırlar ki, psişik değişim sürecini bekleyecek durumda değildirler. Bu durumda, yatak ıslatma eylemini durduracak, her zaman uygulanabilecek bir püf noktası vardır. Yatağı ıslatmayı sözüm ona zorlaştıracak bir sürü hile vardır. Bazen, çocuğun birkaç gün yatakta kalmasını sağlamak başarılı olabiliyor. Bu durumda geceleri daha az yorgun olacaktır ve bundan dolayı belki de kendine daha iyi hâkim olacak durumda olacaktır. Fakat bu psişik açıdan bir iyileşme değil, ancak yatağı ıslatma eylemini zorlaştıran bir durum oluşturmuş olur. Askere çağırıldığı gün bu dertten kurtulan bir erkeğin vakasını bilmekteyim. Ranzanın üst katında yatmaya zorlanmıştı. Ortam değişiklikleri bazen yardımcı olmaktadır. Fakat tüm bu araçlar ve çareler ancak hafif vakalarda başarı sağlamaktadır, çünkü rahatsızlığın sebebi araştırılmamaktadır.

17 yaşındaki bir erkek çocuğu ertesi gün matematik sınavı yapılacağı için bir önceki gece yatağını ıslatırdı. Ayrıca babası

onu da yanına almadan arabayla gezintiye çıktığı zamanlarda bu şekilde tepki verirdi. Bu tepkinin düzenli hali babasının bile ilgisini çekmişti. Şöyle anlatıyor: "Örneğin yaz tatilinde olduğu gibi, oğlumla her an beraber olduğum zamanlarda bu hiç olmuyor." On iki yaşında olan başka bir erkek çocuğu aynı tepkiyi sadece babası onsuz ava gittiği zaman göstermekte. 24 yaşında genç bir kadın hayatı boyunca aynı sorunla uğraşmak zorunda kaldı. Anne babası onun onların yanında başka bir yere taşınmasını tercih ettikleri için ona bir kasabın yanında ulak olarak bir iş ayarlamışlardır. Fakat kasap, kadının yatağını ıslatmasından dolayı onu işten çıkardı ve genç kadın intihar girişiminde bulununca annesi ve babası onu tekrar yanlarına aldılar. Söz konusu olan bu son vakada, benim kadına, annesiyle olan bağını yararsız araçlarla korumaya çalıştığını anlatmamla, sorun kolayca çözülmüştü.

Bu tür durumlarda rüyalar ve çocukluk anıları hakkında konuşmak yararlı olabilir. Bu kız çocuğunda içerisinde tek başına ve başa çıkamadığı bir durumda bulunduğu rüyalara rastlamamız muhtemel, çünkü bu tür korkutucu hayaller ayrıca bunun için elverişli insanda bir idrara çıkma gereği uyandırırken, anneye güvenme eğilimini pekiştirirler.

İKİNCİ SORU: *Bu soru on iki yaşında olup bir yetiştirme yurduna kaydedilen bir erkek çocuğuyla ilgilidir. Çocuğun babası üçüncü kez evlenmiştir. Oğlan yetiştirme yurdunda hırsızlık yapmış ve cinsel açıdan anormallik göstermiştir. O gururludur, erken olgun-*

laşmıştır. Fakat boy olarak küçüktür. Tembelliğine rağmen okulda başarılıdır ve hatta yüksek sınıfların sınavlarında bile başarılı olmaktadır. Sürekli olarak ilgi çekmek için çaba harcar, örneğin öğretmeni ona soru sormadığı için mürekkebini döker. Yüzme bilmediği halde suya atlar. Spor hakkında çok fazla konuşur fakat az spor yapar. Deli gibi kitap okur.

YANIT: Bu çocuk tipik bir palavracıdır. Farklı sebeplerden dolayı her zaman kendini aşmak ister. Kısa boylu olması bu isteğini pekiştirmektedir. Genel olarak küçük olan çocukların ilgi çekmekten hoşlandıklarını söylemek mümkündür. Örneğin çok sevilen bir atasözü: "Küçük bir sürahi kolay taşar"dır. Fakat bazen bu tür bir hırs çok yararlı olabilir. Öyle görünüyor ki, bu çocuk her zaman parmak uçlarında yükselmek istemektedir ve yaşça büyük olanı oynamaya eğilimlidir, çünkü duyduğumuz kadarıyla olduğundan daha büyük göstermektedir. Çocuk bu şekilde kendince bir üstünlük fikri edinmiştir. Buna rağmen burada söz konusu olan gerçek bir nedensellik değildir. Küçük olmak hava atmak için doğru bir sebep değildir. Fakat bu çocuk için öyledir. O bir evin tek çocuğudur. Her zaman onunla ilgilenilmiştir, kibri okşanmıştır. Şimdi hava atarak, gerçekten uygulayamadığını düşündüğü şeyi elde etmeye çalışmaktadır. Ancak herkesten yüksek sesle bağırırsa hakkını alabileceği fikrine kapılmıştır. Buna yalan söyleyerek ve hayaller kurarak ulaşmaktadır. Bu tür çocuklar bazen başkalarını etkilemeyi başarır. Çünkü bu sanatı çok iyi öğrenmişlerdir. Önce erken olgunlaşmış olmalarından dolayı şaşkınlık duyar insanlar, daha yakından bakınca ise

her şeyin ne kadar boş olduğunu görürler. Bu çocuk iki adet üvey anneye sahip olmuştur. Üvey anneler çoğunlukla çok fazla sevilmez. Onlar özellikle bu düşmanlığın önüne geçebilmek adına genelde üvey çocuklarına karşı daha anlayışlı davranırlar. Fakat tüm çocuklar monogaminin inatçı savaşçılarıdır ve ailelerinin korunması adına savaşırlar. Aileye yeni bireyleri kabul etmeye hazır değillerdir. Bir üvey anneyi bu yüzden nadiren kabul ederler, önyargıyla yaklaşarak şüphe duyarlar ve onun zayıf noktalarını aramaya başlarlar. Bu yüzden üvey çocuklar sık sık başarısız olur. İnatçı çocuklar haline gelirler ve bunu yaparken zaten oluşmuş olan yaşam stilini kullanırlar.

Bu çocuğun babası bir dolandırıcının özelliklerini göstermektedir. Bu yetenekli oğluna eğitim sağlama sözü vermiştir, fakat bu sözünü tutamamıştır. Çocuk sağlam adımlarla bir suçlu olma yolunda ilerlemektedir. Kendini övmenin cazibesine karşı koymayı başaramayacaktır. Bunun için paraya ihtiyacı olacaktır. Muhtemelen o bir dolandırıcı olacaktır. Onun bu davranışının onun yanlış yere hiçbir şeyi başaramayacağını düşünmesinden kaynaklandığı konusunda onu aydınlatmak gerekir. Dürüst bir yaşantı sürerse kendisinin hiçbir değeri olmadığının ortaya çıkacağını düşünmektedir. Bu düşünceden onu vazgeçirip, tarihte bulunan örneklere dayanarak onu kısa boylu olması konusunda teselli etmelidir. Onunla birlikte tüm yaşam öyküsü gözden geçirilmeli ve gerçek girişimlerden kaçındığına ve sonra da yalanlarla ve başka türlü saçmalıklarla başarı elde etmeye çalıştığına dikkati çekilmelidir.

Çocuk mastürbasyon yapmaktadır. Bu neredeyse tüm çocuklarda rastlanılan bir durumdur. Sağlık bu durumdan dolayı doğrudan etkilenmemektedir. Buna rağmen onaylanmamalı, çünkü bu davranış cazibelere ve tahriklere karşı bir zayıflığı meydana çıkarmaktadır. Bu yüzden, çocuğu tehdit ederek değil, aydınlatıcı bir şekilde bu mastürbasyonu yok etmenin bir yolu bulunmalıdır. Özellikle şımartılmış çocuklar için böyle bir hatalı davranışı aşmak zor olur. Cazip durumlara karşı dirençli olmakta zorlanırlar ya da mastürbasyon eyleminde ilgi çekecek bir unsur bulmuşlardır. Cinsel dürtünün hızlı, evrimci gelişimi ve daha sonraki bir zamana ertelenmiş olan kültürün sınırları içerisindeki normal tatminin imkânı arasında hissedilir bir tezat mevcuttur.

New York'ta bana sekiz yaşında olup, korkunç derecede yalan söyleyen bir kız çocuğundan bahsedilmişti. Annesi bundan dolayı son derece huzursuz idi. Günün birinde kız eve koşa koşa gelip bağırmış: "Anne, beni bir aslan takip etti!" Annesi kızmış ve ona inanmadığını bu şekilde yalan söylememesini söylemişti. Kız cevap verdi: "Sokağa baksana hala evin önünde duruyor!" Anne sokağa bakmış ve kapının önünde masum sarı bir köpek görmüştü. Şöyle dedi: "Yine yalan söyledin. Bu akşam Tanrı'dan af dileyeceksin ve bir daha yalan söylemeyeceğine dair söz vereceksin." Ertesi sabah kızına görevlerini yerine getirip getirmediğini sorduğunda ise kız şöyle cevap vermiştir: "Evet, her şeyi söyledim ve Tanrı bana cevap verdi: Üzülme sen, o sarı köpek benimle de çok dalga geçmiştir!"

Görüyoruz: yaşam stili değiştirilmediği sürece çocuk yalan söylemeye devam eder. Yüksekten atan bu insanların çoğu onlara inanılmasını beklemez ve hatta bunu istemezler bile. Buna rağmen yalan söylemeye devam ederler çünkü bu onlara daha güçlü bir özgüven duygusu sağlar. Bunun için en mükemmel örnek, kalbinin en derinlerinde hiçbir işe yaramadığı düşüncesine sahip olan, kendini ancak konuşmalarında yüksekten atarak ispatlayabilen Falstaff'tır. (Sir John Falstaff, edebi bir figür Ç.N.)

Çocuğumuz muhtemelen iç salgı bezlerinde şu veya bu rahatsızlığa sahiptir. Bu hem kısa boylu olmasını hem de bedensel ve zihinsel açıdan erken olgunlaşmasını açıklar.

Belki baştan itibaren zorlukları vardı ve hayatı kibar bir davet olarak görmüyordu. Hava atmadan yaşayamayacağını düşünüyor, dürüst olmak onun için felaket ve yok olmak anlamını taşıyor gibi görünüyordu. Dolayısıyla, tıpkı büyük bir tehlike içerisinde oldukları zaman normal zamanlardan daha çok risk alan yetişkinler gibi, sürekli olarak yalancı olarak damgalanmayı göze almayı tercih ediyordu. Bu çocuğu, kendi değerinden en çok kendisinin şüphe duyduğu ve en çok kendisinin kendi değerini küçümsediği konusunda ikna etmek mümkün olursa her zaman hava atmaya mecbur olmaktan kurtulacaktır. Bu şekilde onu tedavi etmek mümkün olabilir. Fakat iyileşme süreci uzun sürecektir ve yalanların tekrarını da getirecektir. Bazen bir hile yararlı olabilir: "Bundan sonra doğruyu da söylesen sana bir daha hiç inanmayacağım." Bu şekilde davranarak yalanların tüm avantajlarını ortadan kaldırmak mümkün olabilir.

4. Çocuk Kendini Hayatta Nazikçe Davet Edilmiş Hissetmelidir

Anne Sevgisi – Yoksulluk
Hastalıklar ve Bedensel Özür

Şimdi öncellikle en son küçük hastamızın tedavisini takip edelim. Bu tür hastalarda her zaman mutlaka bir doktora gidilmelidir. Özellikle doktorların beden ve ruh arasındaki bağlantıları yakında incelemeleri önemlidir. Bizim vakamızda daha sonraki hastalık hikâyesinde çocuğun annesine karşı düşmanca duygular beslediği ve onu sinir etmek için çabaladığı ortaya çıkacaktır. Bu hedefe ulaşmak için bazı çocuklar en büyük zorlukları bile göze alır, örneğin itaat edecekleri yerde öldüresiye dayak yemeyi tercih ederler. Fakat burada söz konusu olan çocukların, dayak yedikleri zaman cinsel haz duyan çocuklar oldukları anlamına gelmez. Bu tür çocukların gerçekten var ol-

duğu gerçeği ise her türlü bedensel cezayı, başka sebeplerden dolayı olmasa bile, ret etmek için yeterli olmalıdır. Fakat bizim vakamızda bu sorun belli ki söz konusu değildir.

Çocuğa soruyorum: "Bana bir rüyanı anlatabilir misin?" "Evet, bir tanesini hatırlıyorum ama anlatmak istemiyorum." "En erken anıların hangileridir?" "Annem benimle parkta oturuyor ve mektuplar yazıyordu. Ondan sonra ben onun üzerine bir sürahi sıcak su boşalttım." Çocuğun tüm hayat çizgisi bu olayda açıkça ortaya çıkmaktadır. Annesinin istisnasız kendisiyle ilgilenmesini istiyor, buna saldırılarla ulaşmaya çalışıyor ve başka insanlara karşı da benzer şekilde davranıyor. Bu noktada bireysel psikolojik muayenenin her türlü yaşam belirtisini bütün ile bağlantılı olarak gördüğü ve böylece her yanından aydınlattığı belli olmaktadır.

Çocuk en erken gençliğinde soyaçekimin yapı taşlarından ve çevresindeki izlenimlerden başarıyı hedefleyen yaşam tarzını oluşturur. Bu süreç tereddütlü bir şekilde çocuk o veya başka bir yönde başarılı olacağına inanıncaya kadar, deneme -yanılmalarla gerçekleşir. Onu ancak, ona iş birliği manasında bir başarı imkânı sunarak etkileyebiliriz. Ama hangi kararı vereceği onun bileceği şeydir, biz ancak iş birliği kararını vermesini kolaylaştırabilir ve doğru karar verip vermediğine dikkat edebiliriz. Hiçbir çocuk diğerine benzemez. Kalıtım kuramcıları eşitlik hakkında çok konuşmakta ve böylece, özellikle ikiz araştırmaları konusunda kafa karışıklığına neden olmaktadırlar. Bu kuramcılar tüm insanlığın varoluşunun, etkisi değiştirilemeyen "genlerden" oluştuğunu

iddia ederler. "Genler" döllenmiş yumurtanın içindeki kromozomların belli bileşenlerinden meydana geliyormuş. Fakat gerçekte yaşam sırasında çok şey değiştiği için genler dışında "Phän" adı verilen başka bir bileşenin daha mevcut olduğu sanılmaktadır ve şimdi de şu iddiada bulunulmaktadır: Phänler değişebilir, genler değişemez.

Bu teori birçok yanlış düşünceye sebep olmuştur. O, insanlığın ilkel aykırı düşünme ihtiyacına dayanmaktadır. Bu ihtiyaca çocuklarda bile rastlarız. Onun kavramları: küçük-büyük, sıcak-soğuk, uyumak-uyanık olmaktır. Antik filozoflar yanlış olan bu çift şeklindeki aykırılıklar düşüncesi üzerine bütün düşünce sistemleri kurmuştur. Onlar dünyayı bu reçeteye göre bu tür kavramlara bölmeyi denemişlerdir: yukarı-aşağı, gündüz-gece, ateş-su, yaşam-ölüm. Erkek ve kadın kavramlarının da neredeyse düzenli bir şekilde bu tür aykırı kavram çiftleriyle birlikte anılması dikkate değer ve bundan dolayı hala her yerde dolaşan bir fikir beslenmektedir. Anglosakson dilinde hala "The opposite sexes" kavramı kullanılmaktadır.

Bilimsel açıdan araştırmacı olan insan ise aykırı olan bu tür düşüncelerden kendini arındırmıştır. Yaşam ve ölüm onun için aykırılık değil, uyumak ve uyanık olmak da değil ve başka türlü sabit kavram çiftleri de yoktur ona göre. Buna rağmen bilimde birçok yerde antitezlerde düşünmenin bu eğilimine rastlamaktayız, bu da biraz çocukça gelir bize. Dil de hala tezatlı düşüncenin egemenliği altındadır.

Birçok psikolog ve psikiyatrist tezatlı kavramlarla düşünür, bilinçli - bilinçsiz gibi. Ben baştan beri bu tür düşünce şekillerin şüpheli hallerine dikkat çekmişimdir. Bilinçli olan sürekli olarak bilincimizde değildir. Örneğin, ardına neyin saklı olduğunu, hangi tetikleyici uyarımın etkili olduğunu bilmeden bazı şeyler hakkında konuşulur ya da düşünülür. Bilinçaltıyla, kelimelerle ifade edilmeyenler gösterilmek istenir. Fakat insan bedeniyle, hareketleriyle, gözleriyle, duruşuyla, yürüyüşüyle de "konuşur" ve böylece aynı şekilde bir bilinci ifade etmektedir. Yani yatağını ıslatan kişi idrar kesesi aracılığıyla konuşmakta gibidir. Bu dile ben "organ dili" adını verdim. Bu dili kavramak çok kolaydır ama kültürel açıdan konuşulan dilin bir basamak altında bulunur. Gelişimde yeni olan her şey bilinç dışıdır. Aynı şekilde çocuğun yaratıcı yaşam stili de farkına varılmadan davranışlarında gösterir kendini. Normal insan tezatlarla düşünür: eşit – eşit değil. Bu "eşit"in aslında hiç var olmadığını bilse bu tezat çifti de ortadan kalkardı. Sabit – geçici tezat kavramı da artık var olmazdı. Bu problemlerin dile getirilmesi gerekir, çünkü onlar pratik için çok önemlidirler. Örneğin, sözü edilen teori bizi birbirimize bağlayan kan bağı deyimini de yaratmıştır.

Meslekten olmayan insanlar için ikizler üzerine yapılan araştırmaların sözde sonuçları ortadadır. Buna göre, aynı yumurtadan olan iki kardeşin, aynı yerde oturmasalar bile aynı gün psişik açıdan rahatsızlandıkları görülmüştür. Fakat hiçbir şekilde birbirleriyle akrabalıkları olmayan insanların bile sık sık "Folie a deux" (çift kişilik delilik Ç.N.) yaşadıklarını bilirsek bu durum çok da şaşırtıcı olmaz. Tek yumurta ikizleri, farklı çevrelerde yetişmiş

olsalar bile, yirmi yaş civarında aynı suçları işlemiş olurlar, örneğin hırsızlık. Fakat daha önce bu insanların benzer şeyler yapıp yapmadıklarını kimse bilmediği için bunun pek bir anlamı yoktur. Fark edilen suç neredeyse hiçbir zaman ilk suç olmamaktadır. Örneğin soyguncu bir katilin daha önce de cinayet işlediğini keşfetmiştim. Ayrıca bu tür raporlar genelde eksik olur. Örneğin ikizlerin her ikisi de işsiz ise, onların, yüzlerce başka insan gibi suç işlemeleri kimseyi şaşırtmaz. Buna bir de tek yumurta ikizlerin çoğu zaman bilerek benzer şekilde davranmaları ve birinin diğerini, ikisinin davranış şekilleri birbirine benzeyecek derecede etkilemesi de eklenir.

Daha kesin doğa bilimi araştırmaları az önce dile getirmiş olduğumuz iddiaların kısmen düzeltilmesine yol açmıştır. Bireysel psikoloji, soya çekim öğretisinin, ruhsal şeklinin, ruhun şeklinin genetik olduğu düşüncesini ortadan kaldırmasıyla buna katkıda bulunmuştur. Uzman olmayan insanlar ise hala inanmaktadırlar ve algıları da ona uygun şekilde etkilenmektedir. Çocuk esirgeme kurumlarında çalışan hemşireler örneğin tek yumurta ikizlerin hep aynı günde belli ölçüde kilo alıp verdiklerini iddia eder. Bu iddiayı diğer çocukların kilolarına bakmadan ortaya atmaktadırlar! Belli bir şehirde aynı anda fakat farklı noktalarda ikiz bir çiftin araba tarafından ezildiği anlatılmıştır! Bunu genlerin etkisi olarak algılamaya devam etmek mümkün mü gerçekten? Fakat ikizlerin benzer şekilde görünmek istedikleri kesindir. Birbirlerine uyum sağlarlar, karıştırıldıkları zaman sevinirler ve bu yüzden çoğu zaman aynı yaşam stilini seçerler. Yani bu teoriler, çocuğun ilk yaşlarda hayat görüşünü oluşturduğu özgürlüğü-

ne karşı kanıt oluşturmaz. Çocuk hayat görüşünü belirlerken çok güçlü bir şekilde annesinin yaşam stilinin ve onun çocuğa karşı tutumundan etkilenmektedir. Evrimin hizmetinde olan ve yaşamı korumak ve devam ettirmek istediği için sonsuzluk değeri olan gerçek "Anne sevgisi" vardır. Fakat burada, dış dünyada insanlığın mevcudiyetini engelleyen sorunların aşılması yolunun anneler tarafından doğru şekilde algılanıp algılanmaması ve çocuğa anlatılması son derece önemlidir. Başka unsurların da etkileri güçlüdür ama mantıklı düşünen bir anne çocuğun sorunlarının çözüm yolunu oldukça kolaylaştırabilir. Çocuk dünyaya gelişini nazik bir davet olarak hissetmelidir. Nazik olmayan bir karşılama örneğin çocuğun zayıf, hasta ya da maddi açıdan sıkıntı içerisinde doğmuş olmasıdır. İki unsur da aynı yönde etkilidir. Bir çocuk için zayıf bir sindirim sistemiyle dünyaya gelmesi ile baştan itibaren yetersiz ya da hatalı şekilde beslenmesi arasında fark yoktur. Tıp bu alanda birçok şeyi telafi edebilir. Miyop olan bir çocuğa erken yaşta bir gözlük verilebilir. Böylece tıp tarafından geliştirilen, çok sayıda sorunu ortadan kaldıran araçlar mevcuttur.

Hayata gelişin nazikçe karşılanması abartılabilir de aynı zamanda ve bizde burada yetiştirme konusunun gerçek bir kanser çıbanıyla karşı karşıya kalırız. Annenin sevgi dolu davranışları o kadar sıcak olabilir ki, çocuk her türlü başka ilgiye düşmanca yaklaşabilir ve böylece her zaman anne sıcaklığı ya da ona benzer bir ortam aramaya başlayabilir. Böyle bir çocuk her türlü başka insanla olan ilişkiye kapatır kendini. İnsanlığın ileri gelişimi sosyal bilinci şart koşuyorsa bu çocuk yetersiz şekilde gelişmiş or-

ganlara sahip olan bir birey gibi davranmaktadır yani başka bir deyişle çocuğun değeri düşürülmüştür. Okulun daha büyük sosyal düzenine dâhil olduğu zaman ise kesinlikle okuldan dışarı ve annesine doğru adımlar atacaktır. Dikkat etmeyecektir, yoğunlaşamayacaktır, diğer öğrencileri rahatsız edecektir v.b.g. Ceza aldığı zaman ise annesine gitme isteği artacaktır. Teorik açıdan bakılınca okulu da şimdi zaten ailenin olduğu şekilde yararsız hale getirmek mümkündür ki bazı durumlarda bu gerçekten de olmaktadır. Bu son olayda çocuk okulda çok iyi derecede ders öğrenmektedir, fakat doğru yöntem bu değildir. Çünkü çocuk daha ileri zamanlarda sosyal açıdan daha geniş, onun isteklerinin bu kadar çok önemsenmediği bir çevreye girdiği anda başarısız olur. Bu tür çocuklar hayatta hiçbir şey elde edemez, kendi içlerine kapanır ya da direnişlerini anti sosyal davranışlarla ifade ederler.

Bazı psikologlar bu tür çocukların anneleriyle cinsel bir ilişki içersinde olduklarını iddia ederler. Bu belki bazı vakalarda doğru olabilir ama genelleme yapmak için yeterli değildir. Geçerli olduğu durumlardan biri son derece şımartılmış olan ve diğer tüm insanların dışladığı annesiyle ilişkisi çok güçlü olan çocuktur. Daha sonra bu çocukta cinsel dürtü uyandığı zaman bakış alanında sadece annesi vardır ve fantezilerinde annesiyle cinsel birleşmeler yaşar. Buna göre bu tür bir ilişki bir sanatsal üründür ve belli bir yetiştirmenin sonucudur. Ödipus kompleksi yanlı bir gelişimin başlangıcı değil sonucudur. Nazikçe davet edildiğini hissetmeyen bir çocuk kendisini düşman bir ülkede yaşar gibi hisseder. Çocuk isyankar, terbiyesiz ve ukala davranır ve genellikle onun asosyal olduğu düşünülür, halbuki o aslında ona düşmanca gelen bir çev-

reye uyum sağlar. Bu tür bir çocuk aynı şekilde çekingen ve içine kapanık olabilir, izlendiği korkusuna kapılabilir ya da herhangi bir eylemde bulunmaktan korkabilir. Bugünün insanının bir diktatöre olan çağrısı şımarık bir çocuğun çağrısıdır!

Bireysel psikolojinin ikna edici kanıtları ile çocuklara verilmiş olan zararlar konusunda aydınlatılmış olan birkaç yazar kısa zaman önce kanıtlarımızı şüpheli göstermeye çalışmışlardır. Onlar, bu olaylar içinde çok az sayıda şımartan anne tespit ettiklerini iddia ederek iyi eğitilmemiş olan insanların büyük kısmının şımarık çocuklardan oluştuğunu kabul etmemektedirler. "Şımartan yaşam stili" ise annenin davranışlarından değil ancak çocuğun davranışlarından türetilebilir. Yani şımartan bir annenin var olmadığı durumlarda çocuğun bu stili kendi kendine edinmesi mümkün olabilir. Bu çoğunlukla annenin isteğinin aksine ve sık sık da özellikle şımartma imkanlarının hiç mevcut olmadığı durumlarda, örneğin öksüz ya da evlilik dışı çocuklarda olur. En fakir insanların çocukları da kendi bencil isteklerinin hızlı bir şekilde gerçekleşmesi ve başarı hırsının kolay yoldan tatmin edilmesi için tamamen başkalarına bağımlı hale gelme ve onlara dayanma eğilimini gösterebilir. Çocukların istekleri, yorgun, morali bozuk, hayal kırıklığına uğramış ve hiç düşünmeden rahatsız eden, bağırıp çağıran çocukları susturmak için her şeyi yapan ebeveynler tarafından gerçekleştirildikleri kadar hiçbir yerde gerçekleşmez. Fakir ailelerde olduğu kadar hiçbir çocuk kucakta taşınmaz ve ayakta sallanmaz. Ayrıca bir yıl şımartmak bir bebeğin başarıya ulaşmanın tek yolunun bu olduğuna inanması için yeterlidir.

Uygulama için aktif ve aktif olmayan çocuklar arasında ayırım yapmak faydalıdır. Pasif çocukların kamuya yararı elbette ki çok azdır. Aktif olanlar ise hem doğru hem de yanlış yola sapabilir. Yanlış yola saparlarsa suç, alkolizm ve intihar yönüne ya da daha aktif olan şekliyle sinir hastalıkları ya da deliliğe doğru yönelirler. Buna karşın ilk tip insan nevrozların ve psikozların daha az pasif olan şekillerine kapılabilir. Doğru yöne yönelen aktif çocuk zorlukların aşılabileceği ve gerilemelerin katlanılabileceği konusunda emindir. O, birçok sorunun ancak iş birliği, dert ortaklığı ve insan sevgisiyle çözülebildiğini kavramıştır. Dernek gibi organizasyonlarda onların sadece grup bencilliğine mi kamu yararına mı eğilimli olup olmadıklarını kısa zamanda anlayacaktır. Böylece elimizde bir çocuğun doğru yolda mı yanlış yolda mı olduğunu az çok tahmin edebileceğimiz bir ölçütümüz olmaktadır.

Gerçekten iyi olan bir annenin çocuğu annesine baştan itibaren kaçınılmaz olan zorlukları çıkaracaktır. Çok erken zamanda ona nazik davranan insanlara karşı ilgi gösterecektir. Anne ayrıca her zaman çocuğun ilgisinin babaya da yönelik olmasına dikkat etmelidir. Çocuğun babasıyla mümkün olduğu kadar sık şekilde aynı hedefi gütmelidir ki çocuk arada kalmasın. Ayrıca çocuğu, bunlar her ne kadar uygunsuz sevgi belirtileri olan, aptalca espriler yapan ya da şaka mahiyeti taşıyan fakat daha az zararlı olmayan şakalar yapan tuhaf insanlar da olsa, başka insanlarla da temas ettirmelidir. Küçük çocuk çok fazla ya da çok az ışık, çok fazla gürültü ya da kötü hava tarafından engellenmemelidir. Fakat bu konuyu, örneğin çocuk odasındaki herkesin parmak uçlarına basmak ya da yarı karanlıkta hareket etmesini gerektirecek

kadar abartmamalıdır. Sadece çocuğun gerçekten kaldıramayacağı izlenimlerden kaçınmalıdır. Onun yoluna gereksiz engeller çıkarmamalı ama tüm yolları da onun için düzenlememelidir. Yapılması gereken, çocuğu o veya bu şekilde uyum sağlayacak şekilde, davranmaya yönlendirmektir. İnsanlar için tek mutluluk başarılmış bir eylemdir. Bu mutluluğu, her ne kadar insanları teşvik etmek için kullanılabilse de "zevk" yani bencil haz ile karıştırmamalıdır. Sevinç ve mizah her çocuk için neredeyse vazgeçilmezdir.

5. Gelişim Yolunda Tehlikeli Noktalar

Yeni Bir Çocuğun Doğumu – Hastalık – Okul

Tartışma: Bilinçdışı - Gençlik Anıları - Solaklık - Kekelemek - Yetiştirmenin Suçu - Sorumluluk - Ödül ve Ceza Onanizim

Her çocuğun gelişme yolunda, yetiştiren kişinin, çocuğa başarı şanslarını fark edebilmesini sağlayacak şekilde gösterebilmesi için, bilmesi gereken tehlikeli noktalar mevcuttur. Her zaman sorunlardan kaçınmak mümkün olmayacaktır ama iş birliğine karar vermiş olan çocuk onlarla daha kolay başa çıkacaktır. İlk tehlikeli nokta bir kardeşin doğmasıdır. Pozitif olan bir çocuk, bu yeni gelenin onun için oluşturmuş olduğu sorunu bir insan olarak görecek ve onu çözecektir. Sevmiş olduğu annesiyle olan ilişkisinin rahatsız edilmesini istemeyen olumsuz düşünceli çocuk ise ondan nefret edecektir. Kıskanacaktır onu ve daima ona ait olan bir şeyin ondan ça-

lınmasından ve başarı çabalarının engellenmesinden korkacaktır. Herhangi bir insana sahip olduklarını düşünen ve daha sonra bunun aslında böyle olmadığını fark eden insanlar, bu hayal kırıklığını içlerindeki bir yara gibi hissederler. Çok sayıda yetişkin insanda buna rastlamak mümkündür. Örneğin 35 yaşında olan ve sürekli huzursuz olup uyku sorunu yaşayan ve hep başkasının ondan daha başarılı olabileceği korkusunu yaşayan bir avukat ile tanıştım. Neredeyse tüm hayatı boyunca kendisini mutsuz hissetmiş, okulda, mesleğinde, aşkta... Bu tür bir insan, başka insanlar onun onlara şüpheyle yaklaştığını bildikleri için, kendisini sevilmeyen biri haline getirir. Bir kıza âşık olduğunda ona acı çektirir ve ona baskı yapar. Bu erkeğin en erken anısı şudur: Annesiyle ve kendisinden küçük bir erkek kardeşiyle pazardadır. Aniden yağmur yağmaya başlar ve annesi onu kucağına alır (o zaman dört yaşındaymış). Annesi o anda yaşça büyük olan çocuğunu kucağına almış olduğunu fark eder, onu yere koyup küçük kardeşini kucağına alır. Onu şu anda olmuş olduğu mutsuz insan haline getiren olay bu değildir, hatta nedensel bir etkisi olan bir travma bile değildir, ama gelişimin tüm şekli, geçmişi için özellikle yaşamış olduğu bu olayı karakteristik olarak öne çıkarmasına sebep olmaktadır.

Bu arada tüm o travma öğretisi bazı psikologlar tarafından fazla abartılmaktadır. Olaylarının büyük bir kısmında travma sadece bir insanın nasıl geliştiğine ve bu sırada yaşam stiliyle olan uyumu konusunda nasıl davrandığına dair bir ipucudur. Bazı kadınlar, eşlerinin sevgilerini bir çocukla paylaşmak istemedikleri için çocuk sahibi olmaktan korkar. Kadınların genç kızları sev-

memelerinin nedeni de birçok durumda, küçük bir kız kardeşin doğmasıyla yaşça büyük olan bir kızın tahtından indirilmesine dayanmaktadır. Yeni doğan kardeş bir erkek ise de kız çocuğu ayrıca bir kız olarak ihmal edilmiş hissedebilir kendisini. Bu tür etkiler daha bir yaşında olan bir kız çocuğunda bile, iki yaşında bir kız çocuğunda ise kesinlikle etkili olabilmektedir. Bu etkiyse yaşam stiline uymaktadır. Sadece nedensel değildir.

Bunun dışında her türlü hastalık gelişim yolunda tehlikeli dönemeçler oluşturmaktadır. Hasta bir çocuğun üzerine fazla düşmeye ve ona iyi davranmaya, endişemizi ona hissettirmeye ve tüm isteklerini yerine getirmeye engel olmak neredeyse mümkün değildir. Fakat buna rağmen ebeveynler çocuklarına endişelerini çok fazla hissettirmemek için çaba harcamalıdır. Çünkü o şekilde hasta olmak çocuk için kolaylaşacağına zorlaşır. Çocuk gerçek bağlantıları anlamaz, sadece annesiyle babası için oluşturmuş olduğu büyük değeri hisseder. Ayrıca hasta olduğu müddetçe istediği her şeyi elde edebileceğine fark eder. Bu da hak etmekle ve çabayla alakalı olmayan bir başarı şansı gibi göründüğü için, çocuk bu durumdan mümkün olduğu kadar istifade eder. Hastalığı geçtikten sonra ise bu durumun devam etmesini ister. O zaman ısrarcı ve bıktırıcı olur. Ameliyat gerektiren ağır kuşpalazı rahatsızlığından sonra tamamıyla iyileşen küçük bir kız çocuğu tanıyorum. İstekleri anında yerine getirilmediği zaman üzgün bir şekilde odanın bir köşesine dikilip, parmağını ağzına sokar ve şöyle derdi: "Ben hastanedeydim."

Bu tür sorunlar genelde bulgulara göre çok tehlikeliymiş gibi görünen fakat aslında gerçek bir tehlike oluşturmayan belli hastalıklardan sonra oluşur. Bu hastalıklardan biri mesela boğmacadır. Bazı çocukların öksürüğü, fiziksel açıdan herhangi bir sebebin mevcut olmamasına rağmen, uzun süre kalır. Bronşit ve zatürreeden sonra da çok sayıda çocuk sebepsiz yere senelerce öksürmeye devam eder. Bu bulgular şu anlama gelir: Bir zamanlar çok hastaydım, bu yüzden tüm istediklerimi yapsan iyi olur.

Şımartılmış çocuklar hastalık belirtilerini kronik hale getirmeye eğilim gösterir ve olağanüstü şekilde çok şey istemeye başlar. Bu açıdan özellikle kızamıkçık korkulan bir hastalıktır. Bu rahatsızlıktan sonra çocuklar çoğunlukla zor terbiye edilebilir hale gelir. Kolay şekilde sinirlenirler, tembel olurlar, kolay yalan söylerler ve hırsızlık yapmaya meyilli olurlar. Bir süre boyunca bazı hastalıklarının toksinlerinin bu karakter özelliklerine neden oldukları sanılırdı. Fakat bu bir yanılgıdır, çünkü aynı hastalıkların karakteri düzelttikleri de olur. Bir öğretmen ailesinin on iki yaşındaki oğulları kalça kemiği iltihabına yakalanmıştı. O kadar zor bir çocuktu ki, hastalığından çok az zaman önce onu, eğitilmesi zor çocuklar yurduna yerleştirilmesine karar verilmiştir. Hastalık son derece ağır geçmiştir ve ancak bir yıl sonra yeniden ayağa kalkıp yürüyebilmiştir. Bu çocuk aşırı derecede iyi olup tüm çocuklarını şımartan bir anneye sahipti. En küçük kardeş doğduğunda en büyük oğlan tamamen raydan çıkmıştır. Baba otoriteye ve cezaya yönelmiştir ve çocuk görünüşe göre ebeveynlerini bu şekilde harekete geçirmekten hoşlanıyordu. Kendini ihmal edilmiş hissettiği için savunmaya geçmişti ve hırsızlık

yapmaya başlamıştı. Yalan söyleyerek ağır cezalardan kaçınmaya çalışıyordu. Bu şekilde davranarak anne ve babasının ona sıcaklık ve huzur vermelerini kendisi engellemiş oluyordu. Fakat hastalığı sırasında her iki ebeveyn de onu şefkatlerine dair ikna etmiştir. Böylece o da anlayışa ermiştir ve o onları bu konuda engellemezse onların ona iyi davranacağına dair bir başarı olasılığının mevcut olduğunu fark etmiştir. İyileştikten sonra da iyi bir çocuk olmaya devam etmiştir. Hastalıklar bir çocuğu ne iyi ne de kötü yapmaz. Yetiştirme açısından tehlikeli olan başka bir hastalık da Chorea (Huntington hastalığı Ç.N.) hastalığıdır. Bu hastalık genellikle ciddi, sık sık kalbi de etkileyen bir rahatsızlıktır ve doktorlar ebeveynleri çocuğu heyecanlandırmamak konusunda uyarırlar. Bu hastalığın bitiminden sonra çocukların istekleri çoğunlukla artar ve onlarla olan ilişkiler zorlaşır. Atlatılmış bir ansefalitten sonraki bazı davranış şekilleri de bu kategoriye aittir.

Tehlikeli olan başka bir nokta da çocuğun anaokuluna ya da ilkokula başlamasıdır. Bazı çocuklar ilk kez okula gitmek zorunda olduklarında gözyaşlarıyla karşı koyarlar. Ayrıca çocukların kusması da olasıdır. Doktorlar sık sık şunu da söyler: "Evet, çocuk bu şekilde tepki gösteriyorsa bir yıl daha beklemenizde fayda vardır." Fakat bu şekilde hiçbir şey kazanılmış değildir. Anaokuluna gelen bir çocukta, nasıl hazırlandığını hemen fark etmek mümkündür. Ağlaması, bir köşeye sinmesi, saklanması ya da kaçması mümkündür. Başkalarına saldırması, ısırması, tırmalaması ve rahatsız etmek için tüm imkanları kullanması da mümkündür. Anaokulu öğretmeni bu durumda sürekli onu gözünün önünde bulundurmak ve tamamen çocuğa uyum sağlamak zo-

runda kalır. Bu tür durumlarda öğretmen çocuğu kendine kazanabilmek adına ona sıcaklık ve dostluk duygusu vermeye çalışmak zorundadır. Bunu başarabilirse yavaş yavaş onu diğer çocuklarla temas haline getirmeye çalışmalıdır. Okulun ilk gününü, çocuk için nazik bir davet ve başarı şansı imiş gibi ayarlamakta fayda vardır. Çok sayıda çocuğun okulun ilk gününde kötü davranması şımartılmış yaşam stilinin çok yaygın olduğunun bir göstergesidir.

Daha önce de belirtmiş olduğum gibi güzel konuşmaya önem veren ailelerde sıklıkla konuşma zorlukları mevcut olur. Çocuğa genellikle yanlış nasihat verilir: "Yavaş konuş!" (Bu, normal konuşmaktan çok daha zordur.) "Önce düşün sonra konuş!" (Bunu hiç kimse yapmaz. Akıl, konuşmanın bir parçasıdır. Düşünmek konuşması sırasında gelişir.) Çocuk gerçekten de nasıl konuşacağına, hangi kelimeleri kullanacağına dair düşünürse, elbette her şey ters gider. Çocuk kötü konuşarak umumiyette ne kadar çok ilgi uyandırdığını ne kadar çok fark ederse durum o kadar kötüleşir. Ayrıca "Kıpırdamadan otur, sofrada konuşma", "Kapa çeneni, sen bu konuda konuşamazsın!" v.s. sözler de konuşma eğitimi için yararlı egzersizler değildir. Bir çocuk ne zaman isterse konuşabilmelidir, ona kibar ve düzgün bir şekilde cevap verilmeli ve ona nazik davranılmalıdır.

Bir sonraki olayımızda söz konusu olan çocuk, on üç yaşındaki kekeme bir kız çocuğudur.

Kekelemek gelişim bozuklukları içerisinde geniş bir alan kapsamaktadır. Her şehir, kekeleyen insanları için uygun olan

tedavi imkânlarının bulunduğu özel enstitülere sahiptir. Bazı hastalar 20 ve daha fazla yöntem dener sırasıyla ama hiç birinin faydası olmaz. Zaman zaman bir tedaviden sonra bir iyileşme görülür. Fakat bu iyileşme normalde basit durumların kendiliğinde iyileşmesi gerçeğinden kaynaklanmaktadır. Ağır kekemelikler ise asla egzersiz kurlarıyla ortadan kaldırılamaz. Kekeme insanların sosyal açıdan hayata hazır olmadıklarını göz önünde bulundurmak gerekir. Söz konusu bu insanlar sürekli olarak kendilerine nazikçe şu soruyu sorarlar: Şu anda nasıl bir izlenim yaratıyorum? Nasıl görünüyorum? Söyleyeceklerim iyi karşılanacak mı? Bu kekemelik süreğen bir iniş çıkıştır, o, şımarık, özellikle kibirli olup, konuşma sorunlarıyla olası başarısızlıkları için bir bahane arayan insanların çekingen ifadesidir.

Kız her bir harf için ağzını altı ya da sekiz kez açar. Bazen aniden akıcı bir şekilde konuşuyor. Güya her zaman kekelemiştir. Fakat bu önemli bir ifade değildir, çünkü tüm çocukların yüzde 40'ı konuşmayı öğrenirken kekeler. Bu sorun ise onunla ilgilenilmezse, bir sorun haline getirilmezse ve çocuğa nazikçe davet edilmiş bir misafir gibi davranılırsa kendiliğinden ortadan kalkar. Bunun aksine sürekli müdahale edilirse ve sürekli düzeltilirse çocuk başkalarını kendine bağlamanın bir aracını bulmuş olur. Söz konusu olan kız çocuğu hem evde hem de okulda kekelemektedir.

Kekeme insanlar karakter açısından hiçbir zaman çok aktif insanlar değildir, normalden daha az yetenekli de değillerdir. Kekelemek minimum ölçüde bir yetenek gerektirir; yaratıcı bir

güçtür. Kekemeler her zaman hemfikirdir, iyi bir intiba bırakmak onlar için çok önemlidir, zekâ açısından çoğu zaman kendilerini üstün görürler. Kekemeler çoğunlukla çok konuşur. Söz konusu olan kız çocuğu okulda çok yavaş ilerlemektedir. Neredeyse hiç arkadaşı yoktur. Rüyalarında kahramanlıklar başarmaktadır. Bu tipiktir, çünkü tüm kekemeler eksiklerine engellerini bahane ederler. "Kekelemesem kahraman olurdum." Yani düştüklerinde yumuşak düşerler. Kekeme insana evde ve okulda genelde nazik ve dostça davranılır. Zaman zaman kekemelik olmadan da buna benzer bir gelişme izlemek mümkündür, örneğin tembel olup her şeyi tembelliklerine bağlayan çocuklarda: "Bu kadar tembel olmasam aslında ben her şeyi yapabilirim!"

ÜÇÜNCÜ SORU: *Bilinçdışı var mıdır?*

YANIT: Bilinçli ve bilinçsiz olan hakkındaki kavga belki de sadece kavram hakkındaki bir kavgadır. Bir insanın tüm hareketleri, duruşları ve ifade şekilleri, yürümek de dâhil, düşünmeden gerçekleşir. Herhalde bundan dolayı bunların bilinçsiz olarak gerçekleştikleri söylenir.

Bilinçsiz olan ile ilgili sorun hafızamız ile ilgili olan sorun ile sıkı bir bağlantı halindedir. Biz, yaşam stilimize uyan her şeyi hafızamızda tutarız. Yaşam stilimizi onaylayan her şeyi değiştirilmemiş şekliyle aklımızda tutarız; başka hatıraları, onlar bir bütün olarak uyana kadar, şekillendiririz. Hiç uymayanı tamamıyla unuturuz. Daha sonraki araştırmalarda ise, hastanın o ana kadar sahip olmadığını düşündüğü ifadelere rastlanır. O zaman

da bu etkilerin gizlice bilinçaltında depolandıkları iddia edilir. Fakat bilinçli olan ile bilinçsiz olanın arasında bir tezat tertiplemek çok fazla anlamlı değildir, çünkü hatıraları saklamamız için çeşitli yollar mevcuttur. Birçok şeyi kavram olarak değil, kavramsız olarak saklarız. Daha sonra bu etkilerin bilinçaltında saklı oldukları iddia edildiğinde gerçeği zorlamış oluruz, çünkü kelimelerle ve kavramlarla ifade edilmeyen unsurlar da insanın bilincinde olabilir. Örneğin fazla alçak bir kapıdan bir odaya girmeye çalışırken ilk geçişte kafamızı çarparız, belki ikincisinde ve üçüncüsünde de bir süre boyunca bu kapının önüne geldiğimizde bu tehlike aklımıza gelir, fakat en sonunda eğilmek alışkanlık haline gelir – "bilinçsiz" olur.

Ayrıca bir çocuğun mutlaka bir bilince sahip olduğu fakat henüz kelimelerle düşünemediği bir zaman vardır. Olay aklımızda kalırken etkisine ait duyguların ortadan kaybolması da olasıdır. Bu genelde en erken gençlik anılarında gerçekleşir, örneğin sözü geçen avukatta olduğu gibi. Onun bildirimlerinde kesinlikle tek bir duygu ifadesi yoktu. Fakat duygular ile nasıl başa çıktığımızı bir yana bırakırsak, duruşu belirleyen her neyse asla ortadan kaldırılamaz. Bir insanın bir etkiye karşı cevap olarak edindiği duruş her zaman kesin bir dil konuşur, örneğin, alçak olan kapıda olduğu gibi. Burada insanın duruşundan onun içerisinden neler geçtiğini anlamak mümkündür.

"Bilinçli" ve "bilinçsiz" ifadeleri genelde kavram içerikleri ile bağlantılı şekilde kullanılır. Hafıza ise ekonomik ve hedefe yönelik çalışır; herkes yaşam stili için ihtiyaç duyduğu anılara sahiptir,

ona ancak bilinçsiz bir durumda yararı olacak olan her şey bilinçsiz kalır. Öte yandan bireysel psikolojisi açısından, insan onu yaşam stilinin büyük yapısına dâhil etmediği takdirde "bilinçli" olan her zaman bilinçli değildir. Örneğin biri bir zaman bir olaydan dolayı ürkmüştür ve o zamandan beri titremektedir. O, bu bağlantının bilincinde olduğu fikrindedir. Gerçekte ise bu bağlantılar bilinçsizdir, çünkü bu tür bir korku her insanda aynı tepkiye yol açmaz. Yani buna eklenmesi gereken bir unsur daha olması gerekiyor ve buna "bilinçsiz" diyebiliriz; korkusunu bir titremenin takip etmesinin sebebi yaşam stili, fiziksel durumudur. Bu yüzden bu titreme yaşama bakış açısına aittir ve ancak bu titremeyi bu bakış açısıyla bağlantılı olarak görürse bu bağlantıya bilinçli diyebilir.

Dolayısıyla insan, yaşam planına bilinçsiz olarak uyan her şeyi bilinçaltına bırakır ve bilinçli olarak uyan her şeyi bilincine getirir. Tüm bunlar herkesin göremeyeceği bağlantılardır. Bunun için etik karşıtı düşünceden, tezatlarla düşünmekten uzaklaşmış olmak gerekir. Bilinçsizliğin kavramı birçok filozof için büyük önem taşımıştır. Örneğin Kant, Leibniz, Eduard von Hartmann ve Nietzsche'de olduğu gibi. Freud'un onu özellikle vurgulaması, onun, karanlık cinsel dürtülerin bilinçaltında mevcut olduklarını ve bilinç tarafından dizginlendikleri fikrinden kaynaklanmaktadır. Freud'un bulduğunu düşündüğü kötü dürtüler yanlış bir yetiştirmenin ve yanlış bir yaşam stilinin sanatsal ürünleridir. Şımartılmış bir insan evladının şımartılması durdurulduğu anda

bu kötü dürtüler ortaya çıkar. Psişik hareket süreci buna göre belli meyillerin farkına varılmasıyla olduğundan daha titiz bir şekilde incelenmelidir. Psikanaliz de bir soya çekim psikolojisidir. Ona göre insana kötü dürtüler soya çekimle geçer ve henüz küçük bir çocuk iken o onları annesine karşı yönlendirir. Bebek annesinin memesini emdiği zaman bile yamyamca dürtülerin ifadesi olarak algılanmaktadır. Gerçekte ise hem anne için hem de çocuk için memenin boşalması gereği mevcuttur, yani söz konusu olan anne ile çocuk arasındaki doğal bir iş birliğidir. Emzikli bir bebek bir kâğıdı parçalarsa, bu onun parçalama dürtüsünün bir sonucu olur. Ama bir bebek bir kâğıt ile bundan hariç ne yapabilir ki? Onu parçalamak için parçalamaz, o kâğıt ile yapabildiği tek şeyi yapar. Bazı şeyler sadizm gibi görünse de bunun bizi şaşırtmasına izin vermemeliyiz. Aksi takdirde "Hamlet"teki Polonius gibi davranmış oluruz. Hamlet ona "Şu bulut bir deveye benzemiyor mu?" diye sorduğunda "Evet, tıpatıp bir deveye benziyor" diye cevap verir – "Hayır, o bir timsahı andırıyor!" – "Evet, elbette tıpkı bir timsah!" – eğer bir şey başka bir şey gibi görünüyorsa bununla henüz hiçbir şey ispatlanmış değildir.

Kendimizi "Polonius kompleksinden" koruyalım.

C. G. Jung adlı psikanalistin bir kitabının adı "Çin'in mucize çiçeği" dir. Jung sadece bir ölçüde orijinaldir, o aşırı büyük olanın bir hayalperestidir; aslında o bir spiritüalisttir. Şu sıralar Freud'a tamamen sırtını dönmüş olduğunu iddia etmekte ve Germanist bir psikoloji kurmaya çalışmaktadır. Mucize çiçek

kitabının kapağında, Jung'un, insanın soya çekiminden kaynaklandığını ve yaşam bilmecesini sembolize ettiğini iddia ettiği bir çiçek resmi vardır. Bu çiçeği daha yakından incelerken, düşüncelerime dalmış bir şekilde herhangi bir kâğıda herhangi bir şey karaladığımda, daha ilkel biçimde olsa da buna çok benzer bir şekil karaladığımı hatırladım. Burada bir kural olduğu sonucuna vardım, çünkü bu şekilde karaladığım zamanlarda onun başka türlü değil, hep öyle olması gerektiği duygusuna kapılırım. Bu karalamalar kesinlikle simetrik olmak zorundalar. Her insanda simetriye olan bu ilgi vardır ve bu ilgi tezatlarla düşünmek ile akrabadır. Her insanın istençli karalamasında az çok bu simetriye rastlayacaksınızdır. Düzen ve şekil ile dünyadaki keşmekeşi aşmak isteriz (solak insan için bu şekil verme durumu daha zordur bu yüzden çoğunlukla bunun için çok daha fazla çaba harcar). Çok sayıda çocuk oyunun amaçları budur. Örneğin, çizgilere basmadan taşlara tek tek basmak, yanından geçilen bir parmaklığın tüm çubuklarına ya da tüm camlara dokunmak, duvara ritmik bir şekilde vurmak gibi. Tüm bunlar her şeyi bir şekle sokma güdüsünden kaynaklanmaktadır.

Bu güdü kendini sanat eserlerinde de ifade eder. Bu tür oluşumlar kelimenin temel anlamıyla bilinçdışıdır. Çocuklar söz konusu olduğunda onların bu davranışlarına göz kırparak izin vermeli ama aynı zamanda daha yüksek seviyeli aktiviteler için onları motive etmeye çalışmalıdır.

DÖRDÜNCÜ SORU: *Birleşik Devletlerde çok yaygın olan, solak insanları sağ ellerini kullanmaya yönelik eğitmeye çalışırken, kekelemeye başladıkları düşüncesi hakkında siz ne düşünüyorsunuz?*

YANIT: Sol elini kullanan bir insanı sağ elini kullanmaya yönelik eğitmeye çalıştığımız zaman onu birçok alanda, hem yazı yazarken hem okurken hem de tüm diğer fırsatlarda eleştiririz. Elbette bu onun için zararlıdır ayrıca kekeme insanların içerisinde solak insanların sayısının sağ elini kullananlardan çok daha fazla olduğu kesindir. Bir çocuğu sağ elini kullanmaya yönelik eğitmeye çalışan bir insan çok sabırlı olmalı ve çok nazik olmalıdır. Örneğin çocuğa, sağ elini kullanan insanların da mesela piyano çalışırken ve çok sayıda başka faaliyette de diğer elini kullanması gerektiğini söylemek mümkündür. Sağlak insanların konuşma merkezlerinin sol yarım kürede solak insanlarınki ise sağ yarım kürede bulunduğu iddia edilmiştir. Bu teori bir süre önce çürütülmüştür. Örneğin sağ elini kullanan bir insanın sağ yarım küresinde kanama meydana geldiği zaman konuşma merkezi de etkilenebilmektedir. Yutma güçlüğünün bin bir çeşidi vardır. Solak insanların konuşmaları bazen sol taraflı bir kanamada bazen ise sağ taraflı bir kanamada etkilenir. Yani durum oldukça karışıktır. Sabır ve samimiyet ile her solak ile sağ elinin kullanımını çalışmak mümkündür. Zaman zaman uyumsuzluğun az miktarda belirtileri mevcut kalır belki. Örneğin bazı solaklar sağ ve solu ayırt etmekte zorlanır. Bir restorandan çıkarken sıkça yanlış tarafa giderler.

Çocuklarının davranışlarına çok hassas bir şekilde yaklaşan ebeveynlerin konuşma gelişimine karşı da hassas davranacakları olasılığı oldukça büyüktür. Şımartılmış bir yaşam stiline sahip olan çocuklar bu tür bir tutumdan dolayı cesaretlerini kaybedecekler ve bu onların etraflarındaki insanların ilgisini bir başarı olarak kullanmaya itecektir. Birçok kekeme başkalarının yanlarında olmadıkları durumlarda kekelemez ancak yanlarında başka insanlar varsa kekeler. Yani bu özürlülük kekeme insanın diğer insanlarla olan kötü ilişkilerinden kaynaklanmaktadır. Kibirliliği ile bağlantılı ve üstünlük çabasıyla birlikte kekeme insan her zaman başarısızlıktan korkar. Bu yüzden aşırı hassas, sabırsız, hırçın ve çok açgözlüdür. Daha az ciddi olan olaylarda kekemelik ancak belli insanların yanında ya da belli durumlarda, örneğin öğretmenin çoğunlukla düşmanca bir güç olarak kabul edildiği okulda meydana gelir. Meşhur ve adı çok anılan pedagog Diesterweg tartışmalarla öğrencilerden çok daha fazla başarı elde edilebileceği için bu düşmanca tutumu teşvik etmek gerektiğini savunmuştur.

Bu noktada önemli genel bir görüşü eklemek istiyorum. Her insanın, bedeninde, soya çekime dayanan bir değersizlikten kaynaklanan o veya bu zayıf noktaya sahip olduğu bilinen ve giderek daha kesin şekilde ispatlanan bir durumdur. Dolayısıyla örneğin sindirim organı zayıf olan aileler vardır. Bu tür bir aile içerisinde örneğin bireylerden birinde mide kanseri vardır, bir ikincisinin kronik bir gastriti vardır, bir üçüncüsünün de midesi, onu kusturacak kadar, her türlü heyecana tepki veriyordur. Ruh halinin kalbe olan etkisi o kadar alışılmış bir oluşumdur ki, olağan bir

durummuş gibi kabul edilir. Fakat bu aslında o kadar da olağan bir durum değildir ve bu yüzden bilim insan kalbinin uyarılara karşı hassas tepkilerde bulunmasının nedenlerini araştırmıştır. Uzun bir süre önce de ruh durumu değişikliklerinin sempatik sinir sistemi ile parasempatik sinir sistemi yoluyla kalbi, böbrek üstü bezlerini ve cinsel bezeler de dâhil olmak üzere başka bezeleri de tahrik ettiğini belirtmiştim. Her halükarda, başa çıkmakta zorlandıkları bir durum ile karşı karşıya kaldıklarında öncellikle kalpleri tepkide bulunan insanlar vardır. Başka ailelerde zayıf nokta solunum organlarıdır. Başkalarının nefesleri sakinleşirken bu tür insanların heyecan anında nefes alışverişleri sıklaşır. Bu gibi durumlarda elbette ki bütün vücut da gerilir ama belli noktalarda bu özellikle kendini belli eder. Böyle ailelerde çok sayıda akciğer tüberkülozuna, zatürreeye, astıma ya da kronik bronşite rastlarız. Mesanesi zayıf olan tip insan da vardır. Yatağını ıslatan insanlar bu kategoriye aittir. Burada sıklıkla böbreklerin ailevi bir zayıflığına rastlarız ve sık sık böbrek taşı ve hatta şeker hastalığı da mevcut olur.

Bazı insanlar zor durumlarda kas sistemi gerginliğini kaybeder. Onlar o durumda az çok içlerine doğru yığılıp kalırlar. Bu durumda çoğunlukla omurilikte sorun vardır ve bunun sonucu da sırt ağrılarıdır. Ayrıca organik sebepler olmaksızın sıklıkla sırt ağrıları mevcut olur. Düztabanlar için de aynı şey geçerlidir. Senelerce hiç şikâyet hissetmeden onlara sahiptir insan ve aniden ağrı başlar. Her iki durumda da ağrı, kişinin psişik açıdan kas gerginliğini kaybedecek kadar emniyetsiz hissettiği durumlarda başlar.

Sıradaki tipte uyarılar cinsel organlara yansır. Birçoğunda duygusal uyarılar, özellikle zalimlikler cinsel organları germek için yeterli olur. Toplam olarak psişik ve bedensel uyarılar arasındaki bağlantı özellikle güçlüdür. Eril ya da dişi tipe yönelik psişik gelişim kesinlikle cinsel bezlerin uyarılmalarının etkisi altında gerçekleşmektedir. Bir erkek çocuğunu daha çok kız çocuğu gibi yetiştirirsek, onun çoğunlukla evde kalmasını sağlarsak, sakin faaliyetlerde bulunmasını teşvik edersek v.s. onun beden şekli de az çok bir kadının bedeni haline dönüşür. Ondan sonra onu tekrar erkeklerin arasına koyarsak ve o da normal bir erkek çocuğu gibi davranmaya başlarsa beden şekli de düzelir. New York'taki biyolog Bors Amerikalı kızlarının vücutlarının, bu kadar çok spor yapmaya başladıklarından beri daha çok erkek vücut şekillerine benzemeye başladıklarını fark etmiştir. Ne de olsa beden de ruh da beden şeklinde her ne kadar daha az değişken olsa da aynı hayatın ifade şekilleridir. Hayatı harekete geçiren güçler ise iki noktada da kendini ifade eder. Haklı olarak, insanı beden şekline göre, dış görünüşüne dayanarak yargıda bulunmaktayız. Bir insan mutlu iken mutsuz olduğu zamankinden ne kadar farklı görünür. İyimserlik ve kötümserlik, sadece kendi şahsımız üzerine değil çocuklarımız üzerinde de eğitici bir etkiye sahiptirler.

Her insanın zayıf organıyla özel bir ilişki içerisindedir. Çoğunlukla kalp en önemli rolü oynar, başka insanlarda korku ve cinsellik daha yakın ilişki içerisindedir. İnsanların çoğu, burada söz konu olanın şahsi bir özelliğin etkileri, belli bedensel bir tip olduğunu kabul etmektense öldürülmeyi tercih eder. Korkunun

bastırılmış cinsellikten başka bir şey olmadığı fikrini ilk ortaya atan Freud olmuştur. Muhtemelen kendisi de burada adı geçen insan tipindendir. Fakat zorluklar karşısında anında baş ağrısı, migren, korku, takınçlı düşüncelerle veya sersemlik durumlarıyla tepki veren insanlar da vardır. Ergenlik çağındaki kızlarda depresyonların cinsel organları üzerine olan etkisinin rolü büyüktür. Adet ağrıları olan kızlar hep, kadın rolünü bir uğursuzluk olarak kabul eden ve ona karşı koyan kızlardır. Böyle yaparak süreci istem dışı bir şekilde engellerler, doğal gelişmeler yavaşlatılmış olur ve böylece ağrı oluşur. Bu tür adet sancılarının sebepleri nadiren fizikseldir. Bu yüzden sebeplerini açıklayarak kızın ağrıların hafifletmek sık sık mümkün olmaktadır.

Yeniden kekemeliğe yönelelim. Kekeme bir insan heyecanlandığı zaman özellikle konuşma ve solunum aygıtları tahriş olur. Kekeme insan, heyecanlandığı her durumda hızlı hızlı nefes alıp vermeye başlayan insan tipine aittir. Kekeme insan sürekli olarak duyguların etkisi altındadır, bu yüzden sakin ve yavaş konuşması mümkün değildir. Burada ilgilendiğimiz 13 yaşındaki kız çocuğu daima stres altındadır ve başka kişilerle girecek olduğu her türlü konuşma eylemini bir ölüm tehlikesi olarak görür. Okuldan nefret etmektedir.

Kekeme insanlar her zaman pasif insanlardır; çekingendirler. Bu tür bir çocuk hangi mesleğe ilgi duyacaktır? Yüksek bir ihtimalle bu meslek çok fazla aktivite gerektiren bir meslek olmayacaktır. Birçok kekeme insan, bunun imkânsız olduğunu düşündükleri halde, konuşmacı, öğretmen ya da din adamı olmak ister.

"Evet, bu her nevrozun prensibidir. Kekelemek ve yatak ıslatmak nevrozlardır. Kekemelerin gerçek meslek seçimleri daha az aktif olmayı gerektiren mesleklerden yana olacaktır, örneğin üstlerinden emir bekleyen ve koltuklarında otururak çalışabildikleri memur mesleği gibi. Meslek seçimlerini sorunca kızlar da zaten "Stenograf!" cevabını verir.

Çocukların meslek seçimleri genelde kolayca tahmin edilebilir. En erken hatıraları hastalık ve ölüm ile ilgili olan çocuklar genelde doktor olmak ister. Onların hayatlarında ölüm aniden ve korkutucu bir şekilde belirmiştir ve onlar bu sorunu aşmaya çalışırlar.

Ebeveynlerinin sosyal statülerinin uygun olması şartı ile beş, yedi ve sekiz yaşındaki çocukların seçiminin doktorluk ağırlıklı olmasına sebep olur. Bir tehlikeyi aşmanın bu tür bir denemesinin sosyal bir bağlantısı da vardır. Çocuklar bu kararı verirken sadece kendilerini değil başkalarını da düşünüyorlar. Bu tür dilekler genelde değişmezler. Her yıl tıp okumaya başlayan öğrencilere en erken anılarını sormayı alışkanlık haline getirdim. Cevaplar genelde hastalık veya ölüm ile ilgilidir. Benim kendi ilk anılarım da benzerdir. Küçük stenograf kız ise kahramanlık hayalleri kurar. O, konuşma bozukluğuna, sürekli ondan şikâyet ederek, daha fazla değer katar. Ben bu tür durumlarda şunu diyorum: "Hem şikâyet etmek hem de kekelemek, bunlardan biri fazladır. İkisinden biri yeterlidir." Çocuk kekelemesini bahane olarak kullanır. Okuldaki başarısı kötüdür, küçük kız kardeşi ise onun aksine çok başarılı ve herkes tarafından sevilen bir çocuk-

tur. Durumun moral bozuculuğu, kekemeliğini bahane eden ablanın durumunu zayıflatmaktadır. Abla ne kadar üzülürse bahanesi de o kadar önem kazanır. Kız kardeşi kadar başarılı olabileceğini ispatlamak zorunda kalmaktan korkup "Kekelemesem – fakat kekeliyorum işte – ben de daha başarılı olurdum" etkisini uyandırmakla yetinir.

Annesi kızının bebekken bir kez düştüğünü anlatıyor. Fakat bunun çok ciddi bir anlamı yoktur, çünkü tüm çocuklar arada bir düşer. Neden özellikle bu olay kekelemeye sebep olmuş olsun ki? Kekemelik durumu zamanla kötüleşmiş – bu da çok normal. Kız çocuğu yetişkin yaşamına yaklaştıkça durumunu kolaylaştırmaya çalışır. Anne babası baştan itibaren ona düzgün konuşmayı öğretmek adına her şeyi yapmışlardır. Özellikle baba bu konuda çok otoritermiş ve bu nedenle çocuğu dövdüğü de olmuş. Şimdi ona karşı çok gevşek davranılmaktadır. Diğer çocukların alışverişe gitmesi gerekirken, onun gitmesine gerek yok; onunla çok fazla ilgileniliyor, ona yardım ediliyor ve ağır görevlerden uzak tutuluyor.

Kız solaktır. Sol kaşı sağ kaşına nazaran biraz daha yukarıdadır ve konuşma esnasında onu kaldırmaktadır. Terapi sırasında öncellikle çok güzel konuşmaktaydı. Fakat ben kız kardeşi hakkında konuşmaya başladığım anda kekelemeye başladı. Bu görüngü son derece normaldir ve zayıf noktaya değinildiği anda ortaya çıkar. Bu zayıf noktaları bir hile ile ortaya çıkarmak da mümkündür. Bir keresinde altı yaşında olup yatağını ıslatan bir erkek çocuğuna şu soruyu sordum: "Bir süre boyunca evinin

dışında başka insanların yanında yaşama fikri hakkında ne düşünüyorsun?" Çocuk hiç düşünmeden şu cevabı verdi bana : "Neden kız kardeşimi almıyorsun?" Bu cevabı ile onu neyin engellediğini belirtmiş oldu.

BEŞİNCİ SORU: *Mutsuzluğun, deliliğin, intiharın v.b.g. sebepleri her zaman yanlış bir yetiştirmenin sonucu mudur?*

YANIT: Bir çocuğun yetiştirmenin etkilerini ne şekilde algıladığı ve hazmettiği çok değişkendir ve onun yaratıcı gücüne dayanmaktadır. Fakat iyi bir eğitimci çocuğun dış dünyadaki etkileri ne şekilde kullandığı, doğru yöne mi yanlış yöne mi kullandığı konusunda tedbirli olmalıdır. Gerektiği zamanlarda hep müdahale etmelidir. İyi etkilerin tesir etmesine izin vermekle yetinmemeli, bu etkileri daima kontrol altında tutmalıdır. Çocuklara henüz tam olarak hazmedemedikleri bir şey anlatarak onların bu anlatılanları yanlış şekilde kullanmaları riskine girmiş olunur. Bu yüzden küçük çocuklara cinsel yaşamın tüm ayrıntılarını tanıtmak isteyen cinsel eğitimin fanatikleri zaman zaman çok kötülük yapmış olurlar. Eğitimciler doğru zamanda, doğru noktada ve doğru şekilde müdahale etmelidir. Ancak o zaman çocuğun bu tür etkileri doğru bir şekilde hazmetmesi umut edilebilir. Yaşam stilinde yetişkinlik yaşına kadar devam eden sabit kalan bir hata görülürse bile tüm gelişim sürecini açığa çıkararak yardım etme imkânları mevcut olur. Bu şekilde çocuğu kaldırabileceğinden daha ağır bir sosyal uyumun istendiği nokta tespit edilebilir. Bu fazla ağır olan yükten dolayı çocuğun gelişim çizgisi

kırılmış ve yanlış tarafa yönelmiştir. İnsanı, nevroza, akıl sağlığı bozukluklarına, alkol bağımlılığına ve suça sebep olabilecek bir yön seçtiği konusunda ikna etmek mümkün olursa, bir yetişkin olarak, çocukken ihmal ettiği fakat sosyal sorunun çözümü için son derece gerekli olanı telafi edebilir. İnsanların eksikleri konusunda gözlerini açmak kaçınılmazdır. Buna yardımcı olan ise sadece bilim ya da anlayış değil, sanattır aynı zamanda. Çünkü bu bir sanattır ve ancak bu şekilde çocuklarda olduğu gibi yetişkinlerde de hataların önüne geçilebiliyor.

ALTINCI SORU: *Kötü huyları (itaatsizlik, inatçılık, yalan söylemek gibi) kötülüğe dayanan, çocuklar da var mıdır ya da başka türlü söylemek gerekirse: yaptıklarının sorumluları kendileri olmadıkları için, bu bağlamda kötü çocuktan bahsetmek mümkün müdür?*

YANIT: Adı geçen kötü huylar elbette ki üzücüdür, aslında kötüdür. Sorumluluğu bağlamındaki soruyla ilgiliyse bunun bir anlamı yoktur. Önemli olan tek soru çocuğu nasıl iyi bir hale getirilebildiğidir. Bu soruya cevap verebilmek için öncellikle bu çocuğun neden kötü olduğunu araştırmak gerekir. Henüz dünyaya geldiği ilk yıllarda yanlış bir yöne girmiştir, dolayısıyla hataları şu anki kötü huylarında değil, çok daha eskilerde aranmalıdır. Çocuklar kötü huylarından dolayı sorumlu değillerdir. Her şeylerinin nasıl geliştiğini bile bilemezler ve şu anda neyin nasıl işlediğini de o kadar bilmezler. Doğaları gereği kötü değillerdir, oraya doğru gelişmişlerdir, çünkü başarılı olabilmek için böyle

olmak zorunda olduklarını sanmışlardır. Bu yanlış anlaşılma ise en erken çocukluklarında meydana gelmiştir ve o yüzden onları bundan sorumlu tutmak mümkün değildir.

Yetişkinlerin de hatalarını onların sorumluluklarına dahil etmek mümkün değildir, çünkü onlar da oraya nasıl vardıklarını bilmeden, hayali bir dünyada yaşarlar. Onlar, masanın başında oturup, Stockholm'un bir şehir planını çizen, daha sonra şehre geldiklerinde hiçbir şeyin onların olacaklarını düşündükleri yerde olmadığını fark ettikleri zaman sinirlenen insanlara benzerler. Onlar şehir planlarına güvenirler, onda ısrar ederler ve gerçek umurlarında olmaz. Bu açıdan bakılınca kötü huyu olan insanlarda davranışlarından sorumlu değildir. Fakat yararı olur umuduyla bu sorumluluk hep onların üzerlerine yıkılmaya çalışılmaktadır. Tek, tamamen yararsız olan sonucu ise, sayısız insanın ağır, gereksiz suçluluk duygularıyla dolaşmasıdır. Üzgündürler, pişmanlıklarla doludurlar ki bu da daha iyi insan olmamaları, daha iyi insan olmak istemedikleri anlamına gelmez demektir. Aynı şekilde genelde gelişim sürecini takip edemedikleri için sorumluluğu ebeveynler, eğitmenler ve öğretmenler üzerine atmak da mümkün değildir. Aslında sorumlu olanlar sadece bağlantıyı kavrayabilen fakat bu bilgilerini insanlara aktarmak için yeterince çaba harcamayanlardır. Şunu da diyebiliriz: herkes diğer insanın sorumluluğunu taşır, herkes diğerin hatalarından dolayı suçludur. Ama belki bu şekilde çok ileri gidilmiş olunur, belki biz bu suçu anlayamıyoruzdur ve bu yüzden onu üzerimize alacak durumda değilizdir. Bu nedenle çocuğa suç yüklememek gerekir. Sadece erken gençlikte toplum duygusunu yeterli derecede geliş-

tirmiş olan çocuk sorumludur. Çocuğun karakteri ya da onunla belirtmeye çalıştığımız her neyse gerçek değildir, o sadece çocuğun ona dış dünyadan sunulmuş olan sorulara karşı olan ilişkisinin bir ifade şeklidir. Bu tür ifade şekilleri, örneğin karakter gibi, hayat boyu oluşur ve sosyal ilişkilerden doğar. Sorumluluk duygusu ise, iyi ve kötü arasındaki fark anlayışını, çocuğun içinde, sadece bilgi ve duygu olmakla kalmayıp davranışa da dönüştürülmesi için, güçlendirilen, uygarlaştırılan ve faaliyete geçirilen, doğuştan gelen toplum duygusundan meydana gelmektedir.

YEDİNCİ SORU: *Profesör Adler elmanın değneğin yanında durması gerektiği eğitim yöntemi ve bu yöntemin ruh hastalıklı çocuklar üzerinde uygulanması hakkında ne düşünüyor?*

YANIT: Bir çocuğun yaşam stilinin dört yaşındayken belirlendiği göz önünde bulundurulursa bu stilin ancak çocuk bir değişimin gerekli olduğunu kavradığı zaman mümkün olduğunu anlamak da mümkündür. Şimdi bir çocuğun gelişimi yanlış tarafa yönelir ve çocuk cezalandırılırsa, o bunu eziyet ve haksızlık olarak algılayacak ve varsayılan başarı imkanlarının engellenmesine karşı koymaya çalışacaktır. Bu, aşikar bir başarıya sebep olabilir, örneğin belli bir kötü huyun kaybolmasına. Yaşam stili ise değişmez, o her türlü baskıya karşı dirençli olur ve sonunda çocukta nihayet giderek daha güçlü değişik meyiller ortaya çıkmaya başlar. Çocuk ödüllendirilirse bu ödülü her zaman isteyecektir ve onu elde edebilmek için elinden gelen her şeyi yapacaktır. Bu ödülü başarısının bir kanıtı olarak görecektir. Daha sonra ödüller

ortadan kalktığında ise, çocuk hatalarını daha da arttıracaktır belki, çünkü erdemlerin her zaman ödüllendirilmediğini anlayacaktır. Bu tür yöntemler çocuğu değiştirmez, onu yaratıcı ve hain yapar. Elbette sergilenen iyi davranışlar ödüllendirilecektir ama bu ödül en önemli şey haline gelmemelidir.

En önemli şey yararlı olabilme duygusu, yani vazgeçilmez olma duygusu olmalıdır. Çocuğa, takdirin, mükemmel davranışlardan sonra gelse bile, çoğunlukla geç geldiğini öğretmek gerekir. Beethoven'in tüm senfonileri ve hatta mükemmel Leonoren üvertürü önce fiyaskoydu. Aynı şey Wagner'in operaları için de geçerlidir. Buna rağmen bu sanatçılar başarı elde edene kadar pes etmediler. Çocuk takdirin bazen ancak ölümden sonra geldiğini bilmesi gerekir. Şüphede olanlara ara sıra övgü dolu bir çift söz ya da bir ödül ile destek vermeli; fakat hiçbir zaman ceza vermemeli ve kesinlikle ne cezayı ne de ödülü bir sistem haline getirmemelidir.

SEKİZİNCİ SORU: *Profesör Adler bir meselenin sadece normal olduğun için iyi olduğu fikrinde mi, örneğin mastürbasyonun?*

YANIT: Genele yayılmış bir şey olduğu için onun iyi bir şey olduğunu söylemiyorum. Örneğin, mastürbasyon iyi değildir ve çocukları bundan uzak tutmak için çaba harcanacaktır. Fakat ben onun tamamen ortadan kaldırılabilmesinin mümkün olmadığına inanıyorum. Sebebi şudur: İnsanlık cinsel açıdan kültürümüzün sosyal ilişkileriyle doğru dengeyi kuramamıştır. Bireyin cinsel gelişimi sosyal gelişimden hızlıdır, evlilik kudreti cinsel

olgunluktan çok daha sonra ortaya çıkar. Belki bu dengesizlik 1000 yıl sonra dengeye girecektir fakat zamanımızda bazı bağlamda bedensel ve sosyal gelişimin arasındaki çatışmasına rastlamaktayız. Yirmilik diş ve apandisit de bu kategoriye aittir. Şimdi ben elbette ki 1000 yıl sonra sekiz yaşındaki kızların evleneceklerini kastetmiyorum. Fakat o zaman belki evlilik kudreti daha erken ve cinsel olgunluk daha sonra gerçekleşecektir. Günümüzde on iki yaşında erkek çocukları tarafından döllenmiş on yaşında gebe olan kız çocuklar var. Yani mastürbasyon illetine karşı bir şey yapılmak isteniyorsa bunu ancak gelişim hikâyesi perspektifi atında gerçekleştirmek mümkündür, sanki bu bir günahmış gibi değil. Çocuk bu tür olayları aşmayı denemelidir. Fakat bunun hemen gerçekleşemeyeceğini de anlamak gerekir.

TAMAMLAYICI SORU: *İlkel kavimlerde mastürbasyon mevcut mudur?*

YANIT: Erken evliliklerin kural olduğu ilkel kavimlerde mastürbasyon yoktur. Hindistan'da on yaşında çocuklar evleniyor. Ne zaman kültür eklenirse mastürbasyon ortaya çıkar. Mahkûmlarda ve evcilleştirilmiş hayvanlarda da. Tüm bunlar benim fikrimin lehinedir. Tüm çocuksu yaşam ifadelerinde normal cinsel ilişkinin uygulanması en büyük günah olarak yargılanır ve çocuklar da bunun şu ve bu şekilde öğrenirler. Beş, altı ya da sekiz yaşında çocuklar cinsel ilişkiye girse onların ailesi bunu başlarına gelebilecek en büyük felaket ve en büyük günah olarak görürlerdi. Bu yüzden çocuklar mastürbasyon ile yetinmeyi tercih eder.

En iyisi mastürbasyon ile doğrudan ilgilenmemektir, çünkü yoksa çocuk hiçbir zaman bunu yapmaktan vazgeçmez.

Dokuz yaşındaki bir erkek çocuğu, evde senelerce akla gelebilecek tüm yöntemlerle engellenmesi çalışıldıktan sonra, mastürbasyon yüzünden bana getirildi. Çocuk her zaman evde otururdu, annesinin yanında oturmayı da tercih ediyordu. Ona kendi kendine banyo yapıp yapmadığını sordum? Tek başına yatağına yatıp yatmadığını? Hayır, bunları tek başına yapmıyordu. Ayrıca hiçbir zaman da evde yalnız kalmıyordu her zaman annesinin eteğine yapışıktı. Ona, annesinin bu durumda sürekli onun için endişelendiğini ve onu gözetim altında tuttuğunu bildiği için mastürbasyon yaptığını açıkladığım zaman bana şöyle cevap verdi: "Annem bunun ne kadar güzel bir şey olduğunu bilse o da yapardı!" Onun için önemli olan tek şey tatmindi, o tipik bir şımartılmış çocuktu. Bu tür çocuklar en ufak haz için çabalar. Onlar başkaları tarafından da çok okşanır ve onlarla her zaman oynaşılır, başkaları tarafından banyoda yıkanırlar ki bu da sıklıkla doğal olmayan cinsel erken olgunluğa sebep olur. Ayrıca mastürbasyon çok güzel bir bahane oluşturur. Şımartılmış bir insan evladı herhangi bir şekilde başarısızlığa uğradığı zaman hep kendi kötü alışkanlığı yüzünden kendine zarar verdiği bahanesine sahiptir. Aksi takdirde her şeyi başarabilirdi. Ve bu düşünceden sonra ne yapar? Mastürbasyon yapmaya devam eder!

Şimdi bir de birçok insanın hiçbir zaman mastürbasyon yapmayı bırakmayıp ileri yaşlara kadar neden sürdürdükleri sorusuna cevap vermeliyiz. Bu yalıtılmış insanın cinselliğidir, o cin-

selliği doğa tarafından öngörülmediği bir şekilde ve yönde kullanır. Bu bencil bir yaşam stilinin ifadesidir. Mastürbasyonu engellemenin tek yolu çocukları bağımsız çalışanlar haline getirmektir. O zaman onlar bunun, kararlılıkla üzerinden gelinebilecek kötü bir alışkanlık olduğunu fark edeceklerdir. Bazı insanlar mastürbasyon yaptıkları için o kadar çok vicdan azabı çekerler ki son derece sinirli insanlar haline gelirler. Başkaları çok güçlü aşağılık kompleksleri geliştirirler. Mastürbasyonun kendisinin ise doğrudan zararı yoktur.

6. OKUL

ZEKA VE ÇALIŞMA – NOTLAR VE KARNELER

SINIFTA KALMA – OKUL DOLAYISIYLA CESARETİN KIRILMASI

TARTIŞMA: KEKELEME - BAŞ AĞRISI - MASTÜRBASYON

PSİKOLOGLUK EĞİTİMİ - TEKNİK AÇIKLAMALAR

Tüm yaşam sorunları yeterli derecede sosyal anlayış gerektirir. Yeterince hazırlanmamış olan çocuklar bu gereklilik karşısında başarısız oluyor.

Okul da çeşitli açılardan sosyal bir sorun oluşturur. Birincisi, çocuk orada yeni sosyal bir ortamla karşılaşır: öğretmenler, okul arkadaşları, okul ödevleri v.s. İkincisi ise okulun toplum içerisinde belli bir rolü üstlenmek zorundadır. Çocuk için aile ve umumi yaşam arasında bağ anlamını taşır. Aile, çocuğu umumi yaşantıya hazır olacak şekilde yetiştirecek durumda olsa okula gerek kalmazdı. İlkel toplumlarda bu böyledir. Başlangıçta okul yoktu, daha sonra Avrupa'da din adamları ve kâtipler için okullar açıldı. Öğretmen olmak için özel bir eğitim henüz mevcut değildi. Öğ-

retmenin bilmesi gereken sadece biraz okumak ve biraz yazmaktı. Onun eğitim yöntemini değnek oluşturuyordu.

Zamanla bu durum değişmeye başladı: Yeni kıtalar keşfedildi, ilişkiler arttı, ticaret ve işçilik gelişti; bu yüzden okuma, yazma ve hesap yapmasını bilen insanlara ihtiyaç duyuldu. Bu yeteneğin geliştirilmesi imtiyazı uzun bir süre yüksek sosyal sınıf için geçerliydi. Ancak teknik belli bir gelişime ulaştığında ve endüstriyel devrim çok büyük bir eğitilmiş işçi ihtiyacı oluşturduğunda artık özel okullar yetersiz kalmaya başladı ve halk okulları açıldı. Halk okulunda hedef, eğitimin yanı sıra, itaatkar yurttaş yetiştirmekti. Kesinlikle itaat edilmesi şartı koşuluyordu, itiraz etmek günahtı, soru sormak ise terbiyesizlik.

Benim zamanımda bile öğretmen hala elinde değnek ile sıraların arasında dolaşır, iki eli sırasının üzerinde tamamen sessiz şekilde oturmayan her öğrencinin parmaklarına vururdu. Sonuçlar sadece ortalama derecedeydi, çünkü çocuklar ya itaatsiz olurdu ya da cesaretleri kırılırdı. Toplumlar özgürlüğün değerini anlamaya başladıkları zaman okullar değişmeye başladı. Öğrenciler hareket edebiliyor, soru sorabiliyor, kendi iradeleri doğrultusunda çalışabiliyordu. Hepsi günümüzde bazı ülkelerde yeniden yasaklanmış olan haklardır. Kilise de okullar üzerinde, bazen daha çok bazen daha az ama her zaman hükümetin gözetimi altında etkili oluyordu.

Okul ailenin uzatılmış koludur ama hükümet nasıl istiyorsa, o şekilde. Pedagoglar her zaman reform planlarına ve değişiklik yapma isteklerine sahipti: Comenius, Basedow, Pestalozzi'yi

anımsayın. Fakat onlar her zaman hem ailelerin hem de hükümetin baskısı altındaydılar, öyle ki, çelişkili isteklendirmelerle karşı karşıya kalıyorlardı. Çocuk okula başladığı zaman yaşam stili ve onunla birlikte işbirliği yeteneği zaten belirlenmiş oluyordu. Okul aslında bu anlamdaki gelişimin ölçüsünü araştırmalı ve eksik kalanı tamamlamalıdır fakat o da büyük zorluklarla karşılaşır. Birçok öğretmen bu konuda hiç hazırlıklı değildir, bu konuda başarılı olanlar ise, ebeveynleri ve kurumları rencide etmemek adına, bunu gizli saklı yapmak zorundadır. Buna rağmen bu görevi üstlenmelidirler, çünkü ebeveynler çoğunlukla çocuklarına karşı önyargısız olamadıkları için, bunu başaramamaktadır. Söz konusu olan doktor ve psikolog sayısı bu sorunu çözmek için çok azdır. Fakat buna rağmen bu sorun çözülmelidir, çünkü her şeyi peşinden sürükleyen ve yoluna çıkan her şeyi yok eden evrim bunu şart koşmaktadır.

Çocuklar genellikle yetersiz şekilde hazırlanmış olarak okula başlarlar. Yapılan araştırmalar, öğrencilerin en az yüzde 80'inin, öğretmenin sevecen olmasına rağmen, ilk gün okuldan kaçmak istediğini göstermiştir. Bu özellikle çocukların annelerine çok fazla bağlı olmalarından ve annelerinin yardımları olmadan alışmış oldukları ortamların dışında kendilerini çaresiz hissetmelerinden kaynaklanmaktadır. Çok sayıda ebeveynin okulu bir tehdit unsuru olarak kullanması bu çaresizlik hissini daha da arttırmaktadır: "Bekle sen, hele bir okula başla, o zaman görürsün!" Buna, yaşça daha büyük olan çocukların, korkuyu daha da arttıran hikayeleri de eklenir. Kardeşleri okula gitmeyi seven çocuklar da bir an önce okula başlamak ister. Çok sayıda çocuk kendi başlarına çalışma

konusunda hiç hazırlıklı değildir. Hayatlarında ilk defa ellerine kurşun kalem ya da kalem alan çocuklardan bazılarının diğerlerinden daha güzel çizim yapabilmeleri nereden kaynaklanmaktadır? Yetenekten değil, okuma ya da yazmanın kendisiyle çok fazla alakası olmak zorunda olmayan hazırlığından.

İyi bir boksör olmak isteyen, acemiler bu antrenmanın yararını her ne kadar hemen anlayamasa da ip atlamayı çalışır. Bir çocuk esirgeme kurumunda üç, dört, beş yaşındaki çocuklar bir arada yetişmişlerdir. Sulu köfte tabaklara konduktan sonra erkek çocuklarından biri ağlamaya başlar. "Rudolf'un bir, iki, üç, dört, beş köftesi var, benim bir, iki, üç, dört köftem var!" Bu çocuk rakamların yardımıyla karşılaştırma konusunda antrenman yapıyor ve belki de ileride ünlü bir matematikçi olacaktır. Beş yaşında başka bir erkek çocuğu beş tane başka çocukla küçük bir bodrum dairesinde büyümüştür. Son derece bakımsızdır, yalınayak sokaklarda dolaşır, dükkânların önlerinde dilenir ve gecenin yarılarına kadar eve gelmez. Esirgeme kurumuna geldiğinde onunla kesinlikle başa çıkılamıyordu; hiç kimse ona nasıl davranacağını bilemiyordu. Fakat matematik konusundaki en iyi çocuktu. Başka çocuklar oyunlarla hazırlanır. Özellikle oyunlarla antrenman yapılması zeka testlerin sonuçlarında büyük bir rol oynamaktadır. Çeşitli oyunlarda önemli olan bazı hileler olduğu için bu anlaşılabilir bir durumdur ve benzeri durumlar zekâ testlerinde de söz konusudur. Bir çocuk başarıyı daima ulaşabildiği yönlerde arar.

Yani okul hayatının başlangıcında çocuğa, yola mutlu çıkmaya karar vermesi için, böyle bir imkân tanınmalıdır. Örneğin

üç yaşındaki bir kız çocuğu eğer bir iğne ve bir bezle bebeğine bir şapka dikiyorsa annesi koşarak yanına gelip şunu söylememeli: "Şimdi ne yapıyorsun gene? Ne demek oluyor bu? At o iğneyi elinden bir yanına batıracaksın!" Aksine şöyle konuşmalı: "Ne kadar sevimli bir şey yapmışsın öyle. İstersen sana başka bir bez parçası daha bulalım ondan sonra sana daha güzel bir şapka nasıl dikilir onu göstereyim." Çocukların başarıları hazırlıklarına o kadar büyük bir ölçüde bağlıdırlar ki, bu hazırlıktan bağımsız olarak bu başarıları iyi veya kötü notlarla değerlendirmek, onları övmek ya da eleştirmek haksızlık olur. Kötü notların en azından aşağılayıcı özellikleri yok edilmelidir. Kötü bir not bir çocuk için en fazla iyi niyetli bir uyarı olmalıdır: "Bu noktada senin için yapılması gerekenler var henüz!"

Sınıfta kalmak da kolay bir durum değildir. Bireysel psikolojik danışma merkezleriyle işbirliği içerisinde olan okulların hiç birinde hiçbir çocuk henüz sınıfta kalmamıştır. Notları daha zayıf olan öğrencilere, eleştiride bulunarak değil, cesaret verilerek ve çalışmaya özendirilerek yardımcı olunur. Sınıfta kalmak bazı çocuklara zarar vermekten çok yarar getirmektedir, çünkü sınıfı tekrar okudukları zaman başarılı öğrenciler olurlar. Fakat çoğunluk sınıfta kalmış olmanın şokunu bir ömür boyu yaşamaktadır. Bu yüzden çocuklar aslında hiçbir zaman sınıfta kalmamalı. Bir çocuğun sınıfı geçemeyeceği belli olduğu zaman onu okuldan alıp onu o veya bu şekilde bir daha ki okul yılında üst sınıfa geçmesini sağlamakta yarar olur. Çoğu zaman bu mümkündür, çünkü bu tür çocuklar genelde kansız, zayıf, yetersiz beslenmiş ya da asabidir ya da başka herhangi bir sebepten dolayı yardıma ihtiyaç duyar ve

bundan dolayı doktor tarafından bir dinlenme süresi için rapor almak mümkün olmaktadır. Okuldaki başarısızlıkların evde de etkileri vardır. Bazı çocuklar dayak yer ve azar işitir. Ama en kötüsü herhalde bu durumdaki bir çocuğun etrafında olup katlanılması zor olan genel aşağılayıcı atmosferdir. Özellikle aynı ailenin başka bir çocuğu daha başarılı sonuçlar elde etmiş ise öncelikle başka yollarla aşağılanmaktan kaçınmaya çalışır. Her gün aynı saatte, sürekli sizinle dalga geçileceğini, cezalandırılacağınızı ve aşağılanacağınızı önceden bildiğiniz bir yere gitmenin nasıl bir şey olduğunu bir düşünün. Bir yetişkin buna ne kadar katlanabilir? Bunu bir çocuktan da beklememeli ve günün birinde pes eder, kaçarsa ya da başka bir şey yaparsa şaşırmamalıdır. Kaçmak oldukça masum bir kaçış yoludur henüz. Fakat ondan sonra ailenin ve okulun dışında tek başına kalmış olan çocuğun karşısında polis ve asker dahil olmak üzere tüm hükümet gücü dikilir. Bu üstün güce karşı ne yapabilir? Kurtuluşu yalanlarda, sahte imza atmakta ve açıklamalarda v.s. bulur. Ayrıca saklanmak zorundadır. Fakat nereye saklanabilir? Tabii ki, daha önce kaçmış olan çocukların bulunduğu şehrin kenar mahallelerinde. Onlar çocuğa yukarıdan bakmazlar bu yüzden onların yanında güzel vakit geçirirler. Oradaki grup vaktin en güzel nasıl geçirildiğini bilir, bu yüzden çocuğun orada kendini evinde hissetmesi şaşılacak bir durum değildir. Bu şekilde hiç farkına varmadan bir grup avare, serseri, hırsız ve suçluya dâhil olmuştur. Bu gibi kötü gidişatlara, hiçbir çocuğun okulda cesaretinin kırılmaması ya da okulda başka çıkamayacağı bir durumda kaldığı zaman ebeveynlerinin onu okuldan alması ve temelden onu düzeltmeye çalışmasıyla engel olunmaya çalışılabilir.

DOKUZUNCU SORU: *Şarkı söyleyerek kekemeliği tedavi etmek mümkün mü?*

YANIT: Neredeyse tüm kekeme insanların kekelemeden şarkı söyleyebildikleri ve kızabildikleri doğrudur. Fakat onu bu şekilde tedavi etmeye çalışmak yararsızdır. Bu yöntem tamamen teknik-tir ve ancak çok hafif durumlarda işe yarar. Elbette o veya bu tedavi sırasında bir kekeme kendiliğinden sadece kekelemek değil akıcı bir şekilde konuşabilmelerinin de mümkün olabileceğini düşünebilir. Başka durumlarda bir dil öğretmeni çok fazla çaba harcayarak kekeme insana çok yardımcı olabilir. Kekeme olan hasta öğretmene eşlik etmeye başlıyor, yani sosyal bir ilişki kurar ve kekelemesi böylece hafifler. Kekeleme durumu birden ortadan kalkınca öğretmen yönteminin başarısına sevinmektedir fakat bu başarıyı gerçekte çok farklı güçlere, her bir yandan insanı etkileyen ve öğretmen tarafından fark edilmeyen doğal ve sosyal güçlere borçludur.

Daha ağır olan vakalarda kekeme insanı başka insanlarla ilişkilerinin eksik olduğu konusunda onu ikna etmek gerekir. Ayrıca onun, kekelemeyi tamamen bir yana bırakarak, ilgisini başka insanlara ve durumlara yönlendirmek gerekir. Bu çok kolay bir görev değildir, çünkü kekeme olan insan kendine çok yüksek hedefler belirlemiştir ve kendi kendine sürekli, söyleyeceklerinin diğer insanı aşıp aşmayacağını ve onu etkileyip etkilemeyeceğini düşünür. Kekeme insanların tedavisinde genelde kendimiz pek konuşma fırsatı bulamayız. En son hastam 32 yaşında, son derece zeki, eğitimli ve medeni, herkesle ilgilenme ve herkesi için bir

şeyler yapma eğilimine sahip olan bir kekemeydi. Bana da ayrıntılı şekilde tavsiyelerde bulundu, elbette sadece benim onunla aynı seviyede ya da ondan daha üstün olmamı engelleyebilmek için. Tüm kekeme insanlar bu şekilde tedaviye karşı direnir.

ONUNCU SORU: *Bedensel bir şikâyetimiz olduğunda, örneğin Pazar günleri baş ağrımız olduğunda ve biz bu baş ağrısının fiziksel değil de tamamen psikolojik olduğunu düşündüğümüz zaman kendi kendimize yardım etmemiz mümkün olur mu? Ağrı genelde aspirin ile geçiyor. Burada söz konusu olan kendi kendini telkin midir?*

YANIT: Sinirli olan insanların çoğunun Pazar günleri hafta içine nazaran daha fazla şikâyetleri oldukları doğrudur. Hafta içi belli bir yerde belli bir şekilde çalışılır, bu konuda antrenmanlıdır insan. Pazar günleri her şey değişiktir. Her Pazar aynı soruyla karşı karşıya kalınır: Şimdi ne yapacağım? O günün özel bir şeyleri beraberinde getirmesi beklentisi olur. Birçok insanla karşılaşılır, aile, hafta içine nazaran, daha fazla zaman bir aradadır. Bu yüzden Pazar günlerinde daha fazla şikâyetin söz konusu olması şaşılacak bir durum değildir, buna rağmen "Pazar şikâyetlerinde" de hastayı fiziksel açıdan kontrol etmelidir, çünkü bu tür şikâyetlerin sebebi organik de olabilir. Organik herhangi bir hastalık mevcut değil ise tamamen psikolojik açıdan yoğunlaşmaya devam edilebilir. Buna rağmen fiziksel rahatsızlıklarda da psikolojik bir tedavi gerekli olabilir, çünkü vakaları çoğunda psikolojik unsurlar da rol oynamaktadır. Sözü geçen baş ağrıları genelde migren benzeri ağırlardır. Ben her zaman gerçek migrenin psişik bir

rahatsızlık olduğunu ve kızgınlık benzeri bir duygudan kaynaklandığını iddia eden ilk insan olmuşumdur. Bunun açıklaması çok kolay değildir ve titiz bir tıbbi araştırma gerektirir. Kızgınlık durumunda sinir sistemi belli bir şekilde tepki verir. Böbrek üstü bezleri kana belli maddeler salgılar. Kan dolaşımını düzenleyen sempatik sinir sistemi bu düzenlemeyi farklı insanlarda çeşitli şekillerde düzeltir. Kızgınlık sırasında yüzleri kıpkırmızı olan insanlar vardır, başkalarının damarları şişer. Öfke sırasında beynin de kan damarlarının da etkilendiği neredeyse kesindir. Damarlarının duygular sayesinde tek taraflı bir kramp durumuna ya da aşırı bir doluluk durumuna girecekleri beyin gelişimi ve damarlar konusunda normalden biraz farklı olan insanlar vardır. Başka tür baş ağrıları da fesatlık, öfke veya korkudan kaynaklanabilir. Bu sırada her zaman vazomotorik sistem sempatik sinir sistemi yoluyla etkilenmektedir. Psişik nedenlerle ortaya çıkmış olan baş ağrılarının aspirin içince geçmesi kendi kendini telkin değildir. Bu tür araçlar vazomotorik merkezi etkiler ve tepkinin başlangıcına karşı koyabilir. Buna rağmen geriye semptomatik bir tedavi kalır ve bu insanların güçlendirilmiş heyecan durumlarını hafifletmek daha iyi olur. Daha ağır durumlarda hastaların bayılması, kramplar ve benzeri durumlar söz konusu olabilir. Birkaç yıldır tıp, baş ağrısıyla bağlantısı olabilecek olan yüksek tansiyon sorununu araştırmaktadır. Bu tür durumlarda da tedavi çoğunlukla heyecan durumların azaltılmasıyla, yani hastanın daha çok sosyal olan bir tutumun geliştirilmesiyle başarılı olur.

ON BİRİNCİ SORU: *Bir çocuğun sırf annesinin ilgisini çekmek için mastürbasyon yapması gerçek ise neden bunu yapacağına ağlamayı tercih etmiyor? Arzuya duyulan istek değil midir mastürbasyonun asıl sebebi? Ya da mastürbasyon üstünlük çabasıyla bağlantı içerisinde midir?*

YANIT: Asıl sebep ebeveynlerinin ilgisini üzerinde çekmek değil, bir yandan cinsel dürtünün bireysel gelişimi ile öte yandan cinsel ilişkilerin sosyal gelişimi arasındaki dengesizliktir. Bir çocuk bir kez şımartılmış ise ve anne babasının bakışlarını her zaman üzerinde hissetmek istiyorsa bu aracı amacı için kullanır. Şımarık yaşam stiline sahip bir çocuk hiçbir cazibeye karşı koyamaz. Mastürbasyon hiç haz duygusu olmadan düşünülemez, bu gayet doğaldır. Fakat şımartılış çocuk haz isteğini aşmayı başaracak durumda değildir. Doğru tedavi çocuğu çok fazla titiz gözetim altında tutmamak ve yanlış alışkanlıklarını çok fazla abartmamaktır. Bunun yerine iyi bir fırsatta çocuğa bu alışkanlığının aşılabilecek olan kötü bir alışkanlık olduğunu anlatmaya çalışmaktır.

Haz ve mutluluk sadece zararsız olmakla kalmaz aynı zamanda insan için, eğer kamuya yararlı olmak istiyorsa, gereklidir. Üzgün bir insan mutlu bir insandan çok daha fazla başarılı olur. Buna rağmen, insanın hayatını haz prensibine göre yönlendirdiği iddia edildiği zaman, bu yanlıştır. Her insan haz arar ama aradığı yön farklıdır ve özellikle bu farktır insanı karakterize eden. Psikanaliz, insanın çabasının tamamen hazza yönelik olduğu fikrindedir; fakat bu fikir yeterince derin değildir. Eğer bir insan yal-

nızca haz almak için uğraşıyorsa bu yanlış bir eğitimin sonuçlarından kaynaklanır. İnsanın en büyük çabası mutluluğa yöneliktir, yani sosyal bir başarıdan kaynaklanan sosyal açıdan resmen onaylanmış olan hazza yöneliktir. Bir yan kesici belki memnuniyet duyabilir ama asla mutluluk hissetmez. Anne ise çocuğu ile mutludur.

ON İKİNCİ SORU: *Bireysel psikolojinin ciddi bir eğitimini tamamlamak isteyenler için ne tür eğitim imkânları mevcuttur? Bu tür bir eğitim ne kadar sürer?*

YANIT: Bu meslek için Viyana'da ve New York'ta merkezler mevcuttur. Eğitim, merkezlerde uygulanan tedavilerin izlenmesinden ve saha sonraki toplantılarda değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Yeterli derecede hazırlandığını düşünen bir kimse, kendi iradesine dayalı olarak, fakat bir bireysel psikolojisi uzmanıyla birlikte, zor bir çocuğun tedavisini üstlenir. Yetişkinlerin tedavilerinde üçüncü kişilerin bulunması mümkün değildir, çünkü o zaman güven ilişkisi sarsılır. New York'a ya da Viyana'ya gitme imkânı olmayanlar eğitimlerini kendi ellerine almalıdır. Bunun için, günümüzde 50'den fazla şehirde bulunduğu gibi, çalışma gruplarının kurulmasını tavsiye etmiştim. Haftada bir kez bir araya gelinir ve belli bir sorun bireysel psikolojisi açısından konuşulur. İmkânların el vermesi halinde özellikle başlangıçta bir uzmanın bulunmasında fayda vardır. Bu tür uzmanlar Viyana, New York ya da başka şehirlerden gelebilir. Finansal açıdan genelde sunumların ayarlanıp bu tür fırsatlarda küçük

çaplı toplantılarda konuşmacıyla fikir alışverişi yaparak organize edilebilir. Bireysel psikolojiyi yardım almadan öğrenmek isteyenler en önemli kitapları ve Bireysel Psikoloji Dergisi'ni okumalıdır. Soruları gerektiği zaman Viyana'daki merkeze yazılı olarak sormak mümkündür. Orada sorulara yazılı olarak ya da dergide olmak üzere severek cevap verecek uzmanlar mevcuttur. Eğitim personeli ile birlikte çalışma imkânı mevcut ise bir okul ile işbirliği yaparak bir danışma merkezi oluşturmak uygundur. Okulun öğretmenleri ilgili oldukları oranda bir çalışma topluluğu oluştururlar. Okulda mevcut olan zor olaylarla ilgilenirler. Bu amaca uygun olarak yol gösterici olmak üzere oldukça mantıklı sorular içeren bir soru listesi oluşturdum. Bu listedeki ilk soru şöyledir: Sorunlar ne zamandan beri mevcuttur? Bu sorunun cevabı ile genelde ev ya da okuldan oluşan problem bölgesine ulaşmak mümkündür. İkinci soru, neden ilk soruda cevabı verilen durumlarda bu çocukta sorunun ortaya çıktığını araştırır. İkinci soruya verilen cevap çocuğun daha önce edinmiş olduğu özelliklerle o sorunu neden çözemediğini açıklar. Bu soru sistemi elbette bir danışma merkezinin dışında, belli vakaların tedavisinde avantaj ve yarar oluşturur. En iyi eğitimi ise yetkili uzmanlar tarafından verilen derslerde alınır.

Bu bağlamda iki önemli noktaya daha ilgi çekmek istiyorum. İlk başta, psikolojik danışmanın öğretmene karşı tutumu nasıl olmalıdır? Öğretmen ile hiçbir zaman ona bir şeyler öğretmeye çalışarak konuşmamak gerekir. Onunla her zaman nazik ve deneyim paylaşır gibi konuşulmalıdır. Psikologların hedef ve amaçları her zaman kendilerini gereksiz hale getirmek olmamalı-

dır. İkinci zorluk ise ebeveynlerle konuşma şeklidir. Onların karşısına da yargıç şeklinde çıkılmamalıdır. Ben bugüne kadar hiçbir anneye kızmamışımdır. Onlara hep cesaret ve umut vermeye çalışırım; onun elinden gelenin en iyisini yaptığını kabul ederim. Örneğin şöyle derim: "Çocuk şimdi o kadar gelişti ki, gelecek için ona şunu veya bunu önermek istiyorum. Ya da: "Sekiz yaşındaki çocuğa artık bir bebek gibi değil de anlayışı olan bir varlık gibi davranmanız birkaç adım ilerlememizi sağlar." Anneler bu şekilde sinirlenmeden yaptığım önerilerimi kabul edebilirler. Sadece arada sırada bir anne bana şöyle der: "Annesi olarak çocuğuma nasıl davranmam gerektiğini bilirim herhalde!" Bunun üzerine ben de şu cevabı veririm: "Evet bunu siz her zaman biliyordunuz. Fakat buna rağmen belki artı olarak bir de şunu veya bunu yapabilir ya da yapmayabilirsiniz." Sıkça bir anne veya babanın önerimi hemen reddettiği olur ama daha sonra evlerine gittikleri zaman yine de uygularlar.

Ebeveynlerle konuştuktan sonra şunu da sormak uygundur: "Şimdi çocuk ile konuşmamı ister misiniz?" Bu soruya her zaman evet cevabı verilir ve sonrasında kimse hiçbir zaman çocuğu ebeveynlerinin isteklerine karşın etkilenildiğini iddia edemez. Çocuk suçunun bilincinde olarak yanımıza gelir ve yine azarlanma beklentisi içinde olur. Ama onu kibarca karşılarız ve ona tarafsız bir soru sorarız, örneğin: "İlerde ne olmak istersin?" Sözü çocuğun sorunlarına getirmek için burada sorulacak her soru aynı oranda iyidir.

Örneğin kibirli olarak bilinen bir çocuk girsin içeriye. O genelde, korkak ve cesaretsizdir. Arkadaşları olup olmadığını sora-

rız. Bu tür bir çocuk bazen bu soruya doğru olmasa da: "Yaklaşık on iki tane", diye cevap verir. "Onlarla neler yapıyorsun? Onlar senin söylediklerini mi yapıyorlar, sana ne yapman gerektiğini söyleyen bir arkadaşın mı var?" "Öğretmenin nasıl? Otoriter midir? Adaletsiz midir?" Bu soruların öncellikle çocuğun kibriyle hiç bir ilgisi yoktur ancak kesinlikle sorun yönünde ilerlemektedir.

Benzer bir vakada suskun bir şekilde ayak parmaklarımın uçlarında yürümeye başladım. Bir müddet sonra çocuğa sordum: "Ne yaptığımı görüyor musun?" – "Hayır!" – "Bak: olduğumdan daha büyük görünmek için ayak parmaklarımın üzerinde duruyorum. Ben fazla küçük olduğumu düşünüyorum, bu yüzden bunu hep yaparım ve yine bu yüzden hep mümkün olduğu kadar yüksek sesle bağırırım!" Çocuk beni oldukça iyi anlamıştı. Bunun dışında "hoşça kal" dan başka bir şey demedim ve oradan ayrıldım.

Elbette bir çocuğu etkilemek istediği zaman parlak fikirleri olmalı insanın. Bir öğretmen olarak sınıftaki çocuklar hakkında bir takım şeyler öğrenilmek isteniyorsa, belli konu içerikli kompozisyonlar yazdırmak mümkün. Örneğin: "Annem", "Bir rüya", "En eski anım", "Nasıl yararlı olabilirim?", "Neden korkuyorum", "İleride ne olmak isterim?"

En son soruyu 13 - 14 yaşındaki çocukların cevaplayabilmesi gerekir normal şartlar altında. Bir çocuk bu yaşta eğer henüz bir karar verememiş ise çaresiz bir şekilde sayısız etki arasında bulunmaktadır; eğer bir karar vermiş ise belli bir yönde etki biriikti-

rir. Bu şekilde büyük başarılara hazırlanabilir. Elbette çok büyük bir tek yönlülük tehlikesi mevcut olabilir, fakat çok fazla zorlanmadan bunun da önüne geçilebilir. Çocukları okulda belli konularda tartışmaya teşvik etmek de iyidir. Öğretmen olduğu kadar öğrenciler de belli başlı konuların işlenmesini öngörebilir. Örneğin: "Tembellik". Bu durumda belli çocuklar hakkında konuşmak gerekli değildir, çünkü genel tartışma yeterli sayıda gerçeği gün ışığına çıkarır. Başka konular şunlardır: "İnsan neden kıskançtır?" ya da "Suç işleyen bir insan cesur mudur korkak mıdır?" Bu şekilde sınıfa insanlar ve yaşam tecrübeleri getirir, çocuklar da dünyada yollarını bulmayı öğrenir. Sosyal sorunlar hakkında da konuşulabilir, örneğin işsizlik hakkında ve bu şekilde sosyal bakış açısının genişletmek mümkün olabilir. Ben her zaman bireysel psikoloji alanına dâhil olmayan soruları bizim tartışmaların dışında tutmaktan yana olmuşumdur. Bunlara dâhil olanlar örneğin siyasi ya da dini konulardır. Özellikle daha az yetenekli olan öğrencilerim tekrar tekrar bu soruları çalışmalarımıza dâhil etmeye çalışmıştır. Bu şekilde ilmi bilgi eksikliklerini saklamak ve bazı çevrelerin desteğini garantilemek isterler. Bilim adına buna itiraz etmem gerekiyor ve bu yüzden bireysel psikoloji sürekli bir tür "temizlik" ile meşgul olur: Çünkü dışarıdan desteğe ihtiyaç duyan insanlar bireysel psikolojisinin temsilcileri olarak ortaya çıkmamalıdır.

7. YENİDEN OKUL

EĞİTMENİN DEĞİŞMESİ – EĞİTMENE DUYULAN HAYRANLIK
OKULUN DEĞİŞMESİ – YETENEK, KARAKTER VE ÇALIŞMA
CİNSEL EĞİTİM – CİNSİYETLERİ FARKLI DEĞERLENDİRME

Bir çocuk okulda dengesiz bir başarı gösteriyorsa, bazı derslerde çok başarılı, bazılarında başarısız ise, söz konusu olan şımarık ve sadece belli şartlar altında çalışan bir çocuktur. Bir çocuk tüm derslerinde başarısız ise, bu çocuğun kendi içinde okulu bitirmiş olduğunu ve amacının okuldan atılması olduğunu anlarız. Bu durumda çocuğun yeniden severek çalışmaya teşvik edilmesine çalışılmalıdır. Çok sayıda çocuk sınavlar ya da bitirme sınavları söz konusu olduğunda aşırı derecede sinirli olur. Betleri benizleri atar, kekelemeye başlarlar, ağlamaya başlarlar, hep uzakta kalırlar ve daha yakına gelmek istemezler. Bu durumda kesin olarak şu söylenebilir: Bu çocuk kişisel başarısı hakkında çok fazla düşünüyor. Onun hareketlerinde kekeme bir insanın hareketlerinin benzerlerini görmek

mümkündür. Yetişkinlerde sahne korkusundan bahsedilir. Tüm vücut titrer ve rahatsızlık çok yoğun olabilir. Tepkiler vücut yapısına göre değişebilmektedir. Sıklıkla mide bağırsak sorunları, bazen cinsel uyarım durumları görülür. Bazı çocuklar doyumu mümkün olmayan bir mastürbasyon isteğine kapılır; yaşı daha büyük erkek çocuklarında boşalma görülebilir. Korkuları içerisinde çocuklar çok çeşitli yeminlerde bulunurlar. Bir çocuk örneğin şöyle der: "Beş dakika boyunca tek ayak üzerinde durmayı başarabilirsem her şey yolunda gidecek." (Daha derin anlamı, bir şeyi başarabilme duygusuna sahip olmakta saklıdır.)

Çok sayıda yetişkin insan da kendilerine bir emniyet duygusu sağlayabilmek adına bu tür batıl yöntemler kullanır. Genel anlamda batıl inanç, hayatta olunduğundan daha emin olmak için kullanılan bir araçtır. Batıl inanç cesaretin ve iyimserliğin yerine geçer. Okul çocuklarının en zor durumlarından biri öğretmenin değişmesidir, bu değişim eğer yıl ortasında gerçekleşiyorsa, bir sonraki sınıfa geçme sorununa sebep olur. Vekil öğretmenlik öğretmenlerin kendilerinde çok sevilmeyen bir durumdur. Çocuklar o durumlarda sıklıkla huzursuzdur, güler ve sürekli yaramazlık yapmak peşindedir, öyle ki bazen ortaya gülünç durumlar bile çıkabilir. Çocuklar öncellikle sevecen bir öğretmenin gözetimi altında bulunduysa öğretmenlerinin değişmesi çoğu zaman zayıf noktalarını ortaya çıkarır. Yeni gelen öğretmen daha az sevecen ise ve farklı beklentileri varsa çocuklar kolaylıkla başarısız olabilirler. Ebeveynler o zaman belki yeni öğretmen hakkında şikâyette bulunurlar. Öğretmen böyle bir durumda şımarık çocuklarla karşı karşıya olduğunu anlamalı ve bu duru-

mu özellikle hesaba katmalıdır. Bir önceki öğretmen mutlaka bu durumun sorumlusu olmak zorunda değildir; çocuklar bazen öğretmenleriyle olan ilişkileri konusunda kendi kendilerini şımartırlar.

Bazı kız çocuklarının bayan öğretmenlerine aşırı derecede hayran oldukları bilinen bir gerçektir. Amerika'da bu çocukların ona "Crash" oldukları denir. Öğretmenlerine, bazı durumlarda karşı konulması çok zor bir şekilde yaltaklanarak büyülerler. Çocuklar arasında rekabet söz konusu ise bu eğilimler, akla fetişizmi getirecek boyutlar alır. Örneğin öğretmenin adı bir kâğıda yazılır ve yutulur. Öğrenciler abartılı şekilde yardım sever gösterirler kendilerini ve hayranlık duydukları objeye küçük çaplı hizmetlerde bulunmak için kavgaya tutuşurlar. Öğretmenin evinin önünden geçerler ve hangisinin ilk olduğu konusunda tartışırlar. Ondan sonra annelerin bu tür davranış bozuklukları yüzünden ne kadar sinirlendiklerini gördüğümüz zaman onları daha iyi anlarız: öğretmenlerine duyulan sevgi eleştiri içermektedir ve aynı zamanda anneye karşı bir saldırı anlamı taşır. Çocuklar bu şekilde öğretmenlerine benzeyen bir anneye sahip olmak istediklerini anlatmak isterler. Akıl hastası olan 15 yaşındaki bir kız çocuğu çok emin bir şekilde gerçek annesinin öğretmeni olduğunu açıklıyordu. Bu abartılı duygularda elbette cinsellik de bir rol oynamaktadır. Cinsel olgunluk, onu normal şekilde tatmin etme imkânından çok önce gerçekleşir ve bundan dolayı aykırı görünen çok sayıda şekiller oluşabilir. Örneğin öğretmene duyulan sevgi, çocuklar arasında aynı cinsin ilişkileri, cinsel içerikli hayaller (çoğunlukla sadist ya da mazoşist türde), mastürbasyon, vs.

Erkek çocuklarının erkek öğretmenlerine olan hayranlıkları bu kadar açıkça görülmez.

Kamuoyu görüşü bunu engeller, çünkü erkekler karşılıklı sevgi belirtilerinde bulundukları zaman bunun ardında anında başka şeyler aranır. Aslında birbirlerine sarılan ya da öpen kızlar için de bu tür iftiralar aynı şekilde geçerli olmalıdır. Bu tür davranış şekilleri her iki cinste de çocukların gerçekten sapık oldukları anlamını taşımaz.

Bazı çocuklar okul değişikliklerinde sorun yaşarlar. Belli karakter sorunlarının hangi zamanda ortaya çıktığını sorduğumuz zaman sıklıkla şu cevap alınır: "Çocuk başka bir okula yazıldıktan sonra." Bazı durumlarda ise bu tür bir değişim çocuk için çok yararlıdır. Yine başka çocuklar uzun süre başarılı öğrenci olmuşlardır. Fakat bir tatilden sonra ya da bir hastalıktan sonra aniden başarısızlığa uğrar. Burada söz konusu olan çocuklar tek bir başarısızlığı bile kaldıramayacak olan çocuklardır, onlar geri çekilmenin büyük komutanlarıdır ve geçici bir geri kalmışlığı bile telafi edecek cesaretleri yoktur. İlk başarısızlıktan sonra hemen pes ederler.

Gelişimin en önemli dönüm noktalarından biri de meslek seçimidir. Daha önce de belirttiğimiz gibi 12 ile 13 yaş arasındaki çocukların ileride ne olmak istediklerini bilmeleri gerekmektedir. Bu onların daha sonra bu mesleği gerçekten yapacakları anlamını taşımaz, onun geleceğe yönelik olduğunu, ileride yararlı olmak istediği bir yöne baktığını gösterir. Günümüzde meslek seçimi özellikle zordur ve çok sayıdaki meslek seçimi danışmanlık

merkezleri de bu durumu değiştirmez. Prensip olarak herkesin en uygun olduğu ve en çok yapmak istediği mesleği seçmesi doğrudur. Fakat ekonomik şartlar doğrultusunda meslek seçimi çoğu zaman gerçekleştirilemez. Önemli ve görünüşe göre oldukça tatminkâr mesleklerde bulunan insanlara, doktorlara, avukatlara, bilgelere mesleklerini sorduğumda şöyle cevap vermişlerdir bana: "Benim oğlum da aynı aptallığı yapmaya kalkışacak olursa, öncesinde onu evire çevire döverim!"

Meslek seçimindeki kısıtlanma durumu demek ki karmaşık ekonomik durumlarının bir sonucudur. Sahip olunan meslek ile ilgili genel memnuniyetsizlik bunun dışında, hem meslek hayatının organizasyon şeklinin hem de insanların kendilerinin işbirliği konusunda bu kadar az uyumlu olmalarından kaynaklanır. Her yerde aynı şekilde yapmacık bir doğallığın yanı sıra yapmacık otoriteler görmekte, her yerde zorlamaya, boyun eğmeye, kıskançlığa, akraba kayırıcılığına rastlarız. Tüm bu gerçekler neden bu kadar çok insanın mesleklerinde bu kadar memnuniyetsiz olduklarını anlaşılır hale getirmektedir.

Bazen, başka bir meslek sahibi olmayı dileyen genç insanlara, boş zamanlarında asıl eğilimlerini takip etmeleri tavsiyesinde bulunmuştum. Fakat her seferinde gencin bu tür düşünceleri reddettiğini şaşırarak fark etmiştim. Akşamları aşırı yorgun olduğunu veya vaktinin olmadığını iddia ediyordu. Dolayısıyla başka meslek isteğinin aslında dürüst bir istek olmadığı, bunun gerçek meslekteki başarısızlığı örtmek için bahane olarak kullanıldığı görüntüsü oluşuyordu. Birçok çocuk için matematik özellikle

zordur. Söz konusu olan çocuklar genelde tek başına çalışamayan çocuklardır. Çünkü hiçbir derste bu kadar tek başına düşünmek ve fikir bağlantıları kurmak gerekmemektedir. Başka derslerde kitaplara ve öğretmenin anlattıklarına, bazen alınan notlara ya da uygun deskriptif bir fikre dayanmak mümkün olmaktadır. Matematikte ise çölde tek başınadır insan. Başarısız matematik öğrencilerinin bu ders için yetenekleri olmadıkları fikrinde oldukları sıkça görülür. Yetenek hırsı hiçbir alanda bu alanda olduğu kadar tehlikeli bir rol oynamaz. En büyük zorluğu şımarık çocuklar çeker çünkü onlar kendi başlarına çalışmaya alışkın değillerdir. Özellikle ailenin başka bir çocuğu bu alanda başarılıysa cesaretleri daha da kırılır.

Fakat bu kaidenin de istisnaları vardır. Bir ailede eğer çok matematik öğretiliyorsa şımartılmış olan çocuk da bu alanda başarılar kaydedebilir. Bir çocuk da baştan itibaren başarı elde etmiş ise ilgisi devam edecek ve gayretle çalışacaktır. Okul yaşantısının temel sorunlarını bu şekilde gözden geçirmiş olduk. Fakat sık sık meydana gelen başka sorunlara da değinilmelidir. İlk sırada tembellik vardır. Azarlayarak bu konuda ilerleme kaydedilemez. Onu, hırsın hakarete uğramasına karşı bir koruma aracı olarak görmek daha iyidir. Çocuklar kendilerine değersiz gözüyle bakılmasındansa tembel olarak tanınmayı tercih ederler. Yani tembelliği ancak çocuklara cesaret vererek yenmek mümkündür. Bir diğer yanlış da yalan söylemektir. Yalanlar her zaman hile ya da aşağılamalardan kurtulmak için bahanedirler. Aslında hiçbir çocuk asla doğruyu söylemekten korkmamalıdır. Öğretmeninin onu her şart altında anlayacağını ve her zaman ona yardımcı ol-

maya hazır olduğunu bilmelidir. Okullarda hırsızlık yapılmasını engellemek mümkün değildir. Bu konuda söz konusu olan çocuklar genelde ihmal edildiklerini düşünen çocuklardır. Çocuklar bazen bir kardeşlerinin doğumundan sonra hırsızlık yapmaya başlarlar, çünkü onlara da hırsızlık yapıldığı inancındadırlar. Çalmak o durumda dengeyi yeniden sağlama denemesidir. Tedavisi zordur, çünkü çocuk neredeyse her zaman arkadaşlarının karşısında, hatta kendileri de hırsızlık yapan ya da yapmış olan çocukların karşısında bile kötü duruma düşer. Bu çocuğun kendisini neden ihmal edilmiş hissettiğini araştırmak gerekir. Bu ihmalkârlık genelde sadece çocuğun zihninde mevcuttur ve onun yanlış düşüncelerini düzeltmek kolaydır. Bu konuda da en büyük tehlike şımartılmış çocuk için söz konusudur. Onlar sık sık şekerleme, mücevherler, renkli kalemler ve başka türlü çekici eşyaları çalarlar. Bir çocuğa okulda "hırsız" olarak hitap edilirse, ceza olarak değil, yeni bir başlangıç yapacak imkânı bulabilmesi açısından okulu değiştirmediği an akıllıca davranış olur.

Bir diğer zorluk da cinsel aykırılıklardır. Bu konuda ne yapılması gerektiği sorusuna genelde şu cevap gelir: "Cinsel eğitim" Fakat bu cevap çok fazla genel bir cevaptır, çünkü cinsel eğitim de doğru şekilde ve doğru zamanda verilmelidir. Bu alanda aşırı gayretli olup, insanlara ömür boyu cinsel eğitim vermek isteyen insanlar vardır. Genel olarak hiçbir zaman bir çocuğun sorusuna doğru olmayan bir cevap verilmemesi gerektiği söylenebilir. Çocuklar ilk cevabınızdan sonra sormaya devam ediyorlarsa cevaplamaya devam etmelisiniz. Aynı zaman çocuğun söylediklerinizi gerçekten anlayıp anlamadığı konusunda emin olmanızda fayda

vardır. Çünkü söylediğiniz yanlış anlaşılırsa esasında bir yalan anlatmış olursunuz. Çocukla sağlam bir ilişki içinde bulunuluyorsa, çocuğun cinsel sorunlar hakkında nasıl düşündüğünü anlamak ve yanlış düşüncelerin önüne geçmek kolay olur. Birçok insan cinsellikle ilgili olan her şeye vahşi, iğrenç ve aşağılık olarak bakar. Çünkü ilk cinsel eğitimleri hatalı olmuştur. İleri yaşlarda bu alandaki yaşama sevinci ve gücü mahvolabilir. Aşk yaşantısının da bir eğitime ihtiyacı vardır. Her insan aşk sorunuyla karşı karşıya kalır ve ona etken veya edilgenliği ile cevap verir. Çocukları, cevapları en azından yeterli olacak şekilde hazırlamak çok büyük bir ilerleme olurdu. Bunun ilk şartlarından biri, erkek ve kız çocukların tam bir eşitlik bilinci ile büyümesi olurdu.

Sevgi sorununu ancak, kadınlarının eşitliklerini hala ispatlamak zorunda oldukları bakış açısını aşmış olan insanlar çözebilir. Eş değerlilik ise doğaldır. Ayrıca söz konusu insan için eşit değerde olduğunu sürekli olarak ispat etmek zorunda olması zararlıdır. Bu kötü durum kültürümüzün hatalarından biridir ve bize gelecek için bir görev oluşturmaktadır. Çok eski zamanlardan birinde biri savaşı icat etmiş olmasaydı kadının eşitliğinden hiçbir zaman şüphe duyulmaya başlanmazdı. Savaş için gerçekten erkekler daha uygundur. Kadınlar ise başka şeyler için daha uygundur.

Büyük Amerikan etik kuramcısı Emerson da insanlara neden değişik değerler verildiği sorusuyla ilgilendiği zaman, bu yanıltıcı ölçütten dolayı başarısızlığa uğrar. O, tüccarın sadece parasını riske ettiği için çok fazla değer görmediği düşüncesindedir. Bir

doktor, sağlığını ve hayatını ortaya koyduğu için, ona göre daha fazla değer görmektedir. Asker ise yaşantısının her dakikasında hayatını devlet için ortaya koyuyormuş, bu nedenle en değerli olan askermiş. Savaşla ilgili olanlara hayranlık duyan tüm insanlar aynı zamanda kadınlara erkeklerden daha az değer verilmesini istemiş oluyorlarmış. Eskiden şöyle denirdi: Sadece silah taşıyan bir adam özgür bir adamdır.

Ailede ve okulda cinsiyetlerin eşitliği doğal olmalıdır. Ne yazık ki kız çocukları bizim kültürümüzde eşitliklerini hala ispat etmek zorundalar ve bir insan bir şeyi ispatlamak zorunda olduğu zaman sınırı aşar. Bu nedenle kız çocuklarında çok erken zamanda erkek çocuklarından daha az değerli olmadıkları hatta neredeyse onlar gibi oldukları konusunda aşırı bir çabaya rastlamak mümkündür. Bu yüzden birçok kız ev işlerine karşı aşırı bir nefret duyar. Ev işleri ise çok önemlidir ve kız çocuğunun buna karşı koymasına katkıda bulunmamakta fayda vardır. Ev işlerini şekil itibariyle bir memurun ya da bir sanatkarın görevleriyle karşılaştırmak mümkündür. Bir kız çocuğunun ev ilerinde hiçbir şekilde başarı elde etmemesi durumunda bunun sebebinin bir aşağılık duygusunun olup olmadığını araştırmakta fayda vardır. Bu duygu, kadın rolüne karşı bir nefretin ifadesi olarak aybaşı ve bedensel başka sorunlara yol açacak kadar yoğun bir duygu olabilir. Her çocuk ikinci yaşının sonunda erkek ya da kız olup olmadığını kesin olarak bilmeli ve bunun değişmez bir durum olduğunun farkında olmalıdır. Bazı çocuklar bu konuda emin olamaz ya da ileri yıllarda cinsiyetin değişmesinin mümkün olduğuna inanır. Zaman zaman on iki yaşında olup henüz cinsiyeti hak-

kında emin olmayan erkek çocukları vardır. Bu çelişkiden genelde tüm hayatı etkileyen bir güvensizlik duygusu gelişir, bundan dolayı ise aşk yaşantısının yanlış bir yönü oluşabilir. Çocuk için bazı durumlarda doğru inanca ulaşması çok da kolay olmaz. Örneğin daha çok erkek çocuklarına benzeyen kız çocukları ya da daha çok kız çocuklarına benzeyen erkek çocuklarında durum böyledir. Anneler çocuklarını sık sık diğer cinsin karakteristik özelliklerine göre yetiştirir. Bu tür çocukların tüm varlıkları böylece dengesiz bir temel üzerine kurulmuş olmaktadır.

8. PROFİLAKSİ

İYİ BİR GENETİK YAPI HENÜZ GARANTİ DEĞİLDİR – ERGENLİK SORUNLARI – TOPLUMDA ZARARLI ÖĞELER

TARTIŞMA: BEYİN RAHATSIZLIKLARI - KEKELEME - SİGARA İÇME OKUL KARNELERİ VE SINAVLAR - AŞIRI ALKOL TÜKETİMİ - SİNİRLİLİK

Bir önceki sunumuzda çocuğun normal gelişimini anlattık ve tehlikeleri gösterdik. Şimdi şu soru ile karşı karşıyayız: Zararları nasıl önleyebiliriz? Nasıl yardımcı olabiliriz? Çocuk için en iyi yardım elbette ki kötülüklere karşı önlem almak; yani profilaksidir ve bu profilaksi çocuğa daha yaşamının ilk yıllarında yeterli bir toplum duygusu aşılamaktan oluşur. Bireysel psikoloji her eğitmeni bu profilaksi görevi konusunda aydınlatacak ve destekleyecek durumdadır. Anneleri, çocuklarını ilk yıllarında iş birliği konusunda eğitecek şekilde hazırlayacak yeterli sayıda kurum mevcut olmuş olsa birçok hata önlenmiş olurdu. Çocuğun hayatını başkalarıyla birlikte

yaşamak konusunda ne kadar az engel mevcut olursa, çocuğun ufku o kadar geniş olacak ve çocuk o kadar iyi gelişecektir.

Bazı psikolojik ekoller iyi bir genetik yapının hatalara karşı yeterli derecede bir korumaya sahip olduğunu iddia etmektedir. Ancak insanın "mal varlığını" kast eden böyle bir teoriyi bir "malvarlığı psikolojisi" olarak adlandırmak mümkündür. Bu öğretiye göre gelişimde sadece bir insanın sahip oldukları ortaya çıkar ve kalıtım öğretisi, psikanaliz, davranış psikolojisi de dahil olmak üzere dürtü psikolojisi de bu noktada hemfikirdir. En önemli unsur olarak sahip olunanı görenler ise bu sahip olunanların ne yönde kullanıldıklarını görememektedir. Bu "mal varlığı", "kullanım psikolojisini" karşısında koyar ve onun en net şekli bireysel psikolojidir. Sahip olunanı kullanmanın önemli anlamı o kadar açıktır ki, bunu kabullenmeyen ve kabullenmek istemeyenlerin sağduyuları hakkında şüphe duyulmaya başlanır. Çekiç zeki bir araçtır ve söz konusu çekiçlemek olduğu müddetçe yüzyıllardır süren insani bir bilgeliğe sahiptir. Fakat ben çekici hem bir suç işlemek için hem de yararlı bir iş yapmak için kullanabilirim.

Dolayısıyla bireysel psikoloji profilaksi için uygun olan tek psikolojidir. Çünkü o küçük çocuğun "mal varlığını" iyi bir kullanım için yönlendirmenin mümkün olduğunu ve bunun nasıl yapılması gerektiğini göstermektedir. Bu durumda oldukça zor olan konu, zamanımızda hem uygulama hem de ekonomik açıdan tüm ebeveynleri bireysel psikoloji konusunda bilinçlendirmenin mümkün olmamasıdır. En uygunu öğretmenler etkin

olurdu fakat okul profilaksi açısından geç kalınmış bir unsurdur; o aslında artık sadece tedavi edebilir, iyileştirebilir, eğitebilir. Buna rağmen okul profilaksinin önemli bir kısmını üstlenmelidir. Ebeveynleri aydınlatmalı ve etkilenmeli ve çocukları hayata hazırlamalıdır. Amerika'da ve eski Avusturya'da okulun bu fonksiyonları büyük ölçüde gerçekleştirilmiştir.

Örneğin ergenliğe hazırlık çok önemlidir. Ergenlik oldukça zor bir durumdur. Fakat bu zorluk dış etkenlerden çok çocuğun kendisinden dolayı ortaya çıkmaktadır. 13 üncü ve 14 üncü yaşında çocuğun çeşitli yetenekleri tam gelişmiştir ve aynı zamanda eskisine nazaran daha fazla özgürlükleri vardır. Sık sık artık çocuk olmadığını ispatlama düşüncesi gelir aklına. Dış dünya ile olan ilişkileri genişler. Bu ufuk genişlemesi de aynı şekilde bir denemedir. Çocuğun artık çocuk olmadığını ispatlama durumu beraberinde abartmayı getirir. Çocuk sınırlarını aşar ve böylece çatışmalar meydana çıkar. Daha önceki zamanlarda iyi işbirliği ilişkileri içinde olan bir çocuk ise bunu yapmaya devam edecektir. Bazı psikologlar ergenlik yaşının tüm şeytanların serbest bırakıldığı bir yaş olduğu fikrindedirler. Fakat bu sadece başarısız olmuş profilaksiler için geçerlidir. Bu tür çocuklar hep anti sosyal olagelmişler ve kafeslerinde her zaman emniyette olmuşlardır. Şimdi kafeslerinden çıkmaktadırlar ve şimdi artık yumurtadan neyin çıktığını görmek mümkündür. Bazı psikolojik akımlar, bazı durumların çocuğun hata yapmasına meydan vermeyecek şekilde oluşturulması gerektiği fikrini desteklemektedir. Uygun bir ortam oluşturulmak istenmekte, ekonomik durumlar düzeltilmek istenmektedir. Bu çok hoş ve güzel bir düşüncedir. Fakat bu uygun ortamları çocuk için kim oluşturacaktır? Diğerleri!

Ve işte yeniden şımartılmış çocuğun isteklerini duyuyoruz. Ayrıca başkaları için uygun ortamlar hazırlamaya çalışan insanlar istisnasız çocukluklarından beri büyük ölçüde sosyal bir duygu geliştirmiş olan insanlardır. Yani bu yönde herhangi bir şekilde başarı kaydedebilmek için çocuklarımızı baştan itibaren toplum refahı konusunda hazırlamalıyız. Bununla elbette günümüzdeki durumun düzeltilmesini geleceğe bırakmak istediğimizi kast etmiyoruz. Hayır, birçok şeye karşı daha şimdiden zararlı olduğu için savaşılmalıdır, çünkü bu çocuğun sosyalleşmesini engellemektedir. Gölgeleri çocuk odasına kadar uzanan dış etkenler çocuğun kendisini nazikçe davet edilmiş değil rahatsız edici ve gereksiz olarak hissetmesine sebep olmaktadır. İstenmeyen bir misafir ise aptal ve beceriksiz davranır. Dostojewski' nin büyük romanı "Budala"da kitabın kahramanının hayranlık duyduğu evin güzel ev sahibi kadının yanında, çok değerli bir vazonun yanına oturmuş olduğu ve ona zarar vermemesi konusunda sertçe uyarılması şeklinde bir sahne derin bir psikolojik duyarlılık ile anlatılmaktadır. Kahramanın o anda tüm dikkati korku dolu bir şekilde vazoya yönlenmiştir ve vazo on beş dakika sonra paramparça bir şekilde yerde yatmaktadır. Bu sahne, kendisini istenilmiyor hisseden çocuğun durumunun başarılı bir sembolik ifadesidir. Dış dünyanın karışıklıkları böyle bir çocuğun üzerinde büyük yük oluşturur. Ebeveynleri üzgün ve memnuniyetsiz, mızmız ve sabırsızdır. Çocuk ihmal edilir. Karanlık dış durumlar sis ve duman gibi çocuğun üzerine çöker. Çocuk düşman bir dünyanın karşısında bulunduğu düşüncesine kapılır ve kısa bir zamanda ona göre davranmaya başlar. Ya da kendini savunur veya aleni bir kavgaya kapılır ya da boyun eğer, uysal olur ve bir hizmetkâr gibi davranmaya baş-

lar. Her iki aşırılık tehlikelidir, sonuncusu ise ilkinden çok daha tehlikelidir, çünkü gizli kıskançlık kendiliğinden ortadan kalkmaz ve bu yüzden hiçbir zaman son bulmaz.

Çocuğa düşmanca bir dünyanın duygusunu veren unsurların ilk sıradakilerden biri savaştır. Bir savaş sırasında doğmuş olan çocuklar eğer daha iyi aydınlatılmazlarsa ömürlerinin sonunda kadar düşman bir dünyanın etkisinde kalırlar. Bu aydınlatma ancak çocuğa kendi zamanını uzun bir gelişim çizgisinin süreci olarak göstermekten ve ona bu sürecin hata ve insafsızlıklarla dolu olduğunu fakat bizim ona karşı beraber savaşacağımızı ve onu aşacağımızı söylemekten oluşabilir. Çocuk, zararlı etkilere karşı koyabilmek için, sosyal görevini kavramalıdır.

İkinci bir tehlikeli unsur genel olarak yaygın olan işsizliktir. O, hem fiziksel hem de psikolojik açıdan, çocukların tüm bir kuşağını ihmal etmektedir. Çocuk, insanın kendisini savunması gerektiği, diş bilemesi gerektiği, çekiç ya da örs olması gerektiği düşüncesine kapılır, çünkü hayat düşmanlıklarla doludur. Genç kuşağın nefret ile dolu ideolojisi bu şekilde meydana gelmektedir. Çok sayıda zararlı unsurlardan biri de idam cezasından vazgeçmemek, ayrıca uyruk, ırk, cinsiyet ya da din açısından çocukların zehir gibi içlerine çektikleri önyargılar da dâhildir. Toplum psikolojisi ve onun ifadeleri kavranılırsa, tüm yeni fikirlerin, yetişen neslin aktif kısmından geldikleri hemen hissedilir. Mevcut olan durumları, çocuğa zarar vermek yerine sosyal yola yönlendirmeyi başaramazsak en azından onu aydınlatmaya ve gelecekteki görevlerini ona göstermeye çalışmalıyız.

ON ÜÇÜNCÜ SORU: *Bir olay. On bir yaşında bir erkek çocuğu dört yıl okula gitmiştir fakat ne okumasını ne de yazmasını bilmektedir. Harfleri tanımakta fakat onların arasında bir bağlantı kurmayı başaramamaktadır. Bir kere sınıfta kalmıştır ve daha sonra genel akıntıyla sürüklenmeye devam etmiştir. Öğrenme güçlüğü çeken çocuklara ait bir okula gitmesi gerekip gerekmediği konusunda iki kez sınav edilmiş ama zekâsının normal olduğu görülmüştür. Okulda anlatılan her şeyi çok iyi bir şekilde anlayabilmekte ve kısa hikayeleri çok güzel bir şekilde tekrarlayabilmektedir. El becerileri konusunda ama beceriksizdir. Sevecen, yardım sever ve neşelidir. Hayatı önemsememektedir. Miyopluktan dolayı gözlük takmaktadır, ayrıca burun polipleri de alınmıştır. Her ikisinin de okuldaki başarı üzerinde etkisi olmamıştır.*

YANIT: Bu vakayı tamamen tıbbi açıdan açıklamak mümkündür belki de. Belki burada doğum sırasında meydana gelmiş Little hastalığında olduğu gibi beyin hasarları mevcuttur. Yeni doğanların neredeyse yüzde ellisi doğum sırasında, çoğunlukla emilen beyin kanamaları geçirmektedir. Ama bu kanamalar genelde herhangi bir sorun bırakmadan emilirler. Başka vakalarda ise geriye hasar kalmaktadır. Böylece felce benzer fiziksel engeller meydana gelebilir, örneğin aleksi, yani optik etkiler ile konuşma fonksiyonu arasındaki bağlantının bozuk olmasından dolayı okuma yeteneğinin yitimi gibi. Ya da yazma merkezi hasarlı olduğunda agrafi ya da hassas motorik hareketlerin zorlaşmış olduğu ve çocuğun günlük hayatta çok beceriksiz olduğu apraksi gibi. Burada söz konusu olan olayda bu üç farklı durumun bir arada

görülmesidir. Onlar bir beyin tümörünün sonuçları da olabilirler. Bazen tedavi iyileştirme getirebilir. Sistematik bir alıştırma tedavisi ile belli beyin fonksiyonlarının beynin başka alanları tarafından üstlenmesi sağlanabilir. Bu tür hastalarda, eğitim sırasında sorun yaşanması durumunda bir doktora başvurmak şarttır. Söz konusu olan çocuğun durumundakine benzer hastalarda böylece hem çocuğu hem de eğitimcisini birçok sıkıntıdan kurtarmak mümkün olmaktadır. Doktorun tespit etmiş olduğu gibi bu çocuğun görme netliği sadece yüzde elli ise, bu sapma muhtemelen bir başarısızlığın değil bu rahatsızlığın bir sonucudur. Daha az bir görme netliğine sahip olup hiç zorlanmadan okumayı başaran bir sürü başka çocuk vardır. Benzer görüngüler, birkaç başarısız denemden sonra pes eden, pasif solaklarda da görülebilir.

ON DÖRDÜNCÜ SORU: *Normalde gayet akıcı bir şekilde konuşup, okulda ders anlatması gerektiği zamanlarda konuşmayı tamamen unutan bir çocuğa nasıl yardım edilebilir? Kız büyük çabalar sonucu ilk kelimesini söyleyene kadar birkaç kere ağzını açıyor. Ondan sonra akıcı bir şekilde konuşuyor.*

YANIT: Bu tür vakalar çok sık görülür. Söz konusu olan çok iyi konuşabilen ama derslerin çözümü sırasında nefesi kesilen ve konuşamayan bir çocuktur. Prensip olarak sorun kekemelikteki sorunun aynısıdır. Çocuk ne zaman bir sınav ile karşı karşıya kalırsa engel o zaman meydana çıkar. Bir insan tüm diğer insanları denetmen olarak görürse kekelemekten başka bir şey yapa-

maz. Fakat başka engelleri de olabilir. Örneğin düşünce akışının durması. Maalesef her insanı bir denetçi ya da bir hâkim olarak algılama alışkanlığı çok yaygın bir alışkanlıktır; hayatı önemli derecede zorlaştırıyor ve davranış özgürlüğümüzü kısıtlar. Tüm sinirli insanlar böyledir. Üstünlüklerini kaybetme korkuları vardır ve bu yüzden, başkalarının yargılarından kaçınmak için tüm zorluklardan kaçar. Burada sözü geçen çocuk da mutlaka çok hırslıdır.

Bu bağlamı kavramış olan hastalarımdan biri şöyle diyerek kendi kendine yardımcı olmuştur: "Hata yapsam ne olur ki? Hiçbir şey! Bunu ispatlayacağım ve bir kere çok fazla hata yapacağım!" belki bu çocuğa şöyle diyerek yardımcı olmak mümkün olabilir: "Hatalı oku! Yanlış cevaplar ver! Dünya'nın bundan dolayı batmayacağını göreceksin." Bu şekilde çocuğu tehlikeye yakınlaştırmış oluruz, tıpkı bir atı bilerek gürültünün yakınına götürdüğümüz gibi. Böyle bir çocuk çok kibirli ve hırslıdır. Öyle durduk yere görevinin başına geçemez, tıpkı kurbağa tarafından telef edilen kırkayak gibi. Kurbağa kırkayağı, her zaman hangi ayağında sıra olduğunu bilmesinden dolayı tebrik eder. Kırkayak ondan sonra 52. ayağını basmak istediğinde 65. ayağını basmanın ne kadar güzel olacağını düşünür. Sonunda hiçbir ayağını kıpırdatamayacak hale gelir, olduğu yerde kalır ve açlıktan ve yorgunluktan ölür. Aşırı hassas bir çocuğa ne çok sert ne de çok anlayışlı davranmak gerekir. Ona yol göstermek ve onu aydınlatmak yeterlidir.

ON BEŞİNCİ SORU: *Profesör Adler, çocukların koruma amaçlı tedavisinin ilk etapta okulların görevi olduğu fikrindedir. Eğer bu doğru ise bu tedavinin gelecekte aile tarafından üstlenmesi gereken geçici bir görev olduğu anlamına gelmez mi?*

YANIT: Şu anda bu görevin geçici mi kalıcı mı olacağını bilemeyiz. Günümüzde iki şey mutlaka okul tarafından yapılmalıdır: Çocuklara mümkün olduğunca yardımcı olmak ve ebeveynleri mümkün olduğunca aydınlatmak. Her annenin aydınlatılması başka bir anne için de anlamlı olabilir ve daha sonra ebeveynler arasında genel olarak doğru fikirler yaygınlaştığında okul bu konuda hiçbir şey yapmak zorunda kalmayacaktır.

ON ALTINCI SORU: *Okul çocukların sigara içmesini nasıl engelleyebilir? Çocukların ebeveynlerine neler söylenmeli?*

YANIT: Gerçeği. Burada söz konusu olan alkol kullanımındaki aynı olgudur. Gerçekten daha fazlasını söylemek mümkün değildir. Okul ise bu konuda muhtemelen daha fazlasını yapabilir. Örneğin: Alkol hakkında ne düşünüyorsunuz? Alkol bağımlılığı hakkında? Sigara kullanımı hakkında? konulu kompozisyonlar yazdırılabilir ya da bu konular tartışılabilir. Öğretmen, bu kadar erken yaşta sigaraya başlamanın solunum yolları için ne kadar zararlı olduğunu yeterli derecede açık bir şekilde anlatırsa, çocuklar bu konuda sakınırlar. Ergenlik çağında artık çocuk olunmadığı gerçeğini ispatlama ihtiyacı aşırı yoğundur. Genç insanların sigara içmesi üstünlük çabalarından ayırmak mümkün

değildir. Bazen çocuğa, onu bu şekilde de önemsediğimizi ve davranış özgürlüğüne saygı duyduğumuzu açıklamak ve davranışlarımızla da onun yetişkin olduğunu ispatlamak zorunda olmadığını göstermek bu konuda yardımcı olabilmektedir. Sigara içmek "erkeksi protestonun" bir ifadesi olarak kullanılır. Çocuklar sadece yetişkin değil, kahraman da olmak ister, sigara içmek onlara tıpkı birçok çocuğa, üstün bir gücün yardımıyla daha zayıf olan bir insana saldırmanın kahramanca geldiği gibi, kahramanca gelir.

ON YEDİNCİ SORU: *Profesör Adler sınavlar ve diplomalar sisteminin tehlikelerine dikkat çekmiştir. Günümüz pedagojik tartışmaların tümünde bu tehlikeler söz konusu olmaktadır. Profesör Adler sınavlar yerine neyi önerirdi?*

YANIT: Hiçbir öneride bulunmak istemem, çünkü sorular ve sınavlar konusunda kuşkum yoktur. Fakat onlar nazik bir sohbet şeklinde gerçekleşmeliler ve çocuğa onu herhangi bir tehlikenin beklemediğini açıkça belli etmeli. Bir sınav neler bilindiğini ve daha neler öğrenilmesi gerektiğini göstermek için bir fırsat olmalıdır. Bir sınavın korkunç bir şey değil bir eğlence olduğu bir atmosferi hazırlamak hem mümkündür hem de gereklidir. Günümüzde onlara soru sorulmadığı zaman hayal kırıklığı yaşayan çok sayıda iyi öğrenci vardır. Ayrıca sınavların derecelendirilmesi de sadece öğrencilerin faydasına olmalıdır. Öğretmen için notlar zaten gereksizdir; onlar olmasa da öğrencilerinin başarılarını bilir. Fakat çocuklar kendilerini ispatlamak ister. Öğretmen rekabet ruhu oluşturmamak için dikkatli olmalıdır.

Bu tür huzur dolu bir atmosfer ebeveynlere kadar genişletilmelidir. Birçok ebeveyn okul karnelerini ve notları çok fazla önemser. Her şeyi kontrol altında tutarlar ve mana bulurlar. Çocuklar güzel notlar aldığı zaman şöyle derler: "Böyle olması gerekiyor zaten. Ben de hep iyi notlar alırdım!" Kötü bir not almaları felaket gibidir. Durum, çocuğun kötü bir notu öğretmeninden gülerek teslim alıp eve gelip şöyle demesine varmalıdır: "Kötü bir not aldım, şimdi şunları veya bunları yapmalıyım. Öğretmenin beni bu konuda uyarması doğrusu çok nazik bir davranıştı."

Rüyayı gören kişinin ağır bir yük altında ezildiği, okul zamanları hakkındaki rüyalardan gördüğümüz gibi, okul çok sayıda insan için daha sonraki hayatlarında da korkunç olan birçok şeyi temsil etmektedir.

ON SEKİZİNCİ SORU: *Güzel bir mevkide çalışan bir erkek sıkça az çok içkili bir şekilde evine gelmekte ve aynı gece yatağını ıslatmaktadır. Karısı hizmetçilerden utanmakta ve çocuklarının bunun farkına varmalarından korkmaktadır. Bu durumda ne yapılmalıdır?*

YANIT: Burada söz konusu olan ağır bir psikopatlıktır. Bu insan, sırf ailesi üzerindeki kötü etkisinden dolayı bile olsa mutlaka tıbben tedavi görmelidir. Davranışının şeklini bir yana bırakırsak ve sadece davranışının yönünü incelersek ailesine karşı düşmanca bir tutumu açık bir şekilde görebilmekteyiz. Belki bu tüm aile için değil sadece birkaç üyesi için geçerlidir. En muhtemel olanı düşmanca tutumunun, açık, bilinçli ve planlanmış

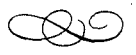
olarak değil belki ama kesin bir şekilde eşine karşı olmasıdır. Bir insan sanki başka bir insanın ayağına tüm ağırlığıyla basıyor ve aynı zamanda "Özür dilerim, canınızı acıtmak istememiştim!" der gibi bir görüntü oluşmaktadır. Bu tür durumlarda bu sözleri duymak yerine her şeyi düşmanca bir faaliyet olarak kabul etmek en doğrusudur. Ayrıca içki içen insanın içkinin tadı hoşuna gittiği için içtiği de söylenir. Elbette, insan kendisi için hoş olan bir şey için intikam almayı her şeye tercih eder. Buna rağmen bu bir intikamdır. Alkolizm ilk etapta aslında alkol bağımlısı olan kişinin kendisine karşı yöneliktir. Yani başkalarına zarar vermek için kendine saldırır. Başka bir insanın kendisi için olan değerini azaltmak istemektedir. Bu bir intiharda izlenen yolun aynısıdır, sadece kronik olanıdır. Alkol bağımlısı insan genelde sebebi çoğunlukla sadece kendi fikrinde var olan gizli bir gerginlik durumu içinde yaşar. Tüm olayların yüzde doksanında onun düşünceleri gerçekle uyum sağlamaz. Çocuk bağlamında anne bu kadar dikkatli olmak zorunda değildir: Onlar zaten her şeyin farkına varmışlardır. Çocuklar her zaman her şeyi görür. En iyisi onlara içki içmeyi tedavi edilmesi gereken bir hastalık gibi anlatmaktır. O zaman babalarını küçümsemek zorunda kalmazlar.

ON DOKUZUNCU SORU: *Sınav öncesi ya da başka kritik bir durum öncesinde hiçbir zaman sinirli hissetmem kendimi. Aksine tehlike öncesi ve sırasında oldukça soğukkanlıyımdır. Ancak ardından çok rahatsız edici, uykusuzluğa ve bitkinliği kadar varabilen bir huzursuzluk ve korku duyarım.*

YANIT: Bir sınavdan sonra hissedilen sinirlilik çok doğal bir şeydir. Bunun kaynağı ulaşılmış bir seviyenin gelecekte elde tutmanın mümkün olamayacağı korkusudur. Hastalarımdan bir tanesi mükemmel bir müzik sınavından sonra ağır bir açık alan korkusuna yakalanmıştı. Viyana'daki meşhur bir yazar her bir kitabının yayınlanmasından sonra ağır bir melankoliye kapılırdı. Hareket, bu tür durumlarda, sakin fakat yüksek çabalarla yüksek bir dağa tırmanıp zirveye ulaştığı zaman başı dönen bir insanın hareketiyle aynıdır. O bir tür yükseklik korkusu, aynı zamanda ulaşılan yüksekliğin kişinin huzuru üzerindeki olumsuz etkisidir.

Çok sayıda insan kendi başarısına inanmaz, bunun bir tesadüf olduğunu ve bir dahaki sefere sonucun farklı olacağını düşünür. Polikrates'in yüzüğü de aynı sorunu ele almaktadır. Halk psikolojisi ve felsefesi her zaman şöyle der: "Çok yükseğe tırmanmayan çok derine düşemez!"

9. NEVROZ ÜZERİNE

NEVROZ KAVRAMI – AŞIRI DUYARLIK – "EVET, AMA"

YANLIŞ FİKİR – YILDIRMA - DELİLİK - ŞİZOFRENİ - MELANKOLİ

MANİ - RUHSAL RAHATSIZLIKLARIN İYİLEŞMESİ OLANAĞI

TARTIŞMA: OTORİTER BABA, YUMUŞAK HUYLU ANNE

ŞİMARTMAYA NASIL ENGEL OLUNUR - YUTKUNMA SORUNLARI

ETKİNLİK VE NEVROZ KÖTÜMSERLİK - AŞAĞILIK KOMPLEKSİ

Nevrozlar, genelde sorunun ne olduğunun gerçek olarak anlaşılamadığı, insanları senelerden beri tahrik eden insanlığın mükemmeliyetsizliğin bir parçasıdır. Nevroz kavramını yeterince geniş çapta algılamak mümkün değildir. Hatalı hareketlerin gerçekleştiği yerlerde nevrotik gelişmeler söz konusudur. Günlük yaşamda sıkça çeşitli durumlar neredeyse her zaman haklı olarak sinirlilikle ifade edilmektedir. Kişisel ve sosyal yaşantının görüngülerinin çoğunu kolaylıkla sinirsel olarak adlandırmak mümkündür.

Aşırı bir kişisel yaşam stilinden ve sağ duyu eksikliğinden dolayı sıkıntı çekeriz. Sağduyu çoğunlukla küçümsenir ve alışılmış burjuva-evcimen anlayışla da karıştırılır. Ama Anglosakson ülkelerde sağduyu denince, en yüksek gelişmiş insancıl anlayış ve itiraz edilmeyecek fikir algılanmaktadır. Sadece zekâ geriliği ve deli olanlar sağduyu sahibi değildir.

Psikiyatri el kitapları nevrozların tatmin edici bir tanımını sunmaz. Orada şunu okursunuz: Nevroz aşırı bir telkine hassaslık durumudur. Fakat bu kötü bir tanımdır yoğun şekilde "Pauvreté"den (fakirlik Ç.N.) (Reuter) gelen yoksulluğu hatırlatır. Yeni kitaplarda biraz daha fazlasını bulmak mümkündür, örneğin: Nevroz, bilinç dışının bilinç ile arasındaki kavgadır. Bu da olguyu çok daha belirgin halde açıklamamaktadır. Nevrozun derin bir suçluluk duygusunun bir ifadesi olduğunu ya da onun uyarılabilen bir zayıflık olduğunu, öğrensek, bu da bize çok şey açıklamış olmaz. Kesin olan şudur ki, her nevrozun karakteristik özelliği aşırı bir hassasiyettir. Nevrotik insanlar, tüm olaylardan, beklenilenden ve onlar için ya da çevre için yararlı olduğundan çok daha fazla uyarılırlar. Yani onların antenleri sözüm ona hep açıktır ve her yerde tehlike sezerler.

Çoğunlukla onların en erken çocukluklarında bazı durumların aynı anda bir araya gelmiş olmaları bu aşırı hassasiyeti oluşturmuştur.

Nevrozlar genelde çocukluklarında gereğinden az sosyal ilgi geliştirmiş ve daha sonra yaşam ve kendi değeri hakkında yanlış fikirler geliştiren insanlardır. Onların etkinlikleri her zaman orta-

lamanın altındadır. Onlar, tıpkı para ödemesi gereken ve aniden yanına para almamış olduğunu fark eden insanlar gibi, her görevde başarısız olurlar. Bundan dolayı meydana gelen sarsıntılar elbette psişiktir fakat psişik sarsıntılarda tüm vücudun da titremeye başladığını biliyoruz. Şimdi daha önce adını saydığımız tüm şok belirtileri görülmeye başlar ve sorunun çözümünün yerine geçerler. Entelektüel yetenekler değişmediği için – ki tüm nevrozlar zekidir – hasta aslında sorunu çözmesi gerektiğini bilir. Fakat o kendine şöyle der: Evet bu sorunu çözmeyi çok isterim ama yapamıyorum! Evet – ama!

Geriye sadece bir insanın neden nevroz olduğunun açıklaması kaldı. Görevi çözmeden de bırakabilir aslında suç işleyebilir ya da alkolik olabilir. Bireysel psikolojisinin bu soruya kesin bir cevabı vardır: Söz konusu olan bu insanlar çocukluklarında sadece gereğinden az derecede sosyal ilgisi olmakla kalmayan aynı zamanda erken çocukluk dönemlerinde hareket özgürlükleri de kısıtlanmış olan insanlardır. Aktif insanlar nevrotiklerden farklı çözümler seçerler. Nevrotik insan üstünlük çabasını belirgin şekilde dile getiremez. Devam edemez, çünkü bir başarısızlık öngörür ve bu onun için felaket ve ölüm ile aynı anlamı taşır. Buna rağmen tüm diğer insanlar gibi başarı ve üstünlük için çaba harcar ve böylece tehlike oluşturan sorunu ortadan kaldırır ve ondan sonra ancak yaşadığı şokun sonuçlarını, sinirsel şikâyetlerini görür. Bu tutum aslında pasif olsa da bu pasiflik şekil itibariyle çeşitlilik gösterir. İnsan yaşadığı müddetçe belli bir ölçüde aktiflik gösterir.

Nevrozların büyük çoğunluğu korku nevrozlarıdır. Bazen bu durumda ilk etapta kalp etkilenir, öyle ki hasta kalpte oluşan uyarıları ruhsal acısından çok daha fazla duyar. Başka vakalarda söz konusu olan mide ya da cinsel organlar olur. O zaman kalp, mide ya da cinsel nevrozlardan bahsedilir. Tıp dilinde bu nevrozlara işlevsel nevroz adı verilir. Burada ilgili organ tamamen sağlıklı da olabilir, ama nevrozun saldırısına da gerçekten uğrayabilir. Bu yüzden doktor ile eğitmen arasındaki iş birliği son derece önemlidir. Temel belirti ise korkudur. Bu tür insanların çabaları çoğu zaman gergin ve şiddetlidir. Özellikle kişisel hırsa, kibre ve ukalalığa sahiptirler ve sürekli olarak kendilerini aşmak için uğraşırlar, kendilerine ve başkalarına olduklarından daha büyük görünmek için çabalarlar. Bu yüzden şöyle tanımlamak istiyorum: nevrozlar, bu şekilde ortaya çıkarılmış olan gerginliğin artık uyarıcı değil engelleyici, bir çeşit kuşatma etkisi oluşturacak, o veya bu, çoğunlukla mevcut olan duruma son derece belirgin bir aşağılık duygusuyla tepki veren insanlardır. Bu süreçte ortaya çıkan ve söz konusu insana beceriksizliğini ispatlayan belirtilere ben aşağılık kompleksi adını veriyorum.

Aşağılık duygusu kuşkusuz genel insani bir olgudur ve teşvik edici güç olarak çok önemlidir. Aşağılık kompleksi ise hastalıklı bir olgudur ve rahatsız olan insanı sosyal sorunların çözümünde etkili olamayacak duruma getirmektedir. Nevrotik insan sağduyudan dolayı anlayışının zıddına hareket etmesi engellendiği için ve ayrıca görevi çözme gereği duyduğu için sorunlarının karşısında sanki "Evet, ama" demek ister gibi hareket eder.

"Evet, ama" nevrozun en iyi tanımıdır. Herkesi sayısız insanın bu durumda bulunduğunu bilmektedir. Kendilerini nevrotik olarak görmeyen çok sayıda insan "evet, ama" tutumuyla geçirir hayatını. Bir hareket olarak bakılırsa bu tutum bir adım ileri ve bir adım geri demektir. Bu tutuma her nevrotik insanda rastlanır ve bu yüzden psikiyatrlar nevroza kapılan bir hastanın "belirsiz" olduğunu, içinde iki ruh barındırdığını vs. iddia eder. Ağır durumlarda şizofreni benzeridir, bilinci bölünmüştür. Gerçekte ise nevrotik insan da sadece bir tek ruha sahiptir. Biri aynı zamanda hem "evet" hem de "hayır" diyorsa esasen sadece hayır'ı kastediyordur.

Bireysel psikolojiden önce, bu soruna gösterilen büyük ilgiye rağmen, "İstemenin Psikolojisi" hakkında çok fazla bilgiye sahip değildik. Örneğin "İstek ve Düşünce Olarak Dünya" ve iradenin özgürlüğü ve kısıtlanması hakkında yazılan başka her türlü meşhur yazıyı hatırlamamız yeterlidir. Fakat daha yakından bakınca ve "istemenin" hareketini inceleyince şunu görürüz: Bir şey istendiği müddetçe hiçbir şey olmaz. Bir insan 20 yıl ya da tüm ömrü boyunca hiçbir şey yapmadan bir şeyi isteyebilir. Bu, durumu o kadar net açıklar ki "istiyorum" diyen bir insandan hemen şüphe duyulur. Biri olması gerektiği gibi davranıyorsa eğer ve sorunlarını çözüyorsa, onun istemesini hissetmeyiz.

Nevrotik insan daima şunu der: "İstiyorum ama maalesef yapamıyorum." Belirtilerinin yükü altında beli bükük dolaşır; bloke olmuştur. Daha İncil'de bile Paulus'un şöyle dediği yazar: "İyi olanı istiyorum ama kötü olanı yapıyorum." Bana birisi

"Çok isterdim – örneğin evlenmeyi, ya da bir ziyarette bulunmayı ya da çalışmayı!" dediğinde ben ona "Ben istemenizi değil bu dediklerinizi yapmanızı tercih ederdim" diye cevap veriyorum. Nevroz insanların cesaretleri yoktur. Onlar başka bir dünyada yaşarlar ve gerçek hayatta kendilerini düşman bir ülkede gibi hissederler. Ne tür bir yaşam dilerler ki aslında? Bir başkasının her şeyi yaptığı, her şeyi çalışmadan elde edebildikleri bir yaşamdır istedikleri. Onlar sorunlarını kendileri çözecek şekilde hazırlanmamışlardır hayata. Ve burada yeniden kendi kendini şımartan çocuğun yaşam sitilini görürüz.

Nevrotik hastaların psikolojik hastalık belirtileri genelde belirgin ya da gizli korku belirtileridir. Cesaretleri söz konusu olduğunda bu onların yaşama karşı olan olumlu ilişkilerini gösterir; bu dünyada kendini evindeymiş gibi hissederler, fanilere yüklenmiş görevleri kabullenirler ve onlarla baş edebilecek kapasitede görürler kendilerini. Korkak olan insan kendini serasından, her yeri tehlikelerle kaplı olan dışarıya sürgüne gönderilmiş gibi hisseder.

Başka belirtiler ya bu korkunun dolaylı sonuçlarıdır ya da başka kaynakları vardır. Üzüntü, depresyon, mutsuzluk ya da öfke, açıkça ya da gizli olarak ifade edebilirler kendilerini. Nevroz insan tehlike arz eden görevden, belirtilerini bahane ederek sakınır ve bu şekilde başkaları tarafından merhamet ya da yardım görmeyi umar. Doktora yönelir, tıptan medet umar ama tedavisi ona altın tepside sunulana kadar beklemek ister. Fakat tutumu bu şekilde olmaya devam ettiği müddetçe hiçbir nevrozlu tedavi

olamaz hiçbir sinirli çocuk da eğitilemez. Hasta, bunu hayatında ilk defa yapacak olsa bile, başkalarıyla iş birliği içerisine girmeye ikna edilmelidir.

Önemli bir nokta, hastanın kendini, belirtiler açığa çıkar çıkmaz, rahatlamış hissediyor olmasıdır. Artık morali bozuk olmak zorunda değildir, sorun onun görüş alanından çıkmıştır ve sadece hastalık belirtilerinin rahatsızlıkları kalmıştır. Belirtiler, dış sorunlar buna sebep olmadan, ortaya çıkmaz. Bu nedenledir ki, bu dış sebeplerin nevrozun sebebi olduğu fikrindeyizdir. Elbette bu tam olarak doğru değildir, çünkü nevrotik bir hastanın psikolojik yapısı durumlardan etkilenmiştir ama hastalık daha önceden de mevcuttur. Fobiler nevrozlardan sayılır, örneğin rahatsız olan kişinin tek başına evden çıkmasına, sokakta karşıdan karşıya ya da boş bir alandan geçmesine engel olan açık alan fobisi gibi. Hasta bazen ancak belli bir insan yanında olursa caddenin karşısına geçebilir. Bu korkuyla birlikte hasta, olağanüstü büyük bir güç unsuruna sahiptir. Korkan çocuklar bütün bir aileye terör estirebilir. Benzer şey yetişkin bir nevroz hastası için de geçerlidir. Karşı karşıya olduğu gerçek sorunlar bir yana itilir ve hasta ısrarla belirtilerinin alanında kalmaya çalışır. Bu durum kimi psikiyatrın nevroz hastalarının belirtilerine âşık olduklarını düşünmesine neden olmuştur. Fakat bu söz konusu olamaz. Hasta elbette belirtilerinden kurtulmayı isterdi. Ama o zaman göğsüne dayanmış bir tabancayla, bir uçurumun kenarında, tam bir başarısızlığın tehdidi altında kalırdı. Bu nedenle seçimini belirtilerinden yana yapar; onlar, nevrozlu bir insanın yaşam sorunlarından kurtulmak için ödediği ağır bedeldir.

Psikanaliz, nevrozun belirtilerini, haz ile bağlı olan bir kendini cezalandırma olarak görmektedir. Bu düşünceye varılmış olması çok normaldir, çünkü gerçekten de hasta teşvik edilmeye başladığı anda belirtiler kötüye gitmeye başlar. Başka bir deyişle, hasta belirtilerine tutunmaktadır. Bu teşvik ise tamamen yanlış bir tür tedavi şeklidir. Özellikle depresyonlarda hastayı teşvik etmeyi, neşelendirmeyi, isteğinin aksine topluma girmesi için ona baskı yapmayı ya da onun aklını başka şekilde "dağıtmayı" denememek gerekir. Bu tür girişimler korkunç şekilde sonuçlanabilir, hastanın kendini öldürmesi sıkça görülen bir durumdur.

Klostrofobi kapalı yerlerden korkmaktır. O, istisnasız olarak tren kompartımanlarını, metroları, vapurları, tiyatroları, nadiren arabaları kapsar. Burada bir kez daha belirtilerin ne kadar anlamlı bir şekilde seçildiğini görmek mümkündür. Trene veya gemiye karşı insan savunmasızdır, ona etki etmek mümkün değildir, araçtan inilemez. Böyle "hiç kimse" olma duygusu uyanır. Bazı hastalar bir eczanenin önünden geçemez. Bu kompleks ne kadar anlamsız görünse de tüm hayat bundan dolayı engellenmektedir. Başkaları köpeklerden korkar. Tüm bu insanlar otomatikman başkalarının yardımını kullanmaktadırlar, köpeği, dışarıdan yardım almadan başa çıkamadıkları, düşmanca dış dünya için sembol olarak kullanmaktadırlar.

Nevrozun özel bir şekli takıntı nevrozudur. Dıştan gelen bir zorunlulukmuş gibi belli düşünceler sıklıkla iğrenç içeriklerle hastanın bilincinde belirir. Örneğin hasta birini öldürmek zorunda olduğu düşüncesinde olabilir ve korku içinde bu düşünce-

ye karşı savaşır. Burada nevrozun tipik hareket şeklini açıkça görebilmekteyiz: "Annemi öldürmek istiyorum, ama!" Bu savaş hastayı aralıksız olarak meşgul eder, onu tamamen felç eder ve onu gerçek yaşamsal sorunlarından korur. "Evet, ama" süreci burada belirti içerisinde doğrudan ifadesini bulur. Her takıntı nevrozunda bazen sıra dışı şekiller alan düşmanlık mevcuttur. Gizliden bir lanet okuma, çok derinde oturan bir öfke, başlangıçta yer almamanın hayal kırıklığı bu düşmanlıkta kendini ifade edebilir. Örneğin bir din adamının kızı, ne zaman herhangi birine rastlasa o kişiyi cehenneme gönderme isteği duymaktadır. Düşüncesinde o kişiyi cehennemde görmekte, pişmanlık duymakta ve tanrıya onu kurtarması için yalvarmaktadır. Yani sonuç – hiç bir şey! Hep böyledir: Takıntı nevrozu olan insanlar gerçekte aslında hiç kimseye zarar vermezler. Buna rağmen takıntı nevrozunun ardında diğer nevrozlardan daha çok hareketlilik vardır. Henüz küçük bir çocukken bu tür hastalar birine kötülük yapma isteği duyarlar. Örneğin küçük bir erkek çocuk babasına tırmanıp onun kafasını kırmayı aklından geçirmektedir. Bir başka çocuk, işe gidip onunla ilgilenmediği için amcasını bıçaklamak ister.

Sıklıkla, kadınlarda erkeklerde olduğundan çok daha fazla görülen bir durum temizlik takıntısıdır. Temizlik hırsı bu tür bir hastalığın hafif derecesi olarak görülmesi gereken kadınlar vardır. Ağır olan vakalar, örneğin bir kişi kendini ve çevresinde bulunan tüm eşyaları bütün gün ve gece yıkamaktaysa, durum genelde çok vahimdir. Kişi bu şekilde dünyadaki her şeyin onun için kirli olduğunu gösterir. Ben temizlik takıntısı olan insanların evlerin-

de olduğundan daha kirli evler görmemişimdir. Duvarlar ovup fırçalarlar, ayakkabı, battaniye ve etrafta bulunan her şeyi yıkarlar. Fakat böyle yaparak her şeye zarar verip kirletirler. Her şeyin kirli olduğunu ispatlamak için ellerinden ne geliyorsa yaparlar. Bir kadın hasta bu konuda bir kimyacı ile konuşmuştu. Onunla saatlerde bu konuda tartıştı. Sonunda kimyacı pes etmek zorunda kaldı. Elbette her yerde bir toz zerresi bulmak mümkündür, fakat her toz zerresini ve her mikrobu yok etmektense yapacağımız çok daha önemli işlerimiz vardır. Temizlik hayatın ev halinde de normal sınırlar içerisinde kalmalıdır.

Bir kazadan sonra ya da başka bir şok edici bir olaydan sonra meydana gelen travmatik nevrozu, onu hedefe yönelik, yaşam stili ile uyum içerisinde görmedikten sonra açıklamak zordur. Bu nevroz çoğunlukla bir sigorta ya da tazminat davasını kaybetme korkusuyla sıkı bir ilişki içerisindedir. Buna savaş gazilerinin nevrozları da dâhildir, örneğin bir patlamada göçük altında kalan kişilerin titremeleri gibi. Bu nevrozlar savaş sırasında en acımasız yollarla, örneğin hastaya güçlü elektro şoklar vererek, ona korkunç travmalar yaşatarak tedavi edilmeye çalışılmıştır. Çok sayıda hasta bu şoklardan dolayı ölmüştür, başkalarının ancak iki ya da üç gün boyunca titremeleri durmuştur. Uzun süre için şiddetin yararı olmaz. Bir nevrotik hastayı zorlayamazsınız. Ara sıra hastanın bir isteri krizi sırasında yüzüne soğuk su çarparak ya da uyarıcı bir acı ile belirtilerin geçici olarak yok olmasını sağlamak mümkündür, fakat nevrozun kendisini tedavi etmek mümkün değildir.

Bir tanıdığımın karısı arabadayken, kocasının çok hızlı araba kullandığı düşüncesinde olduğu için korkan karısının korku belirtilerini onun her korku belirtisi göstermesinden sonra hızını biraz daha arttırarak yok etmiştir. Araba sürülürken korku belirtileri gerçekten yok olmuştu fakat genel sinirliliği artmıştı. Burada psikonevroz ile işlevsel nevroz arasında daha detaylı bir ayırt etme ile uğraşmamıza gerek yoktur. Sonuncusunda söz konusu olan aynı zamanda bedensel ve ruhsal denge bozulmuş iken, çoğunlukla daha az önemli olan çeşitli uzuvlarda meydana gelebilen çok sayıda belirtidir. Örneğin çocukluklarından beri hafif bir skolyozu olan fakat sadece moralleri bozuk olduklarında ağrı hisseden insanlar vardır. Düztaban olan insanlarda da ağrılar çoğunlukla psişik sebeplere dayanmaktadır. Eskiden bedensel olarak kabul edilen bir çok hastalığın giderek artan büyük bir kısmı artık psikiyatrinin kapsamında sayılmaktadır. Aslında gereğinden fazla belirtiyi beraberinde getirmeyen, yani nevrotik unsurları içinde barındırmayan bir hastalık yoktur. Bu her şey için geçerlidir, zatürree, tifo, kemik kırılmaları için bile geçerlidir ve doktorun psişik etkisinin hasta için ne derece önemli olduğu bilinmektedir. Mide ülseri ve kronik bir bağırsak iltihabı da çoğu zaman psişik bir bileşime sahiptir. Aynı zamanda çoğunlukla organların kalitesizlikleri de söz konusudur, fakat onlar ancak duygusal yaşamın hasar görmesi durumunda hastalığa fırsat tanımaktadır.

Çeşitli doktorlar, kanser de dâhil olmak üzere, tümör oluşumları ile psişik bozukluklar arasında bir bağlantının var olduğuna inanacak kadar ileri gitmektedir. Fakat bu bağlantı ispat-

lanmış değildir ve ruhsal dengesizlikler kesinlikle kansere neden olmaz. Meşhur iç hastalıkları uzmanları hastalıkların yüzde 70'inin psişik bir tedaviye ihtiyaç duyduğunu iddia etmektedirler. Tiroit bezleri rahatsızlıklarında bu kesindir. Örneğin Basedow rahatsızlığında bu böyledir. Bazen bezelerin hastalıkları iyileştirilir ama nevrotik temel düşüncelerden dolayı belirtiler devam eder. Her türlü hastalık tedavisindeki psikolojik anlayış gerekliliği bu sebepten kaynaklanmaktadır. Bu anlayış, bir doktor olarak hastanın kullandığı kelimelerin aynısını kullanacak kadar ileri gitmeli ve ön yargıdan yoksun olmalıdır. Yerinde tabirlerin birçoğunu hastalarıma borçluyumdur. Doktor hastayı sorunlarını cesaretle karşılayacak duruma getirmelidir. Bunu başarabilmek için ise hastanın doktoru ile iyi bir ilişkisi olmalıdır. Tüm psikolojik incelikler her yeni vakada yeniden keşfedilmelidir. Deyimler yok, genel cümleler yok, önceden belirlenmiş fikirler ya da düşünceler yok! Kullanılan her kelime hayattan alınmış olmalı ve hayata dâhil edilmelidir. Hastayla onun tüm hayatını yeniden yaşamalı, ona tüm yollarında ve her ufacık olayda refakat etmelidir; bu şekilde onun daha çocuk iken, bu yönde başarı kaydedemeyeceğini düşündüğü için, yetersiz ölçüde aktif olduğu ve gereğinden az sosyal ilgi geliştirmiş olduğu meydana çıkacaktır. Tüm bakış açıları, onu tam manasıyla ikna edene kadar, araştırılmalı ve incelenmelidir. Bunun üzerine hasta genelde şunu yapar: belirtilerine bağlı kalır ama hatayı bir kez daha yaptığında şu düşünce oluşur beyninde: "Aha! Bunu bu sebepten dolayı yaptım." Böylece hasta yavaş yavaş deneyim kazanmakta ve doğru hareket ederek bir süre sonra işbirlikçi olup belirtilerinden kurtulacaktır.

Güncel sosyal sorunlarını çözecek kadar hazırlanmadığı için ve başarısızlıktan korktuğu için hasta olmuştur. Ancak yavaş yavaş, çoğalan anlayış ve idrak ile sorunlarını çözmeye başlar.

Nevrotik hastalar, daha önceleri zor eğitilebilir olmalarını pasif bir şekilde ifade etmiş olan sinirli çocuklardı: Çekingen, ilişki fakiri, desteğe ihtiyaç olan çoğu zaman çok şey okumuşlar ama hiç bir şey yapmamışlardır. Okulda çoğunlukla örnek gösterilen, fakat sorunlarının çözümleri için her zaman başkalarının yardımını ve ilgisini bekleyen çocuklardı. İzlenimlerimize organik bir beyin rahatsızlığı ya da endokrin bezlerinde bir hastalığı olan çocukları dahil etmiyoruz.

Frengi veya felç olan insanları da araştırmanın dışında bırakıyoruz ki aslında sonuncu hastalıkta bireysel yaşam stili sıklıkla uzun bir süre daha fark edilebilmektedir.

Bazen bu tür hastalarda hâkimiyet hırsını tuhaf bir abartı ile gelişmiş olarak görmek mümkündür. Merkezi sinir sisteminin organik bir hasarıyla dünyaya gelmiş olan ama buna rağmen uzun bir süre hayatın üstesinden gelen deliler vardır. Çünkü onlar titizlikle bakılmıştır ve şımartılmıştır ve bundan dolayı oldukça dengeli görünürler. Fakat onlarda bu erken dönem içerisinde hatalı salgı bezi işlevlerine işaret eden belirtilere de rastlanmaktadır: gelişim bozuklukları, vücut yapısı... Kretschmer bu alanda çok yararlı olmuştur. Onun algılamaları sayesinde hastalık durumunda belli psikolojik hastalık şekillerini fark ettiren belli bedensel tipleri ayırmak mümkün olmuştur. En sık görülen ruh hastalıkları olarak şunları ayırmaktayız:

1. Şizofreni ya da erken bunama
2. Melankoli
3. Manik depresif psikoz
4. Paranoya

Psikozun her çeşidi paranoyak düşünceleri de beraberinde getirir. Fakat gerçek paranoya hastanın içerisinden kurtuluşu olmayan tam bir sanrı sisteminde kısılıp kalmış olmasıyla belli eder kendini. Böylece insan sıkça hayali prens çocuklarına rastlar. Bu tür durumlarda o veya başka bir prens tam da doğumdan dokuz ay önce doğum şehrinde bulunmuştur; annesi ayrıca çocuğunun aslından doğumundan ötürü başka türlü bir eğitimi hak ettiği konusunu savunmuştur; hasta ayrıca kıskanç politikacılar tarafından kendini takip altında hisseder ya da komünistler onu gözlerine kestirmişlerdir. Yani her şey onun prenslerden olma kökenini ispatlayacak iddialardır. Bu tür kuruntularda beni en çok etkileyen unsur o insanın dünya olayların merkezinde bulunduğuna inanmasıdır. Bu inanç hastalığın ilerlemesiyle büyümektedir. Çoğunlukla bunun sonucunda müzmin şikâyetçilik, megalomani ve takip edilme korkusu arasında bir birleşim oluşur.

Şizofren hastalar başlangıçta özgüvenli bir şekilde davranırlar. Son derece çok konuşkan olurlar ve olağanüstü bir özgüven sergilerler, alıntılar ve eleştiriler havada uçuşur. Bu sırada başarılara karşı inatçı bir soğukluk sergilerler ve oldukça kavgacıdırlar. Sayısız insan bu şekilde serbestçe dolaşmakta ve kimse onların deli olduklarını anlamamaktadır.

Başka kuruntulu şizofrenler, onları gerçek sanacak kadar aşikâr olan sesler duyarlar ve bu konuyla ilgili soru ile karşılaştıklarında severek cevap verirler. Bazen bu seslerin onlara neler söylediklerini anlatmak istemezler. Bu konuda yasaklanmışlardır. Bu tür bir kaçınmanın temelinde sağlıklı bir insan aklına karşı son saygı kırıntıları yatmaktadır. O sesler çoğunlukla kızarlar, terbiyesiz kelimeler kullanır ya da ceza vereceklerini iddia ederler. Hastalar bu sesler için bir açıklama yapmak için uğraşırlar sıkça: Birisi onlar üzerinde mıknatıslı bir etki oluşturuyormuş ya da seslerin iletilmesi için havada teller varmış. Bu insanlar paranoittir.

Katatonik olan hasta çok sayıda gülünç hareketlerde bulunur ve belli yabancı tutumlar benimser. Bedeni belli bir pozisyona getirildiği zaman onun, sanki uzuvları balmumundan yapılmış gibi o pozisyonda kalması olasıdır. Katatonik hastalar, sanki ölmüşler gibi günlerce ve haftalarca kıpırdamadan yatakta yatabilir. Çoğunlukla belli bir rol oynarlar bir bebeğin ya da bir ölü rolü oynamak zorunda oldukları fikrinde olurlar. Özellikle ölü rolü onlar için besbellidir, çünkü ölüm ve delilik aynı seviyede bulunur.

Çok sık görülen bir rahatsızlık olan şizofreni aile ve doktor için çok ağır bir yük oluşturmaktadır. Neredeyse onun kadar sık olan, hastanın genelde sakladığı ve bu nedenle bilinmeyen melankolidir. Hasta, melankolinin her çeşidinde sıkça çok güzel beslenmesine rağmen çok hızlı bir şekilde kilo kaybeder. Yani bedensel bir rahatsızlığı da mevcuttur. İkinci belirti neredeyse her

zaman mevcut olan ve son derece sıkıntı verici olabilen uykusuzluktur. Üçüncüsü, tüm hastalar sabahları akşamlardan daha çok hastadırlar ve daha çok acı çekerler. Çok sayıda hafif vaka akşamları oldukça iyi hisseder kendini ve ziyaretlerde bulunmayı başarabilir. Genel olarak melankolik insanlar çok fazla şikâyette bulunur, en fazla da kendilerini suçlarlar. Bazılar dünya savaşının sorumlusu olduklarını iddia eder, başkaları ise dünyanın batışına sebep olduklarını. Elbette burada tıbbi bir tedavi şarttır. İlk olarak hastanın kendisini öldürmesine engel olunmalıdır; çünkü bu tehlike her melankolide mevcuttur. Hasta hastalığı atlatabilir ise tedavi olasılığı çok yüksektir. Ama hastanın o zaman normal "sağlıklı" durumundan çok daha iyi bir duruma ulaşmasına çalışılmalıdır. Melankoli sadece çevrelerini, çoğunlukla her şeye egemen olan bir sevgi ve endişe şeklinde, egemenlikleri altına almayı kendilerine hedef belirlemiş olan insanlarda ortaya çıkmaktadır.

68 yaşındaki bir kadın 76 yaşındaki eşiyle her zaman gayet mutlu yaşamıştır. Aniden kendisini, 24 yaşındayken ona ihanet ettiği ve kocasını mahvettiği için suçlamaya başlar. Eşi, bunun çok seneler öncesi olduğunu ve onun için artık önemli olmadığını söyleyerek onu sakinleştirmeye çalışmıştır. O ise sakinleşmemiş, bütün aileyi felakete sürüklemiş ve melankolisi gittikçe daha da artmıştır. Hastalığının, belli bir durumdan dolayı eşi ve evli olan üç kızı üzerinde sahip olmuş olduğu egemenliği kaybettiği zaman ortaya çıktığı saptanmıştır.

Melankolik insanın en önemli hedefi çevresi üzerine kurduğu hâkimiyettir. Sadece diğer insanların her türlü işlerine karışan ve her konuya burunlarını sokan, ki bunu çoğunlukla kibar bir şekilde yaparlar, insanlar buna eğilim gösterirler. Diğer insana ise bağımsız şekilde hareket etmesine izin vermezler. Hastalık, onların etkilerini azaltan bir durum yaşandığı zaman ortaya çıkar. Kadınlar yaşları ilerleyince ya da menopozda olduklarında toplumdaki rollerinden ya da aşk ilişkilerinden kovulmuş hissederler; bundan dolayı kendilerini son derece aşağılanmış hissederler. Şimdi başka bir şekilde ön plana çıkmaya çalışırlar - melankolileri sayesinde. Bu sebepten dolayı ailesi genelde hastadan daha çok zorluk çeker; aileye dâhil olan insanların gece gündüz baskı altında tutulması çok nadir bir durum değildir. Maalesef tedavi olmuş olan hastalarda da yeni melankoli durumlarının ortaya çıkması nadir bir durum değildir. Tam manasıyla tedavi başarısı elde etmek isteniyorsa bu insanların yaşam stillerini tamamen değiştirmelidir.

Melankoli ile yakın akrabalığı olan bir rahatsızlık manik – depresif psikozdur. Genelde olağandışı bir taşkınlık süreci ile başlar. Hasta tüm enerjisiyle belli bir uğraşa verir kendisini; ülkesini, dünyayı ya da insanlığı kurtarmak isterler. Ünlü insanlarla bağlantıya geçerler, hiç susmadan konuşurlar, sürekli alıntı yaparlar, zeki ve hazır cevaptırlar, her zaman az zahmet ve dayanıklılık gerektiren aktivitelerde bulunmaya hazırdırlar. Cinsel yaşantıları da fazla streslidir. Genç kızlar önlerine çıkan ilk erkekle kaçar, hamile kalır, hastalanır.

Bu tür insanlar, özellikle yaşları genç olanlar, sonunda gerçek ortaya çıkana kadar sık sık suçlu olarak görülür ve cezalandırılır. Ve gerçek her zaman ortaya çıkar: Günün birinde bu hastalar yığılır kalır ve ağır bir depresyona girer. Neredeyse hiç istisnasız tüm hastalar iyileşir ve eski hallerine geri döner ama aslında eski halleri de çok düzgün olmamıştır. Doğru bir tedavi ise bu temeldeki durumu tüm uğursuz çizgileriyle daha iyi bir durum haline getirebilir. Şizofreni de özellikle başlangıç safhasında tedavisi olmayan bir rahatsızlık değildir. Uzun bir süre sonra ise hastalık, ruhsal araçların sürekli kullanılmamalarından dolayı kurumuş kalmış oldukları bir seviyeye ulaşır. Dikkat çekici olan, tüm hastaların bu "delilikleriyle" tüm yaşam sorunlarından kaçmalarıdır fakat aynı zamanda hayatları boyunca sağduyuya çok fazla önem vermedikleri meydana çıkmaktadır. Ruhsal bozukluk, insanın çözmeyi imkânsız sandığı bir sorun ile karşı karşıya kaldığı zaman gösterir kendini. Bir çocuk eğer kendisini dahi olarak görüyorsa daha sonra herhangi bir hayal kırıklığından dolayı yıkılır. Ruhsal bozukluğuna yatkınlığı olan insanlar çoğu zaman bazı alanlarda özellikle yeteneklidirler. Melankolik insanların yüksek sosyal bir pozisyonda bulunması nadir rastlanılan bir durum değildir. Daha çocuk yaşlarda hangi çocuğun psişik bir hastalık durumunda melankolik hangisinin şizofren olacağını öngörmek mümkündür. Söz konusu olan her zaman hayattan korkan ve gerçeğe olan tüm bağlantıları engellemeye çalışan insanlardır. Örneğin bazıları 14 gün boyunca ölü gibi yataklarında yatarlar. Yaşamsal sorunlarını bütünüyle dışlanması, intihar dışında hiçbir şekilde mümkün değildir. Fakat sorunların dışlanması dileği, psikozun her unsurunda hissedilir şekilde mevcuttur, bakışlarda, yemek yiyişinde...

Hasta olan insanı anladığımız zaman tedavi başarılı olacaktır. Daha bundan 35 yıl önce, hiçbir tedavi uzmanının bu hastalığın kaçınılmaz delilikle sonuçlandığı fikrinden dolayı, hiçbir şizofren hastayı tedavi altına almamışken ben şizofren bir insanı ve o andan sonra daha çok sayıda hastayı sağlığına kavuşturdum. Hastalarımdan çok şey öğrenmişimdir, özellikle, üç yılını bir hastanede geçirmiş olan bir kız bana iyileştikten sonra şunları anlatmıştı: "Yaşamla ilgili tüm umudumu kaybettiğim için hasta oldum, siz bana umut verdiğiniz için iyileştim." Mükemmel ve ünlü bir psikiyatr bir keresinde şunu dile getirmiştir: "Sakin zamanlarda ruh hastaları kliniğe kapatılır, huzursuz zamanlarda başımızda egemenlerimiz ve zorbalarımız olurlar."

Kesin olan tüm bu hasta insanların gençliklerinde bedensel açıdan çok fazla sağlıklı olmadıklardır. Onları hayata hazırlamak için doğru ve çok özel bir eğitim şart olurdu. Bu tür çocuklarda normal şartlarda uygulanan yöntemle normal çocuklar için yeterli olan eğitim sağlanamaz. Şizofren insanlar daha gençliklerinde genel olarak çekingen ve çekimserdir ve daha o zaman yaşamsal sorunlarda kaçınma eğilimini gösterirler. Melankolik insanlar, çocukluklarında kolay sinirlenen ve onurları kırılan insanlardır. Dört yaşındaki bir erkek çocuğu örneğin teyzesinden bir tokat yedikten sonra şöyle konuşmuştur: "Onurum bu şekilde kırıldıktan sonra nasıl yaşamaya devam ederim?" Bu tür hırslı tutumları olan, her zaman her şeyi bilmek isteyen insanlar büyük bir hayal kırıklığından ya da yüksek beklentilerden sonra melankolik hale gelebilir. Deliliğin yapısı hakkında her eğitimcinin, çocuklara önleyici şekilde müdahale edebilmek için, bilgi sahibi olmalıdır.

YİRMİNCİ SORU: *Bazı ebeveynlerin çocuklarına karşı olan farklı tutumları, örneğin otoriter baba anlayışlı anne, eğitim için büyük tehlike oluşturmaktadır. Profesör Adler bu konuya ilişkin fikrini belirtme ve ebeveynlerin görevlerini bizimle paylaşma nezaketinde bulunabilir mi?*

YANIT: Bir baba bir annenin çocuğu çok fazla şımarttığını fark ettiği zaman otoriter bir şekilde müdahalede bulunursa durumu daha kötü hale getirir, çünkü çocuğun onu baba olarak hariç tutmasına sebep olur. Bu yüzden anne babalar, çocuğun her iki taraf ile iyi bir ilişki içerisinde bulunabilmesi için, hemfikir olmalıdır. Fakat dikkatli olun! Burada da aşırıya kaçılabilir. Ebeveynler her zaman birlikte dengeler, dikkat eder, kontrol ederse tehlikeli yanlış durumlar oluşturabilirler. Karısıyla birlikte her akşam çocuklarını: Ne yaptınız? Neredeydiniz? Nasıldı? Soru yağmuruna tutarsa bu tür bir aşırılık yüzünden mümkün olan iyi bir eğitimi imkansız hale getirir.

YİRMİ BİRİNCİ SORU: *Bir anne çocuğunun ilk yaşam yıllarında çocuğun şımartılmasına mümkün olduğu kadar engel olmak için ne yapabilir? Özellikle ilk zamanlarda çocuk doğal olarak şımartılmaktadır.*

YANIT: Yapılabilecek şey, çocuğun güçlerini tahmin etmek ve işbirliği yönünde başarıya ulaşabilmeyi umut edebilecek, bu güçleriyle uyumlu görevler vermektir. Bu, çocuğun düzenli yemek yemeye, uyumaya ve daha sonra temizliğe alıştığı ilk günden itibaren yapılabilir. En sık durumlarda bu neredeyse hiç zahmet-

siz, neredeyse oyun kadar basit bir şekilde gerçekleşir. Çocuğu sürekli kucakta taşımamalıdır. Altını ıslattığı için ağlıyorsa bile onu sadece bir işaret vermesinin yeterli olduğunu anlayacağı şekilde yönlendirmelidir. Ona her zaman uygun ve hoş olacak şekilde davranmalıdır. Banyosu ne çok sıcak ne de çok soğuk olmamalıdır. Çocuğun güçleri artınca ona biraz daha az hassas davranılabilir. Zamanında rahat bırakılacaktır. Gerçek tehlikelerde elbette tüm psikolojiyi bir yana bırakıp tereddüt etmeden müdahale edilir. Yaşı biraz daha büyük çocuklara karşı da çok aşırı ciddi olmamalıdır; gerçek bir tehlikenin sezildiği anda ise hızlı bir müdahaleden çekinmemelidir: Safety first! Çocuğun tek başına halledebildiği hareketleri onun yerine yapmamalıdır. Her insanda, o kişiden daha iyi bildiği bir görevi üstlenme eğilimine sahiptir. Bu eğilime dizginlemek gerekir. Çocuktan bütün davranış alanlarını "O çiçekleri elleyemezsin! Bu bardağı eline alamazsın! diyerek yasaklamaktansa, kırılabilecek eşyalara nasıl davranması gerektiğini ona anlatmak daha iyi olur. Ailelerde neler olduğunun notunu tutulsa, özellikle yemekler sırasında, şaşırırdı insan. "Düzgün otur! Neden bir şey yemiyorsun? Yemeğini ağzına bu kadar doldurma!"... Birçok çocuk, çoğunlukla ebeveynlerinin kendileriyle ilgilenmesini istedikleri için artık bu tür talimatlara tepki vermez. Birçok ailede "Sofra başında çocukların konuşması yasaktır" ilkesi geçerlidir. Bu tür durumlarda çocuklar yemeğin bitmesine, yani anne babalarıyla birlikte olmalarının son bulmasına çok sevinirler. Yemekler genellikle tüm ailenin bir araya geldiği nadir fırsatlardan biridir. Bu fırsatı çocuğu neşelendirmek için değerlendirmelidir. Yani bu tür ortamlarda çocuklar-

la kötü karneler hakkında konuşmamalı, direktiflerde bulunmamalı, çocuğun ebeveynleriyle birlikte olmaktan hoşlanmasını sağlamak için onunla güzel şeyler hakkında konuşmalıdır. Kahvaltıda özel bir zorluk mevcuttur. Okul genelde 8 de başlar ama baba belki ancak dokuzda ofisine gidiyordur. Çocuklar kalkıyor anne babalar belki bir saat daha yatıyor. Çoğunlukla ebeveynlerden biri çocuklara yiyecek bir şeyler hazırlıyor; bazen ayakta kahvaltı yapılıyor. Temelde bu hiç doğru değildir, çünkü özellikle sabahları, tüm gün için gerekli olan teşviki, neşeli bir ortam hazırlayarak, vermek mümkündür. Bu nedenle tüm aile sofra başında toplanmalı ve neşeli bir şekilde kahvaltı etmelidir.

İnsanlar, aslında doğal ve gerekli olan bu tür taleplerde bulunulduğu zaman korkarlar. Bir çocuk her zaman, kendisi okula gitmek için kalkmak zorunda olmasına rağmen anne babasını yataklarında kalmalarına şahit oluyorsa ve topluca bir kahvaltının yaşam stiline dahil olmadığını anladığı zaman, daha sonra artık okula gitmek zorunda olmadığında da saat 10, 11, 12 ye kadar yatakta kalabileceğini, yatakta kahvaltı yapılabileceğini, kitap okunabileceğini var sayar. Bu tür çocukların akşamları uykuları olmaz ve saat 23 ya da 24 e kadar dışarıda kalırlar ve ertesi sabah yine saat 10'a kadar yataklarında kalır ve 16, 17, 18 yaşlarındaki çocuklarda bu alışkanlık haline gelir. Bu şiddetli durum, sabah saat 7'deki toplu kahvaltıda neşeli bir ortam kural olarak uygulandığı zaman, gerçekleşemez. Bazı mesleklerde bunu uygulamak mümkün değildir; mümkün olduğu yerlerde uygulanmalıdır, çünkü bu çocuğun ilerdeki yaşantısı için son derece önemli bir kuraldır.

YİRMİ İKİNCİ SORU: *48 yaşındaki bir erkek 15 yıldır yutma zorluğu çekmektedir. Ayrıca özellikle heyecanlandığı ya da yorulduğu zaman geğirmektedir. Kendisinden iki yaş büyük olan ve kendisinden küçük olan dört kız kardeşi vardır. Eleştirilere karşı, özellikle eleştiri kendisinden küçük kız kardeşlerinden biri tarafından yapılmaktaysa hassas tepki vermektedir. Doktorlar bu rahatsızlığı nevrozlara saymakta, hastanın hayatını, ona itiraz etmeyerek rahatlatma önerisinde bulunuyorlar. Bu öneri tedavi yöntemi olarak başarılı mıdır?*

YANIT: Öncellikle rahatsızlığın bir yutkunma felci olup olmadığından emin olmakta fayda vardır. Fakat hasta doktor gözetimi altında olduğu için söz konusu olan muhtemelen gerçekten bir nevrozdur. Bu şekline çocuklarda da sıkça rastlanır. Bu tür insanlar çoğunlukla, özellikle başkalarının karşısında yemek yemek zorunda kaldıkları zaman güçlü bir gerginlik içerisinde bulunurlar. Çekingenlikten dolayı bardak devrilir, kendinin ve masa komşusunun üzerine çorba dökülür. Bunların hepsi sahne heyecanının belirtileridir. Psişik gerginliklerin yutkunma konusunda gerginlik yaratması normaldir. Bazen bu, hastanın hava yutması şeklinde gerçekleşebilir, bu da şişkin bir mideye, solunum zorluklarına ve kalp korkusuna neden olabilir. Yutma sorunları çevrenin endişelenmesine neden olur, haklı yere, çünkü bu tür durumlarda gerçekten de kazalar meydana gelebilir. Bu yüzden herkes hastayı yemek sırasında heyecanlandırmamaya özen gösterir, bu da hastanın pozisyonunu güçlendirir. Ben bir keresinde bu nedenden dolayı sadece sıvı besin alan bir doktor ile tanışmıştım. Kendisinden büyük iki kız kardeşle birlikte yaşardı,

elbette tüm yemeklerini evde yemesi bekleniyordu ve kız kardeşleri her şeyi onun için büyük bir titizlikle hazırlardı. O, çocukların en küçüğüydü, her zaman şımartılmıştı ve şimdi de ablaları onu şımartmaya devam ediyordu. Her türlü farklı durum onda gerginliğe neden oluyordu, bundan dolayı başka insanlarla her türlü sosyal ilişkiden kaçınmak zorunda kalıyordu. Ancak bir evlilik durumu söz konusu olduğunda ve belirtilerin bu durumdan dolayı ağırlaştığı için benim tedavime gelmişti. Hastalığından dolayı evlilik olasılığını tamamen yok sayıyordu.

Bir kere de insanın hangi alanlarda aktif olduğuna bakalım. İdeal olan insana, onun için yerine getirilecek bir görevin olduğu yerde rastlanırdı. Çember şeklinde bir etkinlik alanı olurdu. Nevrotik insanlarda bu alan değişmektedir, çap farklı yönlerde farklı uzunluktadır. İnsan ne kadar sinirliyse, hayatı ne kadar başarısız ise o kadar küçük olur etkinlik alanı. Böylece yutkunma sorunu olan hastamız için evlenmek imkânsızdı. En çok mesleki yolda başarılara ulaşmak mümkündür, çünkü mesleğimize çok güçlü bir şekilde yoğunlaşırız ve ayrıca bu alanda başarısızlığa uğramak kaçınılmaz olarak açlığa ve sefalete sebep olur. Bazı insanlar, bazı noktalarında ortalamayı geçen ama sık sık başka yönlerde kısıtlamaları olan bir etkinlik çapına sahiptir. Belli faaliyetler bu tür durumlarda alışılmışın çok ötesine varır, tüm diğerleri ise tamamen yetersiz kalır. Bu, özel hayatı çoğunlukla başarısızlığa uğrayan dâhinin, sanatçının etkinlik alanıdır. Bu tür izlenimler bazı psikolog ve psikiyatrların dâhilik ve delilik arasında bir bağlantı olduğunu ya da en azından tüm sanatçıların nevrotik olduklarını iddia etmelerine sebep olmuştur. Bu düşünce ise doğru değildir.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ SORU: *Etkinlik alanı için ifade imkânı bulamamış olan, örneğin, daha özel, daha serbest bir meslek yapma isteği olduğu halde şartlardan dolayı mekanik bir meslek uygulamak zorunda olan, çok faal bir insanda da nevroz oluşabilir mi? Ya da iyileşmiş olan nevrotiklerin son derece faal ve sosyal açıdan yararlı insanlar haline gelmelerini başka türlü nasıl açıklarsınız?*

YANIT: Hayata yeterli şekilde hazırlanmış olan bir insanın, başka bir meslek yapmak istediği halde mekanik bir işle uğraşmasından dolayı, sinirli hale gelmesi mümkün değildir. Boş zamanlarında özel ilgi alanlarında faal olacaktır. Başka bir iş yapma imkânlarını araştıracaktır. Bir nevroz ancak bir insan bir sorundan kaçındığı zaman ortaya çıkar, karşısına hoşuna gitmeyen bir sorun çıktığı zaman değil. Nevrozlu insanlar çoğunlukla meşgul oldukları işlerinin onları tatmin etmediğini iddia ederler. Bunların çoğunluğu bunu her türlü iş için iddia eder, çünkü hiçbir iş onların özel kibirlerini ve hırslarını tatmin etmeyecektir. Bir insanın hoşuna gitmeyen işler yapması çok dezavantajlı olabilir. Örneğin o durumda kaza tehlikesi artmaktadır. Doktor Alexandra Adler iş kazalarının yüzde 50 sinin hoşlarına gitmeyen işlerle uğraşan insanların başına geldiğini göstermiştir. Çalışmaların sonuçları da genelde kötüdür. Örneğin görsel alanda başarılı olan bir insanın daha çok motorik bir insanı gerektiren bir iş yapmak durumunda kaldığı zaman. Örneğin mahkûmlarda, onlara bünyelerine uygun uğraşlar verildiği zaman daha fazla başarı elde edilecektir. Motorik bir tip insan muhasebeci olarak sorunlara neden olacaktır. İstisnai durumlarda onlara, harekete etme eğilimlerini kanuni yollarla tatmin edebileceği temsili işler verilebilir. Meslek hiçbir zaman tek başına nevrozun sorumlusu değildir.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ SORU: *Profesör Adler alkolizm ya da intihar eğiliminde kendini açığa vurmasına bağlı olmaksızın tüm kötümser yaşam anlayışlarının intikam düşüncelerine dayandığı fikrinde midir? Schopenhauer, Leopardi ve Weininger'inkilere benzer şekilde hayattan alkolizme ya da intihara sürüklenme nedeni tamamen teorik bir yol ile kazanılmış bir yaşam anlayışı sebep olamaz mı?*

YANIT: Felsefi bir kötümserlik intiharın ya da alkolizm açıklaması olamaz. Ancak başkalarını önemsemeyen insanlar bu tür kaçışlar arar. Hiç kimse, başkasına acı çektirmeden intihar etmez. Bu yolun seçimi intikam düşüncelerine dayanmaktadır. Her hareketin özü iyimserliği gerektirir. Bir şeyleri başaran bir insan iyimserliği ispatlamış olur. Bunu yaparken kendisi hakkında nasıl düşündüğü ya da kendini bir kötümser ya da bir iyimser olarak görüp görmemesi tamamen önemsizdir. Schopenhauer iyimser bir insandı. Weininger intiharını felsefi sebeplerden dolayı değil, onun profesörlüğünü kabul etmeyen Viyanalı profesörlere karşı bir intikam olarak gerçekleştirmiştir. Bir insan eğitimli, evet mükemmel bir dil ile genel değerde olan düşünceleri ifade ediyorsa o zaman bu insanlık alanında bir başarı anlamına gelir. Schopenhauer'ı bilenler, onun eserinin belli bir kısmının genel olarak ifade edilen kötümserliğe itiraz ettiğini bilir, bu merhamet öğretisidir. Schopenhauer, kendi sorunlarına rağmen, kötümser düşüncelerini merhamet ile karşılaştırarak, insancıl bir yaşama yol göstermektedir. Merhamet içerisinde insanlara bağlı olunur ve onların iyiliklerini sağlamak için her şeyi yapmak zorunda olunur. Schopenhauer'ın felsefesinin kötümser çizgisi kıskanç

düşüncelere dayanmaktadır. Çirkin bir çocuktu ve çirkin bir erkekti. Önce çok şımartılmış olsa da daha sonra annesi ile şiddetli bir kavga içerisinde yaşamıştır. Çalışması ödül almış olmasına rağmen üniversiteye kabul edilmemiştir. Mutsuz olmak için çok fazla sebebi vardı. Ama geniş ruhu bu duyguya da özel bir parlaklık kazandırmaktadır. Öfke içerisinde yazdığını en çok kadın sorunları hakkındaki ifadelerinden anlaşılmaktadır. Bunu yaparken insanlığın üremesine karşı çıkacak kadar ileriye gitmektedir. Fakat bunu da Venezüella'lı bir kibar fahişenin ona: "Siz en iyisi matematik okuyun ve sevgiyi boş verin!" önerisinde bulunduğu bilinirse anlamak daha kolay olur.

Bir insanın kendi hakkında ne söylediği çok fazla önemli değildir. Birçok insan kendisini kesinlikle kötümser olarak görür ve "hayatın onlar için hiçbir şekilde değeri olmadığını" anlatırlar ama aynı zamanda faaliyetlerini geliştirirler ve iddialarına ters düşen başarılarda bulunurlar. Bir insanı anlamak istediğiniz zaman, kendisi hakkında konuşmaya başladığı zaman kulaklarınızı kapatın, onu dinlemek yerine nasıl davrandığını, nasıl hareket ettiğini izleyin.

YİRMİ BEŞİNCİ SORU: *Profesör Adler aşağılık duygusunun – aşağılık kompleksinin aksine – değerli, teşvik edici bir duygu olduğunu iddia etmiştir. Yani buna göre insan hiçbir zaman aşağılık duygusundan kurtulmaya çalışmamalı mıdır? Ve geleceğin insanlığının – belki psikolojik açıdan doğru bir eğitim sonucunda – aşağılık duygularından daha yoksun olması kötü bir durum mu olur?*

YANIT: Bu sorunun cevabı dilimizin fakirliğinde yatmaktadır. Dil kullanımında aşağılık duygusu görünüşe göre alçak bir şey ile utanılacak bir şey ile bağlantı haline geçmiş gibi görünmektedir. Aynı şekilde emniyetsizlik ya da eksi duygusu denebilir. Aşağılık duygusu hayatın her alanında teşvik edici bir unsur olmalıdır. Bu duygu ancak, insan tamamen huzura kavuştuğu zaman ortadan kaybolurdu ve bu zaman çok can sıkıcı bir zaman olurdu.

10. SUÇ EĞİLİMİ ÜZERİNE

FAHİŞELİK

TARTIŞMA: CESARETSİZLİK - KORKU - FAHİŞELİK - AĞLAMAKLI VE BAŞARISIZ - AKILSIZLIK

Çocuk olsun yetişkin olsun, her yasayı çiğneyen insan, her başka insan gibi, yaşam sorunlarına karşı belli bir tutuma sahiptir. Fakat toplum duygusundan yoksundur ve bu eksiklik ancak çocukluğundan yola çıkarak açıklanabilmektedir. Başkalarının çıkarları, bir insan suçsuz yere şüpheli duruma düşmüşse ve bu yüzden cezalandırılacaksa bile suçluyu ilgilendirmez. Küçük çocuklar bile evde yapılan hırsızlıklarda suçu başkalarının üzerine atmaya çalışır. Nevrozlu insan, her fırsatta ifade etmese bile, toplumsal duygunun gerekliliğini nasıl kabul ediyorsa, suçlu insan toplum duygusunu açıkça inkâr eder. Bu tür bir gelişmenin önüne geçmek isteniyorsa, çocuğa, başkalarına karşı davranmanın mutluluk getirmediğini, iş birliği içerisinde bulunulduğunda özellikle başarılı ve mutlu olunacağını göstermek gerekir.

Küçük şeylerde, her çocukta, başkaları için bir şey yapmanın mutluluğunu görmek mümkündür. Bu duyguyu teşvik etmek gerekir, çünkü bu yapılırsa çocuk daha sonraki yaşantısında yoldan çıkarılmalara daha kolay karşı koyabilecektir. Günümüzün bütün insanlığının toplum duygusunun bile yeterli olmadığı durumlar vardır, örneğin panik durumlarında. Neredeyse herkes o anda sadece kendi kurtuluşunu düşünür. Savaşta da her ne kadar bazı durumlarda düşmana karşı ortaya çıkmış olsa da toplum duygusunun sınırları sıkça aşılmaktadır. Bir insanın toplum duygusunun gelişimini engelleyen nedir? Bunu yapan özellikle insan evladının kendini hayata kibarca davet edilmiş hissetmemesi ve bu yüzden başlangıçtan itibaren sadece kendisini düşünmesi gerektiğini sanmasıdır. Bunu binlerce türde ve değişik şekillerde görmek mümkündür ve sonuçlar da her zaman farklıdır. İşte en önemli vakalar:

Zayıf organları olan çocuklar. Burada yapısal zayıflığı psişik sonuçlardan ayırmak gerekir. Zayıflık yapısaldır, sonuçlar çocuğun kendisinden kaynaklanmaktadır. Psişik durum bu yüzden üçüncü veya dördüncü yaşından önce anlaşılamamaktadır. Yani bu gruba organları zayıf olan çocuklar dâhildir. Solunum, beden duruşu, kalp, merkezi sinir sistemi, iç salgı bezleri, soya çekim ile gelen eksikliklerdir (ya da doğumdan hemen sonra oluşan hastalıklar) bu çocuklar, dış dünyaya başarılı bir şekilde dayanabilmeleri için başlangıçtan itibaren ağır şekilde savaşmak zorunda kalır. Bazı çocuklar bu zorlukları çabucak atlatır ve bu sırada çok büyük başarılar kaydederler. Erken zamanda yaşanan başarılar onların kaderleri için önemlidir. Tüm büyük adamların neredeyse hepsinde bedensel zayıflık görülür; aralarında neredeyse hiç atlet yoktur.

Bakımsız kalan çocuklar. Onların arasında da bu durumu atlatmış ve özel başarılar elde etmiş olanlar vardır. Büyük bir bölümü ise gelişiminde geri kalmakta, cesaretini kaybetmekte, sadece kendisini düşünmekte, başkalarına karşı şüpheyle yaklaşmakta ve kişisel başarı hırsıyla teşvik olmaktadır. Tamamıyla bakımsız kalmış olan bir çocuk düşünülemez çünkü böyle bir çocuk yaşayamaz. Yaşayan her çocuğun en düşük ölçüde de olsa bakıma ihtiyacı vardır; erken yaşta ölen çocukların arasında yüz kızartacak kadar büyük bir sayıda çocuk bakımsızlıktan ölmüştür. Çocuk ise büyük ölçüde bir bakımsızlığı atlatacak durumdadır. Burada da yine farklı gruplar ayırabilmemiz mümkündür. Örneğin evlilik dışı dünyaya gelmiş olan çocuklar. Evlilik dışı olunması zamanımızda kara leke olarak kabul edilmektedir ve çocuk için her zaman zarar getirmektedir. Günümüzün insanı genel olarak tek eşlidir ve bundan dolayı evlilik dışı doğan çocuklara karşı soğukluk duyar. Bu tür çocuklar genelde yetersiz şekilde bakılarak ve yabancı insanlar tarafından beslenerek yetişirler ve daha sonra onlara karşı gösterilen küçümsemenin karşısında çok acı çekerler. Bazı durumlarda çocuklar büyük anne ve babaları tarafından şımartılmaktadır.

Buna bir de kendilerini çok ihmal edilmiş hisseden ve aslında gerçekten de ihmal edilen, öksüz çocuklar eklenir. Zamanımızın gereksinimlerinden ve personelin psikolojik eğitiminin eksik olmasından dolayı birçok yetimhanenin standartları yeterli olmamaktadır. Yetimler, toplumun onlara bakma zorunlulukları olduğunun gayet farkındadır. Yani hayatlarının sorumluluğunu başkalarına bırakmaktadırlar. Böylece şımartılmış yaşam stilini

benimserler ve diğer insanların onlara bakmak zorunda oldukları fikrine sahip olurlar. Aynı şekilde bu gruba ait olan çocuklar çirkin olan çocuklardır. Onların genelde fiziksel kusurları vardır, kulakların, dişlerin, omurganın, kafatası şeklinin hafif anormallikleri vardır. Gerçekte çirkin çocuk baştan itibaren çevresiyle iyi bir ilişki içerisinde değildir ve bunu hisseder. Başkalarına nazaran ihmal edilir, bundan dolayı kırılır, bu yüzden büyük ölçüde kendisini düşünür ve yeterli derecede bir toplum duygusu geliştiremez. Suçlu insanların arasında çok sayıda evlilik dışı, yetim ve çirkin insanlara rastlanır. Özellikle bu üçüncü kategori o kadar göze batmaktadır ki, Lombroso'un bundan dolayı kafası karışmıştır ve "doğuştan suçluyu" keşfettiğini düşünmüştür. Bu bir yanlış anlamadır. Suçluların diğer yarısı bunun aksine özellikle güzel ve çekici insanlardan oluşur. Mahkemedeki duruşmaları sırasında görünüşleriyle toplumun gönüllerini kazanırlar. Onlar zamanında şımartılmış, herkesi kendi taraflarına kazanmayı başaran çocuklardır; herkes onları sevmekte ve hediyelere boğmaktaydı. Bu daha sonra son bulunca ihmal edilme ve kabul edilmeme duygusu ile birlikte, başka türlü elde edemediklerini almak için duyulan karşı konulamaz dürtü aynı oranda güç kazanır. Çoğunlukla suçluların bakımsız mı şımartılmış mı olup olmadıklarını anlamak mümkündür. Şımartılmış çocuklar grubu en büyüğüdür, organları zayıf olanlarınki oldukça küçük ve bakımsız kalan çocukların grubu ortada yer almaktadır.

Şımartılmış çocuklar genelde büyükanne ve büyükbabaları tarafından şımartılmıştır ya tek çocuktur ya da en büyük çocuktur. Bakımsız kalan çocukların arasında birçok erkek çocuğun

arasında tek başına bulunan kız çocuğu, zayıf organları olan çocukların arasında dezavantajlarını her zaman yük olarak hisseden çocuklar vardır. Kendi çıkarlarımızı başkalarının çıkarlarına karşı kullanma eğilimini her insan bilir. Ona memnuniyetle "varlığını sürdürme güdüsü" denir. Fakat bu tamamen yanlış bir ilişkidir. Başkalarıyla ve başkaları için yaşayan insanlar kendileri de yaşamalı ve yetişebilmelidir ve bu yüzden ruh yaşantısındaki ben-sen aykırılığı karakter gelişiminin bir temel hatasıdır.

Sinirlilik ve nevroza sadece az faal olan şımarık çocuklar yatkındır. Sonunda suçlu olan çocuklar çok faal olan şımarık ya da bakımsız kalan çocuklardır. Suçluluk aynı nevroz gibi kendini, ancak sübjektif açıdan zor olarak görülen durumlarda, örneğin bir çocuğun okulda veya evde gerçekten veya kuruntu sonucu kendini hırsızlığa uğramış hissedip, o da bu durumda kendini zenginleştirmek için başkalarından çalmaya başladığında, ifade eder. Suç işleyen insanın toplum duygusu azdır ama etkinlik dürtüsü çoktur. Hangi durumun suç eğilimli hareketlerde bulunmaya sebep olduğunu ve bu tür durumlarda hangi tehlikelerin mevcut olduğu elbette ki suçlunun fikirlerine bağlıdır büyük ölçüde. Tehlikelerin çıkacağını bekleyince her zaman suç işlemek için belli bir sebep bulunacaktır ve aynı zamanda bu hareketin kendisi için kişisel bir başarı olduğu düşünülecektir. Çoğunlukla ilk işlenen suç gerçekte ilk suç değildir. Evdeki yaşamda, ailenin kurallarına uymayan çocuklar herhangi bir şeyi; meyve, şekerleme, pasta v.s. aşırmaya eğilim gösterirler. Bu bağlamda eğitimciler sık sık büyük hatalarda bulunurlar, örneğin her şeyi dolaba kilitleyerek ve böylece ihmal edilme duygusunu pekiştirerek.

Çocuğu, kendiliğinden doğru davranacak şekilde yetiştirmek en doğrusudur. Genç suçluların az çok güvenilir özgeçmişlerini ele geçirenler her seferinde suça eğilimin ne kadar erken yaşta meydana çıktığını görünce şaşırır. Elbette tüm çocuk hırsızlıklarının tümünün önemi aynı değildir; bazen yaşananlar gelip geçici şaşkınlıklardır ve çocuk kolayca kurtulur; fakat bazen de suç dolu bir kariyerin başlangıcıdır.

Şaşılacak sayıda çok çocuk bugüne kadar en az bir kere küçük miktarda para çalmıştır veya ufak çaplı hilekârlıklarda bulunmuştur. Şimdi hem baba hem de oğul hırsızlık yapıyorsa baba, bunun irsi olduğuna inanır, çünkü çocukların yüzde doksanının ara sıra aşırdıklarını bilmez. Çocukların hırsızlık yapıp şekerleme yeme eğilimlerini önlemenin en iyi yolu, onların istediklerini özgürce almalarına izin vermektir. Gerçek suç ancak toplum duygusunun normal gelişimi bölündüğü zaman ve insan görünüşe göre ağır bir sorun ile karşı karşıya kaldığı zaman oluşur. Okuldaki hırsızlıklar çoğunlukla küçük bir kardeşin doğmasıyla ya da başka bir ihmal duygusuyla başlar. Örneğin: 20 yaşındaki bir erkek çocuğu, danışmak için tek başına gelen annesi tarafından şu şekilde tarif edilir: 15'inci yaşından sonra her hafta evden kaçmıştır. (Bu onun anne baba evinden hoşlanmadığını gösterir.) Annesi onu hep aramak zorunda kalır ve onu bazen diskolarda bulur. Sanki onu ne zaman nerde araması gerektiğini hep biliyormuş gibi görünmektedir. (Çocuk muhtemelen annesine onu nerede bulabileceğine dair ya da nerede bulunmak istediğine dair ipuçları vermektedir!) Bu zaman zarfında hep, ya an-

nesinden ya da diğer aile üyelerinden ama hep annesinin çalınanı geri vereceğinden emin olduğu insanlardan hırsızlık yapmıştır.

Doğru şekilde bakılırsa olaya işlediği tüm suçlar annesine yönelik saldırılardır. Yani onunla ilgili bir sorunu olması gerekmektedir. O, iki erkek kardeşten büyük olanıdır, kardeşi ondan iki yaş küçüktür. Annesi küçük kardeşini hiçbir zaman kıskanmadığını iddia eder; fakat bu çok şey açıklamaz, çünkü kadın elbette ki tüm olayı olduğundan daha karmaşık göstermek istemektedir. Çocuk okulun en iyi öğrencilerinden biriymiş; kardeşi de iyi bir öğrenciymiş. 15 yaşında iken ebeveynleri ellerindeki mal ve mülklerini kaybetmişlerdir ve o okuldan ayrıldığı zaman anne babası para kazanabilmesi için ona bir iş bulmaya çalışmışlar. Fakat o her yerden kaçmaktadır. Şu anda çok ihtiyaçları vardır ama o çalışmadığı için hırsızlık yapmaktadır. Küçük kardeş bir iş bulmuştur ve sadık bir şekilde mesleğini icra etmektedir. Son derece güzel şekilde gelişmekte ve kazandığı paranın bir kısmını biriktirmektedir. Küçük kardeş büyüğünü bu hırsızlık turlarından bir kere daha geri döndüğünde dövmekle tehdit etmiştir. Yani, fiziksel açıdan da güç onun elindedir, bu da yaşça büyük olan için zor kaldırılabilir bir durum teşkil etmektedir. Bu çocuğa kibar bir şekilde ve sorumluluğunu uyandıracak şekilde, yaşam stilinin kurbanı olduğunu anlatmak gerekir. Ona şunu anlatmıştım: "Kardeşinizin durumu sizinkinden iyi olursa siz her zaman hırsızlık yapacaksınız!" O bunu inkar etmişti fakat ben iddiamda ısrar ediyorum. Belki günün birinde haksız olduğumu bana gösterir.

BAŞKA BİR ÖRNEK: Bir kız çocuğu bir adada yaşar gibi tek başına annesiyle yetişmiştir. Annesi evliliğinde çok mutsuzdu; hayal kırıklığına uğramıştı, sertleşmişti, bazen sadist yanlar sergiliyordu. Zaman zaman çocuğu şımartıyor, ona her istediğini veriyordu.

Çocuk 14 yaşına gelince özel bir okula başlamıştır ve orada anlamsız küçük hırsızlıklar yapmıştır. Örneğin pazarda bir tezgahtan kurşun kalem aldığı ortaya çıkmıştır. Okulun müdiresi, o kız çocuğunu okulda tutma konusunda endişeleri olduğu için bana yönelmişti. Bana çocuk kendini okulda ihmal edilmiş hissediyor gibi geldi. Zayıf notlarından dolayı kendisinden küçük yaştaki kızların yanına oturtulmuştu ve orada kendini aşağılanmış ve köşeye sıkıştırılmış hissediyordu. Onu yaşça büyük kızların yanına oturtmayı ve okuldaki eksiklerini tamamlaması için ona zaman tanımayı önerdim. O günden sonra kız bir daha hırsızlık yapmadı.

Ondan sonra fark edilen hırsızlığının adet dönemi sırasında meydana gelmesi dikkat çekicidir. Suç bilimcileri birçok alışveriş merkezleri hırsızlıklarının kadınlar tarafından "kritik günleri" sırasında gerçekleştiğini bilir. Sebebi organik değildir, kadınlar bu günlerinde kendilerini ihmal edilmiş ve haksızlığa uğramış hisseder. Ben, söz konusu olan kız çocuğunun da diğer hırsızlıklarını adet dönemi sırasında yapmış olduğunu tahmin ediyorum. Ona sordum: "Ne olmak istiyorsun?" "Film yıldızı." Film oyuncusu değil, yıldızı demişti! Yani herkesten üstün olmak, parlamak dileği. Güzel, zeki veya çekici olmamasına rağmen istiyordu bu-

nu. Hırsızlıkların yanı sıra okullarda cinsel suçlar da işlenmektedir. Onları engellemek zordur, çünkü birçok insan bu alanda toplumu çok fazla hesaba katmaz. Cinsellik, özellikle toplum duygusu eksik şekilde gelişmiş ise genelde özel mesele ve gizli bir olay olarak algılanmaktadır. Cinsel hatalarda şunu tavsiye ediyorum: Okulda bu konuyu çok fazla açığa vurmamalıdır. Sorgulama yok, ayrıntıları araştırmak yok. Çünkü her zaman, buna hiç başlamamış olmayı dileme noktası gelir. Giderek daha fazla eğitim personeli ve çocuk bu tür araştırmalara dahil edilir, bütün okul karışır ve aylarca herkes duygusal karmaşa içerisinde olur. Okul mümkün olduğu kadarıyla bu tür ve benzeri sorunlardan uzak durmalı; en kötü ihtimalle çocuklar okuldan atılmalıdır.

Tedavi yöntemi olarak cinsel aydınlatma, çok fazla yarar getirmez. Buna rağmen kız okullarında cinsel eğitimi dâhil etmek ve bunun bayan personel tarafından açıklanması yararlı olabilir. Erkek okullarında bu görevi bir doktor üstlenmelidir. Elbette çocuklara temel ilke olarak ilk önce, cinselliğin, tamamen bedensel olup bir aşk ilişkisinin dışında ve tek başına bir insanın görevi olarak değil, aynı düşünceleri paylaşan iki ayrı cins kişinin görevi olarak, bilmelidir. Ancak aşk ilişkilerinde bulunması gerektiği öğretilmelidir. Cinsel yol ile bulaşan hastalıklar ancak sevgisiz cinsel ilişkide bulunulduğu için yayılabilmektedir.

Suçlu insanlar hep benzer suçlar işler: Bir yankesici her zaman bir yankesicidir, bir dolandırıcı her zaman bir dolandırıcı, bir cinsel suçlu her zaman bir cinsel suçludur. Bu bir efsanedeki gibi dikkat çekicidir: Aslan, tilki, eşek onları önceden tanırız ve

herkes hangi hayvanın nasıl davranacağını bilir. Değişikliklerden oluşan geniş bir yolu ancak toplum duygusu sunmaktadır. Suç eğilimini toplum duygusundan yoksun faal insanların mesleği olarak görmek mümkündür. "Profesyonel suçlu" kelime de oradan gelmektedir. Yönü dış etkiler tarafından değiştirilmezse, suçluların büyük kısmı yollarında devam ederler. İstatistiklerde çözülemeyen suçların oranı yüzde 40 olarak belirtilmektedir. Bunların büyük bir kısmı profesyonel suçlular hesabına dâhildir. Suçlular kendi fikirlerini paylaşan insanlarla olan ilişkilerine mecburdurlar. Suçlu bir insanın dürüst bir insanla arkadaş olması durumu çok nadirdir. Tüm suçlular hayata yetersiz şekilde hazırlanmıştır. Yüzde ellisi eğitim görmemiş olan işçilerdir. Genel olarak aşkta da çok fazla başarılı olamamışlardır; suçluların yüzde ellisi tutuklandıkları zaman cinsel bir hastalığın sahibidirler.

Bir insan nasıl suç işlemeye başlar? Örneğin bir kız nasıl olur da kendisini satmaya kalkışır? Basitleştirilmiş bir şekilde: Zorunluluktan dememeli, çünkü en büyük zorluklara rağmen hayat kadınlığı yapmaya kesinlikle yanaşmayan çok sayıda kız vardır. Ancak çocukluklarında kız olarak onurları zedelenmiş olan kızlar fuhşa eğilim gösterir. Çoğunlukla onların çevresinde kızlar değersiz olarak görülmüş ya da babaları ya da erkek kardeşleri tarafından acımasızca cinsel istismara uğramışlardır. Bu yüzden hayat kadınlarına ancak kaybettiklerini sandıkları onurlarını onlara geri vererek yardımcı olunabilmektedir. Çoğu zaman bu kadınlar çok erken yaşlarda cinsel hastalıklardan birine yakalanmışlardır ve bu hastalığı yaymanın intikamını güderler. Bu diğer kişilerle olan kaybedilmiş eşitlikleri geri kazanma yolunda hatalı bir girişimdir.

Evde, okulda veya mesleklerinde kabul edilme umudunu yitirmiş olan, artık şefkat ve sıcaklık aramayan ama bedenlerinin hala değerli olduğunu anlayan kızlar, çoğunlukla ancak fuhuş yolunu görmektedirler. Bu nedenle bir kızın hiçbir zaman kabul edilme ve değerli olma umudunu kaybetmemesine özen göstermeliyiz.

Evlere giren hırsız olma yolu tuhaftır. Eve giren hırsızlar suçlu insanların arasında bir istisnadır: O her zaman zekidir ve çocukluğunda ifade bulan büyük bir yeteneğe sahiptir. Her türlü işçilikte kendini evindeymiş gibi hisseder, yetenekli bir el işçisidir. Fakat her ne kadar diğer suçlulara nazaran daha çok yeteneğe sahip olsa da çok büyük bir toplum duygusuna sahip değildir. Onu yeniden doğru yola sevk etmek diğerlerinden çok daha kolaydır. Suç bilimi açısından evlere giren hırsızların, 30. Yaşlarına ulaştıkları zaman hırsızlık yapmayı bırakıp, evlendikleri, dürüst bir meslek edindikleri ve suçlardan yoksun düzenli bir hayat sürdükleri bilinmektedir. Evlere giren hırsızlar muhtemelen üstünlük hırslarını başka insanlardan daha zeki ve yetenekli olduklarını ispatlayarak tatmin etmeye çalışmaktadırlar. Fakat otuz yaşına geldiklerinde artık eskisi kadar hızlı koşamadıklarını, atlayamadıklarını, tırmanamadıklarını fark ederler; üstünlükleri tehlikeye girmiş görünür ve birden tüm bunlardan artık hoşlanmamaya başlarlar.

Evlere giren hırsızlar çoğunlukla becerilerinden ve fikir zenginliklerinden dolayı insana sempatik gelirler. Tanıdığım bir hırsız, kısa aralıklarla 20 yıl hapis yatmıştı ve hâkimler tarafında umutsuz vaka olarak damgalanmıştı. Beş yıl süren son hapishane

sürecinde kendini geliştirmeye başlamıştı. En çok bireysel psikolojiden etkilenerek, psikolojik edebiyat hakkında her şeyi okumuştu. Hapishaneden benimle görüşmek istediğine dair bir mektup yazmıştı. Sohbet ettik ve bana tüm hayat hikayesini anlattı. Hayat hikayesinde çalıntı mal satan kişinin rolü ön plandaydı. Bu kişi hırsızı köşeye sıkıştırıyor, onu ele vermekle tehdit ediyor ve daha fazla suç işlemesi için ona fikir veriyordu. Hapisten çıktıktan sonra beni ziyarete gelen bu adamla bağlantı halinde kalmıştım. Son derece ekonomik sıkıntı içerisinde bulunuyordu ve bu yüzden onu bahçıvan olarak işe aldım. Her konuda bilgi sahibiydi ve ıssız, yabanileşmiş bir araziyi muhteşem bir bahçe haline getirdi. Su kuyusu açtı, bir ev yaptı, çalılar dikti. Şu anda bütün güvenime sahiptir.

Bir katilin ruhsal tutumu çok daha karmaşıktır. Çoğunlukla o intikam hırsı güden, hiç bir şeyden çekinmeyen bir bireydir. Aslında o bir korkaktır. Katiller uzun süre önceden plan yapar, saldırı şeklinde hareket eder, silahlı olarak silahsız ve savunmasız insanlara saldırır. Çok sayıda insan, buna yetişkinler de dahil, insan öldürmenin cesaret gerektirdiğine inanır. Fakat her çocuk aslında korku ve cesaretsizlikten dolayı katil olunduğunu bilmelidir. Böylelikle, bu tür "kahramanlıkları" cazip bulan bazıları bu yola çıkmayacaktır.

Suç eğilimi ile bağlantılı olarak, sık sık filmlerin, asi romanların, kötü arkadaşların, gazetelerin v.s. kötü etkilerinden ve teşvikinden bahsedilmektedir. Çekicilik sorunu ise ikincil bir sorundur, çünkü çocuklar etkilere ancak yaşam stillerine uygun

olarak tepki verirler. Ancak suç içeren bir kariyer seçmiş olan bir çocuk kötü örneklerden etkilenir. İşbirlikçi, hayatta sağlam duran çocuk, ne filmlerden ne kitaplardan ne de tiyatrodan etkilenmez.

Tüm suçluları, bireysel psikolojik açıdan hayatlarını, kendileri ikna olacak şekilde gözlerinin önüne serilebilirse, tedavi etmek mümkündür. Örneğin hırsızlar bazen, onları küçüklüklerinde çok fazla şımarttığı için annelerinin suçlu oldukları fikrine kendileri varmaktadırlar. Suçlu insanların düşünceleri sık sık bu konularla ilgilidir.

YİRMİ ALTINCI SORU: *17 yaşındaki bir erkek çocuğu, bitirme sınavından iki yıl önce aniden bir sinir krizi geçirir. Cesaretini kaybetmiş ve morali bozuk görünmektedir. Ebeveynleri onu okuldan alır ve yanında özel bir öğretmen olmak üzere onu bir kaplıcaya gönderir. Doktor, çocuğun bir hava değişimine ihtiyacı olduğu fikrindedir. Ayrıca muhtemel doğabilecek aşk ilişkilerine de izin verilmeliymiş. İki ay sonra çocuk eve, öncekinden daha sinirli ve çalışmaya hazır olmayan bir şekilde döner. Bunun üzerinde lüks bir gemide uzun bir deniz yolculuğu hazırlığına başlanır. Bu durumda bu tedavi girişimi doğru mudur?*

YANIT: Elbette ki yanlıştır; bu kesinlikle bir tedavi girişimi değildir. Görünüşe bakılırsa bu çocuk, 17 yaşına kadar büyük ölçüde çözmüş olması gereken, tüm yaşam sorunları karşısında çaresiz kalmıştır. Fakat hayata karşı temel tutum çok daha önce

belirlenmiştir. Seneler öncesinde, hayatlarında ilk defa bir aslan gösterdiğim beş yaşındaki çocuklarla bir deney yapmıştım. Aslan kafesine götürdüğüm ilk erkek çocuğu hemen şöyle dedi: "Sanırım hemen eve dönmek daha iyi olur!" Daha sonra da her şeyden korkuyor, tüm sorunlardan mümkün olduğu kadar kaçmaya çalışıyordu. İkinci çocuk aslanı gördü, titremeye başladı ve dedi ki: "Çok sevinçliyim." O da ilk çocuk kadar korkuyordu fakat korkusunu gizlemeye çalışıyordu. Üçüncüsü bir müddet aslana baktı, sonra bana döndü ve dedi ki: "Ona tüküreyim mi?" O aktif bir tipti.

Bizim hastamız muhtemelen bir başarısızlık yaşamıştır ve o günden sonra riske girmeye cesaret edemiyordur. Onun dikkatini başka yerlere çekerek onu memnun etmek mümkün olmayacaktır. Çünkü o başarılı olmak istemekte, o bir rol oynamak istemektedir. Onun dikkatini başka yerlere çekmek yerine onu usulca doğru yola yönlendirmek daha akılıca olur. Aşk ilişkileri de bir sonuç vermeyecektir. Bu çocuk özgüven eksikliğinden dolayı para ile satın alınabilen sevgilerle yetinecektir ve böylece geniş çaplı olan sevgi konusu saf bir cinselliğe indirgenmiş olacaktır. Tüm tedavi girişimi baştan sona yanlıştır. O çocuğu, kendi gücüyle hatalarından kurtulmak için gerekirse en eski çocukluk anılarının ve rüyalarının yardımları yoluyla ikna etmek gerekirdi. Bu çocuk kesinlikle her zaman tehlikede olduğunun rüyasının görecektir.

YİRMİ YEDİNCİ SORU: *a) Ölüm korkusu nevrozlarda ne tür bir rol oynar? Bu korku, başkalarına karşı duyulan ölüm isteklerinin bir sonucu olabilir mi?*

b) Kabızlık psikolojik araçlar vasıtasıyla ne derece tedavi edilebilir? Ve Freud'un anal erotizm ile pintilik arasındaki bağlantı hakkındaki öğretisi doğru mudur?

c) Nevrozların tedavisinin bir yaş sınırı var mıdır?

YANIT: a) Ölüm korkusu her zaman bir rol oynar. Lisedeki bir bayan öğretmen işten çıkarılmıştı. Başka bir iş arayışına girdi ve zar zor, yine bir okulda olmak üzere bir stenograf işi bulmuştu. Şimdi yazı yazmak için sandalyesinde oturduğu zaman bazen, eğer o sandalyede oturmaya devam ederse öleceği korkusuna kapılmaktadır. Böylece kendini rahatlatmış oluyor: Ona rapor verilmek, onu kur'a göndermek zorunda kalınır. Ayrıca belirtileriyle şunu göstermektedir: Burada oturup yazı yazmak zorunda olmak benim için ölmek kadar kötüdür.

Genel olarak ölüm korkusunun anlamı şudur: Bir insan hayatında artık ilerleme çabasını gösterecek durumda değildir. Artık başarılı olamama duygusu, hayatın en temel gereksinimlerinden birini kaybetmiş olma, ölüme benzer bir anlam taşımaktadır. Fakat hasta ölüm korkusu yaşıyorsa yeniden başarıya ulaşma yani hayattaki tüm başarısızlıklardan kaçınmanın umudunu elde etmiş olur. Bu başka nevrozlar için de karakteristik bir özelliktir. Başkalarının ölümlerinin istenmesiyle herhangi bir bağlantısı bulunmamaktadır.

b) Psişik sebeplere dayalı, çocuklarda olduğu kadar yetişkinlerde de bir kabızlık şekli vardır. Freud'un hatası tek yönlülüğünden kaynaklanmaktadır. Hayattan kendilerini geri çekmek isteyen insanların, otomatikman ve ısrarlı bir şekilde tüm organlarını kilitleyebildiklerini unutmaktadır. Artık ağızlarını açacak durumda değildirler, elleri yumruk olmuş şekilde yürürler, her şeyden kendilerini soyutlarlar. Freud'un çıkarmış olduğu hatalı sonuç cinsel libidoya karşı genel tutumundan kaynaklanmaktadır. Bağırsaklarını boşaltma ve belki de dışkılarını tutarken özel bir haz duyan insanlarla tanışmıştır. fakat söz konusu olan cinsel bir haz değildir. Embriyolojik açıdan boşaltım ve cinsel organların gelişimi aynı eğilime dayanmaktadır. Bu bağlantı bazı insanlarda diğer insanlara nazaran daha güçlü olabilir ve onlar onu kullanabilirler (sahip olma ve kullanma psikolojisi arasındaki fark buradadır.) Başkaları aynı duygulara sahiptir ve onları kullanmaz. Zayıf bir sindirim sistemiyle doğmuş olan insanlar, yani her türlü besini kaldıramayan insanlar, yiyecek olan maddelere karşı yoğun bir ilgi geliştirir. Belli bir manada onlar ihmale uğramaktan, açlıktan ölmekten korkarlar. Daha iki ve üç yaşlarında olan çocuklarda bile para düşüncesi yemek düşüncesiyle birleştiği için – "Anne bana elma satın al!" – bu tür insanlar çoğunlukla aynı zamanda paraya ve parayı biriktirmeye yönelik yoğun bir ilgi beslerler. Nevrozlu insanlar her zaman ihmal edildiklerini düşünürler ve böylece her şeyi elde tutma ve kendilerine çekme eğilimine sahiptirler. Örneğin eski giysilerini, mobilyalarını, şapkalarını ellerinde tutarlar ve bir diş kaybettiklerinde son derece yoğun bir şekilde üzüntü duyabilirler. Bir çok nevrozlu insan

paraya çok bağlıdır, çünkü şu şekilde düşünürler: Ben zayıfım ama parayla güçlüyüm. Bunlar, paralarını kaybettikleri zaman tutunacak dalları kalmayan insanlardır.

c) Nevroz terapisi için bir yaş sınırlaması yoktur. Kısa bir süre önce 75 yaşındaki bir erkek hastamı alan korkusundan kurtardım. Üretken bir şekilde düşünecek durumda olduğu müddetçe bir insanı nevrozdan kurtarmak mümkündür.

YİRMİ SEKİZİNCİ SORU: *22 yaşında olup, iki erkek kardeşi ve iki kız kardeşi olan bir genç kız son derede güçlü bir cinsel dürtüye sahiptir ve anne babasının titiz gözetimlerine rağmen her erkekle beraber olur. Şişman, entelektüel ve belki de biraz geri kalmıştır. Ruh hali değişkendir ama girişkendir. Herhangi bir psişik tedavinin ona yardımı olur mu?*

YANIT: güçlü veya zayıf cinsel dürtü kavramlarını artık kullanmamak gerekir. Cinsel dürtü değişkendir. Çok sayıda insan kendilerinde güçlü veya zayıf bir cinsel dürtü olduğunu kurarlar. İş yerinde hiçbir cinsel dürtü hissedilmemektedir. Eğer onun son derece önemli olduğu düşünülürse ve sürekli insanın aklı orada olursa o zaman sanki güçlü bir cinsel dürtü söz konusuymuş gibi gelir. Belirtileri ise söz konusu olan insanın fikrine bağlıdır. Şımartılmış olan çocuklar her türlü isteklerinin tatmin olmasını isterler ve bundan dolayı özellikle güçlü dürtülere sahip olduklarını düşünürler.

Söz konusu olan bu olayda da aklımıza çok güçlü bir cinsel dürtü gelmemelidir. Kızın çıkmış olduğu gezintiler, tüm aileyi

heyecanlandıran ve çıldırtan patlamalardır. O, cinsel dürtüsünü de tatmin edecek bir evlilik değil, başkalarını üzmenin yollarını aramaktadır. Söz konusu olan genellikle fahişelik ilkesidir: İntikam için fahişeliktir. Bu kız ayrıca bu davranışıyla kendinin güzel olduğu, başkaları için önemli olduğu duygusunu elde etmiş olmaktadır. Bir erkek tarafından seçilme isteğini kızın kendisi güçlü bir cinsel dürtü olarak algılayabilir. "Hatıra" biriktiren ve onlardan yola çıkarak fetihlerinin sayılarına dayanarak kendi değerlerini biçen kızlar vardır. Bu kızlara, bir erkeğin, çok sayıda erkekten daha fazla olduğunu anlatmak gerekir. Aynı şey elbette kadınlarla olan ilişkiler bağlamında erkekler için de geçerlidir. Söz konusu kız muhtemelen sadece ailesini tahrik etmek istiyordur. Ailenin cinsellik konusunda özellikle çekingen olduğu da belli olursa bu tahmin kesinlik kazanırdı.

YİRMİ DOKUZUNCU SORU: *On bir yaşındaki bir erkek çocuğu okulda bir soruya cevap vermesi gerektiği anda ağlamaya başlar. Ezberlemiş olduklarını ise ağlamadan sayabilmektedir. Kendisinden yaşça küçük olan öğrenci arkadaşlarına karşı ulaşılamaz şekilde davranmaktadır. Önemsiz olan ufak tefek bir olaydan dolayı bir keresinde o kadar sinirlendi ki ormana kaçıp bir buçuk gün geri gelmedi.*

YANIT: Çocuk, ağlamasıyla, diğerlerini zayıflığından dolayı etkilemek istediğini gösterir. Muhtemelen ağlamak onun için bir şeyleri elde etmenin yoludur. Öğretmeni onu tanır ve ona ya hiçbir şey sormaz veya çok dikkatli bir şekilde soru sorar. Çocuk

kendinden zayıflara karşı öfkeyle tepki vermektedir; yani onlara karşı da hiç özgüveni yoktur. Kendisini hakarete uğramış hissettiği zaman mızmızlanmasına güvenir ve diğerlerinin korkması ve onun için endişe duymaları için kaçar. Diğerlerini yumuşatır ve onların ilgisini kendini acınası bir hale sokarak elde eder. O, daha sonra belki bir intihar girişiminde bulunacak olan insanlardandır. Buna rağmen, kaçmasıyla, daha küçüklere karşı öfkesiyle ve ağlamasıyla kendini ortaya koyan bir aktivite göstermektedir. Ona yardım etmek muhtemelen çok zor olmayacaktır.

OTUZUNCU SORU: *14 yaşındaki bir erkek çocuğu okulda (ilkokulda) tamamen başarısızlığa uğramıştır. Neredeyse tüm dersleri zayıftır. Ona karşı kendilerini savunacak durumda olmayan çocuklara, onlardan daha büyük ve daha güçlü olduğu için eziyet eder. Ancak yaramazlık yapmakta ve başkalarını da yaramazlık yapmaya yöneltmektedir. Ne nazik konuşmaya ne de sertliğe tepki vermemektedir.*

YANIT: Bu çocuk okuldan atılmak istemektedir. Kendini okul için fazla büyümüş ve yaşlı hissetmekte ve hala okul sırasında oturmanın ona karşı haksızlık olduğunu düşünmektedir. Belki onu sıradaki bir üst okula göndermek onun için daha iyi olurdu. Yaptığı yaramazlıklarını tadını iki kere çıkarmaktadır, çünkü kimsenin onun neden bu şekilde davrandığını anlamadığını fark etmektedir. Onu bu eğlenceden nazik bir şekilde mahrum bırakmak gerekir.

11. ALKOLİZM ÜZERİNE

BAŞKA BAĞIMLILIKLAR – AFYON – KOKAİN

TARTIŞMA: EVLAT EDİNİLMİŞ ÇOCUKLAR - ÖZGECİLİK - MENSTRUASYON

Alkolizm en yaygın olan illetlerden biridir. Çok sayıda insan en büyük mutluluklarını alkolde bulduklarına inanır, geri kalan hiç bir şeyin önemi yoktur. Alkolik bir insanın yaptığı etkiyi incelersek alkolizmin anlamını tüm çıplaklığı ile görürüz. Burada söz konusu olan başkalarına karşı öfkedir. Alkolik olan kişi çoğunlukla kendisi de sebebini bilmemektedir. Fakat o bunu öğrenmelidir, çünkü o zaman bile bu görüşü dikkate almamak için bir sürü bahane uydurmaya devam etmesine rağmen, içme davranışı konusunda kendisini biraz olsun huzursuz hissedecektir.

Sarhoşluk, insanın artık kendi sorumluluğunu taşıyamadığı bir durumdur. Bilinç bulanıklaşır ve insanın kaçınmak istediği sorunlar ve ayrıca etrafındaki insanlara karşı olan saldırıları da ört

bas edilir. Burada da başkalarına karşı duyulan öfke, kendine duyulan öfkeyle bağlantılıdır, çünkü içen insan aslında içerek organizmasına zarar verdiğinin farkındadır. Sarhoşluk sırasında kişilik tüm sorunlardan arınmış vaziyettedir. Bu yüzden şaraba "sorunlardan kurtarıcı" ismi de verilmiştir. Aynı zamanda "in vino veritas" (Gerçek şaraptadır. Ç.N.) bir gerçeklik payı içermektedir, çünkü sarhoşken birçok insan sırlarını açığa vurur, çünkü çekingenlik ortadan kalkar ve bastırılmış öfkeler gün ışığına çıkar.

İçmeye teşvik etmek aslında tüm aşağılık komplekslerin aşılmasında yatmaktadır. Temelinde bu çaba yararlı ve gereklidir. Ama içerken yanlış yöne gider, umumi huzurun hedefinden uzaklaşır ve bu yüzden kısaca söylemek gerekirse alkolizm bir vebadır. Alkol tarafından meydana gelen bedensel zararlar henüz yeterli derecede bilinmemektedir.

Alkol tarafından tahribata uğramayan hiçbir organ yoktur: Beyin, kaslar, solunum organları, böbrekler, cinsel organlar, her insanda özellikle kalıtımdan dolayı zayıf olan organlar hepsi zedelenmektedirler. Sadece bu zarar bile, eziyet çektiren yaşam sorunlarından zaman zaman, korkakça kaçınmanın karşılığında ödenen çok ağır bir bedeldir.

Başka bir sorun toplumda bulunur ama bireyin dünyasına dokunur. Çok sayıda insan alkolün üretimi ya da satışı ile mesleki açıdan meşguldür. Toplumun büyük bir kısmı, alkol tüketimi tamamen ortadan kaldırılsa, işsiz kalır. Şarap ve bira üretimi ekonomik yaşamda ve toplumda çok önemli bir rol oynamakta-

dır. Büyük parasal güçlerle bağlantı halindedir ve onun için kitap, dergi ve çok sayıda başka türlü reklam araçlarını yaymak zor değildir. Bağlamdan koparılmış olan bazı görüşlerimden, sınırlı sayıda alkol tüketiminin yetişkin insanlara her zaman zarar vermediği yönündeki açıklamalarımdan reklam dergilerinde bahsedilmiş böylece beni alkol tüketiminin destekçisiymişim gibi göstererek adım kötüye kullanılmıştır. Elbette ki söz konusu olan büyük bir aldatmadır.

Bazı insanlar huzur düşüncesini o kadar güçlü bir şekilde alkollü içeceklerle bağdaştırır ki, alkolsüz huzuru hayal edemezler. Başkaları o kadar çok içer ki, başka insanlarla ilişki kurmaktan aciz kalırlar; onların adına "sessiz içiciler" denir. Aktif insanlar kelimenin tam manasıyla içtikleri zaman vahşileşir. Daha pasif olan karakterler bazen herhangi bir aktiviteye hazır olabilmek için alkolün cesaretlendirmesine ihtiyaç duyar. Cinsel ilişkiler de bazı insanlar alkollü olarak daha kolay başarılabilirmiş gibi görünmektedir; yine başkalarında alkolün etkisi daha ziyade olumsuz olmaktadır.

Günümüzde olduğu kadar güçlü bir toplumda asıl sorunun nerede olduğunu ayrıntısıyla bulmak mümkün değildir. Chicago'da gerçekleştirilen, alkollüyken bir insanı arabalarıyla ezip ölmesine neden olan erkek ve kız öğrencilerine karşı yürütülen bir mahkeme sırasında hâkim, iyi yetiştirilmiş olan kız çocuklarının bu tür taşkınlıklara seyirci olarak bile olsa nasıl katılabildikleri konusunda duymuş olduğu dehşeti dile getirmiştir. Bunun üzerine kızlardan bir tanesi şunu söyler: "Ne yapabilirdik ki?

Onlarla birlikte içmeyince öğrenciler bizimle ilgilenmiyor." Elbette bu bir özür değildir, fakat sorunun toplumsal sebebine iyi bir örnektir. Sebepler öylesine karmaşık ve birbirleriyle o kadar bağlantılı haldedir ki, alkolizme karşı savaş önlemleri karşıt bir etki bile oluşturabilir, alkolü yasaklama örneğinde görüldüğü gibi. Alkol yasağı ile meydana çıkmış olan "alkol kaçakçısının" işi suç için kaynak oluşturmaktadır. Satılmış olan alkollü içeceklere zehirli maddeler katılmış olduğu için ölçüsüz bir zarar oluşmuştur. Amerika'da çok sayıda insan metil alkol içtikleri için kör olmuştur. Başkaları gizlice, onları çok hasta eden içkiler içmişlerdir ve bundan dolayı arabanın altında kalmışlardır ya da başka türlü ölmüşlerdir, felç olmuşlardır. New York'ta kaldığım ilk akşam ben de kokteyllerin verildiği bir akşam toplantısına katılmıştım. Ardından bütün topluluk bir tiyatroya gitmiştik ve hepsi tek tek uyuyup kalmıştı.

Alkol yasağından dolayı doğan hükümete karşı olan direnç sayesinde alkol sorunu özellikle daha önemli bir hal almaktadır. Suç işleyenlerin sayısı artıyor, "alkol kaçakçıları" silahlanıyor; onlar kanunun dışında bulunmaktadırlar, birkaç yandan kovalanmaktadırlar, fakat toplumsal açıdan onlara göz yumulmaktadır, hatta desteklenmektedirler. Çok sayıda erkek çocuğu daha sonra ne olmak istedikleri sorusuna :"Alkol kaçakçısı" cevabını vermiştir. Hastalarımdan biri bir keresinde seanslarından birine morali çok bozuk şekilde yanıma gelmişti. Moral bozukluğunun sebebini sorduğumda ise şöyle dedi: "Kızgın olmayayım mı? X' in kilerinde 100 şişe şarap var benimse 20 şişem var."

Daha yumuşak, özellikle de bilgilendirme tedbirlerini almak çok daha iyi olmaktadır! Fakat alkol endüstrisinin arkasında bulunan ekonomi dünyası aydınlatmayı engellemektedir. Alkol sorununa genel bakış konusunda söyleyeceklerimiz bu kadar. Şimdi içen kişinin karakterine gelelim: Bu insan ne tür bir insandır? Sarhoşken değil, o sarhoş değilken nasıl bir insandır? Elbette o da şımartılmış çocuktur. Alkolikler genelde kıskançtırlar, hatta o kadar kıskançtırlar ki, cinayet işlemekten bile çekinmezler. Çoğunlukla sosyal temeli olan bir sevgi için hiç anlayışları yoktur. Burada söz konusu olan sadece alkolün sonuçları değildir. Gerçekte bunun nedeni bir başka insanın sevgisini ve saygısının sürekli bir şekilde elde edememe korkusudur. Genel olarak bu korku kıskançlığın en büyük sebeplerinden biridir; şüphelerle ve suçlamalarla eşi, kendini ona nazaran daha büyük gösterebilmek adına, kendinden çok daha küçük hale getirmek için çaba harcanmaktadır. Bazı insanlar genelde ılımlı yaşarlar, fakat özellikle zor olan durumlar karşısında içmeye başlarlar. Yani onlar aktif olan türünden şımartılmış insanlardır, saldırıya geçerler fakat açıkça değil de çoğunlukla içen tarafından bilincine varılmayacak şekilde kapalı olarak. Mahkemelerde sık sık bir mahkûmun daha ılımlı bir ceza alabilmesi için içki bağımlılığını kullanmaya çalışmasına rastlarız. Bireysel psikolojisi açısından durum aslında tam tersidir. Birçok suçlu zaten suç işlemek için çoktan bir plan yapmıştır ve "cesaretlenmek" adına içerler. Bazıları daha ılımlı ceza elde etme unsurlarını bile düşünür.

Övgüye layık birçok sanatçının alkolik olmuş olmaları ve meyhane şarkılarının şiir sanatında bu kadar büyük bir yer kap-

lamaları gerçeği insanı şaşırtmamalıdır. E.T.A Hoffmann, Grabbe, Wilhelm Busch ya da Edgar Allan Poe gibi alkol bağımlılıkları sonucunda mahvolan sanatçılar, benim daha önce anlatmış olduğum faaliyet alanına sahip olan insanlardır. Onlar tek bir yönde alışılmadık olanlara varmaya çalışmışlar, fakat diğer sorunların büyük bir kısmını bir yana itmişlerdir. Alkolik olan insanlar ancak başka alkolik insanlarla arkadaş olup hayatla başa çıkabilirler. Üzücü olan onların, her zaman mutlaka başarısız oldukları, sevgi ve evlilik ilişkileridir. Sosyal bağlamda onlar zavallıdırlar, çoğu ciddi bir aşk ilişkisine başlamaya cesaret bile edemez, aksine tüm kişisel ilişkilerini sarhoşluklarıyla harap ederler. Evliliklerinde başarılı olamayan, fakat aynı zamanda eşlerinden ayrılmaya da güçleri olmayan birçok insan, eşi tarafından evden atılmak için içmeye başlar. Böyle yaparak sorumluluklarından kaçar. Elbette faal olan tipin şımarık ve zayıf insanlarının hepsi alkolik olmaz. Belli bir lezzet tercihinin rolü büyüktür burada ve bu insanlara alkollü içecekler lezzet olarak çok cazip gelmektedir. Burada söz konusu olan doğal, sık sık kalıtımla sahip olunan yapısal bir yaradılıştır.

Buna bir de baştan çıkarılma eklenir. Şımartılmış bir çocuk başkalarının ondan üstün olmalarına ya daonunla alay etmelerine tahammül edemez. Birçok insan içmeyi bir erkeklik kanıtı olarak algılar; gelenek ve şiir sanatı bu algıyı desteklemektedir ve henüz ergenlik çağındaki çok sayıda erkek çocuğu, fakat aynı şekilde kız çocuğu da kendilerini erkek ya da kahraman olarak ispatlamak için çaba harcar. Alkol bağımlısı insanlar genelde içmeyi zorlaştırarak tedavi edilmeye çalışılır. Bu yöntem sorunun köküne in-

memektedir, çünkü alkolik olan insan zaten başarısız bir insan olduğu için içmeye başlamıştır.

Örneğin bir erkek iki yıl boyunca bir sanatoryumda alkolizminden dolayı tedavi edilmiştir ve sonra sağlığına kavuştuğu gerekçesiyle taburcu edilmiştir. Gerçekten de artık içmemektedir. Fakat iki yıl sonra sanatoryuma geri dönmüştür. Bu sefer sanrılar görmektedir. Zengin bir ailenin çocuğudur fakat kardeşi kariyer yaparken o yol alamamıştır ve sonunda bir ofiste yardımcı eleman olmuştur. Kıskançlığından dolayı alkolik olana kadar içmiştir ve hastaneye yatırılmıştır. Taburcu olduktan sonra yol işçisi olarak işe başlamıştır, yani daha da basit bir iş yapmaya başlamıştır ve bundan dolayı da onu hasta eden durum yeniden ortaya çıkmıştır. Bu defa sanrılara kaçışı seçmiştir.

Başka bir vaka: Genç bir erkek tek çocuk olarak annesinin ve on iki yaş büyük ablasının yanında yetişmiştir. Her ikisi tarafından da son derece şımartılmıştır. Yeteneksiz değildir, çok kitap okumaktadır. Fakat eğitiminde ilerleyemez ve mesleki yaşantısında çok başarılı olamaz. Zor durumlarda içmeye başlar. Annesi üzüntüden kahrolur, çünkü babası da içmiştir ve kadın oğlunun da aynı yoldan gitmesinden endişelenmektedir. Ona içmeyi bırakması için yalvarır; sırf içmemesi için ona istediği her şeyi verir. Oğlan giderek çamura daha çok batar, kumara başlar. Anne ona sürekli olarak, artık içmemesi için, para yollar. Yani genç erkek içmeyi olağanüstü, oldukça etkili bir silah olarak kullanmaktadır.

Bir vaka daha: Bir erkek çocuğunun zengin bir amcası vardır. Amca içki içmekte ve bunu yegane şansızlığı olarak görmek-

tedir. Amca bir vasiyetnamede yeğenine tüm mal varlığını bıraktığını yazar, fakat şartı bu çocuğun 24 yaşına kadar kesinlikle içki içmemesidir. Çocuk bu kurala dikkatli bir şekilde uyar. Amca öldükten sonra çocuk mirası aldığı gün sarhoş oluncaya kadar içer - bir başkasının ona hükmetmesine dayanamamaktadır. İçmeye devam eder, evlenir. Bir seyahat dönüşü karısının onu aldatmış olduğunu fark eder. Daha fazla içmeye başlar: İçmesi kronik hale gelir. Alkoliklerin tedavisi ile ilgilenen bir amatör tarafından bizim hastamız da tedavi edilir, bunun üzerine o da başka alkoliklere yardımcı olmaya çalışır. Bu konuda başarılı olamayınca bana gelmişti. Onun intikam duygularından dolayı içtiği meydana çıktı; önce amcasına sonra karısına karşı beslediği intikam duygularından dolayı; amatör doktor tarafından tedavi gördüğü sırada bir kıza âşık olmuştur ve onunla bir ilişkiye başlamıştır. İntikam istekleri bundan dolayı tatmin olmuştu ve bu yüzden içmeyi bırakabilmişti. Fakat o, "mucize doktorun" onu tedavi ettiğine inanmıştı. İçmemeye devam ediyordu ancak ara sıra karısına ihanet ediyordu. Bu ona yetiyordu.

Başka bağımlılık maddeleri: Morfin, afyon ya da kokain bağımlılığın psişik yapısı alkolde olanın aynısıdır. Bu olaylarda da dev organizasyonlar bu bağımlılık maddelerini yaymaya çalışmaktadır. Adamlarını, hizmetlerini sivil şahıslara sunmak üzere kafeterya ve otellere göndermektedir. Bu tehlikeler tüketici için içen kişilerinkine nazaran daha büyüktür. Milletler cemiyeti bu yüzden bu sorunu ele alıp çözüm üretmeye çalışmıştır ama maalesef uygun araç gereçlere sahip değildir. Gerçekten önlemi an-

cak okullar sağlayabilir. Morfin ve afyon bağımlıların tedavisi gerçekten çok zordur. Tedavi sırasında bağımlılar çok fazla acı çekmektedirler; korkunç, zavallı bir hale gelmekte, tüm toplumsal duygularını, tüm vicdanlarını kaybetmektedirler. Yeniden zehrin tadını alabilmek için yalan söylerler, hırsızlık yaparlar, cinayet işlerler, kaçarlar. Harvard Üniversitesinden Doktor Alexandra Adler morfin kullananlara morfin verilmediği zaman bir su zehirlenmesinin meydana geldiğini ispatlamıştır ve bu zehirlenme belli iğnelerle engellendiği takdirde, hasta normalde yaşayacak olduğu acıları yaşamayacağı şekilde, ondan morfini esirgemek mümkündür. Fakat burada da morfinin esirgenmesi yeterli değildir, çünkü bu bağımlılık da bir yaşam korkusunun ifadesidir. İnsan hayatta artık yolunu bulamamaktadır ve az veya çok tesadüfî bir şekilde, sorunlarını unutmasına ve onun yerine ona bir sıcaklık, sorunsuzluk ve hafiflik duygusu sağlayan bu madde ile temas etmektedir.

O bu duyguya karşı koyamaz. Çekiciliği o kadar büyüktür ki, meslekleri gereği morfine ulaşabilen insanlar, örneğin doktorlar, eczacılar ya da morfin bağımlısı insanların yakınları sıklıkla kendileri de morfin bağımlısı olur. Morfin kullanımı her zaman aileye, mesleğe, topluma bir saldırıdır. Saldırıya uğrayan çoğu zaman saldıranı tedavi etmeye çalışır, bu konuda başarısız olur ve intikam almak için kendisi bağımlı olur. Tüm morfin bağımlıları hırslıdır; bu yüzden onlara çoğunlukla yüksek mevkilerde rastlamak mümkündür. Çoğu zaman faaliyetlerinin sebeplerinin morfin olduğunu düşünürler halbuki bunun sebebi onların yetenek-

leridir. Yüksek mevkide görevli olan bir diplomat, zaman zaman açıklaması olmayan ağır sancılar çektiğinden dolayı bana sevk edilmiştir. Tespit ettiğim kadarıyla morfin bağımlısıydı ve sancılar hep uzun bir süre morfin almadığı zaman ortaya çıkıyordu. Karısı onu aldattıktan sonra bağımlı olmuştu. O andan itibaren sanki sürekli ihanete uğruyormuş gibi hissediyordu ve bağımlılığından bir türlü kurtulamıyordu. Fakat bu ihanetler sadece onun bilinçaltında mevcuttu, gerçekte yoklardı. Aşırı beklentileri olmayan insanlar kolay kolay ihmal edilmiş hissetmezler kendilerini. Yani bireysel psikoloji yardımıyla sağlığına kavuşan biri her zaman yeniden hasta olma ihtimalini göz önünde bulundurmalıdır.

Kokain kullanımı morfin kullanımından çok daha zararlıdır. Bu tür hastaların yüzde 90'ı mahvolmakta ancak yüzde 10'u kurtulmaktaymış. Fakat psikiyatrların bu alanda tecrübeleri çok azdır, çünkü hastaların durumu o kadar çabuk kötüye gider ki, nadiren tedavi için gelirler. Tüm uyuşturucu maddelere karşın ancak aydınlatma etkili olur. Bira ve şarap konusunda öncellikle insanları daha az kullanıma teşvik edebiliriz, bir anda milyonlarca insanın elinden ekmeğini almak pek mümkün olmayacaktır. Günümüzde bu sorun en iyi İsveç'te çözülmüştür, daha yeni Amerikan yasalaşma ile aynı yönü hedeflemektedir. Okula, alkoliklerin ve uyuşturucu bağımlıların kendilerinden oluştukları tüm şımarık çocukları işbirliği için kazanma görevi düşmektedir.

OTUZ BİRİNCİ SORU: *17 yaşındaki bir lise öğrencisi çalışırken aniden çok fazla yorulmaya başlamıştır. O daha önce iyi bir öğrenciymiş. Şimdi artık hiçbir görevini yerine getirmemektedir. Okulu bırakmak zorunda kalır ve bir ofiste çalışmaya başlar. Çok isteksiz bir şekilde çalışır. Babasıyla artık anlaşamamaktadır. Tuhaf bir insan haline gelmiştir, suskun ve içine kapanıktır. Ne yapılmalıdır?*

YANIT: Burada muhtemelen bir şizofreni söz konusudur. Genç bir insanın davranışlarının 20'inci yaşından önce değişmesi nadir görülen bir şey değildir. Kilo verir, içine kapanır, başka insanlarla temastan kaçınmaya başlar, vücut temizliğini ihmal eder ve etrafındaki hiç kimse bu karakter değişiminin sebebinin bir akıl hastalığı olabileceği konusunda şüphe duymaz. Bu tür hastalar çoğunlukla daha önce son derece düzgün çocuklardır ve kendi içlerinde kendini yüceltme idealinin kültürünü geliştirirler. Çöküş ondan sonra ufacık bir zorluktan dolayı meydana gelebilir. Bu durumda zorluğun ne tür bir zorluk olduğunu bilmeyiz. Muhtemelen söz konusu olan çok yüksek tutulmuş hedeflerle ilgili şu veya bu hayal kırıklığıdır. Bu tür bir çocuğun ciddi bir tıbbi tedaviye ihtiyacı vardır, aksi takdirde mahvolur.

Bu ani başarısız olma durumu için başka bir olası sebep de epilepsinin özel bir şeklidir. Bundan özellikle hafıza etkilenmektedir ama başka zihinsel işlevler de geriler. Bu tür sonuçları olan krizler bazen geceleri gerçekleşir ve o zaman fark edilmezler. Yani bu olasılık da göz önünde bulundurulmalıdır.

OTUZ İKİNCİ SORU: *Bizim okulumuzda evlatlık edinmiş çocukların sıkça sorun çıkarması söz konusudur: uyumsuzluk, pasiflik, küçük hırsızlıklara eğilim ve yalancılık gibi. Profesör Adler çocukların evlat edinilmesi konusunda ne düşünüyor? Çocuklara baştan itibaren evlat edinildikleri söylenmeli midir?*

YANIT: Şüphesiz çocuğa mümkün olduğu kadar erken bir zamanda ailedeki yeri hakkında doğruyu söylemek en doğrusudur, bu iki sebepten dolayı yapılmalıdır:

1.Çocuk bunu mutlaka hisseder.

2.Evlat edinilmeyen fakat ebeveynlerinin gerçek çocukları olmadıklarını hayal eden çok sayıda çocuk vardır. Onlar, şanssız bir tesadüf sonucunda ya da başka türlü bir durumdan ötürü anne babalarının ellerine geçmiş olduklarını düşünürler. Bu konu çok sayıda roman, dram ve operada yer almaktadır.

Bu yüzden çocuklara her zaman açık bir şekilde gerçeğin söylenmesi iyi olur, elbette bunun çocuğun kazanılması mümkün olacak şekilde, örneğin: "Seni çok sevdiğimiz için evlat edindik." diyerek yapmak gerekir.

Evlat edinilmiş çocuklar öksüz çocuklar kadar sık bir şekilde hayatın tüm zorluklarını gerçek ebeveynlere sahip olmadıkları gerçeğine bağlarlar. İyi bir yetiştirici bu tür düşünceleri baştan itibaren çocuğa gayet açık fikirli davranarak önlemeye çalışmalıdır. Bu kadar çok sayıda evlatlığın başarısız olmasının sebebi çoğunlukla şımartılmış olmalarından kaynaklanmaktadır. Öz anne babasının yerini doldurmak amacıyla bakıcı aileler çocuklara korkak ve ona karşı zayıf, kararsız bazen de aşırı derecede anlayış-

lı davranır. Bu, çocukların normal gelişimini engellemektedir. Bazen, daha önce zararlı bir ortamda bulunup, yanlış bir yaşam stili oluşturmuş olan çocuklar evlat edinilmektedir. Yine başka çocuklar yeni aileye o kadar erken alınır ki, çocuğun zihnen geri kalmış olup olmadığını ileride anlamak mümkün olmaz. Bu tür zorluklar ve karışıklıklar evlat edinme işleminden büyük ölçüde uzak tutulabilmektedir. Bakıcı aile evlatlık olan çocuğun da gelecek için hazırlanması gerektiğini, çocukları olmayan çiftlerin şımartabileceği objeler haline gelmemesi gerektiğinin bilincinde olmalıdır. Karakter sorunlarında, zor eğitilir çocuklarda alınan aynı önleyici önlemler alınmalı aynı hassasiyet göstermelidir.

OTUZ ÜÇÜNCÜ SORU: *Profesör Adler'e göre özgecilik ne kadar zararlıdır? En güçlü insanlar bencil olanlar, başkalarını önemsemeyen, fakat önemli bir şey yapmaya yoğunlaşan insanlar değil midir?*

YANIT: Bireysel psikolojisi açısından özgecilik hiçbir zaman zararlı değildir. Fakat kendileri ile ilgili ne yapacaklarını bilmedikleri için her zaman burunlarını başkaların işlerine sokan, başkalarıyla ilgilenen insanlar vardır. Elbette bunun özgecilik ile ilgisi yoktur. Bir insanın kendini özgeci ya da bencil olarak tanımlaması çok şeyi ifade etmez. En etkili pozisyonlara sahip olan insanlar bencil olan insanlar değildir, çünkü etki başarı demektir, o da aynı zamanda toplumun yararına başarıdır. Her türlü insanlar ile ilgilenince bu hakimiyet kurmak için basit bir yöntem,

başkalarının hayatını zorlaştırmak için özellikle bencil olan bir yöntemdir.

OTUZ DÖRDÜNCÜ SORU: *Adet görme sırasında bedensel ve bunun sonucunda psişik güçlerin de azaldığı doğru mudur? Yani aşağılanma duygusunun gerçek bir sebebinin olduğu ve Profesör Adler'in iddia ettiği gibi hayali olmadığı? Periyot sırasında azalan zihinsel başarının sadece zihnimizde var olduğuna inanmakta zorlanıyorum.*

YANIT: Kendiniz üzerinde edinmiş olduğunuz izlenimler doğrudur muhtemelen. Fakat onlardan kaçınmalıdır. Söz konusu insanların adet görme sürecine karşı isteksiz bir tutum içerisinde bulunmalarından dolayı bu belirtilerin ortaya çıkıp çıkmadıklarını da düşünmek gerekir. Kişi o süreç içerisinde psişik yeteneklerini aşan ve gereksiz yere güç harcayan duyguların baskısı altında bulunur. Kas gücünün ispatlanabilir bir azalması aksi için bir kanıt değildir ve ona itiraz da etmiyorum zaten. Daha düşük bir tansiyon da bir ruhsal depresyon sonucunda meydana gelebilir. Ayrıca burada belirtilen izlenimler, bu süreç içerisinde her zamanki şekilde kendini zinde ve güçlü hisseden kadınların izlenimlerine karşılıktır. Yorgunluk hisleri çoğunlukla bilgilendirmenin ardından kaybolmaktadır.

Belirtiler sadece "saf düşünce" ile değil, kadının veya kızın tüm yaşam stiliyle açıklanabilmektedir. Kaba bir çevrede, kadınlığın değersizliği duygusuyla yetişmiş olan bir kız, kadın olmayı seven ve bununla gurur duyan bir kadından daha çok zorlanacaktır. Kesin olan kadının adet sırasında çalışmaya devam ede-

bilmesi ve normal yaşama dahil olabilmesidir. Belki çok fazla güç gerektiren sporlardan kaçınmalıdır. Fakat bu normal şartlar altında, erkekler için de oldukça tehlikelidir. Bizim kültürümüze adet görmenin normal ölçüsünün üzerine çıkmış olması olasıdır. Sağlıklı ve hatta çocuk sahibi olmalarına karşın hiç adet görmeyen kadınlar vardır. Bedensel olarak çok fazla güç harcayan bayan akrobatlar hiçbir zaman adet görmezler. Araştırma gezilerine katılan ya da zorlu seyahatlerde bulunan kadınlar çok nadir adet görür. Kadını tamamen ev, cinsel yaşam ve anneliğe yetiştiren bizim kültürümüzde ise adet görme daha yoğun ve uzun hale gelmiştir.

Bu, kadının, kendini aşırı derecede sakınması çok uygun bir durum olan, pasifliğe yönelik yetiştirilmesine dayanmaktadır. Kadınların işledikleri suçların çoğunun neden adet dönemlerinde işlendikleri hakkındaki soru tamamıyla psikolojiktir. Adetleri sırasında kadınlar kendilerini ihmal edilmiş ve hakları ellerinden alınmış hissederler. Bu kadar ters bir şekilde ise ancak nevrozlu olmaları durumunda intikam alırlar. Bir zamandır hayatın, fiziksel olduğu kadar psişik açıdan da derinlikler ve yüksekliklerden oluşan bir döngü içerisinde gerçekleştiği bilinmektedir. Dalga çukurları ise normal işlerin yapılamaması kadar derin değildir. Ancak olağanüstü zirve başarıları özellikle uygun bir psişik durumu gerektirir.

12. CİNSEL SAPIKLIKLAR ÜZERİNE

FETİŞİZM – MASTÜRBASYON – SADİZM – MAZOŞİZM

EŞCİNSELLİK – İKTİDARSIZLIK

TARTIŞMA: KARDEŞLER SIRALAMASINDA ÇOCUK - RÜYA GÖRMEK TEDAVİNİN SÜRESİ - VİCDAN AZABI - UNUTKANLIK - ŞIMARTMA

Sıklıkla hafif bedensel özelliklerle beraber görünmelerine rağmen cinsel sapkınlıkların kaynağı bedensel özelliklerde değildir. Onlar, Fransız psikologların yapmaya çalıştığı gibi psişik rüyalarla ya da Freud'un iddia ettiği gibi doğuştan gelen sapkınlıklara tutunmayla açıklanamaz. Birçok insan, hemen sapık hale gelmemelerine rağmen, bu tür duygulara sahiptirler. Bu tür durumlarda da yaşam stili etkilidir. Cinsellik hiçbir zaman bir kişiyi ilgilendiren bir şey değildir, her zaman iki kişiyi ilgilendiren toplu bir görevdir. İkinci kişiyi saf dışı bırakan her türlü cinsel yön sağlıksız ve anti sosyaldir. Cinsel sorun bu durumda uygun şekilde çözüme ulaştırılmamaktadır. Bununla,

cinselliğin topluma açık bir şekilde, herkesin gözü önünde yaşanması gerektiği söylenmek istenmemektedir.

Onun, uygun bir şekilde kendini geliştirebilmesi için mahremiyete, dikkate ve utangaçlığa bağlı olması, kültürümüzün yapısı ve organizasyonu ile bağlantılıdır. Cinselliği küçümseme eğilimleri kültürümüze karşı yönelirler ve onlar cinselliğin, insanların daha yüce bir gelişimlerine hizmet etmesi gereken sosyal bir görevi olduğunu unuturlar. Bugün adına sevgi denilen şey son derece karmaşık bir kültür ürünüdür. Daha eski zamanlarda, kadınların entelektüel açıdan daha az aktif oldukları, işlerin daha ağır olduğu ve boş zamanın çok az olduğu dönemlerde geceleri birleşmenin tek amacı daha sonraki zamanlarda işlerde yardımcı olabilecek çocuklar yapmak idi. Günümüzde aşk ilişkileri çok daha farklıdır, daha kişiseldir.

Cinsel sapkınlıklarda, iki insanın arasındaki ortak olan unsurların ihmal edilmesi hatası mevcuttur. Örneğin fetişizm, insanların eşlerini değil, onun kişisel olmayan bir parçasının, örneğin ayakkabılarının, giysilerinin ya da bir vücut kısmının sevilmesidir. Biraz fetişizm tüm insanlara özgüdür; bunda anormal bir şey yoktur. Aşırı şekilleri, diğer insanı tam manasıyla değil, eksik halde kabul ettiğimize işarettir. O, belli bölümlerinin üzerinde yoğunlaşarak, aşağılanmaktadır. Ve bunu kim yapıyor? Elbette ki şımartılmış olan çocuk. O, tüm sevgi ve evlilik sorununu zor bulan insanların, kaçış yoludur.

Doğal bir fonksiyonun hatalı şekilde kullanılmasından dolayı cinsel sapkınlık adı verilmesi gereken, mastürbasyon sorununda da durum benzer şekildedir. Çocuklar için gerekli bir durumdur, çünkü onlar, cinsel duyguları uyanmış olsa bile, henüz cinsel ilişkiye giremezler. Elbette mastürbasyon, özellikle şımartılmış çocuklar tarafından gizli bir şekilde yapılır. Fakat normal yetişkinler de mastürbasyon yapar: Denizciler, mahkumlar, askerler. İnsanlığın huzurunu gözeten insanlar için çok ciddi bir sorun söz konusudur. Zorunlulukları olmadıkları halde mastürbasyon yapan insanlar, başkalarıyla olan ilişkileri az gelişmiş olan insanlardır; onlar sadece kendileriyle ilgilenirler ve başkalarıyla normal şekilde temasta bulunacak durumda değildirler. Ahlaki kınamalarla onlara, tıpkı borçları olup parası olmayan bir insan gibi, yardımcı olunamaz. Yalnız bir insan cinselliğin başka bir şeklini seçecek durumda değildir. Ona yardımcı olunmak isteniyorsa, sorununa kökten çare bulunmalı ve yaşam stili değiştirilmelidir.

Başka cinsel sapkınlıklar daha rahatsız edici ve daha tehlikelidir, örneğin sadizm. başkalarına duyulan her düşmanlığa ve yapılan her işkenceye sadizm adı verilerek onun adı kötüye kullanılmaktadır. Gerçek sadizm ancak başkalarına işkence yaparak cinsel haz duyulması halinde söz konusudur. Bu tür bir tatmin yolu her zaman başkaları için acı anlamına gelir ve daha güçlü bir yargıyı hak etmektedir. Sadist eğilimler çoğunlukla hayal dünyasında var olmaktadır. Bu şekliyle ona çocuklarda rastlamak mümkündür. Sadistler, tahrik olunmuş durumda tüm vücutları, özellikle ise cinsel organları, gergin hale gelen insanlardır. Başkalarına karşı tüm düşmanca hareketleri sırasında bir üstünlük

duygusu ve onunla birlikte cinsel bir haz duyarlar ve bunun için çaba harcarlar. Bu kendine, başkalarından üstün olma duygusunu yaratmanın en korkakça şeklidir herhalde, çünkü zararını çeken her zaman zayıf olan taraftır. Genelde zorba yöneticiler bu şekilde hareket ederler; onlar başkalarıyla rekabette veya sevgide değil, işkence yoluyla haz ve üstünlük ararlar.

Sadizmin suistimalleri insanları kızdırmaktadır. Onlara özellikle ebeveynlerde ve öğretmenlerde, başka çocuklara karşı ve fahişelikte gözlenebilmektedir. En çok tamamen savunmasız bir halde sadistlerin elinde olan ve sözde sebeplerle işkence gören çocuklar acı çekmektedir. Bu tür ebeveynler çoğunlukla karanlık motiflerin farkında değillerdir; vakaların çoğunda ise bunun farkındadırlar ve sadece yasal olarak sorun çıkmaması için eğitim prensiplerini bahane gösterirler. Şaşılacak şekilde neredeyse tüm çocuk istismarları yataklarını ıslatan çocuklara uygulanmaktadır. Anne babaların, neredeyse öldüresiye ya da öldüresiye dövdükleri çocukları için: "Yatağını ıslatıyordu" demeleri nadir rastlanan bir durum değildir. Çok sayıda sadisti titiz bir şekilde inceledim. Söz konusu olan çoğunlukla kesinlikle hiç toplum duygusu olmayan insanlardır. Arkadaşları yoktur ve en çok ilgilerini çeken şey işkenceler hakkında resimler veya kitaplardır. Edebiyatın büyük bir kısmı sadece sadistleri tatmin etmek ve yeni sadistlerin ortaya çıkmasına yaramak için yazılmıştır. Fakat başka tür kitaplar da doğalarında, örneğin çok sayıda masal sadist içerikli kitaplardır. Bir çocuğun sadizmini araştırıp bulmak için hangi masalları daha çok sevdiğini sormakta yarar vardır.

Genel olarak çocukların eğilimleri en sevdikleri masallardan anlaşılabilmektedir. Çocuk sadizmi kendini hayvanların kesilmesi, ev işlerinde ya da başka yerlerde ifade edebilir. Bu eğilim çoğu zaman hayvanların kesilmesine karşı duyulan özellikle yoğun bir tiksinti ardına saklanabilir, çünkü bu tür çocuklar, buna rağmen, sanki sihir altındaymış gibi olayı çekici hisseder; ayrıca korkunç hikayelerin dinlenmesi sırasında da sadizm ortaya çıkabilir. Özellikle hayvanlar, savunmasız olmalarından dolayı, çocuk sadizmin objeleri haline gelir. İşkenceler gitgide artmaktadır, ta ki kurban korkunç bir şekilde öldürülene kadar ve aynı şey yetişkin sadistler tarafından istismara uğrayan çocuklarda da söz konusudur. Cinsel arzu sonucu cinayet işlemek de bu kategoriye aittir.

Her sadist içinde mazoşizm dürtüleri de taşımaktadır. Mazoşizm çok nadir şekilde saf halde görülür; çoğunlukla sadizm ile bağlantılı şekilde ortaya çıkar. Bir mazoşist, acılara ve istismara katlanması sonucunda cinsel hazza ulaşır. Mazoşizm daha genel bir şekilde, mazoşist olup bunu itiraf etmeye cesaret gösteren Rousseau tarafından tanıtılmıştır. Dövülmek sonucunda haz duyguları oluşan, her çocuğun karşı karşıya olduğu bir tehlikedir. Sadece bu sebepten ötürü bile dayağı ortadan kaldırmak gerekir. Bazı çocuklar bu sebeplerden dolayı dayak yemek ister.

Mazoşizm bireysel psikoloji için kritik bir konudur, çünkü onunla birlikte, bireysel psikolojisinin, insanların tüm ifade şekillerinin üstünlük çabasında saklı olduğu iddiaları çürütülmüş olmaktadır. Fakat bu iddia burada da mevcuttur. Mazoşizm de insanın "yukarıya" ulaşması için kullandığı bir yöntemdir. Hasta-

lık öykülerinin incelenmesi sonucunda tüm mazoşistlerin kin dolu, dırdırcı insanlar olduğu göze batmaktadır. Onlar, kendilerine has yöntemleriyle cinsel hazlarına ulaşmaya çalışırlar, çünkü ona başka türlü sahip olamayacaklarını düşünürler. Ayrıca onlar kurban değil, hâkimdirler, çünkü işkence sırasında işkenceyi yapan kişi acı çekmek isteyenin bir aracıdır. Ve neredeyse her zaman mazoşist işkence sonrasında eşine karşı olan kinini ifade etmektedir: Aşağılayıcı bir şekilde yere tükürür, fahişenin önüne parayı aşağılayıcı bir şekilde atar vs.

Her ikisi de sadistler ve mazoşistler, ayrıca eşleri ile özdeşleşirler. Sadist acıyı aynı şekilde hisseder. Örneğin bir çocuğa işkence yapar ama aynı zamanda nazik bir şekilde onunla konuşur, bir sürü soru sorar ve bu şekilde çocuğun hissettiklerini kendi içinde bulmaya çalışır. Ancak o zaman cinsel hazza ulaşır. Her iki tip insanda zor bir gençlik dönemine rastlanır. Mazoşistler çoğunlukla sevgisiz, taş kalpli, çocuğun karşı cinse olan tutumuna engel olan bir annenin çocuklarıdır. Çocuk elbette buna rağmen haksızlık etmektedir, çünkü gerçek bir sebebi olmaksızın genelleme yapar, ama bu çok anlaşılır bir davranıştır. Ondan sonra annesi dışında ona kötü davranan başka bir kadına rastlarsa, kaderi çizilmiştir demek. Ondan sonra cinsel fonksiyonları geliştiğinde bu çocuk birdenbire işkence hikayelerinin ya da bu tür şeylerin izlenmesinin eğer yukarıda anlatılan yapısal tip insana ait ise onu cinsel açıdan tahrik ettiğini fark eder. Örneğin vakalardan birinde, uyarıcı unsur çocukların uğrunda kurban edilen Tanrı Moloch idi. Bu tür hikayeler, iddia edildiği gibi, çocuğun başına gelen bir travma gibi etki etmez, fakat mevcut olan bir

eğilimin gün ışığına çıkmasına neden olurlar. Sadistlerin ve mazoşistlerin tedavisi ancak toplum duygusunun oluşturulmasıyla gerçekleşebilir. Toplum tarafından en çok dikkat çekilen cinsel sapkınlık homoseksüelliktir; çok yaygındır, genelde tahmin edildiğinden çok daha fazla. Bazen homoseksüel insanlar çok rahat hareket eder, cemiyetler kurarlar ve kamuya çıkarlar. Başka durumlarda ise kamuoyundan sakınırlar. Fakat her yerde, özellikle büyük şehirlerde toplumun önemli bir kitlesidirler. Tabii ki homoseksüelliğin insanlık için pozitif bir değeri yoktur. Yani onu kabullenmek ya da desteklemek mümkün değildir. Fakat ahlaki ölçütler oluşturmanın manası yoktur; ona daha çok bir hastalık, söz konusu olan insanın kendisinin durumunda değiştireceği bir şey olmayan bir hatalı gelişim gözüyle bakılmalıdır. Homoseksüellik birçok durumda kendini karşılıklı mastürbasyon ile ifade eder, fakat aynı cinsin insanlarının birbirlerine sarılıp öpüşmelerinde de cinsel ilişkiye girmeden kendini ifade edebilir. Buna rağmen onu, psikanalizin yaptığı gibi, arkadaşlıkla karıştırmamak gerekir, çünkü içerisinde cinsel duyguların mevcut olmadığı arkadaşlıklar da vardır elbette. Psikanalize aynı cinsten arkadaşlıkların üzerine gölge düşürülmüş olmasından dolayı suçlamada bulunulabilir.

Homoseksüel insanlar, insan cinsinin bir yarısını saf dışı bırakır ve değerli ve değersiz insanlar için aynı ölçüde geçerlidir. Bu, gerçekten de düzenli bir şekilde homoseksüel insanlarda rastlanılan, kibirliliğin ispatıdır. Onlar kendilerini zihin açısından daima başkalarından üstün sanırlar. Bu tutumun ardında, onu, normal yolu yürümeye cesaret edemediği için, bu yolu gitmeye

zorunlu kılan, çocukluk döneminden kalma güçlü aşağılık kompleksleri saklanmaktadır. Homoseksüel insan, kendisine nazik davranıldığında, ona hayranlık duyulduğunda, takdir edildiğinde ve şımartıldığı zaman cinsel haz duyar. Şımartılmış çocuk!

Homoseksüellik bir kitle görüngüsü olarak daima kadınların sosyal açıdan yükseldikleri, daha yüksek bir zihinsel ve ekonomik seviyeye ulaştıkları zamanlarda ortaya çıkar. Aynı sebepten dolayı hırslı, sosyal açıdan yüksek bir statüde bulunan kızlar da homoseksüel olurlar. O durumda, aynı çocukluk döneminde olduğu gibi, gerçek bir cinsel savaşa şahit olunur. Çocuk eskiden babadan veya anneden sakınmış ise, bu erkek ya da kadın cinsinden bir kaçışı da beraberinde getirebilir. Bu tür bir görüngüye, köleleri sömüren Atinalıların karılarının kendilerini kültürel olarak geliştirdikleri, okula gittikleri, kitap yazdıkları, politik konuşmalar istedikleri, savaşa karşı direndikleri... Bu durumda eski Yunanistan'da rastlamak mümkündür. Benzer şeylere son dünya savaşından sonraki zamanda rastlamışızdır. Yüksek seviyeli bir kadının yanında bulunmaya cesaret edemeyen erkeklerin büyük bir kısmı bu sorundan kaçmıştır. Bu yüzden okulda, kızların aşağılıklarıyla ilgili mitlerden kesinlikle vazgeçilmelidir.

Cinsel sapkınlığın diğer şekilleri de başka insanlarla olan bir ilişkiyi, kısacası sevgiye giden yolu, dışlamaktadır. Örneğin sodomi, cinsel sapkınlığın çok eski, ilkel, günümüze kadar gelmiş, mahkûmlar kadar izole bir şekilde yaşamak durumunda olan yalnız insanlarda rastlanılan, bir şeklidir. Örneğin tavuklar-

la, atlarla, ineklerle vs. ile gerçekleştirilen en tuhaf sodomi şekillerini belirtmek mümkündür. Nadir bir cinsel sapkınlık, erkeklerin ölü kadınlarla cinsel ilişkiye girdikleri nekrofilidir. Bu şekli cinsel arzu sonucu cinayet işlemeyle akrabadır. Her iki sapkınlık da hiçbir direnişi olmayan cinsel objeler arar, kesinlikle hiçbir şekilde kişisel değer verilmeyen eşin tam anlamıyla savunmasızlığını ararlar. Söz konusu olan, daha hafif şekliyle sıkça rastlanılan, örneğin evlilik için eş arayışı içerisindeyken uysal ve mümkün mertebe zayıf bir eş bulma çabası gibi, bir çabanın abartılmış şeklidir.

Cinsel işlev bozuklukları, yani erkeklerde ereksiyon sorunu ve zamanından önce libido kaybı, kadınlarda ise frijitlik ve vajinizm cinsel sapkınlıklarla akrabadır. Bu belirtiler bütününün tıbbi müdahaleye ihtiyacı vardır. Sebepleri nadiren organiktir, genelde sorunlu olan bir hayat bakış açısı, ilişki kurma, üretken ve yaratıcı olma sorunudur. Bozukluklar genelde eğitime dayanmaktadır. Örneğin kızlar, kadın olmanın kaderinin uğursuz ve katlanılması gereken bir kader olduğu düşüncesiyle yetişmesi gibi. Bu tür kadınlar elbette frijit olur. İktidarsızlık da genelde psişik nedenlere dayanmaktadır. İktidarsızlık genelde, erkek için en derinliklerinde bir kadına bağlanmaya cesaret edemiyorsa ya da içinde o kadınla bağlarını koparmışsa yani kadın onun için önemsiz bir hale gelmişse ya da başka bir yaşam alanında ona karşı savunmasını yapamayacağı bir şey yapmışsa ya da bir durum yaşanmışsa meydana gelir. Tüm bunlardan, bir hemcinsin cinsel alanda da yetiştirilmesinin ne kadar önemli olduğu anlaşılmaktadır. Kişisel aşk mutluluğu da ancak süreklilik değeri olan başarılarla ulaşılabilir bir unsurdur.

OTUZ BEŞİNCİ SORU: *Profesör Adler çocuğun kardeşler sırasında hangi mevkide yer aldığı sorusuna büyük ilgi göstermiştir. Bu konu hakkında biraz daha fazla bilgi edinmek isterim.*

YANIT: Çocuğun kardeşler sırasında bulunduğu mevki tüm yaşam süreci için büyük önem taşımaktadır. Bu konu eskiden psikoloji edebiyatında neredeyse hiç önemsenmiyordu. İzlenimlerin çoğu tek çocuklar üzerineydi. Tek çocuk için her zaman ve her yerde ilginin odak noktası olmak çok fazla çaba gerektirmez ve buna daha sonraki yaşantısında da her zaman ulaşmaya çalışır. Kendisinden daha yaşlı olan insanlarla temas halinde olmayı tercih eder, çünkü onlarla birlikte olmak konusunda tecrübeleri vardır.

Bireysel psikoloji en büyük çocuğun mevkisini de doğru yere koymuştur. O da tıpkı tek çocuk gibi bir istisna durumundadır. Çünkü ilk doğan çocuklar başlangıçta tüm ilginin ve şefkatin toplandığı çocuktur. Fakat ikinci çocuğun doğması onu trajik bir duruma sokmaktadır. Genellikle tüm gücüyle eski mevkisinde ısrar etmeye ya da kaybı için intikam almaya çalışır. Yaşça en büyük olan çocuk güce hayrandır ve tutucu fikirlere eğilimlidir ve tüm düşünceleri bunlar tarafından belirlenir. Genelde tüm pratik ve teorik yeniliklere karşı koyar.

İkinci çocuk daha elverişli bir durumda bulunur. Hiçbir zaman yalnız değildir, yani mevkisinden indirilme durumu ile karşı karşıya kalmaz ve başlangıçta o kadar çok şımartılmaz. Onun öncesinde bir çocuk vardır ve bu yüzden takip etmeye, yetişmeye ve geçmeye eğilim gösterir. İkinci çocuk bu yüzden, basınç altın-

da bulunan, bir buhar makinesi gibidir. İkinci çocuk çoğunlukla özellikle iyi gelişir. İlk çocuğu geçmeyi başarırsa tabiri caizse zamanından önce bir altın çağa yaşamaktadır. Bunu başaramazsa bunun için daha amaca yönelik bir şekilde, hem iyi hem de kötü manada, çaba harcar. İkinci çocuklar hem teoride hem de pratikte devrimci olur. İncilin Yakup ve Esau hikâyesiyle çok güzel bir şekilde anlattığı gibi onlar da savaşlarında sıkça güç ve zekâlarını kullanırlar. İkinciden sonra en son çocuk en iyi pozisyondadır. Herkes şımartsa bile ve herkes en küçüğüne sevinse bile arkasından gelen çocuk yoktur. Ensesinde bir takipçisi yoktur. Böylece son çocuk genelde gururlu, özgüvenli, neşeli olur. En küçük çocuk için de İncil'de geçen Yusuf hikâyesiyle mükemmel bir örneğimiz vardır.

Kardeşler dizinindeki diğer çocuklarda da belli başlı karakter özelliklerine rastlamak mümkündür. Roller sık sık tekrarlanır. Üçüncü çocuk, eğer uzun bir moladan sonra dünyaya gelirse, ilk çocuğun rolünü alabilir, dördüncü çocuk ikinci çocuğun uzun bir moladan önce doğan her çocuk en küçük çocuğun rolünü alabilir. Sondan bir önceki çocuk çoğunlukla uzunca bir kardeşler dizininde sorun yaratabilir. Örneğin altı kardeşten beşinci olan çocuk. Bu tür çocuklar zaman zaman "Benjamin" (İncilde Yusuf'tan sonra doğan kardeş Ç.N.) olarak yetişir ve daha sonra aforoz edilir. Bir sürü kızın arasındaki tek erkek çocuk ya da bir sürü erkeğin arasındaki kız çocuğu da özel bir durumdur. Her iki durumda da çocuk ya çoğunlukla "geleneksel", diğer cinsin aslında gerekli olan yaşam stiline uygun olarak yetiştirilir ya da bunun aksine diğer cinsin temsilcisi olarak izole edilir. Bu du-

rumda çocuk ya şımartılır ya da baskı yaşayabilir, bu ailenin onun cinsiyet rolünü nasıl değerlendirdiğine bağlıdır. Kardeşler dizinindeki pozisyonun etkisini doğru şekilde değerlendirirsek soyaçekim arka planda kalır. Tüm ilk, ikinci ve en küçük çocuklar benzerdir.

OTUZ ALTINCI SORU: *Bireysel psikolojide rüya yorumu nasıl kullanılır?*

YANIT: Rüyaların yorumlanması insanların çok eskiden beri ilgisini çekmiştir; rüyaların tesadüfen görülmediği her zaman bilinmiştir. Ancak daha yakın çağlarda rüyanın psikolojik bir açıklanması aranmaya başlanmıştır. Alman şair Hebbel'in bu konu hakkında zaten ne kadar çok şey bildiği neredeyse bilinmemektedir. Otobiyografisinde şöyle açıklamada bulunmuştur: Bir insan tüm rüyalarını kaydetse, ayrıca rüyalarının tüm bölümleri hakkında aklına gelen her şeyi de not etse, onun karakterini kesinlikle açıklamak mümkün olurdu. Hebbel'in bu düşüncesini Freud neredeyse olduğu gibi almıştır.

Freud'un düşüncesi zamanında rüya öğretisinde büyük bir ilerlemeydi. O, rüyanın sadece görüneni ile yetinmemiştir, ardında saklanmış olan malzemeyi de araştırırdı. Ona göre rüya, bilinçaltında bulunanların bilince varma çabasıdır.

Rüya yorumunda ise Freud ancak teorisini desteklemesi için uygun olan ve kolay bir şekilde yanlış olarak fark edilebilen bir sürü şey iddia etmiştir. Örneğin her rüyada infantil cinselliğin mevcut olduğu ve onunla infantil cinsel arzuların yerine geldiğini

iddiası gibi. Tüm rüyaların arzuların yerine gelişi olması fikri elbette kulağa çok hoş gelir ancak bize çok yardımı dokunmaz, çünkü neticede her insancıl isteği, çabayı ve hareketi bir arzunun gerçekleşmesi olarak değerlendirmek mümkündür.

Genel olarak rüyalar insanların çok fazla işlerine yaramaz. Anlamlarını neredeyse hiçbir zaman anlamazlar, tıpkı onların uyanık olma durumlarıyla olan ilgisini anlamadıkları gibi; fakat rüyalardan bağımsız bir şekilde de insanın aklından eleştirmediği, incelemediği ya da hatta anlamadığı şeyleri geçirmesi mümkündür. Rüyanın bir işlevinin, sahip olunmak istenen fakat gerçek hayattan türetilmeyen belli duygu ve düşüncelerin uyandırılması olduğunu keşfetmiştim. Rüyayı gören insan rüyayı ve onun oluşturduğu rüya resimlerini sağlıklı insan aklıyla olan kavgalarda bulunan duyguların tekrar ortaya çıkmalarını sağlamak için kullanır. Yani rüyalar hep, daima rüyayı gören insanın sağduyusuna rağmen seçmiş olduğu yolda yürümeye devam etmek istediği zamanlarda yaşam stili tarafından oluşturulur. Sonuç olarak rüya kendini kandırmanın bir aracıdır, bir nevi "kendini zehirlemedir". Rüyayı gören insan kendine, bir sorunu sağlıklı insan aklının manasında çözemediği zaman ya da çözmek istemediği zaman, yaşam stiline uygun duyguları sağlamaya çalışır. Bu tür kendini kandırma eylemleri uyanık halde de gerçekleşir. Fantezi yardımıyla ya da başka bir şekilde insan kendine belli bir yönde ilerleyebilmesi için ihtiyaç duyduğu duyguları elde eder. Rüya hangi araçları kullanır? İlk olarak geçmiş günlerde edinilmiş olan etkilerden belli etkiler rüyayı gören insanın yaşam stiline uygun olanları seçilir. Yani bu seçim eğilime göre bir seçimdir. Rüyalar ikinci olarak sembollerden ve

parabollerden oluşan bir resim dili kullanır. Bu tür semboller zihni ihmal etmeyi kolaylaştırır. Bu arada parabol genelde entelektüel bir kanıtlama girişimi başarısızlığa uğradığı zamanlarda kullanılır. Ayrıca onlar bir olaya, ilginin daha yoğun bir şekilde sağlandığı, bir derinlik kazandırırlar ve genel olarak gerçek hayatın aşırı bir tasvirini tasarlarlar. Rüya ayrıca bir sorunu küçük ve önemsiz bir olaya indirger. Örneğin oldukça güçlü bir sınav korkusu yaşayan bir öğrenci, birkaç kez ertelemiş olduğu sınavdan bir önceki gece rüyasında yüksek bir dağdan düştüğünü görür. Rüyanın anlamı açıktır: rüyayı gören öğrenci kendini hayati tehlike oluşturan bu düşüş konusunda uyarmaktadır. Belki sınavı, aklının ona o sınava girmesini söylemesine rağmen, yeniden erteleyecektir. Yaşam stili için kocaman, karmaşık hayat bağlantısından sadece düşüşten dolayı duyduğu korkuyu almıştır kendine.

Rüyaları anlamayı öğrenmek mümkündür. Mesela düşüş rüyaları her zaman cesareti az olan insanları uyarı manasını taşırlar. Uçuş rüyaları görmek, aslında güçlerini aşan bir şeyi yapmak isteyen hırslı insanlara aittir. Fakat psikanalizde olduğu gibi, fazlasıyla şematik bir şekilde hareket edilirse ve belli semboller hep aynı şekilde açıklanmaya çalışılırsa yorumlar çok çabuk yanlış olabilir. Bu bilim değildir. Bir insanın rüyasında gördüklerini onun tüm hayatıyla bağlantı haline getirmeli, çünkü onun rüyasında, normalde de takip ettiği yönde ilerleyeceği kesin bir olgudur. Buna göre örneğin hayatlarında sık sık bir şeyler kaçırmış olan insanlar rüyalarında treni kaçırdıklarını görürler. Başkalarından utanan insanlar rüyalarında çıplak bir şekilde sokaklarda dolaşır. Biraz antrenman ile rüya insanı anlamak için büyük bir yardım haline gelebilir.

OTUZ YEDİNCİ SORU: *40 yaşındaki bir klasik dipsomani hastasını iyileştirmek ne kadar zaman alır?*

YANIT: Hasta mantıklı düşünecek durumda ise ve onu kürün başlangıcında hemen belli bir çevreden koparıp almak mümkün ise hasta sekiz günde bile doğru yola sevk edilebilmektedir. O durumda onu tamamen ikna etmek için çaba harcanmalı ve yeni yaşam stilini onunla çalışmaya gayret göstermelidir. Bu ortalama olarak altı ile sekiz hafta arası sürer, bazen daha da uzun sürebilir.

OTUZ SEKİZİNCİ SORU: *Bir erkek her gece, olması gerektiği kadar iyi ve sevgi dolu olmadığı düşünceleri ile boğuşmaktadır. Çocukluk yıllarında sevgi ve inanç değiştirme hakkında çok şey duymuştur, fakat hiçbir zaman başka bir insan haline gelmenin nasıl bir şey olduğunu yaşamamıştır. Geceleri kendini bir mahkeme önündeki bir suçlu gibi hissetmekte ve adeta katlanılamaz korku nöbetleri yaşamaktadır.*

YANIT: Bu insan kendi kendini eğitmeye çalışıyor. Fakat bunu yaparken kendi kendine şunu söylüyor: "İstiyorum, ama..." Rüyaları onun iyilik için çaba harcadığını göstermektedir. Bunu başarıp başarmayacağı ise zamanla belli olur ancak. Bizi ise sadece şu soru ilgilendirmektedir: "Bu insan gerçekten iyi ve sevgi dolu mu? Ya da bu rüyaları sadece kendi kendine aslında ne kadar iyi bir insan olduğunu ispatlamak için mi görüyor?" O, kendine iyi olmak istediğini ispatlıyor. Geceleri rahat uyuyabilse

ve gündüzleri doğru yolda olsa daha çok hoşumuza giderdi. Kabaca söz konusu olanlar bir su bardağında kopan fırtınadır. Belki gündüzleri çok fazla bir şeyi başaramamasının özrü olarak uykusuzluğunu kullanmak istiyordur. Bunu incelemek gerekir. Kesin olan burada söz konusu olanın ciddi bir konu olduğudur. Yaşam stili belirgin bir şekilde nevrotiktir, açık bir şekilde "Evet - ama" şemasını göz önüne sermektedir.

OTUZ DOKUZUNCU SORU: *Profesör Adler unutkanlık hakkında ne düşünüyor? Tedavi ile ilgili son durum nedir?*

YANIT: Unutkanlık organik açıdan oluşturulmuş bir görüngü değildir. O, bir insanın iş birliği içerisinde olmadığının ve onun yaşam stiline uygun olmayanların saf dışı bırakabildiği kadarını saf dışı bırakmasının belirtisidir. Aynı kişi belli bir durumda çok şey unutur, başka bir durumda hiçbir şeyi unutmaz. Çoğu zaman unutulmak istenen unutulur. Burada belli beyin hastalıklarını bir kenara bırakmalıyız. Örneğin, yakın zamanda yaşananların neredeyse hepsinin unutulmasına ama çok uzun geçmişte kalanların neredeyse her şeyin hatırlanmasına sebep olan ve yüksek yaşlarda meydana gelen Korsakov sendromu. Epilepside insanlar isim, meslek ve kendileri hakkındaki her şeyi unutabilirler. Benzer şeyler bir insanın tüm yaşam durumundan ve kişiliğinden kaçmak istediği zaman da yaşanabilir. Belli hastalıkların rol oynamadığı başka unutkanlık durumlarında, yaşam stilinin yanlış olup olmadığını araştırıp bulmak ve onu bireysel psikolojisi yardımıyla düzeltmek durumunda kalınabilir.

KIRKINCI SORU: *Öğrenci bir kızın yeni bir elbise ya da yeni bir giysi giymek zorunda kaldığında utanmasının sebebi ne olabilir?*

YANIT: Yeni bir elbise içerisinde kendini başka insanlara göstermek bir sınava girmek gibi bir şeydir: "İnsanlar benim hakkımda ne diyecekler acaba?" Bu vaka hakkında daha fazla şey söyleyebilmemiz için daha fazla bilgiye ihtiyacımız var. Belki kız sıkça saklanmak istemekte ve fark edilmek istememektedir.

KIRK BİRİNCİ SORU: *Profesör Adler çocuğun gelişiminde önemli rol oynayan üç maddeden bahsediyor. İlk önce soyaçekim, daha sonra çevre ve eğitim, üçüncü olarak da çocuğun özgür, yaratıcı gücü. Üçüncü unsuru özellikle belirtmektedir. Çocuğun yanlış yetiştirilmesinin sebebi çoğunlukla şımartma ise söz konusu olan hatalı bir yetiştirme değil midir? Adler'e göre şımartılmak istenmeyen bir çocuk şımartılmasına izin vermeyecektir. Fakat sık sık insanın yaşam akımı tarafından ne kadar çok taşındığına ve çevreden dolayı ne kadar çok etkilendiğine işaret etmektedir. Ve onun sözlerine göre kardeşler dizinindeki yerin de önemi büyüktür. Çocuğun yaşam stilinin kendisi tarafından yaratıcı bir şekilde oluşturulması bunun neresinde kalıyor?*

YANIT: Elbette her insan soyaçekimi ile edindiği özelliklere sahiptir. Fakat bu ancak çok sayıda potansiyel imkâna sahip olduğunu gösterir ve bu da tüm insanlar için geçerlidir. Çocuk elbette üstünlük çabaları içerisinde var olan çevreyi de göz önünde bulundurmak durumundadır. Soya çekimden dolayı edinmiş olduğu özelliklerini ve çevresinin yapısını ne şekilde değerlendir-

diği onun yaratıcı gücüne bağlıdır. Eğitimciler aslında çocuğun nasıl davrandığına dikkat etmekten başka bir şey yapamazlar. Çocuğun yanlış yola saptığını fark ettikleri anda, çocuğun durmasını ve yeni bir seçim yapmasını sağlayacak şekilde, çevrenin yapısını değiştirmelidirler. Eğitimcinin görevi, ne soyaçekim ile edinilmiş iyi huyların ne de olumlu etkilerin iyi bir gelişimi garanti etmemelerinden dolayı, çok ağır bir görevdir. Eğitimci sürekli olarak çocuğun bu iki unsuru ne şekilde kullandığına dikkat etmelidir. "İdeal çocuk" ona sunulan her şeyi doğru şekilde alır ve kullanırdı. Şımartılmış olan çocuk çevrenin değil kendinin ürünüdür. O kendi kendini şımartmıştır ve bunu normalde bunun imkansız olduğu düşünüleceği şartlar altında başarmıştır. Bir insanın şımartılmış yaşam stilini bu yüzden çevresindekilerin davranışlarıyla değil, daha çok kendi davranışlarıyla açıklamaya çalışmalıdır. Bir çocuğun, çevresinin onu şımartmaya çalışmasına rağmen, serbest bir şekilde yetişmesi de mümkündür. Fakat aynı şekilde çevresinin otoriter olmasına rağmen bir çocuğun şımartılmış yaşam stilini edinmesi de mümkündür. İhmal edilmiş çocuklar da olağanüstü büyük sıcaklık isteklerinden dolayı şımarık yaşam stilini edinmeyi başarırlar.

13. SEVGİ VE EVLİLİK

TARTIŞMA: TOPLUM DUYGUSU - DİN - ÖĞRENME İSTEĞİ VE CİNSELLİK- EBEVEYNLER VE ÇOCUKLAR

Cinsiyet farkı hepimizin tüm hayatımızla çözmeye çalıştığımız bir sorundur. Doğru çözümü engelleyebilecek en büyük zorluklardan biri cevabımızın şeklinin daha çocuk yıllarımızda belirlenmiş olmasıdır. Sevgi sorunu genel olarak örneğin meslek sorunundan daha yetersiz bir şekilde çözülmektedir, çünkü ilki için yeterli derecede hazırlık görmemekteyiz. Bizim bu alandaki, insan cinsinin geleceği üzerinde bu kadar çok etkisi olan ve bu nedenle kişisel bir sorun olarak algılanamayacak olan bu alandaki hazırlığımız nasıldır? İlk başta önemli olan ebeveynlerin örnekleridir. Bizim zamanımızda bu çoğunlukla iyi tecrübe anlamına gelmiyor, çünkü çok sayıda ebeveyn mutsuzdur. Hazırlıklara ayrıca iki kardeş arasındaki arkadaşlık ve yakınlık da aittir ki bu çoğunlukla iki insanın birlikte olmasının en iyi örneğidir. İşin içine cinsellik karıştığı zaman arkadaşlıklar, sevgi yolunda yönelmemiz gereken yolları da göste-

rir. Edebiyat da oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Sevgi ise edebiyatta günlük hayatta olduğundan çok daha önemli bir yer almaktadır. Bu da çocuğun sevginin en büyük yaşam sorununu oluşturduğu düşüncesine kapılmasına neden olabilmektedir. Ayrıca güzel edebiyat genelde mutsuz veya karmaşık aşk ilişkilerini ele almaktadır. Tüm dünya edebiyatında normal, sağlıklı aşk ilişkilerinin konunun özü olduğu ya üç ya da dört iyi romana rastlamaktayız. Bu tür kitaplar ise nadiren okunur. Yani genel olarak sevgi ve evlilik konusundaki hazırlığımız oldukça eksiktir. Sevgi sorununu aslında nasıl bir oluşumdur?

1. Sevgi bir insanın kişisel görevidir ve o da tüm diğer sorunlar gibi onu sonuna kadar götürme kararını gerektirmektedir. Bunun için başarı konusunda iyimser bir tutuma ihtiyaç duyulmaktadır.

2. Bu göreve, insanın hayatının geri kalanı ile yakın bağlantısı ve ayrıca tüm insanlığın gelişimi gözü ile bakılmalıdır. O, bireyden, süreklilik değeri olan bir başarı beklemektedir.

3. Sevgi, iki insan arasındaki ortak görevidir. İnsanlar genelde tek başlarına ya da mevcut olan bir organizasyonda yerine getirmeleri gereken görevler konusunda daha iyi hazırlanmışlardır. Dans etmek belki de iki insanın iş birliğini ve ilişkisinin bu şekilde teşvik etmenin mümkün olacağı düşünüldüğü için keşfedilmiştir. Dans etmek bu anlamda belki çok değerlidir, tıpkı iki çocuğun birlikte oyun oynaması gibi, iki öğrencinin bir arada ders çalışması gibi ve benzeri faaliyetler gibi. Bazı bölgelerde, nişanlanan bir çiftin eline bir testere verip ağaç kesmeleri gelene-

ği sürdürülmektedir. Bunu kolayca başarırlarsa evlilikleri de mutlu olurmuş.

Karşılıklı saygı ve değer verme olmaksızın sorunların birlikte çözümü mümkün değildir. Fakat bu manada bizim kültürümüz rahatsız edici bir unsurdur. Daha en erken çocukluk yıllarında erkek çocukları kızlardan üstün olma duygusuyla ya da en azından bu üstünlüğe ulaşmaları gerektiği düşüncesiyle büyür. Kızlar ise, her ne kadar varsayımsal da olsa, bir daha az değerli olma duygusuyla yetişir. Ergenlik çağları sırasında kızların yüzde 60'ı erkek olmayı dilerken erkeklerin ancak yüzde ikisi kız olmak ister. Cinsiyetlerin bu yanlış değerlendirilmesi savaşın keşfedilmesine dayanmaktadır. Ancak savaşları imkânsız hale getirmek mümkün olduğu zaman ortadan kalkacaktır.

Bir keresinde Amerika'da bir şehirde bir sunum yaptığım ve erkeğin sahip olduğu yüksek değer yargılarından bahsettiğim sırada toplantının başkanı tarafından sözlü saldırıya uğradım, çünkü o, benim düşüncemin, en azından Amerika için, doğru olmadığı kanısındaydı. Düşüncelerimi desteklemek amacıyla neyi öne sürdüysem kabul görmemişti. Toplantı sonunda ise bir arada oturduğumuzda aynı adam bana beş tane kız çocuğunun olduğunu anlattı ve şunu ekledi: "Bana bir insanın beş tane kız çocuğuyla ne yapması gerektiğini siz anlatabilir misiniz?" "Çocuklarınızın beşi de erkek olmuş olsaydı bu soruyu bana sormazdınız", dedim. Bunun üzerine benim anlattıklarımın uydurma olmadığını anladı.

Yani sevgi, kesin kararlarından sonra, birbirlerine değer veren iki insan tarafından iyimser bir tutum içerisinde çözülmesi gereken bir görevdir. Aralarında zihinsel ve bedensel açıdan da bir çekimin var olması gerekir. Bu karmaşık sorunun çözümü sık sık insanların ilginin odak noktası olma ve başkaları hakkında kararlar vermek istemelerinden dolayı zorlaştırılmaktadır. Şımartılmış çocuğun yaşam stili!

Sevgi bir görev oluşturduğu için ancak başarılması halinde kişisel bir mutluluk duygusu vermektedir bize. Sevgide sadece kendi mutluluğunu arayan insanlar da bu ortadan kaldırılamaz unsurdan kaçınamazlar. Birçok insan sevgiye karşı olan doğru tutumu yakalayamamaktadır. Başkaları eksik olan iyimserlik ve özgüvenlerinden dolayı cinsel duygular geliştiremezken yine başkaları başka insanlarla birlikte çalışmayı hiç öğrenmemiştir. Düşkünlük duygusu olmadan sevgi mümkün değildir. Bu düşkünlük kolayca, bu şekilde kaçınılmaz olarak üstünlük kazanan, eşe olan bir bağımlılık olarak algılanmaktadır. Yani kendisine kesinlikle üstünlüğü şart koşan bir yaşam stiline sahip bir insan sevgi için kaybedilmiş bir insandır.

Cinsel duygular sevgi, saygı ve düşkünlükten koparıldığı zaman cinsel sapkınlık ya da nevroz haline gelir. Bu tür yolunu şaşırmalar hep çocukluk yıllarında hazırlanmaktadır. Ebeveynlerin çoğu günümüzde çocuklarına sevgi konusunda doğru eğitimi verecek durumda değiller. Bu yüzden okul bu alanda da kurtarılabilecekleri kurtaracak durumda olmalı ve çocukları sevgiye hazırlamalıdır. Erkekler ve kızlar bir arada yetişmeli, ders çalışmalı ve yaşamalıdır.

Asıl anlamda ders sonuçları da iş birliği imkânına bağımlıdır. Ne erkekler ne de kızlar kendilerini karşı cinse ispatlamak zorunda oldukları düşüncesi içerisinde büyümemelidir.

Biz kızların, değersiz bir varoluşun kaçınılmaz çaresizliğine boyun eğdiklerinde ya da kendilerini anlamsız eril protestoya teslim ettiklerinde nasıl zarar gördüklerini önceden araştırmıştık.

Eski zamanlarda sevgi, bu kavrama bugün yüklemiş olduğumuz anlamı ile nadir, alışılmamış bir görüngüydü. Petrarca'nın Laura'sı ve Dante'nin Beatrice'i büyük istisnalardandır. Daha sonra bu tür durumlar çoğalmıştır fakat yüksek tabakayla sınırlı kalmıştır. Günümüzde tüm toplumda aşk ilişkilerine rastlamaktayız. Belki bu durum daha kolay çalışma şartlarıyla ve daha fazla boş zamanla bağlantılıdır. Sevgi tamamen ortadan kalkması mümkün olmasa da giderek üremekten uzaklaşmaktadır. Fakat artık toplum, zamanında yeterli sayıda ürememiş olsalardı ortadan kaybolma tehlikesi olan insanların zamanındaki gibi üremeye bağlı değildir. Günümüzde toplumlar ekonomik durumlarından dolayı artık bu kadar hızlı bir nüfus artışına muhtaç değiller ve her şeye rağmen nüfusun çoğalması konusunda baskı yapılan ülkelerde bunun ardında askeri sebepler saklıdır.

Mutsuz evliliklerin ve aşk ilişkilerin korkunç yükseklik sayısını azaltmanın tek çaresi toplum duygusunun güçlendirilmesidir. Bu konuda kalıtım yoluyla edindiklerimiz artık yeterli değildir. Onu ele alıp büyütmek zorunda kalacağız. Gençliğin cinsel konuda aydınlatılması, yetişen nesilleri daha değerli olan sevgiye

hazırlayacak şekilde olmalıdır. Bu anlamdaki teorik aydınlatmanın sınırlı yararı hakkında daha önce konuştuk. Cinsellik veya sevgi, çocuğa hiçbir zaman değersiz ve uygunsuz bir şekilde gösterilmemelidir. Ayrıca her cinsel aydınlatma ayrıca çocuğun daha sonraki hayatı, genel durumu ve duygularıyla bağdaşmalıdır. Bir insanın sevgi ve evlilik konusunda yeterince hazırlanmış olup olmadığını nasıl anlarız? Bunu sözüm ona "testlerle" anlamak mümkündür, testler gerçek manalarında anlaşılırsa tabi.

İlk olarak seçimin sağlıklı bir eşe ait olduğu kesin olmalıdır. Evliliğin geleceği ve değeri bunu gerektirir. Hasta bir eş seçen kimse sevgi ve evlilik konusunda yeterince hazır değildir.

Kızların zayıf, engelli, tüberküloz olan erkekleri, alkolikleri veya evsizleri tercih etmeleri nadirgörülen bir durum değildir. Bu tür erkekleri iyileştirebildiklerini düşünürler. Bu tür kadınları yeterince ısrarlı bir şekilde uyarmak gerekir, çünkü bu tür tedavi girişimleri asla başarılı olmaz. Aynı şekilde hiçbir zaman bir eş hasta olduğu için seçilmemelidir. Zayıf insanlar baskın olan eşi daima hayal kırıklığına uğratır; onlar, hayal edilebilecek en rahatsızlık veren hayat arkadaşlarıdır.

İkinci olarak bedensel ve psişik bir çekim mevcut olmalıdır.

Üçüncü olarak eşin arkadaşları olmalı, onun başkalarıyla çalışabildiğini ve bir arada yaşayabildiğini görülebilmelidir.

Dördüncü olarak seçilen eşin mesleki alandaki toplumsal ilgisi belirgin olmalıdır. Onun için bir şeyleri başarmak ve gerçekleştirmek önemli olmalıdır.

Nihayetinde karşı tarafa duyulan ilgi insanın kendi şahsına olan ilgiden daha büyük olmalıdır. Bunun böyle olup olmadığını anlamak kolay değildir, fakat mümkün olduğunca belirgin bir yargıya varmalıdır, örneğin birine danışmanlık ederken bile. Çoğunlukla bu durumda küçük ayrıntılara göre hareket edilebilir. Örneğin bir insan eşini geçerli bir sebep olmaksızın yağmur ve fırtınada bekletiyorsa kesinlikle yeterli ölçüde ilgisi yok demektir.

Bir öğrenci şenliğinde öğrencilerden biri bana nişanlısını tanıttı. Daha sonra birlikte dans ettiklerinde ayakları kaydı ve çift yere düştü. Aceleyle oraya giderken dehşet içinde genç erkeğin kız arkadaşının ayağa kalkmasına yardım etmesi yerine onu bir eliyle yere bastırdığını ve diğer elini yerde gezdirdiğini gördüm. Kıza yardım ettim ve kızgın bir şekilde öğrenciye sordum: "Ne yapıyorsun?" – "Kalksaydı gözlüğüme basabilirdi. Gözlük yere düştü!" diye cevap verdi öğrenci. Bu tür bir davranış elbette ki evlilik için doğru bir tutum değildir. Günlük hayatta buna benzer çok sayıda olay yaşanır. Bu tarz olayların vuku bulmaları için çaba harcanmamalıdır, fakat olduklarında da olanları gözlemlemeli ve karar verirken göz önünde bulundurmalıdır. Ayrıca daha önce saydığımız beş unsur da göz önünde bulundurulursa yanlış bir seçim yapılmadığı konusunda emin olunabilir.

Bazı genç insanlar, çoğunlukla erkekler, kesin bir kararın seçimde gerekli olmadığını, hatta normal olmadığı düşüncesindedirler. Çekim gücünün süreklilik göstereceğini önceden kim bilebilirmiş ki? diye sorarlar ve bundan dolayı kesin bir karardan kaçınmak için, örneğin deneme evlilikleri ya da "arkadaş

evlilikleri" gibi çeşitli kaçınma yolları denenmiştir. Ben her zaman bu tür deneylere itiraz etmişimdir, çünkü onlar hiçbir zaman tatmin edici bir sonuca yol açmazlar ve her zaman kadının zararına olurlar. "The Companion Marriage" yi ilk öneren ve yayan yargıç Lindsay, kısa bir süre içinde çok fazla zarara sebep olmasından dolayı bu fikirden vazgeçmiştir. Yani başka bir çözüm yoktur: İnsan kararını önceden ve kesin olarak vermek zorundadır.

Şüphede olanlar ise emin olana kadar beklemek zorundadırlar; fakat aynı zamanda insan her durumda şüpheye düşüp düşmeyeceğini kendi kendine sormak durumundadır. Bir insan eğer sosyal ya da ekonomik durumunun yetersiz olduğunu dile getiriyorsa dikkatli olmak gerekir. Çoğunlukla bu, bir karara engel olması için kullanılan bir bahanedir; bu bir oyalama taktiği olabilir. Bu durumda o insan yeterli bir geliri elde etmek için ya da iyi bir mevkie ulaşmak için çaba harcamaz. Maddi durumlar gerçekten de çok büyük bir engel oluşturuyorsa söz konusu çiftler kendi evlerine çıkabilecek duruma gelene kadar ebeveynlerinin yanlarında kalabilirler. O zaman en azından evli olurlar ve bu her iki taraf için de hiçbir karara varmamaktan çok daha iyidir. Bu bağlamda görülebilecek tüm sorunlara burada daha fazla değinemeyiz. Önemli olan evliliğin insanlığın gelişimi ile bağlantılı bir şekilde algılanması gerektiği ve evliliğin başarılı olmasının toplumsal duygunun kuvvetlendirilmesiyle gerçeklemesi gerektiğidir.

KIRK İKİNCİ SORU: *"Toplumsal duygu" kavramı altında ne anlamak gerektiğini bilmek istiyorum.*

Bu soruda çok fazla yanlış anlaşılmalar vardır. İktidar hırsı olanlar da toplum için, bütün için çaba harcadığına inanır. Eski erkek egemen ailelerde baba kendi görüşüne göre ve diğerlerin de görüşlerine göre ailenin tek temsilcisi olarak kabul edilirdi. Burada kesinlikle bir toplum duygusu görememekteyiz. Öte yandan birinin sadece başkaları için yaşamak istemesi de aynı şekilde yanlış olur, çünkü bu tam manasıyla bir özveri görevi olurdu ve sonunda özün kaybedilmesine yol açardı ki bu da genel bir durum haline gelirse toplumun sonu anlamına gelir. Toplum, bireyin ne sadece kendi için ne de sadece başkaları için değil de her üyenin genel huzur için yaşayıp çalıştığı birçok insanın birlikteliğidir. İşbirliği, insan ilişkilerinde karşılıklı olarak ön planda olmalıdır. Bu tür bir topluluğun oluşması istenirse başlangıçtan itibaren eğitimi bu yönde vermelidir. Bizim okullarımızda ise çocuklar mümkün olduğu kadar çok bilgi edinmelidir. Bilgi ve başarıya kişisel bir mal varlığı gözüyle bakılıyor ve rekabet, kişisel hırs ve açgözlülük körüklenir. Bu şartlar altında çocuğa nasihatlerle sosyal duygular öğretme denemelerin her zaman başarısız olması şaşırtıcı mıdır? Arkadaşlık ve sevgi konusunda da mesele çoğu zaman diğer insana sahip olmaktır. Bu bakımdan, iş birliği, arkadaşlık ve kendi aralarında genel olarak iyi anlaşma konusunda erken egzersizlerle başka bir tutumun oluşmasına gayret gösterilmelidir. Daha okuldayken sağduyu, toplum duygusu ve işbirliği teşvik edilmelidir.

YANIT: Benim toplum duygusu ile ilgili olan fikrim tamamen biraz önce konuşan insanınkiyle aynıdır. Toplum için çalışmak isteyenler kendini asla ihmal etmemeli ve kendinden vazgeçmemelidir. Başarılarının toplum için değerli olmasını istiyorsa kendini geliştirmeye devam etmelidir.

KIRK ÜÇÜNCÜ SORU: *Bu bağlamda din sorununu saf dışı bırakmak mümkün müdür? Söz konusu olan aslında bir tür din değil midir? Tamamen bilimsel bir yolda, dinle hiç ilgilenmeden, yaşam hedefleri için karar vermek mümkün müdür?*

YANIT: Eğer insanlar topluluğu din olarak algılamak istiyorlarsa, buna itiraz olarak söylenecek bir şey yoktur. Fakat din ve bilimi ayırmak çok daha iyi olur. Elbette psikolojik araştırmalarda, bilhassa sosyal psikolojik araştırmalarda din sorununu konunun dışında bırakmak mümkün değildir. Fakat o durumda bu sorun psikolojik bir çerçevede incelenir.

Ayrıca psikolojiye dini kavramlar karıştırmamalıdır. Bazı insanların yaptıkları gibi dini duyguları psikolojinin temeli olarak kullanmanın bir manası yoktur. Bilimsel araştırmalar o zaman zorla belli bir yere yönlendirilmiş olmaktadırlar. Bilim bununla barışık olamaz, çünkü onun için bir tek kanun geçerlidir: Hipotezleri ve gerçekleri arasında çelişki yoktur. Çeşitli dinlerin birçok düşüncelerinin bireysel psikolojinin düşünceleriyle aynı olduklarını, çünkü tüm dinlerin nihayetinde hedeflerinin toplumun huzurunu sağlamak olduğuna, defalarca değinmişimdir. Fakat bu gerçek, bilimsel sonuçları eleştirmemek için bizi ikna etmemelidir. Aynı şey siyaset

için de geçerlidir. Bireysel psikoloji bu açıdan da bilimsel özgürlüğünü korumalıdır; onun görevi dini veya siyasi eğilimlerin gerçekten toplum huzuruna yararlı olup olmadığını araştırmaktır. Bireysel psikoloji ve din birbirleriyle çelişki içerisinde bulunmamaktadırlar. Bireysel psikoloji bilim ve din içerisinde gerçi merkezi bir yer talep eder fakat baskın bir mevki istememektedir. O, kesin olarak algıladığı şeyler bulur, herkesi kendi fikrini oluşturmakta serbest bırakır. Olaylara insanlığın gelişimi ile bağlantılı şekilde baktığı için, yani uzak bir gelecek gözüyle, belli başlı hataların sonuçlarına dikkat çekebilmekte ve bu tür hataların yapılmaması konusunda uyarıda bulunabilmektedir. Birçok insanın onda biraz da olsun dini bir hava sezmelerinin sebeplerinden biridir bu gerçek. Fakat bu doğru bir bakış açısı değildir. Her din kurallar koyar ve onları dünya dışı bir varlığa dayandırır. Bireysel psikoloji ise sadece şunu söyler: Öyle veya böyle hareket eden insanlar o veya bu sonuçları göze almalıdır. O yasaklar veya kurallar koymaz.

Bireysel psikoloji belli bağlantılara dikkat çeker, belli düşünceleri aktarır. Hayatta, dinde, eğitimde, siyasette, meslekte veya aşkta bu düşüncelerden faydalanmalıdır. O zaman itiraz edecek bir durum yoktur. Bu yapılmak istenmiyorsa bireysel psikolog veda edip gidebilir. Bu olayların karşısında dinde olduğundan çok daha farklı bir tutumdur.

KIRK DÖRDÜNCÜ SORU: *A. S. Neill, çocukların bir şeyleri bozma eğiliminin, cinsel bilgi açlıkları sonucu gerçekleştiğini ve cinsel konularda aydınlatıldıktan sonra kaybolduğunu iddia etmiştir. Bu doğru mudur?*

YANIT: Neill'in bu düşüncesi psikanalize dayanmaktadır ve son derece tek yönlüdür. Bir şeyleri bozma dürtüsünün sebebi bazen gerçekten de cinsel meraklılıktır. Genel olarak ise ilki, zorunlu olarak cinsel merakla bağlantısı olmayan, daha çok saf bir bilgi edinme dürtüsüdür. Aydınlatılmış çocuklarda da doyumsuz bir bilgi edinme hırsı mevcut olabilmektedir. Bir şeyleri kırma dürtüsünün temelinde bazen çok çeşitli sebepleri olabilen bir öfke bulunmaktadır. Bu yüzden kırma dürtüsü cinsel aydınlatmadan sonra ortadan kalkabilir, çünkü cinsel bilgi açlığı ile alakası yoktur. Kırma eylemi ortadan kaybolur, çünkü yetişkin kişi cinsel aydınlatmadan sonra çocukla daha iyi bir şekilde anlaşabilmektedir. Bu tür yanlış yorumlara nevrozların alanında da rastlanmaktadır. Neill'e ait olan bu düşünce, tüm vakaları bir sebebe dayandırmak istediği ve bu şekilde belirgin ve önemli durumları görmememizi sağladığı için yanlıştır. Kırma eğilimi çoğunlukla, çevrenin kabullenmek istemediği, pozitif bir başarıdan başka bir şey değildir.

KIRK BEŞİNCİ SORU: *Çocuklar ve ebeveynler arasında anlaşmazlıklar kaçınılmaz mıdır?*

YANIT: Her zaman değil de ara sıra, yaşlı ve genç nesil arasında anlaşmazlıklar meydana gelir ki bunun sebepleri farklıdır. Babalar ve oğullar arasındaki anlaşmazlıklar yaygındır ve edebiyatta da sık sık işlenmektedir. Her çocuk otoriteye ve kendinden üstün güçlere karşı içsel bir itiraz duyar. Babanın o veya bu şekilde fazla öne çıktığı veya isteğini fazla ısrarlı bir şekilde elde etmeye çalıştığı zamanlarda anlaşmazlıklar ortaya çıkabilir. Son du-

rumda o bir arkadaş değil, bir hükümdardır. Oğul böyle bir babanın karşısında kendini çok zor ispatlayabilir. İtiraz durumları kaçınılmazdır, çoğunlukla pasif seyrek olarak da aktif şekiller alır. Meşhur babaların nadiren özellikle göze batan oğullarının olmamasının sebebi kalıtımın zayıflamasından kaynaklanmaz, tamamen psikolojik bir durumdur.

Eski ve yeni nesiller arasındaki anlaşmazlık özellikle genç neslin en çok ihmale uğradığı günümüzdeki gibi zamanlarda büyümektedir. Eski nesil, çaba harcandığı zaman, ilerlemenin oldukça kolay olduğu bir zamanı bilmektedir. Henüz, yeni bir şeyleri başarmanın mümkün olduğu bir zamanın varlığını bilmemeleridir. Gençler bu zamanı ancak duyduklarından dolayı bilmektedirler ve az çok bilinçli bir şekilde ihmal edildikleri duygusuna kapılırlar. Tüm yüksek mevkiler bugün yaşlı insanlar tarafından meşgul edilmektedir. Buna bir de birçok insanın maddi durumlarının kişisel duyguları için çok fazla değerli olması eklenir. Ayrıca insan eskisine nazaran daha uzun yaşamaktadır, dolayısıyla daha uzun süre çalışabilir ve bu yüzden de yeri kolay kolay boşalmaz. Bütün bunlar gençlerin yaşlılara karşı sinirli bir tutum takınmalarına sebep olmaktadır. Baba ve oğlu arasında ve anne ve kız arasındaki anlaşmazlıklar eğer sık sık baba ve kız ile anne ve oğul arasındaki anlaşmazlıklardan daha baskın ise de bunu ilk etapta cinsel sebeplere dayandırmamalıdır. Çünkü bu durumlar daha çok psikolojik anlam taşımaktadırlar. Çocuklar kendi cinslerinden olan ebeveynlerine karşı, karşı cinsten olan ebeveynlerine nazaran, daha güçlü bir aşağılık duygusuna sahiptirler.

14. KİTLE PSİKOLOJİSİ

TARTIŞMA: BİREYSEL PSİKOLOJİ IŞIĞI ALTINDA FREUD OLAYI KISIRLAŞTIRMA SORUNU

"Bireysel Psikoloji" tanımı bu psikolojinin sadece tek tek bireylerle ilgilendiği anlamına gelmez, tam tersine: Onun en önemli işaretlerinden biri, bireyi daima özellikle yaşamındaki görevleri ile bağlantılı olarak yani diğer bireylerle olan ilişkileri içinde incelemesidir. Demek ki en başta bu açıdan kitle psikolojisiyle ilgilenmek durumundadır.

Bir "Kitle"yi bireylerinin bir birlikteliği, bir toplum diye niteleyemeyiz o daha çok yeni bir birimdir. Her birey kitle ruhunun bir kısmına sahiptir. Kitle psikolojisi üzerinde birçok görüş vardır. Örneğin kitleyi parçalarının toplamı olarak kabul edenlerin görüşü. Sonra LeBon'un, kitlenin birime ulaşma çabalarına köprü oluşturan görüşü. Devamla Freud'un kitleyi yaşam gücüyle birlikte sergileyen babanın otoritesi yani baba yedeği olarak açıkladığı görüşü. Nihayet Karl Marx tarafından planlanmış ve esaslı bir temele oturmuş toplum teorisi vardır. Bu görüşe göre

kitle, karakterini kazancını sağlama tarzına bağlı olarak oluşturur, buna karşın düşünce dünyası ekonomik ilişkilerin üstyapısı olarak görülür.

Gerçi bu görüş tamamen doğru değildir çünkü yaşam şartları ve dış dünyanın problemleri bireyler tarafından işlenecek ve seçilecektir. Bireysel psikoloji burada daha belirgin bir görüşe sahiptir: Bireylerin yaratıcı güçleri kişinin yaşam problemlerini nasıl ele alacağını ve onlara nasıl tepki vereceğini belirler. Buna rağmen çok uzun yani binlerce yıllık zaman dilimleri içinde Marx'ın görüşünün geçerli olduğunu kabul etmek gerekir çünkü dış dünyanın sorunlarına yanlış cevap veren bireyler zamanla ayıklanacaktır.

Kitle psikolojisi veya genelde bu kavram altında ne anlaşılıyorsa esas itibarıyla kitlenin olağanüstü durumlarıyla uğraşır; savaşlar, devrimler... Ama onlar kitle psikolojisinin en önemsiz ve küçük parçasını oluştururlar. Esasında bireyin her psişik hareketi kitle psikolojisi açısından da izlenmelidir. Örneğin, dil, her insanın sahip olduğu en özel varlığı, aynı zamanda insan gruplarının bir sistemi; o ancak büyük bir grup içinde oluşabilir ve yaşayabilir. İyi konuşmak isteyen kişi tüm diğer insanların konuştukları gibi konuşmalıdır. Dil dış etkenlerin etkisi altında gelişir ve böylece grup dilleri, lehçeler, meslek dilleri, sıkça çok güçlü ifadeler içeren "argolar" oluşur. Savaşlar, diğer halklarla olan ilişkiler, yeni icatlar dili değiştirirler. Ama birey yine de dilini en özel varlığı olarak görür.

Aynı şey akıl için de geçerlidir. Burada da kafamızda herkesin uyması gereken bir çeşit ideal düşünce tarzı canlanmaktadır. "Sağduyu" kavramı "akıl" diye adlandırılan şeyin toplumsal karakterine işaret etmektedir.

Birey her ne kadar kendi dış görünüşünü kişisel mesele olarak düşünse de moda da bireyi kendine uymaya zorlamaktadır. Atasözlerinin kullanımı da dilin sosyal karakterini kanıtlamaktadır. Suçlular, devrimciler ve genelde tanınmak istemeyen tüm insanlar kendi dillerini oluştururlar. Belli konuşma ve düşünme şekillerini insanlığın büyük kısmında bulmak mümkündür. Değişik insanlardan akıllarına gelen ilk sayıyı söylemeleri istendiğinde genelde 7 sayısını söylerler. Basit bir geometrik şekil çizmeleri gerekince en çok üçgeni seçerler. Bu öyle göze çarpan bir şeydir ki, burada söz konusu olan gerçekten alışılmış bir kitle psikolojisi görüngüsü olmasına rağmen insanlar bazen burada telepatik güçler mi var acaba diye düşünmüşlerdir.

Tüm görenek ve geleneklerimiz, davranışlarımız, batıl inançlarımız v.s. Bir toplumun bir kitlenin üyesi olarak bize özgündür. Kitle psikolojisi dinde özel bir rol oynar. Bir şeyleri aşma, yükseğe ulaşma gayreti her canlıda bulunur ve kendisini en çok dinlerde gösterir. Dinlerde gayret (Cihat) genelde insanlığın kurtuluşu bazen de zararı için kullanılır. Sıkça gözlemlenebilen kitle hareketlerinin çoğu bir bahane ile oluşur. Savaşlar ve bazı devrimler kitlenin güç ve sahip olma hırsının ifadesidir. Gerçek sebepleri söylenmiş olsaydı bunlar hiç olmazlardı: "Diğer halkın şu veya bu servetini elinden almak istiyoruz." Burada her zaman çeşitli

bahaneler bazen de kitlenin, bireylerin çoğunluğunun yaşam stilini mümkün olduğu kadar çok kapsayan parabol şeklinde bahaneler kullanılır. Savaşa ilk olarak kendini yaşam tarafından ihmal edilmiş hisseden ve kendilerini bu yüzden zarardan korumaya çalışan kişiler yani aktif tipin şımartılmış çocukları gönüllü olarak yazdırırlar. Tüm kitle saldırılarında, savaşlarda, din ve ırk açısından yapılan zulümlerde her zaman güçlülerin güçsüzlere saldırması söz konusudur. Savaş atmosferi oluşturmak için gerekli duygu ve coşkular rüyalarda olduğu gibi sözüm ona kendini suni şekilde zehirleme aracılığıyla uyandırılırlar. Salt savunma savaşları tabii ki istisnalardır. Devrimlerin amaçları çoğunlukla sadece sömürülen kesimin daha aktif olan bölümü için daha iyi yaşam şartları oluşturmaktır. Öyle ki onlar bu açıdan savaş gibi değerlendirilmelidir.

Kitle psikolojisinde aktif ve pasif doğalar arasındaki fark özellikle önemlidir çünkü her kitle hareketi bir veya birden fazla aktif tip insan tarafından taşınmaktadır. Kitle hareketi özellikle halkın büyük bir çoğunluğunun kendini belli bir anda ve yakın gelecekte varlık ve güce sahip olmaktan menedildiğini hissettiği zaman oluşur. Pasif insanlar o zaman sadece pasif tutumlarını gösterirler; devamlı büyüyen sefilliğin üzücü resmini sergilerler. Ama aktif insanlar huzursuz olurlar, devrimler hep aydınların önemli bir bölümünün dışlanmasıyla oluşurlar. Fransız devrimi bu konuda açık kanıtlar göstermektedir. Robespierre, Danton, Marat çok zeki ve tahsilli ama hiçbir işleri olmayan bu yüzden de başarı şansı olmayan insanlardı. Örneğin Robespierre'in hukuki araştırmaları ödüllendirilmişlerdir ama o kendisi bir tek davaya

bile bakamamıştır. Marat, Goethe tarafından bile bir dahi olarak adlandırılmıştı ve zamanının çok ilerisindeydi, bir kontun harasında doktordu. Böyle insanlar yaşamdan çok şey beklemişlerdi. Onlar başarılarından mahrum edildikleri duygusuna kapılmışlardı ve suçu durumlara atarken tam haksız da değillerdi. Çevrelerine bu durumdan rahatsız olanları topladılar ve devlet gücüne el koydular. Onlar şımartılmış çocukların en etkili, zeki ve aktif tipleriydi.

İleriye doğru gayretli ve aktif grupta teknik sebeplerden de olsa şu veya bu şekilde bir anlaşma sağlanmalıdır. Çaresizlik herkesin uyduğu bir organizasyona zorlar. Girişim bir kere harekete geçirildiyse münferit kişilerin kişisel istek ve talepleri ortaya çıkar ve bunlar önce emri altına girdikleri lidere yöneliktir. Bir kitle hareketinin taraftarları arasındaki memnuniyetsizlik kaçınılmaz bir görüngüdür. "Liderlerin" yaşam öyküleri onların genelde henüz çocukken rollerine hazırlanmış olduklarını gösterir. Her grup lideri, amacının herkes için gayret göstermeye değer olduğunu ve kendisinin toplum yararına çalıştığını iddia etmek zorundadır. Bireysel psikoloji ise kelimelere fazla önem vermez aksine daha çok eylemi inceler. Böylece gerçek toplum hizmetini grup egoizminden ayırabilir. Ülkeler, devletler, aileler, okullar, hırsızlık çeteleri, partiler grup egoizmi tarafından belirlenmiş olabilirler. Bilimsel güvence altındaki amaçlara sahip bir kitle hareketi ama istisnasız toplumun yararınadır. Tabii ki grup egoizmi de toplum hizmeti için alıştırma olarak kullanıldığında değerli olabilir.

Birçok insan kararsız bir şekilde bir gruptan diğerine geçer. Her grupta orada "evde" olmadıkları duygusuna kapılırlar ve gruptan ayrılmaları mümkün olduğunda kendilerini rahatlamış hissederler. Böyle insanlar aidiyet duygusunun kendisini amaç yaparlar. Bu bencil ve "soyut" toplum duygusunun bu konuda konuşmak gibi bir anlamı yoktur çünkü insanlığın, pratikte denenmiş ve gelecekteki kuşaklara hizmet edebilecek kalitede bulunmuş bilimsel temeller üzerine kurulu bir toplum duygusuna gereksinimi vardır.

KIRK ALTINCI SORU: *Profesör Adler "Psikanaliz" kitabındaki iki olayı "Hayvanlara eziyet etme" ve "Yalancılık" olaylarını açıklayacaktır (Psychoanalysen. Freud och Hans Skola, Stockholm 1924).*

YANIT: 1. Yalancılık: 16 yaşında bir kız koruyucu babasını ve din dersi öğretmenini kendisine cinsel tacizde bulunmakla suçlamaktadır. Gerçi çok sık yalan söylemektedir ve kendi kendini tatmin etmektedir. Pfister (Oskar Robert Pfister Ç.N.) genç kızın davranışını Freud'un teorisine göre yani salt isteklerinin tatmini olarak yorumlamıştır. Genç kız cinsel ilişkiye girmek istediği adamları suçlamaktadır.

Bu olay hakkında çok şey söyleyemem. (Ayrıca açıklanan bilgiler çok yetersizdir. Esasında böyle bir şeyin hiç açıklanmaması gerekir.) Ama yine de o birkaç soru için sebep teşkil etmektedir. Çocuk yalanları sayesinde neye ulaşmaktadır? O bu sayede istediği adama yaklaşamamaktadır tersine o adamı dışlamaktadır. O adamı kendisi için kazanmak uğruna hiçbir şey yapmamakta,

tersine o adamla olan tüm ilişkilerini koparmaktadır. Genç kız besbelli sevgi için iyi hazırlanmamıştır. Muhtemelen burada söz konusu olan öç almaktır. Genç kız ilgi çekmek istemiş ve muhtemelen beklediğinden daha az ilgi görmüştür. Bu yüzden şimdi intikam almaktadır. Ama intikamını neden iftira atarak almak istemektedir? İstifra ederek veya bir başka belirtiyle de tepki verebilirdi. Belirti seçimi açığa kavuşamamıştır çünkü elimizde çok az veri vardır. Freud'un varsayımı genç kızın ırzına geçildiği şeklinedir. Yalan söylemek psikanalizde genelde mastürbasyon ile ilişkilendirilmektedir. Bu bağlantı ama bu olayda da ispatlanmış değildir. Gerçekte de bu bağlantı yoktur. Toparlarsak: Olay öyle şematize edilmiştir ki hiçbir şeyi açıklayamamaktadır.

2. Hayvanlara eziyet etme: 16 yaşında bir erkek çocukta sadizm nöbetleri görülmektedir. Çocuk bir kediciğe eziyet eder, gizlice bir floresan lambasını kırar, sinekleri parçalar, kendisine acı veren oyunları sever. Tüm bu olaylar sırasında cinsel haz duyguları hissetmektedir. Oğlan kardeşlerinden biriyle birlikte kendi kendini tatmin etmiş ama daha sonra bunun sağlık açısından verebileceği zararlardan korkak vazgeçmiştir. Kız kardeşiyle ilgili olarak ensest fantezileri vardır. Pfister kitabında Freud'a sadık kalarak şöyle bir yorum yapmaktadır: Kedicik oğlan kardeşi, floresan lambası kız kardeşi temsil etmektedir. Hastalık öyküsü eksiklidir, tamam değildir. Yazar okuyucuya sadece inanabileceği veya inanmayacağı tahminleri aktarmaktadır. Olayın yorumu sadece belirsiz karşılaştırmalar üzerine kuruludur. Gretchen aynı .....'a benziyor. Floresan lambası aynı .....'a benziyor. "Poloniuskomplex" (Her şeyi bir şeylere benzetme kompleksi

Ç.N.) hakkında şunu okuyoruz: "Bulut aynı bir deve gibi görünmüyor mu?" Bu olayın verilerinden en çok şu çıkarsamada bulunulabilir: Bu çocuk besbelli ki sadist insan tipine dahildir. Demek ki söz konusu olan, her şeyden önce korku duygularının cinsel organlarını etkileyen bir insandır. Ama bu kişi bu eğilimine rağmen eğer toplum duygusu daha iyi gelişmiş olsaydı işi hayvanlara eziyet etmeye vardırmazdı. O ayrıca bir korkaktır o erkek kardeşine, küçük bir kediye ve bir lambaya saldırmaktadır. Cinsel dürtüsü olgunlaştığında kendilerine karşı cesaret göstermesine lüzum olmayan objeler seçecektir. Onun davranış şekli tutarlı, hatta ön şartları ve sebepleri göz önüne alınırsa zekicedir. Ön şartlar şunlardır: sadistliğe eğilim, korkaklık, toplum duygusu eksikliği. Bu açıklama psikanalizci "gibi görünüyor!" açıklamasından daha güçlü bir ifadedir.

Freud taraftarları rakiplerini, cinselliği konuşarak sulandırmayı denedikleri veya onun rolünü küçümsedikleri için suçlarlar. Bireysel psikoloji bunların ikisini de yapmaz ama cinselliğin şeklinin yaşam stiline bağlı olduğunu ve sadece bütünün bir parçası olduğunu bilir. Cinselliğin rolünü inkâr etmez aksine onu doğru yere yerleştirmeye çalışır.

Esasına bakarsak Freud'un görüşü: Bir insanın arzuları tatmin edilmez ve o kişi bu arzularını bastırmak zorunda kalırsa, hasta olacaktır. Bu yüzden Freud ve öğrencileri tedavi pratiğinde arzuların tatmini sorununa çok fazla eğilirler. Başka kelimelerle ifade edecek olursak, psikanaliz arzuların tatminini aşırı önemli bulur. Bu şımartılmış çocuğun tutumudur. Freud'un ruhsal

yaşam üzerindeki tüm öğretisi şımartılmış bir yaşam stilinden kaynaklanmaktadır ve benim düşünceme göre bu onun en büyük sorunudur. Freud, insanların kolay durumlara gereksinimi olduğundan yola çıkmaktadır zorlukları aşma görevinden değil. Aynı bakış açısından Freud, insanı hemcinslerinin düşmanı olarak da görür: Biri diğerinin hem sevgi alanında hem de güç alanında rakibidir. Bu güvensizlik tabii ki belli şartlar altında ve zararlı tedaviye teşvik edilen yanlış tutumun bir sonucudur. Tutum kalıtımsal değildir aksine başta şımartılan daha sonra tahttan indirilen çocuğun kıskançlığından kaynaklanmaktadır.

Freud tatmin edilmemiş arzuları "inceltmeyi" tavsiye etmektedir. Bu, arzuyu kısmen veya görünüşte toplum huzuruna herhangi bir zarar vermeyecek ve asla küskünlüğe sebep olmayacak şekilde gerçekleştirmek anlamına gelmektedir. Örneğin bir sadist kasap veya cerrah olmalıdır. Burada söz konusu olan yani kendini iyileştirmek değil aksine hileyle aradan sıyrılmaktır. Ama özellikle de bu "inceltme" toplum duygusunu güçlendirmeden mümkün değildir.

KIRK YEDİNCİ SORU: *Profesör Adler kısırlaştırma konusunda ne düşünmektedir? Aşırı zekâ geriliği olanların veya başka sebeplerle besbelli düşük değerli olan insanların kısırlaştırılmaları, onların dünyaya sorumluluklarını üzerlerine alamayacakları çocuklar getirmesinden korkulması gerekeceğinden, uygun olmaz mı?*

YANIT: Kısırlaştırma kesinlikle bir fakirlik sorunudur. Zengin bir toplum birkaç geri zekâlıyı da bakabilecektir. Geri zekâlı çocukların doğmasından gerçekten korunmak için insanlığın dörtte üçünü kısırlaştırmak gerektiği gerçeği bunun önündeki pratik bir engeldir. Sadece geri zekâlıları kısırlaştırmak yeterli olmamaktadır. Ayrıca çocuklarda geri zekâlılık ancak oldukça kesin bir şekilde her iki ebeveynde de belli bir kromozomda belli bir bozukluk sonucu görülmektedir. Bazı ailelerde sıkça çocuğun biri geri zekâlıyken diğerleri gayet iyi yetişerek topluma faydalı bireyler olmaktadır. Suça yatkınlık asla kalıtımsal değildir aksine sadece psikolojik olarak açıklanabilmektedir. Ruhsal rahatsızlıkların kalıtımsal olup olmadığına cevap vermek zordur. Bu sorun hakkındaki istatistikler genelde yanıltıcıdır, sadece eğilimi göstermektedir ve inandırıcı değildir. Bir ailedeki bir akıl hastasının, diğerlerini, akraba veya akraba olmayan kimseleri kötü etkileyecek zararlı bir atmosfer oluşturabileceğini hesaba katmamaktadır. Biz bu alanda o kadar güvensiziz ki kısırlaştırmak kendini beğenmişlik olur. Daha önceki kültürlerde insanlar benzer şekilde davranmışlar, hasta çocukları kendi kaderlerine bırakmışlar veya onları öldürmüşlerdir. Ama o zaman bile şair Sofokles Ödipus-destanıyla tanrıların böyle bir davranışı tasvip etmediklerini anlatmak istemiştir. İnsanın bu alanda da cesaret göstermeli ve kısırlaştırmayı reddetmelidir. Aynı zamanda ekonomik durumlar hastalıklara önlem almayı her şeye rağmen hasta olan insanları tedavi etmeyi onlara bakmayı ve korumayı sağlayacak kadar iyileştirilmelidir. Kalıtımsal zekâ geriliği olan insanlar o zaman hiçbir şekilde hatta üremeyle bile zarar veremeyecek şekilde bakılmalıdırlar.

15. YAŞAMIN ANLAMI

TARTIŞMA: YETİŞTİRMEDE TELKİN - ŞİZOFRENİNİN TEDAVİ EDİLEBİLİRLİĞİ - İRADE ZAYIFLIĞI - ZEKÂ TESTLERİ

Bireysel psikoloji tüm yaşam problemlerinin üstesinden gelmeye çalışmaktadır. Tabii ki bunu henüz sonuna kadar başarmış değildir ama bu gün bile birçok problemi eskiden olduğundan daha derin ve daha açık anlamayı mümkün kılmaktadır. Bu konuyla ilgili bir çok dünya görüşü vardır: Fiziksel, astronomik, dini ... Psikolojiye bir dünya görüşü yaratma izni verilmelidir. Her dünya görüşü yaşamın anlamı sorusuyla ilgilidir. Her insan bu soruya kendi cevabını hazırlar ve bu cevap onun yaşam stili tarafından belirlenir. Öyle ki yaptığı veya yapmadığı her şey ve tüm yaşamı aracılığıyla bu görüşü temsil eder. Ama insanlara dünya görüşleri sorulduğunda çoğu heyecanlanır ve kendini bu sıkıntıdan kurtarmak için, alaycı bir cümle veya genel olarak yaşamın anlamsızlığından bahsederek kurtarır. Ama yine de her insan yaşama bir anlam vermek zorundadır çünkü insan yaşadığı müddetçe hareket etmek zo-

rundadır. Yön olmadan, anlam olmadan her hangi bir davranış veya hareket mümkün değildir.

Sorumuzun bireysel yönünü bir yana bırakırsak o zaman kendimize bireysel dünya görüşünü aşan ve somut geçerliliği olan bir yaşam anlamı olup olmadığını sormamız gerekir. Tespit edebildiğimiz gibi birçok insanın etkisi geleceğin içlerine kadar uzanmakta, insanlığın gelişimini etkilemekte ve bu şekilde sonsuzluk değeri kazanmaktadır. Bu insanların çalışmaları ölümsüzdür, bizimle ve bizim içimizde yaşarlar çünkü onlardan faydalanırız, içimizde yaşar çünkü biz onların üzerine inşa eder onları değiştirir ve tamamlarız. Yaşamın bu devamlılığını bireysel psikoloji her yerde göstermeye çalışmaktadır.

Uzun zaman dönemleri ile düşünüldüğünde, gelişmeyi teşvik edici en küçük ve en mütevazi başarılar bile kalıcı iken, insanlığa hizmet etmeyen tüm şekil ve eylemlerin yok olup gittiklerini fark ederiz. İnsani işlevlerin yani bedensel ve ruhsal işlevlerin tümünün en büyük amacı insanlığın yükselmesi, kâinata daha iyi uyum sağlaması olan evrimin akışına uyarlarsa makuldürler. Bu tek tek duyular için de örneğin görme duyusu için de geçerlidir. İyi göremeyen, hemcinslerinin gözüne bakmayan, dış dünyayı içine salamayan kişi gelişimin akıntısıyla birlikte yüzmemektedir. Geri zekâlıların boş bakışlarını veya akıl hastalarının içlerine dönük yüz ifadelerini bir düşünelim. Onlarda bir şeylerin düzgün olmadığı daha gözlerine bakınca anlaşılmaktadır.

Söylenilen sözler duyma duyusu için de geçerlidir. Söz konusu olan "duymak istemeyen" çocuklar olurda onlara her şeyi iki

defa söylemek gerekince, insanlar arasındaki sosyal ilişkiler için duymanın ne kadar önemli olduğu anlaşılır. Konuşmaya gelince. Sadece ortak çıkarlar aracılığıyla başkalarıyla bağlantılı olan insanlar doğru konuşur. Çünkü o, sanki kendisini dinleyen ile özdeşleşmiş gibi konuşur. Bir insanın konuşma tarzından, hem çocukluk yaşında hem de daha sonra onun yeteri kadar sosyal duygular geliştirip geliştirmediği anlaşılabilir. Duyuların iyi bir gelişimi bir insanın işbirliği yeteneğinin ölçüsünü anlamamıza yarar.

Diğer bedensel işlevler de toplum çıkarları doğrultusunda yönlendirilmelidir. Örneğin mesane ve barsak işlevlerinin kontrolünü ele alalım. Akıl hastaları ve geri zekâlılar bu bağlamda da sıkça başarısız olurla çünkü onların yaşamları, çevreleriyle savaş halinde yaşayan çocukların yaşamı gibi genel kültür alanıyla çok az bağlantılıdır. Nihayet bedenin insanlığın gelecekteki gelişimi için belirleyici önemi olan cinsel işlevleri gelir. Akıl bedensel işlevlerin iyi bir gelişimi üzerine temel atmıştır. O eğer toplumun refahına yönelirse ancak o zaman uygun bir gelişim gösterir. Her bireyin aklı ancak genel geçerli düşündüğü zaman etkileyicidir. Ben nesneleri ancak, başkalarının da onları kavrayacaklarından eminsem kavrayabilirim ve ben kendimi ancak benim dışımda neler olduğunu anlayabilirsem kavrayabilirim. İnsanlar arasındaki büyük farklar yüzünden bu yönde hep zorluklar ve anlaşmazlıklar olacaktır. Ama sosyal duygunun ölçüsü kendini en belirgin bir şekilde aklın gelişiminde, sağduyunun yükselmesinde gösterir.

Bu olguların etkileriyle psikoloji henüz çok az uğraşmaktadır. Eğer bir insan örneğin sosyal yaşama gerektiği gibi uyum sağladıysa, birçok yararlı yetenekler örneğin hazır cevaplık geliştirir. O olayları çok çabuk kavrar ve uygun bir şekilde tepki verir. Buna karşın dünyasına bu uyumu sağlayamamış kişilerin ne kadar çok yenilgiye uğradığını görmek şaşırtıcıdır. Sosyal ilgileri olan insan aynı zamanda cesurdur, yalıtılmış insan her şeyden korkar. Estetik, dini ve ahlaki alanda erdem ve hatalar da benzer ölçülere göre ayrılırlar. Hepimiz, insanlar hatalı yaşam stillerini dini veya ahlaki teoriler aracılığıyla sebeplendirmeye çalıştıklarında ne kadar çok yanılgılar ve yanlış düşünceler oluştuğunu biliriz. Bireysel psikoloji şüpheci bir bilimdir ve biz kendi kendimize sıkça sormuşuzdur: Gerçekten sosyal eğilimlerle bağlantılı olmayan hiçbir değer, hiçbir sorun yok mudur? Ama orada böyle bir sorun yoktur. İnsan arasındaki ilişkilerdeki tüm problemler tabii ki sosyal eğilimlerle bağlantılıdır. Tüm dinler ve ahlak öğretileri bunu bilmektedirler. Bir insanın tipik karakter özellikleri o insanın hemcinsleriyle arasında olan ilişkilerin biçiminden başka bir şey değildir. Sadakat, iyilik, iyi niyet, cimrilik, kıskançlık, nefret tüm bu nitelikler onun insan toplumunun akışındaki yerleşiminin tarzını ortaya koyar. Tüm bu özellikler sadece başkalarıyla olan ilişkileri kapsadığı için psikologların çoğunun iddia ettiği gibi doğuştan olamazlar tam tersine onlar onun dış dünyasıyla olan ilişkilerinin çeşitli görünüşleridir.

Dünyadaki varoluşumuzla çözülmez bir şekilde bağlı olan Problemlerin ikinci ana grubu yani iş alanındaki problemler de sosyal yaşamımızdan ayrılmaz. Biz "iş" derken aynı "meslek"

kelimesini kullandığımızda olduğu gibi yararlı işleri kastederiz. İnsanlık bu alanda da değerlendirme sistemleri oluşturmuştur. Çalışkanlık erdem olarak görülür ama o sadece dünyamız ve insan topluluğumuzla olan özel bir ilişkinin görünüş biçimidir. Her şeyin bolca bulunduğu ve kendiliğinden yetiştiği bir yerde çalışkanlık bir erdem olamazdı. İş alanında, çocukların becerilerini geliştirip davranışları denedikleri çocuk oyunlarından başlayarak görülen her yaşam ifadesi sosyal pozisyonlarının onlardan beklediklerine bir cevaptır.

Üçüncü problem alanı sevgi ve evlilikte de benzer durumlar hâkimdir. Bu alanda da eğer eş için baştan beri ilgi var ise sadece kalıcı değerlerimiz vardır. Bu alandaki tüm sapıklıkların, tüm yozlaşmaların insanlığın geleceğiyle herhangi bir ilişkileri yoktur ve her ahlak ve din içgüdüsel olarak sanki "Sonsuzluk için ne yapıyoruz?" sorusunu ölçü almışlar gibi davranmışlardır. Buna göre her eğitim ve öğretimin ana sorunu: Bu günkü insanlığın ve durmadan daha karmaşık olan dünyanın sosyal eğilimlerinden elimizde olan sermayeyi nasıl çoğaltabiliriz ki o yeterli olmaya devam etsin?

Toplum duygusunun gelişimi günümüzde hala yeterli değildir. Bireysel psikoloji toplum duygusunu bilimsel ve objektif bir şekilde teşvik etmeyi tarihi görevi olarak görmektedir. O bununla bu günkü yaşamımızda gerekli bir destektir. Günün birinde gerekli toplum duygusunu "doğuştan" beraberinde getiren bir neslin gelmesini umut ediyoruz. O zaman başkalarına olan ilgi aynı nefes almak gibi doğal olacaktır: üzerinde neredeyse hiç düşü-

nülmeyecektir. O zaman bireysel psikoloji çalışmasına son verebilir. Okul, daha doğrusu öğretmen çocukların toplum duygusunu pratikte geliştirmek için konumu en iyi olandır. Çocuğun yeterli derecede toplum duygusu geliştirmeden okuldan ayrılmasını yasaklayan bir kanun olmalıdır. Okul bitiminde toplum duygusunda eksiklik varsa o zaman çocuğun öncelikle karakterinin oluşmasına katkıda bulunacak bir yıl daha okulda kalmasına rahatlıkla karar verilmelidir. Bu görev öğretmen için kesinlikle kolay olmazdı ama bu kesinlikle şimdi önünde duran problemden, yani başından itibaren başarısız olmaya mahkûm olan bir şey için uğraşmaktan daha kolay olurdu. Gerektiği zaman bir çocuğun gerçekten iyi bir eleman olması için onunla daha uzun zaman uğraşmak daha mantıklı olurdu. Öğretmen bununla yalnız kendini değil devleti ve dolayısıyla insanlığı da birçok sıkıntı ve uğraştan kurtarmış olacaktır.

Bireysel psikoloji bütün okullarda öğretilmelidir. Öğretmenleri bu konuda yetiştirmek zor olmayacaktır ve ayrıca daha üstün bir görev tüm öğretmenliğin genel saygı ve değerlendirmede daha üstün bir konuma gelmesini sağlayacaktır. Öğretmen bir doktor ile birlikte yaşamın giriş kapısında, bugün olduğu gibi birçok çocuğun yaşama hazırlıksız olarak başlamalarını önlemek için gözlemci olarak nöbet tutmalıdır. Öğretmen her çocuk için, onun kendini değerli bir eleman olarak hissedeceği, doğru tutumu bulabilmelidir. Öğretmen çocuğu, günümüz toplumunun çocuk odasına kadar yansıyan kusurlarına karşı mücadelede taraf olarak kazanmalıdır. O, çocuğu, kadınların, yeteneksizlerin, çirkinlerin, hilkat garibelerinin, bu şekilde bilinmeyen yaratıcı güç-

lerinin gelişmesi engellenmiş olanların daha değersiz oldukları şeklindeki yanlış düşüncelerden korumalıdır. Her çocuk, insanın genel imkânları çerçevesindeki her şeyi doğru bir hazırlıktan sonra yapabileceğini bilmelidir. Burada eğitim, okul ve dolayısıyla insanlığın geleceği konusunda işlenmemiş çok büyük bir tarla bulunmaktadır.

KIRK SEKİZİNCİ SORU: *Profesör Adler yetiştirme ve eğitimde telkin konusunda ne düşünmektedir?*

YANIT: Telkin bir itaatkârlık sorunudur. Telkin bir insanın bir şeyi onun doğruluğuna inandığı için değil tersine bir başkası bunu istediği için yapması anlamına gelir. Bazı insanlar hiçbir şart altında buna zorlanmazken bazıları buna eğilimlidir.

Bu hipnoz için de geçerlidir. O uzun zaman bir mucize olarak övülmüş veya tam tersi şeytan işi diye damgalanmıştır. Ama hipnoz bir başkası istediği için uyumaya yatkınlıktır. Eğer benim yaşam stilim başkalarını takip etmek üzere oluştuysa belki hipnotize edilebilirim. Hipnoz tam manasıyla bir uyku halidir ve o hipnotize edileni çevresinden uykunun diğer bütün şekilleri gibi ayni ölçüde yalıtır. Bir kimse uyur ve bu esnada tamamıyla hipnozcuya odaklıysa, çeşitli irade felcine uğratabilen hipnotik itaatkârlık ortaya çıkar. Sayısız insan bu mutlak itaatkârlığa dayanamaz ve hipnozdan sonra şu veya bu şekilde hipnozcuya karşı çıkarlar. Askerler genelde hipnotize edilebilirler çünkü onlar mutlak itaatkârlık için eğitilmişlerdir. Psikoterapide bazen insanları hipnoz aracılığıyla belli bazı hastalık belirtilerinden kurtarmak

mümkün olmaktadır. Bunun sayesinde ama hastaların yaşama karşı olan yanlış tutumlarında değişen hiçbir şey olmamaktadır. Bu yüzden belirtilere asla fazla önem verilmemelidir. Belirtinin birini hipnozla yok edersiniz, kısa bir zaman sonra onun yerine bir başkası aynı yerde ortaya çıkar. Bireysel psikoloji hangi şekilde olursa olsun telkin ve hipnoza hiç değer vermemektedir. O yaşamda bağımsızlığa ulaştırmak ister ve burada gözü kapalı itaat ne şekil olursa olsun yolu tıkamaktadır. Hipnoza bu reddediş uygundur çünkü hep zaaflarıyla cilve yapmaya çalışan insanlar vardır. Böyle insanlar sadece kendi kişiliklerinin sorumluluğunu başka insanlara yükleyebilmek için her şeyi yaparlar. Yapabildikleri her yerde başkalarına bel bağlamayı denerler. Bu şımartılmış yaşam tarzıdır.

KIRK DOKUZUNCU SORU: *Şizofreniyi hastalığın ortaya çıkmasından uzun zaman sonra da iyileştirme imkânı var mıdır? Örneğin, on yıldan beri devam eden bir olay. Hasta gerçi şimdiye kadar akıl hastanesi dışında yaşayabilmiştir ve hatta çoğunlukla çalışabilecek durumdadır. Ama o büyük sıkıntı çekmektedir çünkü ailesine ve iş arkadaşlarına karşı kin ve nefret doludur. O her türlü topluluktan kaçınmakta ve bazen günlerce tek kelime konuşmamaktadır.*

YANIT: Şizofreniyi iyileştirme ihtimali kesinlikle düşünülenden çok daha kolaydır. Ben kendim 35 yıl önce bir şizofreni hastasını iyileştirmiştim. "Nevrozlar" *adlı kitabımda bu konu hakkında daha geniş bilgi bulunmaktadır. Şizofreninin tedavi edile-

bilirliği konusundaki düşüncemde artık yalnız değilim. Elverişli bir ortamda yaşamaları sağlanan tüm şizofrenlerin durumlarında ani bir düzelme görülmesi de çarpıcıdır. Yemek yememe, sağa sola dışkı sürme, bağırma, nefret dışavurumları gibi asosyal davranışların çoğu da o zaman kaybolmaktadır. Sadece çok uzun süreli ve hastanın kendini kendi dünyasına çok fazla kaptırmış olduğu olaylarda her hangi bir değişim gözlenmemektedir. Doğru ortamı oluşturmakta ve bununla ilgili masraflarda büyük zorluklar oluşmaktadır. Bir şizofrenin tedavisi için çevre mükemmel olmalı ve görülen her hata düzeltilmelidir. Her hastanın esasında yalnız kendisi için bir doktora gereksinimi vardır çünkü o, hastayı ancak onunla uzun zaman beraber yaşadığında anlar. Doktor ve hasta ancak birbirlerini anlar, birbirleriyle konuşurlarsa tedavi için bir temel oluşur. Hastayı ruhu aracılığıyla terk ettiği dünya için geri kazanılmak isteniyorsa her hasta özel şekilde ve durmadan yeni yorumlarla tedavi edilmek zorundadır. Bazı olaylarda bu, on veya on iki sene sonra, bir yıldır devam eden başka olaylardan daha kolay başarılmaktadır.

ELLİNCİ SORU: *İrade zayıflığının nasıl üstesinden gelinir?*

YANIT: İrade zayıflığı diye bir şey yoktur. İrade zayıflığı gibi görünen şey, gerçekliğe karşı takınılan çok özel bir tutumdur, çok özel bir yönden takınılan tutumdur. Demek ki irade zayıflığı esasında bir karakter özelliği değildir. Bir insan iradesi yeteri kadar güçlü olsaydı çözebileceğini düşündüğü veya iddia ettiği bir görevle karşı karşıya ise o zaman o kişi bu görevden korkmakta

ve onu gerçekte bu yüzden istememektedir. O zaman problemin kenara kaktırılması konusunda çok büyük bir irade gücü göstermektedir. Neredeyse zayıf bir irade sahibi olmaktan şikâyetçi olan bütün insanlar esasında güçlü bir iradeye sahiptirler ama bu ters yöndedir. Eğer bir insan kendisinin iradesini güçsüz buluyorsa, bu "güçsüzlüğün" sebebi ve anlamı araştırılmalı, sonuç söz konusu kişiye açıklanmalı ve o bu şekilde tekrar hareketlendirmeye teşvik edilmelidir. Onun daha sonra yaptığı işte kendi iradesini zayıf veya güçlü bulması bizi pek ilgilendirmez. Önemli olan onun bir şeyler yapmaya başlamasıdır. Endişede de söz konusu olan benzer bir problemdir. Birçok insan devamlı ve her şeyde endişelenirler. Bu endişe hastalık derecesine varacak kadar ileri gidebilir. Böyle bir endişede gerçekte söz konusu olan endişe değil aksine bir şeyi yapmama konusunda verilen kesin karardır. Endişe olan yerde, hiçbir şeyin cereyan etmeyeceğinden emin olunabilir. Çünkü birçok insan başarısızlığa uğramış yaşam stilleri nedeniyle bir şeyler yapmaktan korkarlar. İnsanların "istemek" ve "endişe" konusunda pek çok konuşmalarına şaşırmamak gerekir.

ELLİ BİRİNCİ SORU: *Zekâ testleri ve onların çocukların psikolojik muayenelerindeki değerleri konusunda ne düşünüyorsunuz?*

YANIT: Bir çocukta zekâ geriliği olup olmadığı konusunda zekâ muayenesi büyük önem taşır. Burada "geri kalmış" v.s. gibi bir takım yeni ara basamak kavramları kullanmak pek mantıklı değildir. Sorunun daha çok açıkça sorulması önemlidir: Geri

zekâlı mı normal zekâlı mı? Burada zekâ geriliğinin organik sebepleri olan ve tıbbi hekimlik alanına düşen bir hastalık olduğu göz önünde bulundurulmalıdır. Geri zekâlıların muayenesinde çok dikkatli olmak gerekir. Geri zekâlı bir çocuğu zeki zannedip ona bir zaman zeki çocuk olarak davranmak çok büyük zararlar doğurmayabilir ama eğer zeki bir çocuk geri zekâlı olarak adlandırılırsa bunun çocukta büyük zararlara yol açma tehlikesi çok büyüktür. Kendisine geri zekâlılar için düşünülmüş görevler verilen bir çocuk kendi etkinlik çapını küçültecek ve kendi gelişimini engelleyecektir. Böyle şüpheli durumlar için üç deney vardır:

1. EKSİKSİZ BİR TIBBİ TANI. Bu birçok vakada (hepsinde değil) şimdiden belirleyici olabilir (Mongoloid, Mikrosefali, Hidrosefali).

2. ZEKÂ TESTLERİ. Bilindiği gibi belli yüzdelik sayılar norm olarak kabul edilmektedir.

Bir çocukta normal zekanın yüzde 60'ından azı tespit edilirse o çocuk geri zekalı olarak adlandırılır. Bir başka metotta çocuk gelişiminde ortalama üç yıl geri kalmışsa geri zekalı sayılmaktadır. Ama böyle ölçüler yanıltıcıdır. Görevlerinden kaçtıkları için, geri zekâlı sayılmak isteyen çocuklar vardır. Böyle çocuklar da en düşük test sonuçları gösterirler. Çocuklar aynı zamanda yeterli alıştırmayapmamış oldukları ve bu tarz görevlerden anlamadıkları için de kötü sonuçlar elde ederler. Bazı çocuklar belli oyunlar sayesinde bu konuda ustadır bazıları değildir.

3. BİREYSEL PSİKOLOJİK MUAYENE. Bu muayeneyle hatalardan kaçınılacaktır çünkü o çocuğun yaratıcı yeteneklerini ince-

lemektedir. Ben örneğin, iyi bir can alıcı noktası olan bir öykü anlatabilen hiçbir çocuğu asla geri zekalı olarak adlandırmam. Rüya gören çocuklar aynı kekeme çocuklar gibi neredeyse hiçbirzaman geri zekalı değillerdir.

16. PSİKANALİZ VE BİREYSEL PSİKOLOJİ ÜZERİNE [1]

NEDENSELLİK - TRAVMA - İSTEK İLKESİ - EVRİM BİLİNÇSİZ OLAN - AKTARMA

Her bilimin temelinde olguları müşterek bir bakış açısından birbirleriyle ilişkilendirdiği varsayılabilecek bir felsefe vardır. Eklektisizm tarafından işaretlenmiş zamanımız ama bu talebi genelde kolayca görmezden gelir. İnsan sıkıntılı bir durumdan yola çıkarak "Psikanalitik hareketin tarihi hakkında" adlı çalışmasında: "Adler'in teorisi başından beri psikanalizin olmaktan dikkatlice kaçındığı bir sistemdi" diyen Freud gibi iyi bir şeye ulaşır. Psikanalizin bu "teh-

[1] Yazarın ani ölümü onun vermiş olduğu bir sözü yerine getirmesini ve bu cilde "Psikanaliz ve bireysel psikoloji" hakkında bir bölüm ilave etmesini engellemiştir. Önümüzdeki bölüm Adler' in 1937 baharında Amersvoort'ta "Uluslar arası Felsefe Okulu" nda vermiş olduğu kursa katılan bazı katılımcıların notlarına dayanmaktadır. Notlar çevirmen tarafından gözden geçirilmiştir.

likeden" korunmuş olduğu da bir gerçektir ve insan onda benim bahsettiğim müşterek bakış açısını boşuna arar (bununla eleştirilecek zayıf noktaların bulunması çok zorlaştırılmaktadır). Buna karşın bireysel psikoloji sağlam bir bütünlük, taraftarlarından tam bir destek isteyebilecek kadar mükemmel bir ağ sunar. Psikanalizin var olmayan birlik ve bütünlüğüne rağmen genel olarak şöyle söylenebilir: O önceden kabul edilmiş bir nedensellik üzerine kurulmuştur bu onların algılamalarından gelen bir nedensellik değildir. Unutulmuş bir olaydan zorla, belli sonuçlar örneğin sinirsel hastalık belirtileri doğuran bir şey oluşmalıdır. Böyle bir olay çözülmemiş şekilde gizlice etkisini devam ettiren ve felakete sebep olan "psişik travma" dır. Freud bazen, bazı sinirsel belirtilerin mastürbasyon, saplantılı düşünceler ve cinsel birleşmeye ara verilmesi nedeniyle oluştuğunu iddia ederek, psişik nedensellik alanını ve böylece psikolojiyi bile terk etmektedir. Unutulmuş öğe psişik travma Freud tarafından ilk başta hipnoz yardımıyla daha sonra serbest çağrışım tekniğiyle bilince geri getirilmektedir. Söz konusu olan hep anımsanması bastırılmış ve kendisini daha sonra er veya geç sinirsel bir belirti olarak sergileyen cinsel bir travma olmaktadır. Freud açıklama için bileşik kaplarda sıvı örneğini kullanmıştır. Bir tarafta yüzey aşağıya bastırıldığında diğer tarafta yukarıya çıkmaktadır. Birçok kişi tarafından çok bilimsel bulunan ve Freud'un yazılarında sıkça rastlanılan bu mekanik resimden de Freud'un düşüncelerinin tabii bilimlerle uyumlu olduğu görülmektedir. Bileşik kaplar düşüncesi örneğin psişik enerjinin korunması kanunu için de kullanılmıştır. Cinsel travma öğretisi en sonunda daha sonra etkisinin tekrara azaltıldığı

"ödipus kompleksi" şekline yoğunlaşmıştır. Çocuğun ebeveynlerden birine olan sevgisi – kızın babaya, erkeğin anneye – çocuğu yasaklanmış, iğdiş edilme tehdidi bulunan bir duruma getirmektedir. Bu ödipus kompleksiyle ilgili durum demek ki zedeleyicidir, bir şok ile bağlantılıdır ve tüm geri kalan yaşamda etkilidir. Freud hipnozla bastırılmış cinsel arzuları, diğerleri arasında ebeveynlerin cinsel birleşmelerinden algılananları bilince çıkarabilmiştir. İnsan yaşamında birincil olan, Freud'a göre çocuğun beraberinde dünyaya getirdiği ve başlangıçta onun tüm duygularına hükmeden cinsel dürtüdür. Daha sonra cinsel dürtü ayrışır ve şu dönemler oluşur. Önce "oral" öğe yani dudakların ve ağzın duyarlılığı öne çıkar. Daha sonra bunu "anal" dönem takip eder. Bu dönemde dışkılama esnasındaki duygular cinsel başrolü oynarlar; bu dönem "sadistik" olarak da adlandırılır. Ancak en son dönemde vücudun jenital bölgeleri haklarına kavuşur ve ondan sonra bu organlarla bağlı duygular davranış dürtülerini oluştururlar. Freud'a göre psişik rüyalar aracılığıyla cinsellik dürtüsünün ayrışması bozulur öyle ki yetişkin bireyde cinsel arzu hisleri cinsel organlardan kaynaklanmaz aksine oral veya anal döneme bağlı kalır. Bu o zaman "infantil" dir, ama bu ikincil olarak "regresyon" aracılığıyla da oluşturulabilir. Bedensel yönün gelişmesi hakkında bu bilgiler yeterli olsun.

Cinsel arzusunun objesine olan ilişkisinde birey, Freud'a göre bir başka gelişmeden geçer. Çocuk önce özseverdir, sadece kendi bedenini sever daha sonra eşcinseldir ve ancak bu dönemleri atlattıktan sonra arzusunu karşı cinsten kişilere yönlendirebilir. Freud bu sürecin üzerine yapılandırarak, arka arkaya gelen bu

cinsellik dönemleri tarafından belirlenmiş belli karakter özelliklerini, özellikle anal dönemle ilişkili özellikleri belirlemiştir. Anal cinsellik mecburen bazı özellikleri birlikte getirmektedir, örneğin cimrilik ve temizliğe abartılı bir yatkınlık. Böylece burada da yine somut olarak açıklanamaz bir ilişki varsayılmış ve böyle özelliklerin oluşumu hakkında psikolojik bir açıklamaya gerek duyulmamıştır. O zamanlar Freud'u öyle köşeye sıkıştırmıştım ki ne diyeceğini bilememişti. Durmadan tüm bu olaylarda söz konusu olanın kişinin başkalarına nasıl davrandığı ve saldırganlığın hangi şekillerinin ortaya çıktığı olduğuna işaret etmişti. Freud saldırganlığı doğrudan doğruya mazoşizme dönüşebilecek sadist bir dürtü öğesinin sonucu olarak açıklamıştır. Yani o oluşumu sadece bireysel bir "Dürtü mekanizmasına" bağlamaktadır. Ama bir insanın ruhsal yaşamını yalıtılmış şekilde incelemek mümkün değildir çünkü onun sadece diğer insanlarla ve kendi yaşam durumuyla olan bağlantı içinde bir anlamı vardır.

Psikanalitik açıdan kültürümüz sadece bastırılmış cinsel isteklerin bir ürünüdür ve bu yüzden kültür ve cinsel istek arasında bir çelişki bulunmaktadır. Freud bilindiği gibi, "gerçeklik prensibinin" yolunu engellediği, (bedensel) haz prensibinin birincilliğini savunmaktadır. Gerçeklik insanların arzularının tadını rahatça çıkarmalarını engellemekteymiş. Ama Freud "hazzın" belli bir çeşit gerçeklik ilişkisi olduğunu ve gerçeklik olmadan düşünülemeyeceğini gözden kaçırmaktadır. Gerçeklik haz imkânı anlamına gelir ve böylece kesinlikle vazgeçilmezdir. Psikanalitik açıdan bakıldığında çocuk kendine cinsel organlarının verdiği hazdan vazgeçemez ve vazgeçmek istemez. Ama çocuğun ebe-

veynleri ona mastürbasyonu yasaklarlar ve çocukta nefret duyguları uyandırırlar. Oğlan çocuğu kendi kendini tatmin ettiği özsever dönemi atlatıp dış dünyayla ilgilenmeye başladığında haz arzusu onun içinde annesiyle cinsel ilişkiye girme isteği uyandırıyormuş.

Freud şimdi söylenilenlerden yola çıkarak çocuk cinselliğinin varlığı hakkındaki fantezilerini, bir çok hayal ve resimleri cinsel süreçlerin sembolü olarak kullandığı karmaşık, bağlantısız bir sistem haline getirmiştir. Uçmak, merdiven çıkmak v.b.g. Örneğin hep cinsel ilişkiye işaret etmekteymiş. Böyle düşüncelerde, rüyalarda bastırılmış infantil cinsel istekler kendilerini dışa vurmaktaymış, kendilerini kapalı bir şekilde ifade ediyorlarmış ki bu istekleri en azından rüyada gerçekleşsin. Benzer duygular ve arzular şeklinde bilinçaltından gelen şey, tanınmaz hale getirilmekteymiş. Böylece rüya gören kişi kendi cinsel arzularının kendi "ideal egosuna" ters düştüğünü anlamayacakmış. Bilinçdışı arzu ve duyguları ortaya çıkarmak için Freud serbest çağrışım tekniğini kullanmıştır. Bu teknik için bir örnek: Duyduğu belli bir kelime üzerine hasta hemen aklına gelen ilk kelimeyi söyler. C. G. Jung bu metodu daha da geliştirmiştir.

Freud bu şekilde şüphesiz büyük başarılara ulaşmış ve insan ruhunu daha iyi anlamanın kapılarını açan ve o zamana kadar bilinmeyen pek çok gerçeği ve bağlantıyı ortaya çıkarmıştır. Freud'dan önce psikolojinin hastalıkların tedavisinde hiçbir değeri yokken, onun sayesinde birçok fikirlere arabuluculuk eden

ve psişik bir tedavi için temel taşını koyan, bir tıbbi psikoloji oluşturulmuştur.

Serbest çağrışım tekniğini Freud rüya yorumu için de kullanmıştır. O rüyadan belli bir bölümü seçmekte ve rüyayı görene bu konuda aklına nelerin geldiğini, bu konunun onda ne gibi "çağrışımlar yaptığını" sormaktadır. Bastırılmış infantil hayaller ve arzular bu şekilde aydınlığa çıkacakmış. Yani Freud sadece geçmişte incelemelerde bulunmuş ve orada regresyonu (hastalık belirtilerinde gerileme Ç.N.) bulmuştur. Buna karşın bireysel psikoloji rüyanın şimdiki zamanda yani güncel bir problemi çözmesi gerektiğini ve rüya görenin sıkça bu probleme karşı daha önce nasıl tavır aldığına göre davrandığını yani sağduyuya ters olarak en kısa ve en kolay yoldan gittiğini keşfetmiştir. Freud rüyada sıkça kendisinin "ölüm içgüdüsüne" bağladığı ölüm düşüncelerine rastladığı fikrindeydi. Bu ölüm düşüncelerini belli güdülerin etkisinin işareti olarak görmek yerine onları psikolojik açıdan açıklamaya da çalışabiliriz. Sinirli insanlar düzenli bir şekilde problemlerinden kaçınmaya eğilimlidirler ve bu esnada kolayca ölüm düşüncelerine kapılabilirler. Ama Freud bu ölüm korkularından, yaşamın son amacının ölüm olduğu ve ona ulaşmaya çabaladığı ilkesini çıkarmıştır. Bu muhtemelen Freud'un insanın sadece haz prensibiyle yaşayamayacağı çünkü gerçeği hesaba katmak zorunda olduğu görüşüne dayanan karamsar bir bakış şeklidir. Bireysel psikolojiye göre yaşam arzulanan denge olarak ölümü değil, aksine uyumu arar.

Sembol sisteminin yardımıyla Freud kendisi tarafından incelenmiş tüm insani ifadelere cinsel bir anlam vermiştir. Ama o cinsel arzuların tatmini olarak açıklanamayacak görüngülere de rastlamış ve onları bu yüzden "tekrarlama içgüdüsü" diye adlandırdığı özel bir güdüye ait olarak kabul etmiştir. Ama böyle bir hipotezi varsaymak tamamıyla gereksizdir çünkü esasında benzer insanlarda aynı sebeplerin genelde aşağı yukarı aynı tepkiye neden olacağı ve dolayısıyla sadece bu sebepten dolayı tekrarların görülmesi gayet doğaldır. Ama Freud'a göre bu tekrarlama takıntısı yüzünden bastırılmış bir travma durmadan aynı belirtileri ortaya çıkarabilir. Burada da tekrar Freud'un ruhsal yaşamın belirlenebilirliğine olan inancını görüyoruz. Bu esaret onun için baştan beri bir açıklama prensibiydi ve bu açıdan onu her yerde keşfetmesi de doğaldır. Freud ruhsal yaşamda sadece kültür ile devamlı kavga halinde olan cinsel hayaller (en azından teoride çünkü pratik onda da çoğu zaman başka türlü görünüyordu) bulmuştur.

Belki bireysel psikolojinin başlangıcında Freud'un öğretisindeki çelişkileri çözme arzusu yer almıştı. Örneğin ben çok kısa zamanda "bilinçdışında" bir çok bilinçli ve "Bilinçte" birçok bilinçdışı öğeler olduğunun farkına varmıştım öyle ki psikanaliz tarafından güçlü bir şekilde vurgulanan kişilik bölünmesinin yapay bir ürün olarak tanımlanması gerekirdi. Bunun tam tersine ben, bireysel psikoloji için temel oluşturan Ego'nun bütünlüğünün, bireyde baştan itibaren var olduğunu tespit etmiştim. Döllenmiş bir yumurta her yöne doğru hareket edebilir ama onun sonunda belli bir yönü takip etmesi ve hedefine ulaşması bende

amaca yöneliklik kavramını oluşturmuştur. Sadece bir tek sebebe dayanarak ruhsal yaşamda belli bir etkiyi belirleyememiştim; en iyi durumda sonradan sonucu anlayabilmiştim. Ama bir kişinin nereye gideceği bilinirse ancak o zaman ne yapacağı da bilinir. Her şey baştan itibaren kendini geliştirir ama bu gelişme güdülere uygun olarak değil bilakis daima başarıya yönelik olan genel insani çerçevede olur. Bir çam ağacının tepesi kesilirse ağaçtaki her şey yeni bir tepe noktası oluşturmaya çabalar. Bireysel psikoloji bu yüzden her yerde amaca yöneliklik, ereklik, sebeplerin hep amaca uygun çalışmaları ve sonuçların bir noktada bileştiğini görmektedir. Onun görüşlerinin çıkış noktası insana başarıya götüreceklerine inandığı tüm imkânların açık olduğudur.

Bu bakış tarzında yaşamımız bambaşka yeni bir ışık altında görünür. Biz güdülere göre değil kendi "fikirlerimize" göre yaşarız. Biz "kendinde şey"i asla anlamayız. Bu "fikirler" tabii ki az veya çok gerçeğe uygun veya ondan farklı olurlar. "Ama davranış fikre bağımlıdır" bu cümleyi bir tarihçide bulmuştum. Belli bir olay ancak ben onu sebep yaparsam o zaman psişik bir travma olur ve bana bu şekilde etki eder. Ama bu mecburen böyle değildir. Yanılan insan onu yanlış tutmuştur genelde bu çünkü o sebep olması gerekmeyen bir şeyi sebep yaptığı için olur. Psikanaliz ruhun görünüşlerini hep yalıtılmış olarak incelemiştir buna karşın bireysel psikoloji hep bütünü ve görünüşleri bu bütünün parçaları olarak görür.

Freud tüm sıkıntıların haz duygusunun tatmin edilemeyeceğinden geldiğini düşünürken, bireysel psikoloji yaşamın yaşam

sorunlarını evrime uygun, yani insanlığın huzuru için başarıyla çözmekten oluşan, anlamına inanır. Bireysel psikoloji bu açıdan sonsuzluk değerlerini savunan ve evrim kanunu yaşam şartı olarak gören felsefelerle uyuşmaktadır.

Freud için evrim çok küçük bir rol oynamaktadır; onun için hiç doğmamış olmak daha iyidir. İnsanlığın ilerleyeceğine inanan bireysel psikolojinin tam tersine analizin çok kötümser bir içeriği vardır. Eğer doğru yolda değilsek, toplumun yararına çok az yöneliriz. İnsana hediye olarak seçim özgürlüğü olan evrim verilmiştir. O bu özgürlüğe her şeyden önce yaşamının ilk üç yılında sahiptir. O önce kör gibi etrafını yoklar, bir geçmişi olmadığı için onun tarafından kısıtlanmaz ve davranışlarında tamamıyla özgürdür. Kendine bir kere bir yön seçtiyse artık yaşamındaki hatayı bulmak ve tekrar özgür olmak üzere belirlenmiştir.

İnsanlar arasındaki en önemli farklar toplum duygusu miktarındaki farklarda yatar. Bu farklar Ego tarafından oluşturulmuş yaşam stiliyle bağlantılıdır. "Unutulmuş çocuk" ele alınır alınmaz determinasyon kaybolur. Freud "Libido" kavramına verilebilecek en iyi anlam "Liebe" (Sevgi) kelimesiyle verilebilir düşüncesindeydi. Oysa "Liebe" kelimesinin birbirinden çok farklı anlamları vardır. Tınıların aynı olması nedeniyle birçok eşitliği düşünür öyle ki sevgi kelimesinin tüm anlamlarını cinsel sevgiyle aynı kabul edilir. Dilimizin fakirliği bize bazen oyun oynar. Psikanaliz der ki örneğin arkadaşlık, cinsel, dürtüsel bir bağlılıktır ve iki cins arasındaki cinsel birleşme ile eşit tutulmalıdır. Ama bir erkek ve bir kadın arasındaki sevgi, bir üçüncüyü dışarıda bırakan özel

bir ilişkidir. Arkadaşlıkta durum böyle değildir. Bazı insanlarda düşüncede iletişim, onların, durmadan değişen anlamlarını dikkate almadan kelimeleri sözüm ona "sağmalarını", onları değiştirip her yöne sündürmelerini sağlayacak kadar hâkimdir. Görünüşe göre bu şekilde her şey basitleştirilip karşıt çiftler şeklinde sıralanabilirler. Böylece bazı insanlar örneğin "Libido" kelimesine "güç" anlamını verirler. Freud'un bilinçdışına duyduğu büyük saygı onu, Ego-dürtüsüne düşük bir rol vermeye zorlar ve bu da onun tüm yazılarında hissedilir. O ayrıca bireysel psikolojide "Ben" in çok büyük rol oynamasını da eleştirir.

"Libido" kavramının belirsiz olması gibi "Trieb" (güdü, dürtü) kavramı da belirsizdir. Bir güdü hakkında hiçbir şey söylenemez, o tarif edilemez en fazla Möbius gibi: "O çalıştırır." denebilir. Ama güdünün yönü yoktur. Güdü üzerindeki tüm tasarımda yazarın resmi görülmektedir. O aniden bir iblis misali, insanların içine şeytan girdiğinin zannedildiği ortaçağda olduğu gibi ortaya çıkar. İnsan dünya sahnesine gerçekten tam gelişmiş dürtülerle çıksaydı acaba ne olurdu? Bize "canavarı" ehlileştirmekten başka çare kalmayacaktır. Bu yüzden bu düşünceye özellikle başkalarına hükmetmeyi ve baskı uygulamayı idealleri olarak gören insanlarda rastlanır. Yaşamın düşmanca tarafı ama talep edebileceğini düşündüğü şeyi alamayan insan için sav olur. O şımartılmış çocuktur. Sınırsız istekleri olan kişi kendini her zaman mağdur edilmiş hissedecektir. Böyle insanlar kendilerini ideal egolarından öyle uzak hissederler ki ulaşabildikleri alandaki hiçbir şeyden memnun olmazlar. İstedikleri şeyi alamazlarsa yaşam onlar için çekilmezdir.

Eğer bireysel psikoloji başarı yolundaki gayretten konuşuyorsa, söz konusu olan kişinin anladığı anlamda bir başarıdan bahsetmektedir, genel dünya görüşü anlamında değil. Örneğin mazoşist genel bakış açısından bakıldığında kaybedendir, mağlup olandır ama kendisi için o diğerinin efendisi ve ustasıdır. Çünkü bu mazoşistin istediklerini yapmak, ona eziyet etmek zorundadır. Bu tarz başarılar zinciri kırıldığı an ölüm düşünceleri ortaya çıkar. Bu kolay anlaşılır bir durumdur çünkü biz çabasız bir yaşamın düşünülemez olduğunu biliriz. Bu çaba diğeri üzerindeki hâkimiyetin etkisi altındaysa, bağımlılık oluşturulmaktadır. Zorba aynı zamanda zorbalık yaptığı kişinin kölesidir. Bir başkasının fikrine olan bağımlılığın tamamıyla yaşam stili tarafından belirlendiğini ve söz konusu kişiye sıkça insanların kendisine karşı düşmanca tutumlar içinde oldukları duygusunu verdiğini ilk olarak ancak bireysel psikoloji göstermiştir. Buna karşın kendi içini dinleyen ve daha köklü olan insan, başkalarının onun hakkında düşündüklerinin önemsiz olduğunu daha kolay fark eder. Araştırmalar bağımsızlık düşüncelerinin gençlik zamanlarından kaynaklandığını ve bir yanlış anlamaya dayandığını göstermiştir. Bu yanlış anlama açıklanabilse bile hasta hala hatasını düzeltmek istemez aksine dünyanın ters olduğunu düşünür çünkü ona göre bundan gençlik durumu sorumludur. Sonunda o da bu suçlamanın yararsızlığını kabul etmeyi öğrenmek zorunda kalır.

Bilinçaltının tasarımı artık çok eskidir. Genelde bununla ruhumuzda bizim hakkında hiçbir şey bilmediğimiz bir şeylerin cereyan ettiği anlatılmak istenir. Ama biz yutma eylemini nasıl yaptığımız, uykuya nasıl daldığımız veya bir yere gitmek istedi-

ğimizde adımlarımızı oraya yönlendirdiğimiz hakkında da aynı şekilde çok az şey bilmekteyiz. Bir çok bedensel işlev esnasında düşünürsek o işlevi yapamayız. Güzel bir yaz günü insan adımlarını nereye attığı konusunda düşünmez. Ama kışın, ortalık buzluyken bu konuda düşünmeye çok çabuk başlarız. İçimizde bir şeylerin bilinçli veya bilinçsiz cereyan etmesi demek ki belli durumlara bağlıdır. Özellikle zor durumlarda bilinç işin içine karışmakta, insan düşünmeye başlamakta ve sağduyuya bir şans tanınmaktadır. Ama bir kişiye intihar etmek çekici geliyorsa, o kişi bir dağa tırmanırken kendisini nasıl bir tehlikeye attığı konusunda fazla düşünmeyecektir. Bu durumda o bu tehlikenin farkında da olmayacaktır. Bilincin ölçüsü değişik tasavvurlarda farklıdır. Sözel resmi tamamen kaybolmuş olan tasavvurlar vardır ama bu yaşanılanın bilincinin de yok olduğu anlamına gelmez. Çünkü bazen bir tasavvurun kavramsal içeriği yerine duygusal içeriği öne çıkmaktadır. Ama insan her seferinde yön belirleyeni hatasız olarak bilir.

Bireysel psikolojinin her yerde sadece güçlülüğe gösterilen çabayı tanıdığı iddia edildiğinde o zaman bu iddia mücadele edilmesi zor olan bir yanlışlık üzerine kuruludur. Biz güce hayranlık duymayı her zaman bir yanlış olarak kabul ederiz. Bireysel psikoloji en güçlülerle birlikte olmaz. Güç bizim takıntımız değil başkalarının takıntısıdır. Biz insanlığı özellikle güç takıntısından kurtarmak ve onu yaşamın daha iyi bir yönde çaba göstermek olduğuna ikna etmek istemekteyiz. Günümüz insanının toplum duygusu yaşamın karmaşıklığına karşı çok zayıf şekillenmiştir. Bir panik esnasında çok az insanda yeterli toplum duygusu var-

dır. Bireysel psikoloji, her bireyde deyim yerindeyse yaraya parmak basıp söz konusu kişiyi çocukken yanlış yöne doğru yönlendiren anı söyleyebilir. Bu hatayı kavramak büyük bir önem taşır çünkü o zaman hata düzeltilebilir. "Ama kalıtım özelliklerinin etkisini değiştirmek nasıl mümkün olmaktadır?" Sorusu bize birçok eleştirmen tarafından sorulmaktadır. Biz o zaman şu soruyla cevap veririz: "Kalıtım özelliklerinin etkisinin değişmez olması nasıl mümkün olmaktadır? Biz yaşamımız esnasında durmadan, kalıtım malzemesinin kendilerine hazır olamayacağı durumlarla karşılaşmaktayız."

Bireyin kalıtım özelliklerini nasıl kullandığını ve onları nasıl daha iyi kullanabileceğini ortaya çıkarmak bireysel psikolojinin büyük kazançlarındandır. O kendisine insanı yükseltmeyi, bilgilendirmeyi ve ilerlemeler için cesaretlendirmeyi görev edinmiştir. Biz bir kullanım psikolojisinin reklamını yapıyoruz. Psikanaliz aktarma konusunda çok konuşur ve onda yalnızca cinsel problem görür. Gerçekte aktarmada gizemli olan hiçbir şey yoktur. Cinsel problemler üzerinde konuşmak hem çocuklarda hem de yetişkinlerde cinsel organlar üzerinde uyarıcı etki yapar. Böylece konuşmaya katılan insanlar arasındaki ilişki kolayca o yöne çevrilir. Ayrıca doktor hastaya karşı başka bir insanı kendisi için kazanmaya çalışan bir insan gibi davranır. O sadece doktor tarafından kazanılırsa doktorun etkilerine açık olacaktır ve böylece bir uygunluk, bir sağduyu oluşabilir. Ama böyle oluşturulmuş bir durum, söz konusu kişi gerçeğe aykırı bir şeye ulaşmaya çaba göstermiyorsa asla cinsel bir karakter alamaz. Bunu ancak sevgiye doğru bir şekilde hazırlanmamış olan insanlar yapar.

"Yüceltme"ye gelince, bu kavram bilinçaltında sadece yasak düşünceler olduğu şeklindeki psikanalitik varsayımdan oluşmuştur. O zaman ama "peki, yararlı çabalar nasıl açıklanabilir?" sorusu ortaya çıkmaktadır. "Yüceltme" kavramı psikanalizin kendini içine önce kendi soktuğu bu zorluktan bir çıkış yolu sunmaktadır. "Yüceltme" yanlış bir yorum nedeniyle yanlış, yani toplum karşıtı yönlenmiş ve düzenlenmiş olan güçler ve imkânların bu yanlış ortadan kaldırıldıktan sonra toplum yararına kullanılmaları anlamına gelir. Toplum duygusu genişletilmeden kimse yüceltme yapamaz.

Nedensel etkili kronik bir prensip şeklinde canlandırılan "Direnç" de psikanalizde şüphesiz önemli bir konudur. Tabii ki belli bir direnç bir tedavinin önünü kesebilir hatta tedaviyi imkânsız kılabilir. Burnu büyüklük burada önemli bir rol oynamaktadır. Hasta zihinsel çalışma aracılığıyla en başta kendine ait olan dünya görüşünden tamamen farklı veya hatta tamamen karşı olan bir dünya görüşü öğrenmek ve onu kabul etmek zorundadır. Nevrotik bir kişinin karakteristik özelliklerinden biri, onu daima bir gerilim altında tutan özellikle abartılı kibridir. Direnç doktor yüzünden çıkmaz ortaya tersine hastanın dünya görüşüyle uyumlu olmayan her şeyin hastayı kızdırmasından oluşur. Ama belirtilerin ortaya çıktığı durum bir kere anlaşıldıysa o zaman hastanın dünya görüşünün neresinin yanlış olduğu da anlaşılır. Kendisinin hastalık belirtisiyle meşgul olunması hastayı rahatlatır. Çünkü bu sayede kendisinin başa çıkamayacağını düşündüğü ödev ile arasında mesafe kazanır. Bu mesafeyi azaltmakla tehdit eden her şey direnci ortaya çıkarır.

Gençlik anılarında ilk sırada hemen "travmalar" görülmemeli aksine onlardan toplum duygusunun ve etkinliklerin ölçüsü elde edilmelidir. Çocuğun o durumları nasıl değerlendirmiş olduğu onun sıkça yanlışlara dayanan yaratıcı gücünden kaynaklanmaktadır. Çocuk "sebeplere" gerekli olmayan şekilde tepki göstermiştir ve bu yanlış temeller üzerinde çalışmaya devam etmiştir. Bu şekilde örneğin rüyada da çocuğun içinde yaşadığı saplantıları güçlendirmek için eğilim sahneleri seçilmektedir. Gençlik anıları bu yüzden travmalar olarak değil aksine daha çok yol göstericiler olarak görülmelidir. Onlarda gerçekler sıkça abartılmakta veya hayali yaşam çizgisine daha uyumlu hale getirilmeleri için yanlış yorumlanmaktadır.

Çocukların yüzde 80' i aşırı şımartılmaktadır. Freud'da onlara ait olmalıdır ve böylece onun psikolojisi şımartılmış çocuk psikolojisi olmuştur. Psikanaliz için özellikle arzularının tatminine özel değer veren insanlar duyarlı olacaklardır. Bununla kaçınılmaz "anlaşmazlıklar" ancak zayıf sağduyu güçlendirilir ve yanlış yaşam fikrine karşı harekete geçirilirse çözülebilir. Sağlıklı insan düşüncesi anlamında her sorunun çözümü vardır. Eğer bir insan bir sorunu çözemiyorsa o zaman bu hep onun yanlış tutumuyla bağlantılıdır ve o bu yanlış tutumunda ısrar ettiği sürece, doğru hazırlıkları yapamayacaktır.

Psikanaliz insan karakterinin daha iyi anlaşılmasının acilen gerekli olduğu bir zamanda oluşmuştur. Bernheim, Charcot, Janet Freud'un yol hazırlayıcıları olmuşlardır. O zaman Viyana'da Breuer adında felsefi eğitim görmüş bir doktor yaşamak-

taydı. Freud Breuer'in arkadaşı ve himaye ettiği kişiydi. Freud ondan bastırılmış duyguların hastalık oluşturduklarını öğrenmişti. Freud hastalarını daha açık konuşabilmeleri için hipnotize ediyordu. Sabırla dinleme ve ısrarlı sorularla onları unuttuklarını sandığı birçok şeyi anlatmalarını sağlıyordu. Freud bu bastırılmış olayların hep cinsel bir anlamı olduğu inancına ulaştı. Breuer cinselleştirilmesini kabul etmediği için daha sonra psikanalize sırt çevirdi. Freud'a göre çocuk neslin devamı için gerekli olan bir panseksualizmin etkisi altındadır. Anal bölge devamlı geçerli olmaya çalışan sadistik güdüler ile bağlantılıdır. Böylece insan sadistik bir varlık olarak dünyaya gelmekte ve getireceği sonuçlardan korktuğu için sadizmini devamlı ifade etmemektedir.

Freud'a göre insan iki prensip tarafından yönetilir, haz prensibi ve gerçeklik prensibi, bilinçdışından ve bilinçli olan tarafından. Freud rüyanın ilk defa kapsamlı bir açıklamasını yaparak övgüye hak kazanmıştır: Rüyada yasak olan çocuksu zevkler sansüre rağmen ifade bulmaktadır. Ama Freud hiçlikten doğmuş olan ve hiçliğe geri dönen insanın çok karamsar bir resmini çizmiştir. Ona göre insanın temel tutumu düşmancadır. Ama bu düşünce karşı tarafın da düşmanca davranacağı korkusu ortaya çıkınca hemen değişmektedir. Şımartılmış çocuk bu düşmanlığın her yerde olduğunu düşünür ve açıklar: "Benim istediğim şeyi bana vermezsen artık seni sevmem." İstediği şeyi elde etmezse libidosunu diğerinden geri çeker ve kendine yöneltir. Sadistik güdü her yerde düşmanlık olduğunu düşünen hayal kırıklığına uğramış bir çocuk gibi gören, duyan ve hisseden bir insana uygun bir güdüdür.

Buna karşın bireysel psikoloji, bireyin bütününde yaşama karşı nasıl davrandığını inceler ve tüm parçaların ayni stili gösterdiklerini, ayni yöne doğru hareket ettiklerini ve bizim bir kişinin tüm karakter özelliklerinde çevreyle olan aynı ilişkileri ve aynı ölçüde toplum duygusu gördüğümüzü tespit eder. İnsanın çabası haz duygularının tatminine değil aksine başarılı bir uyuma yöneliktir. Başarıya olan çaba son bulursa tüm bedeni kavrayan sarsıntılar oluşur. Daha sonra çıldırma korkusu, gerçek delilik korkusu çıkar ortaya ve sonra hep birlikte hastanın çok korktuğu zor problemi geri plana atan ölüm düşünceleri ve başka belirtiler oluşur. Hasta bu şekilde kendine rahatlık sağlar.

Bireysel psikoloji iyimser bir bakış şekline sahiptir. Toplum duygusunun yeteri kadar güçlü olması şartıyla insan tüm yaşam sorunlarını yeterli şekilde çözebilecek ve insanlığın gelişimine katkıda bulunabilecek durumdadır. Bireysel psikoloji insanlığın dile getirebildiği ve anlayabildiğinden çok daha fazlasını bildiğine inanmaktadır. Hiçbir insan toplum duygusunun gücüne tamamıyla karşı koyamaz.

Yaşamla İlgili Sorunlar

"Uzun zaman dönemleri ile düşünüldüğünde, gelişmeyi teşvik edici en düşük ve en mütevazı başarılar bile kalıcı iken, insanlığa hizmet etmeyen tüm biçim ve eylemlerin yok olup gittiklerini fark ederiz. İnsani işlevlerin yani bedensel ve ruhsal işlevlerin tümü ancak en büyük amacı insanlığın yükselmesi, kâinata daha iyi uyum sağlaması olan evrimin akışına uyarlarsa makuldürler. Bu tek tek duyular için de, örneğin görme duyusu için de geçerlidir. İyi göremeyen, hemcinslerinin gözüne bakmayan, dış dünyayı içine salamayan kişi gelişimin akıntısıyla birlikte yüzmemektedir. Zekâca çoğunluktan farklı insanların boş bakışlarını veya akıl hastalarının içlerine dönük yüz ifadelerini bir düşünelim. Onlarda bir şeylerin yolunda gitmediği gözlerine bakınca bile anlaşılacaktır."

ATLANTIS
YAYINEVİ

9 786054 473427